

Vuosikertomus

1902.

I. Kaupunginvaltuusto.

Kaupunginvaltuuston vuonna 1902 käsittelemiä asioita mainittakoon tässä seuraavat:

a) *Kaupungin kiinteän omaisuuden hallintoa koskevia asioita.*

Sittenkuin Kaupunginvaltuusto 9 p:nä lokakuuta 1900 oli asettanut viisimiehisen valiokunnan tarkastamaan niitä Töölön kaupunginosan uuden asemakaavan ehdotuksia, joista toisen olivat tehneet professori Gustaf Nyström ja insinööri Herman Norrmén ja toisen arkkitehdit Lars Sonck, Walter Thomé ja Bertel Jung, antoi mainittu valiokunta toukokuussa 1902 mietintönsä asiasta ¹⁾. Koska valiokunnan alustavan tarkastuksen tulos osotti tarvittavan enempiä selvitystä, oli valiokunta pyytänyt lausuntoa asiasta Tukholman teknillisen korkeakoulun kaupunginrakennustaidon dosentilta, arkkitehti Per Hallmanilta ja salarakennusneuvos J. Stübbeniltä Kölnistä; ja mainitut herrat olivatkin täällä käyden tarkastaneet ehdotuksia ja aluetta, jonka jälkeen valiokunta oli saanut heiltä lausunnon asiasta. Sittenmin oli valiokunta pyytänyt herroja Nyströmiä ja Sonckia valiokunnan ja asiantuntijain lausuntojen johdolla yhteisesti laatimaan ja valiokunnalle antamaan lopullisen ehdotuksen puheenalaisen alueen asemakaavaksi. Siten valmistetun lopullisen ehdotuksen hyväksyi valiokunta ja se jätettiin Kaupunginvaltuuston tarkastettavaksi, jonka ohessa valiokunta

Töölön alueen
asemakaavan
ehdotus.

---

¹⁾ Kats. 1899 vuoden kertomus siv. 4, 1900 vuoden kertomus siv. 4 ja Kpvn pain. asiak. N:o 27 vuodelta 1902.

ehdotti, että Kaupunginvaltuusto asemakaavalle vahvistusta pyytäessään ilmoittaisi että, koska ehdotuksessa muutamia kortteleja oli jaettu kaupungissa tähän saakka tavallisia pienempiin tontteihin n. s. yhdenperheen talojen aikaansaamiseksi, niin Valtuusto siinä oli edellyttänyt kaupunginviranomaisille voitavan myöntää oikeus, kuten alueen rakennusjärjestyksessä vastedes tarkemmin määrättäisiin, alistusta tekemättä päättää tonttien yhteenrakentamisesta, sekä että Valtuusto myöskin odotti saavansa samalla tavoin ratkaista alueella olevain huvilakorttelien tonttijakoa koskevat asiat. Vihdoin esitti valiokunta, että Kaupunginvaltuusto, asemakaavan vahvistusta odottamatta, antaisi asiantunneville, kohtuullisesti siitä palkittaville, henkilöille toimeksi komiteana laatia rakennusjärjestyksen ehdotuksen puheenalaiselle uudelle kaupunginosalle.

Asemakaavan ehdotuksen lähetti ¹⁾ Kaupunginvaltuusto Terveyslautakuntaan, jonka lausunto myöskin saapui ²⁾ kertomusvuoden kuluessa, mutta Valtuustossa ei asiaa ehditty valmiiksi käsitellä.

Ehdotus Eläintarhan puiston järjestämisestä.

Töölön alueen asemakaavaa varten asetettuun valiokuntaan oli Kaupunginvaltuusto 10 p:nä huhtikuuta 1901 lähettänyt Puutarhalautakunnan Valtuustolle tekemän ehdotuksen Eläintarhan puiston järjestämisestä ³⁾, jonka ohessa valiokuntaa oli kehoitettu Valtuustolle antamaan erityisen lausunnon siitä, mikä osa suunnitelmaa olisi heti hyväksyttävä olemaan puiston järjestämisen perustuksena sekä mitä ehtoja valiokunta ehkä katsoi pitävän asettaa Eläintarhan alueeseen kuuluvia maita vuokralle annettaessa. Antamassaan mietinnössä ⁴⁾ valiokunta lausui, että lopullista asemakaavan ehdotusta valmistettaessa oli tehty ehdotus myöskin lähinnä Länntistä viertotietä olevain puiston osien järjestämiseksi sekä sen kautta vievään tärkeimpään liikenneteiden suunnaksi, mutta että valiokunta ei ollut katsonnut voivansa jättää tuonnemmaksi sille jätetyn pääkysymyksen ratkaisemista ryhtymällä tarkemmin käsittelemään Puutarhalautakunnan suunnitelmaa, semminkin kun ne muutokset, jotka siihen kävivät tarpeellisiksi, jos valiokunnan asemakaavan ehdotus hyväksyttäisiin, nähtävästi vaatisivat melkoisten suunnitelman osain uudistamista, jota varten suunnitelma siis, sittenkuin asemakaavan ehdotus oli lopullisesti käsitelty, olisi palautettava Puutarhalautakuntaan. Valiokunta odotti samalla, että Kaupunginvaltuusto, sittenkuin mainittu uudistaminen oli tehty, muulla tavoin, eikä puheenalaisen valiokunnan kautta, saattaisi suunnitelman ehkä tarvittavan val-

¹⁾ Kpvn pöytäk. 17 p:ltä kesäk. 22 §. — ²⁾ S:n sn 14 p:ltä lokak. 22 §. — ³⁾ Kats. 1901 vuoden kertomus siv. 11—13. — ⁴⁾ Kpvn pain. asiak. N:o 27 siv. 12.

mistelun alaiseksi. Niinkuin edellä on huomautettu, ei asemakaava-valiokunnan mietintö kertomusvuoden kuluessa tullut valmiiksi käsitellyksi.

Sittenkuin Kaupunginvaltuusto oli Hallitukselta pyytänyt vahvistusta laaditulle Punanotkon alueen asemakaavan muutosehdotukselle ¹⁾ sekä kaksi Laivurinrinteen viereisten talojen omistajaa oli Senaattiin jättänyt muistutuksia mainittua asemakaavan ehdotusta vastaan, suotiin Kaupunginvaltuustolle tilaisuus lausua mielensä näistä muistutuksista. Rahatoimikamaria kuultiin sitten asiasta ²⁾, jonka jälkeen Kaupunginvaltuusto pääasiassa Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaisesti antoi lausunnon tehdyistä muistutuksista ³⁾. Ne jätettiin vartenottamatta ja Senaatti hyväksyi Kaupunginvaltuuston ehdotuksen, josta Valtuustolle ja Rahatoimikamarille annettiin tieto Maistraatin 22 p:nä marraskuuta lähettämällä kirjeellä ⁴⁾.

Punanotkon alueen järjesty.

Edellisenä vuonna päätti Kaupunginvaltuusto, että Valtuuston hyväksymä ehdotus rakennusjärjestykseksi tehdas-, makasiini- ja varastotonteille Helsingin kaupungissa oli lähetettävä Maistraatille, pyytäen Maistraattia toimittamaan sen vahvistettavaksi ⁵⁾. Ehdotuksen vahvistikin Senaatti, kuitenkin niin muutettuna, että lauseparsi „ainoastaan lyhemmän aikaa“ 9 §:ssä vaihdettiin lauseparreksi „enintään yhdeksi vuodeksi“; ja sen jälkeen toimitti Maistraatti puheenalaisen rakennusjärjestyksen painettavaksi ⁶⁾.

Vahvistettu rakennusjärjestys tehdas-, makasiini- ja varastotonteille.

Sittenkuin Rahatoimikamari, täyttääkseen Kaupunginvaltuuston antamaa tehtävää ⁷⁾, oli valmistuttanut suunnitelman muutetuksi jaoksi kortteille N:o 180, 182, 183 ja 185 seitsemännessä kaupunginosassa, päätti ⁸⁾ Kaupunginvaltuusto hankkia Hallitukselta vahvistuksen sanotulle suunnitelmalle ja Valtuuston ennemmin hyväksymälle mainitun alueen rakennusjärjestyksen ehdotukselle. Maistraatin 9 p:nä elokuuta lähettämän kirjelmän kautta ilmoitettiin Kaupunginvaltuustolle, että Senaatti oli suostunut Valtuuston edellä kerrotussa tarkoituksessa tekemään esitykseen ja että Maistraatti toimittaisi mainitun rakennusjärjestyksen painettavaksi. Kaupunginvaltuusto määräsi ⁹⁾ sitten, että Maistraatin mainittu kirjelmä oli saatettava Rahatoimikamarin tietoon.

Muutettu tonttijako ja rakennusjärjestys erinäisille 7:n kaupunginosan kortteille.

Sittenkuin Kaupunginvaltuusto 12 p:nä joulukuuta 1901 oli puolestaan hyväksynyt ehdotuksen Siltavuoren korttelin N:o 140 tonttijaoksi ja korttelin N:o 45 laajentamiseksi sekä hyväksynyt ehdotuksen sään-

Siltavuoren tonttijako ja säännöksiä sen rakentamisesta.

¹⁾ Kats. 1901 vuoden kertomus siv. 2. — ²⁾ Rhtkn kirj. N:o 104 huhtik. 24 p:ltä. — ³⁾ Kpvn pöytäk. 27 p:ltä toukok. 13 §. — ⁴⁾ Kpvn pöytäk. 9 p:ltä jouluk. 1 §. — ⁵⁾ Kats. 1901 vuoden kertomus siv. 115—119. — ⁶⁾ Maistraatin pöytäk. 7 p:ltä jouluk. 1901, 13 §. — ⁷⁾ Kats. 1901 vuoden kertomus siv. 110—114. — ⁸⁾ Kpvn pöytäk. 4 p:ltä helmik. 11 §. — ⁹⁾ Kpvn pöytäk. 16 p:ltä syysk. 5 §.

nöksiksi korttelin N:o 140 rakentamisesta ¹⁾) ja Rahatoimikamari oli lähettänyt piirustukset tätä varten tarvittavaan ensimmäisen kaupunginosan asema-kaavan muutokseen, päätti ²⁾) Valtuusto Hallitukselta pyytää vahvistusta mainitulle ehdotuksille; ja Valtuustolle ilmoitettiin Maistraatin 9 p:nä elokuuta lähettämän kirjeen kautta, että Senaatti oli suostunut Valtuuston kerrottuun hakemukseen sekä että Maistraatti toimittaisi painettaviksi säännökset korttelin N:o 140 rakentamisesta ³⁾).

Rakennusjärjestys pienemmille asuintonteille 12:ssa kaupunginosassa.

Sen ehdotuksen erityiseksi rakennusjärjestykseksi pienemmille asuintonteille kortteleissa N:o 373, 375, 377 ja 378—389 12:ssa kaupunginosassa, jonka vahvistamista Kaupunginvaltuusto edellisenä vuonna oli pyytänyt ⁴⁾), hyväksyikin Senatti, josta Maistraatti kirjeellä 9 p:ltä elokuuta antoi Valtuustolle tiedon ⁵⁾), ilmoittaen samalla, että Maistraatti toimittaisi rakennusjärjestyksen painettavaksi.

Vahvistuksen kieltäminen Kaivopuiston itäisen huvilaluuden uuden rakennusjärjestyksen ehdotuksesta.

Kaupunginvaltuuston pyynnön uuden rakennusjärjestysehdotuksen vahvistamisesta Kaivopuiston itäiselle huvila-alueelle ⁶⁾) Senaatti sitä vastoin hylkäsi, ilmoittaen syyksi, että ehdotettu rakennusjärjestys liiaksi rajoittaisi tontinomistajain nykyistä tonttiansa rakennettavaksi käyttämisen oikeutta. Sittenkuin Kaupunginvaltuustolle tästä oli annettu tieto Maistraatin kirjeellä 15 p:ltä marraskuuta, lähetettiin ⁷⁾) asia siihen valiokuntaan, joka ennemmin oli asetettu kysymyksen valmistamista varten.

Uusi tonttijako eräille Katajanokalla oleville kortteleille.

Asian yhteydessä, joka koski maksuttoman rakennustontin luovuttamista merimieskotia varten, oli edellisenä vuonna nostettu kysymys erinäisten Katajanokalla olevain korttelien pienempiin tontteihin jakamisesta ⁸⁾). Sittenkuin Kaupunginvaltuusto oli hyväksynyt ⁹⁾) Rakennuskonttorin ehdottaman uuden jaon eräille käyttämättömille tonteille kortteleissa N:o 146, 147, 149, 159 sekä 161 ja muutetun tonttijalon suunnitelma oli valmistettu, päätti ¹⁰⁾) Kaupunginvaltuusto Hallitukselta hankkia sille vahvistuksen; ja Valtuustolle ilmoitettiin Maistraatin kirjeellä 9 p:ltä elokuuta, että Senaatti oli suostunut Valtuuston asiasta tekemään esitykseen, josta annettiin tieto Rahatoimikamarille ¹¹⁾).

Kysymys huvilakaupungin perustamisesta Meilansin talon maalle.

Se valiokunta, jonka Kaupunginvaltuusto edellisenä vuonna oli asettanut edelleen valmistamaan huvilakaupungin perustamista Meilansin talon

¹⁾) Kats. 1901 vuoden kertomus siv. 7. — ²⁾) Kpvn pöytäk. 4 p:ltä helmik. 10 §. —

³⁾) Kpvn pöytäk. 16 p:ltä syysk. 4 §. — ⁴⁾) Kats. 1901 vuoden kertomus siv. 119. — ⁵⁾) Kpvn pöytäk. 16 p:ltä syysk. 7 §. — ⁶⁾) Kats. 1901 vuoden kertomus siv. 114. — ⁷⁾) Kpvn pöytäk. 25 p:ltä marrask. 21 §. — ⁸⁾) Kats. 1901 vuoden kertomus siv. 19. — ⁹⁾) Kpvn pöytäk. 4 p:ltä maalisk. 16 §. — ¹⁰⁾) Kpvn pöytäk. 25 p:ltä maalisk. 25 §. — ¹¹⁾) Kpvn pöytäk. 16 p:ltä syysk. 6 §.

maalle koskevaa asiaa¹⁾, esiintoi 12 p:nä toukokuuta päivätyssä mietinnössä, että valiokunta asiakirjoja tarkastaessaan oli havainnut sen kysymyksen, voitaisiinko ja millä ehdoilla mainitun huvilakaupungin perustamiseen suostua, olevan oleellisesti riippuvainen siitä, tuleeko Meilansin talo kaupunkiin yhdistettäväksi vai ei. Mutta kun Kaupunginvaltuusto oli päättänyt tehdä Hallitukselle esityksen sellaisesta yhdistämisestä, niin valiokunta ei ollut katsonut voitavansa tehdä muuta kuin Valtuustolle ehdottaa, että hakemus Meilansin taloon kuuluvan alueen luovuttamisesta eräälle konsortsiumille puheenalaisen huvilakaupungin perustamista varten jätettäisiin riippuvaksi uudesta, vastedes, sittenkuin kysymys sanotun talon kaupunkiin yhdistämisestä oli lopullisesti ratkaistu, tehtävästä hakemuksesta; ja tämän valiokunnan esityksen Kaupunginvaltuusto hyväksyi²⁾.

Alussa vuotta 1901 antoi insinööri Gustaf Zitting Kaupunginvaltuustolle esityksen työväen esikaupungin perustamisesta ja huomautti siinä, että esikaupunkien puutteessa työväen oli pakko asua suurkaupungin oloissa. Kadut olivat hyvin kivetetyt, vesi- ja kaasujohdot ynnä hyvin järjestetty lokaviemärijärjestelmä kaikkialla toimeenpantu. Tontit eivät olleet tarkoitettut pieniä työväenmökkejä, vaan suurkaupungin rakennuksia varten. Seurauksena tästä olikin, että ensin tontti ja sitten rakennus tuli kalliiksi eikä työntekijä voinut saada huokeata huonetta. Meidän maassamme ei nykyisin ollut kuin kolme kaupunkia, joissa vesijohtojärjestelmä oli toimeenpantuna. Ainoastaan harvoissa oli lokaviemärijohtoja ja vasta viime aikoina oli pikkukaupungeissamme toimeenpantu parempi valaistus kuin öljylampuilla. Työväen esikaupungissa täällä pitäisi olla samat olot kuin pikkukaupungissa.

Nykyoloissa rakensivat varakkaammat työmiehet itselleen asuntoja siten, että muodostivat osakeyhtiöitä, jotka saaden kannatusta huokeilla valtiolainoilla, rakensivat asuntoryhmän tai suuria kasarmeja, joissa osakkaat saivat huoneita halvemmalla kuin muuten olisivat voineet hankkia. Mutta nämäkään huoneet, erittäinkin osaksi tiilestä osaksi puusta tehdyissä kaksikerroksisissa rakennuksissa, eivät olleet erittäin halvasta hinnasta saatavissa ja tulivat sentähden tavallisesti liian kalliiksi alemmalle työväenluokalle, apureille ja niiden vertaisille. Ei myöskään näyttänyt olevan mahdollista sillä tavoin täyttää koko työväenasuntojen tarvetta niin suuressa kaupungissa kuin täällä. Vähävaraisemmat työmiehet hakivat itselleen asuntoja varsin etäälläkin kaupungista ja nähtiin syntyvän asunto-

Työväen esikaupunkia koskeva valtuustoesitys.

¹⁾ Kats. 1901 vuoden kertomus siv. 3 — ²⁾ Kpvn pöytäk. 27 p:ltä toukok. 23 §.

oloja sellaisia kuin Hermanninkaupunki ja Toukola. Sieltä oli saatavana osotus, miten asuntokysymys alkuperäisellä kannalla oli ratkaistava. Tulisi ainoastaan saattaa järjestystä ja suunnitelmaa tähän asuntopyrintöön, jotta sitä voitaisiin käyttää. Samalla tavoin järjestettiin työväenasuntoja suurempain teollisuuslaitosten luo. Sinne rakennettiin yksikerroksisia puutaloja, joissa oli huoneita kahdelle tahi neljälle perheelle, sekä sitä paitsi yksityisiä huoneita naimattomille. Luonnollisesti sellainen siirtola ei saisi olla aivan kaupungin läheisyydessä, vaan sille täytyi osottaa paikka vähän etempää, mutta niihin oivallisiin kulkuneuvoihin nähden, joita nyt on olemassa, ei tämä seikka tuottaisi sanottavaa hankaluutta. Esityksen tekijä oli ajatellut, että perustettaisiin erityinen kaupunginosa kaupungilta huokeilla ehdoilla vuokratulle maalle. Kaupunki puolestaan järjestäisi asiat niin, että vesijohtovettä voisi saada puhecnalaisella alueella olevista vedenottoaikoista. Asuntojen rakentaminen olisi kokonaan jätettävä yksityisen toimeliaisuuden varaan, jota vastoin oli ajateltavissa, että kaupunki avustaisi ensimmäisiä rakennusyhtyiä lainoilla, joiden määrä nousisi vähäisempään osaan koko kustannuksista, siten saadaksensa uuden yrityksen hyvin käyntiin. Vuokra-aika voisi olla 40 à 50 vuotta, mutta kaupunki pidättäisi itselleen oikeuden saada jo varemminkin lunastaa osan tahi koko alueen kohtuullisesta korvauksesta rakentajille, ja ehdotettu alue jaettaisiin pieniin, tarkoitusta varten sopiviin kortteleihin ja tontteihin. Vuokra-ajan loputtua ottaisi kaupunki harkittavakseen olisiko soveliaasta jättää tämä työväensiirtola olemaan vai olisiko se lakkautettava ja alue jaettava tavallisiin kaupungintontteihin voimassa olevan rakennusjärjestyksen mukaisesti rakennettavaksi. Tämä viimeksimainittu täytyi luonnollisesti tehdä, sittenkuin kaupunkia oli rakennettu niin pitkälle, että se rajoittui siirtolaan tahi jo ympäröi sitä. Mutta silloin voitiin samaan tarkoitukseen osottaa uusi alue.

Esityksen tekijä, joka lausui mielensä siitakin minkälaiset rakennusaineet olivat sopivimmat pieniä työväenasuntoja varten, ehdotti, että Kaupunginvaltuusto ottaisi harkittavakseen, voisiko kaupunki antaa vuokralle jonkin, erityiseksi työväen kaupunginosaksi muodostettavan alueen huokeilla ehdoilla ja jaettuna pieniin tarkoituksenmukaisiin tontteihin.

Kokouksessaan 26 p:nä maaliskuuta 1901 antoi Kaupunginvaltuusto asian valiokunnan valmisteltavaksi, johon valiokuntaan sittemmin lähetettiin ¹⁾ myöskin eräs Helsingin ulkotyöväenyhdistyksen tekemä hakemus

---

¹⁾ Kpvn pöytäk. 4 p:ltä helmik. 20 §.

työväenasuntojen rakentamisesta. Antamassaan mietinnössä¹⁾ teki valiokunta selkoa niistä toimenpiteistä, joihin täällä ennemmin oli ryhdytty terveellisten ja huokeain asuntojen aikaansaamiseksi työväestölle, sekä huomautti, kuinka oleellisesti kaksi rakennustoimintaan vaikuttavaa seikkaa, nimittäin rakennustonttien tarjonta ja hinnat sekä mahdollisuus järjestää rakennustapa, kuului kunnan suoranaisempain valtaoikeuksien piiriin. Valiokunnan mielestä oli esityksen tekijä täydellä syyllä ollut sitä mieltä, että kaupunginosassa, joka oli aiottu yksinkertaisempia asuntoja varten ja vastasi etupäässä työväen tarpeita, sekä järjestelytyöt että rakennustapa pitäisi voida tehdä yksinkertaisemmaksi; ja valiokunta oli yhtä mieltä siitäkin, että puheenalainen kaupunginosa olisi jaettava tavallista pienempiin asuntotontteihin, jotta siten vähennettäisiin kutakin rakennusyritystä varten tarvittavaa perustamispääomaa. Kun siellä ei pitäisi saada olla korkeita ja suuria taloja, voitaisiin kadutkin pitää kapeampina kuin varsinaisessa kaupungissa eikä niitä myöskään ainakaan aluksi tarvitsisi tasoittaa ja kivittää koko leveydeltään. Kokemus saisi osoittaa, eikö kokonaan voitaisi olla kadunlaskemista vailla. Sitä vastoin täytyi valiokunnan mielestä toimeenpanna vesi- ja viemärijärjestelmä suljetuilla johdoilla, jos kohta jonkun verran yksinkertaisemman ja huokeamman suunnitelman mukaan, kuin mitä on tarpeen kaupungin keskiosissa, jonne suuria rakennusryhmiä on rakennettu. Katujen valaistus voitaisiin todennäköisesti haitatta toimittaa öljylampuilla. Tärkein poikkeus voimassa olevasta rakennusjärjestyksestä, joka valiokunnan mielestä kävi päinsä, oli kuitenkin se, että voitiin antaa lupa rakentaa sinne puusta myöskin kaksikerroksisia asuinrakennuksia, erittäinkin kokoliittia taikka muuta yksinkertaisempaa tulenkestävää rakennusainetta käytettäessä, mitkä huojennukset olivat puolustettavissa siihen väljempään rakennustapaan nähden, jota siellä käytettäisiin. Valiokunta ei epäillyt, että rakennusjärjestystä tarkemmin teknilliseltä kannalta tarkastettaessa havaittaisiin mahdolliseksi muodostella useita muitakin määräyksiä, esim. kivijalkaa koskevia säännöksiä. Rakennuskonttorista saatujen tietojen johdolla oli valiokunta tullut vakuutetuksi siitä, että monessa paikoin kaupungin maalla on sopivia paikkoja puheenalaisen laiselle kaupunginosalle. Perustamiskustannusten selville saamiseksi oli valiokunta Rakennuskonttorin toimesta teettänyt sellaisen, huvila-alueelle Vallgård Itäisen viertotien varrelle sijoitettavan, kaupunginosan suunnitelman, mutta eri mieliä oli lausuttu siitä, oliko soveliasta tarkoitusta

---

¹⁾ Kpvn pain. asiak. N:o 6.

varten käyttää sitä osaa sanottua huvila-alueetta, jota Rakennuskonttorin ehdotus tarkoitti, muutamat valiokunnan jäsenet kun katsoivat paikan ennemmin olevan varattava teollisuuden tarpeiksi. Valiokunta esitti sen tähden että, sittenkuin Kaupunginvaltuusto oli tehnyt periaatteellisen päätöksen asiasta, se jätettäisiin Rahatoimikamarille ja Rakennuskonttorille tarkemmin valmisteltavaksi. Tämän mukaisesti päättikin ¹⁾ Kaupunginvaltuusto, hyväksyen periaatteessa esityksen tekijän ehdotuksen, että jollekin kaupungin omistamalle, etäisemmälle alueelle annettaisiin perustaa kaupunginosa, aiottu rakennettavaksi oleellisesti työväelle sopivilla rakennuksilla sekä suunniteltu ja muuten niin järjestetty kuin sanottu tarkoitus vaati ja valiokunta oli puoltanut, kehottaa Rahatoimikamaria, Rakennuskonttoria kuultuansa, tekemään Valtuustolle seikkaperäisen ehdotuksen asiasta.

Kysymys työväen puutarhasiirtoloista.

Yllämainittu valiokunta huomautti ²⁾ edelleen, kuinka viime vuosina useat kaupunginhallinnot, erittäinkin Saksassa, olivat antaneet jakaa kaupungin lähellä olevia, viljeltäväksi kelpaavia maita pienempiin palstoihin, jotka huokeasta vuokramaksusta oli luovutettu alemmalle väestölle puutarhanviljelystä varten. Näille palstoille, joiden ei pitäisi olla suurempia kuin että työmies itse perheineen voi niitä viljellä, ei saisi rakentaa asuinhuoneita, vaan ainoastaan pienempiä huvimajoja, vajoja työkalujen säilyttämistä varten j. s. Valiokunta lausui, että pohjoisessa ilmanalassa, jossa kesän lyhyys sekä pitkä, kylmä ja pimeä talvi vaikeutti ulkoilmassa oleskelemista, sellaiset puutarhasiirtolat olivat vielä enemmän suotavia kuin eteläisemmässä ilmastossa; ja valiokunta esitti, että selvityksen saamiseksi, eikö Helsingissäkin kerrotunlaisia laitoksia voitaisi saada aikaan, Rahatoimikamaria kehoitettaisiin Kaupunginvaltuustolle antamaan lausunnon ja ehdotuksen siitä, voitaisiinko jokin osa kaupungin maata käyttää sellaisiksi työväen puutarhasiirtoloiksi ja millä ehdolla se kävisi päinsä. Valmistusvaliokunnan ehdotuksesta päättikin ³⁾ Kaupunginvaltuusto suostua tähän valiokunnan esitykseen.

Viaporin linnoitus-esplanaadi.

Kunnalliskertomuksessa vuodelta 1901 on kerrottu ⁴⁾ eräästä Rahatoimikamarin asettamasta katselmuslautakunnasta, jolle oli annettu toimeksi tehdä ehdotus niistä korvausmääristä, joita kaupungin olisi vaadittava sen johdosta, että erinäiset kaupungin omistamat, Viaporin linnoitus-esplanaadin piirissä olevat saaret 30 p:nä toukokuuta 1896 annetun armol-

¹⁾ Kpvn pöytäk. 8 p:ltä huhtik. 6 §. — ²⁾ Kpvn pain. asiak. N:o 6. — ³⁾ Kpvn pöytäk. 8 p:ltä huhtik. 6 §. — ⁴⁾ Kats. 1901 vuoden kertomus siv. 142.

lisen asetuksen ja 24 p:nä toukokuuta 1899 annetun armollisen julistuksen mukaan olivat nautintaoikeuden supistuksien alaisina. Siinä lausunnossa, jonka sanottu lautakunta antoi Rahatoimikamarille, huomautetaan ¹⁾, kuinka puheenalaiset saaret voidaan jakaa kahteen ryhmään, nimittäin: a) sellaiset, jotka nykyisin ovat rakennettaviksi vuokratut ja joiden arvo vuosi vuodelta lisäytyy kaupungin kehityksen mukana; sekä b) sellaiset saaret, joille todennäköisesti ei nyt eikä vastedes voida keksiä tärkeämpää käyttämistapaa. Ensimmäiseen ryhmään oli katselmuslautakunta lukenut Itäisen ja Läntisen Rönnskärin, Flisholman, Liuskasaaren, Uunisaaret ja Hernessaaren; ja lautakunta lausui arviolaskun nojalla, jossa lueteltujen saarien arvo oli laskettu 201,000 markaksi, että se määrä, mikä kaupungin oli vaadittava vahingonkorvauksena näistä saarista, täytyi arvata 69,500 markaksi. Sen ohessa huomautti lautakunta, kuinka oli huomioon otettava, että suuria osia linnoitusplanaadin ensimmäisen piirin sisällä olevaa kaupungin vesialuetta ei saatu käyttää kaupungin ehdonvallan mukaan, koska merenpohjan muodon muuttamista ei ollut lupa toimeenpanna muuten kuin Insinöörihallituksen suostumuksella. Tämä kiello vaikutti sellaistenkin tilojen käyttämistapaan, joita linnoitusplanaadin voimassa pitämistä koskevain sääntöjen määräykset muuten eivät koskeneet. Sellaisia tiloja mainittiin Hietasaari ja Buusholma sekä Blekholman saaret. Kahden ensinmainitun välissä olevan vesialueen täyttämisen kautta nämä saaret, jotka täytettävän alueen kanssa oli aiottu muodostamaan erityisen kaupunginosan, voitaisiin käyttää kaupungille melkoisesti edullisemmalla ja voittoa tuottavammalla tavalla, kuin jos täyttämistä ei saisi tehdä. Samaten oli Blekholman saarten ja luodon laita, jotka ympäröivän veden täyttämällä voitaisiin yhdistää alueryhmäksi, joka tyydyttäisi kaupan ja liikenteen suuremman tilan vaatimuksia. Lautakunnan arvion mukaan olisi kaupungin, ellei täyttämisen kieltoa kumottaisi, vaadittava vielä lisäksi 116,500 markkaa vahingonkorvausta. Mitä taas tuli yllämainittuun b) ryhmään, johon oli luettu Ryssänkari, Iso ja Pieni Käärmesaari y. m., oli katselmuslautakunta sitä mieltä, että niiden vastainen käyttäminen linnoitusplanaadia koskevain määräysten kautta ei joutuisi sellaisen rajoituksen alaiseksi, että niistä voitaisiin vaatia mitään vahingonkorvausta.

Sittenkuin läänin Kuvernööri 31 p:nä heinäkuuta annetulla kuulutuksella, jonka Rahatoimikamari sai tiedokseen 25 p:nä syyskuuta, oli kehottanut jokaista, joka mainittujen supistusten johdosta tahtoi kruunua

---

¹⁾ Kpvn pain. asiak. N:o 41.

vastaan nostaa korvausvaatimuksia, kaiken enemmän puhevallan menettämisen uhalla määrääjän kuluessa Kuvernööriille jättämään kirjallisen hakemuksen sellaisesta korvauksesta, lähetti ¹⁾ Rahatoimikamari Kaupunginvaltuustolle yllämainitun katselmuslautakunnan mietinnön ja ilmoitti samalla, että Rahatoimikamari oli kaikin puolin yhtynyt siinä olevaan ehdotukseen kaupungin vaadittavasta korvausmäärästä, edellyttäen että yhteenlaskettu korvaus 186,000 markkaa heti rahassa suoritettaisiin.

Se erityinen valiokunta, johon Kaupunginvaltuusto oli lähettänyt ²⁾ tämän asian, lausui ³⁾ esiintuomillaan syillä, että valiokunta ei ollut voinut havaita muuta kuin että Rahatoimikamari oli täysin oikeille perusteille nojannut kaupungin puheenalaiset korvausvaatimukset sekä että se määrä, jokak kaupungin oli Rahatoimikamarin esityksen mukaan vaadittava korvaukseksi, ei ollut liian suuri. Tämän yhteydessä huomautti valiokunta, että sanottuun määrään ei sisältynyt korvausta siitä vahingosta, joka alueella olevain vuokrain nykyisille haltijoille aiheutui linnoitusessplanaadin kautta, josta vahingosta näiden oli erikseen määrääjässä haettava korvausta kruunulta, sekä että 30 p:nä toukokuuta 1896 annetun, linnoitusessplanaadeja koskevan asetuksen 3 §:n 4 momentin mukaan Suomen kruunu oli velvollinen yhdellä kertaa suorittamaan koko sen määrän, joka omaisuuden arvon vähentymisestä voisi tulla kaupungille määrättäväksi, ainoastaan jos vähennys nousi kolmanteen osaan sanottua arvoa tai enempään, mutta muussa tapauksessa oli oikeutettu suorittamaan korvauksen vuotuisena, kiinteistöä seuraavana maksuna kuudella prosentilla arvonvähennyksen koko määrästä. Valiokunnan ehdotuksesta päättikin ⁴⁾ Kaupunginvaltuusto, hyväksyen Rahatoimikamarin katselmuslautakunnan määräämät perusteet sen korvauksen laskemiselle, mikä kaupungille oli tuleva niistä rajoituksista, joiden alaiseksi Viaporin linnoitusessplanaadi saattoi kaupungin oikeuden puheenalaisiin, essplanaadin piirissä oleviin alueisiin, kehottaa Rahatoimikamaria Kuvernöörin kuulutuksessa määrätyn ajan kuluessa asianmukaisessa järjestyksessä saattamaan kaupungin korvausvaatimukset voimaan.

Asuinhuvilain
vuokra-ajan pi-
tentäminen.

Rahatoimikamarilta olivat erinäiset kaupungin alaisten asuinhuvilain vuokramiehet huviloillaan toimeenpanemaisa kaunistustöiden nojalla hakeneet sellaista vuokra-ajan pitennystä, kuin vuokrakirjain 13 §:ssä edellytettiin; Rahatoimikamari pyysi, joka eri tapauksessa toimitutettuaan kat-

¹⁾ Rhtkn kirj. 2 p:ltä lokak. N:o 195. — ²⁾ Kpvn pöytäk. 14 p:ltä lokak. 18 §. —

³⁾ Kpvn pain. asiak. N:o 41. — ⁴⁾ Kpvn pöytäk. 25 p:ltä marrask. 20 §.

selmuksen paikalla, Kaupunginvaltuustolta oikeutusta pidentämään välikirjain aikaa ja Valtuusto myönsikin sen seuraavissa tapauksissa:

huvilapalstalle N:o 2 Humlebergin tilalla 20 vuoden ajaksi, lukien 1 p:stä tammikuuta 1913, ollen kaupungille suoritettava korotettua vuokramaksua 437 markkaa 50 penniä vuosilta 1913—1922 ja 525 markkaa vuosilta 1923—1932 sekä toimitetut tasoitukset ja istutukset koko vuokrauden pidettävät täysin hyvässä kunnossa ja vuokranhaltija velvollinen tarvittaessa rakentamattomasta huvila-alueesta korvauksetta luovuttamaan tarpeellisia maa-alueita vastaisia katujen perustamisia varten ¹⁾);

Humlebergin
huvilapalstan
N:o 2 vuokra-
ajan pidentämi-
nen.

asuinhuvilalle N:o 19 Humlebergin tilalla 20 vuoden ajaksi, lukien 1 p:stä tammikuuta 1920, ollen kaupungille suoritettava korotettua vuotuista vuokramaksua 162 markkaa 50 penniä vuosilta 1920—1929 ja 195 markkaa vuosilta 1930 - 1939 sekä vuokramies velvollinen, milloin tahansa kaupunki sen havaitsee tarpeelliseksi, ilman mitään korvauksensaamiskeutta, sallimaan kaupungin vetää kadun huvilapalstan rakentamattoman osan kautta ²⁾);

Humlebergin
asuinhuvilan
N:o 19 vuokra-
ajan pidentämi-
nen.

Meilansin talon maalla olevalle asuinhuvilalle N:o 5 20 vuoden ajaksi, lukien 1 p:stä tammikuuta 1914, ollen kaupungille suoritettava korotettua vuotuista vuokramaksua 281 markkaa 25 penniä vuosilta 1914—1923 ja 337 markkaa 50 penniä vuosilta 1924—1933 sekä huvilalla alotetut istutus- ja tasoitustyöt mahdollisimman pian valmiiksi saatettavat ja, samaten kuin aikaisemmin alueella toimeenpannut samallaiset laitoksetkin, koko vuokraajan pidettävät hyvässä kunnossa ³⁾);

Meilansin asuin-
huvilan N:o 5
vuokra ajan pi-
tentäminen.

Meilansin talon maalla olevalle asuinhuvilalle N:o 11 20 vuoden ajaksi, lukien 1923 vuoden alusta, ollen kaupungille suoritettava korotettua vuotuista vuokramaksua 100 markkaa vuosilta 1923—1932 ja 120 markkaa vuosilta 1933—1942 sekä toimitetut tasoitus- ja istutustyöt koko vuokrauden pidettävät täysin hyvässä kunnossa ⁴⁾);

Meilansin asuin-
huvilan N:o 11
vuokra-ajan pi-
tentäminen.

Meilansin talon maalla olevalle asuinhuvilalle N:o 18 20 vuoden ajaksi, lukien 1927 vuoden alusta, ollen kaupungille suoritettava korotettua vuotuista vuokramaksua 156 markkaa 25 penniä vuosilta 1927—1936 ja 187 markkaa 50 penniä vuosilta 1937—1946 sekä muuten täytettävä samat ehdot kuin edellisessä tapauksessa ⁵⁾);

Meilansin asuin-
huvilan N:o 18
vuokra-ajan pi-
tentäminen.

¹⁾ Rhtkn kirj. N:o 248 marrask. 20 p:ltä ja Kpvn pöytäk. 25 p:ltä marrask. 23 §. — ²⁾ Rhtkn kirj. N:o 127 toukok. 29 p:ltä ja Kpvn pöytäk. 17 p:ltä kesäk. 5 §. — ³⁾ Rhtkn kirj. N:o 189 syysk. 25 p:ltä ja Kpvn pöytäk. 14 p:ltä lokak. 13 §. — ⁴⁾ Rhtkn kirj. N:o 268 jouluk. 11 p:ltä ja Kpvn pöytäk. 16 p:ltä jouluk. 4 §. — ⁵⁾ Rhtkn kirj. N:o 190 syysk. 25 p:ltä ja Kpvn pöytäk. 14 p:ltä lokak. 16 §.

Rajasaaren huvilapalstan N:o 2 vuokraoikeuden pitentäminen.

Meilansin taloon kuuluvalla osalla tilaa N:o 133 Rajasaari olevalle huvilapalstalle N:o 2 20 vuoden ajaksi, lukien 1924 vuoden alusta, ollen kaupungille suoritettava korotettua vuotuista vuokramaksua 281 markkaa 25 penniä vuosilta 1924–1933 ja 337 markkaa 50 penniä vuosilta 1934–1943 sekä alotetut tasoitus- ja istutustyöt keskeytymättä valmiiksi saatettavat ja sitten koko vuokrauden täysin hyvässä kunnossa pidettävät ¹⁾).

Kinnekullen huvilatilan N:o 56 a vuokraoikeuden pitentäminen.

Sittenkuin Merikapteeni K. M. Björklund oli pyytänyt, että vuokraoikeus huvilatilaan N:o 56 a Kinnekulle pitennettäisiin vielä 20 vuoden ajaksi, määräsi Rahatoimikamari vuonna 1901 katselmuksen paikalla toimitettavaksi ja katselmusmiehet huomauttivat ensiksikin:

että tilan N:o 56 a Kinnekulle oli vuokralle antanut Maistraatti 30 p:nä joulukuuta 1872 30 vuodeksi eli 1902 vuoden loppuun asti, ollen vuotuista vuokramaksua suoritettava 225 markkaa ynnä 1,029 tynnyriä rukiita pohjaveroa:

että vuokramies oli oikeutettu 1902 vuoden jälkeen 20 vuoden vuokraajan pitennykseen, jos tilaa asianmukaisesti hoidettiin rakennusten ja laitosten puolesta, sekä vuokrauden päättyessä saamaan korvausta arviomiesten päätöksen mukaan siinä olevista rakennuksistaan; sekä

että tila sittemmin 23 p:nä helmikuuta 1883 oli jaettu kahteen osaan, joista itäinen litt. a Kinnekulle jäi alkuperäisen vuokramiehen haltuun, mutta läntinen litt. b Miramar luovutettiin toiselle henkilölle, ja tässä jaossa määrättiin vuokramaksu ensinmainitusta osasta 125 markaksi ja 0,469 tynnyriksi rukiita pohjaveroa.

Edelleen kerrottiin katselmuskirjassa, että katselmusmiehet tilaa katsastaessaan olivat havainneet, että siinä oli rakennuksia vanhempi asuinrakennus, kivennäisvesitehdas sekä viisi suurempaa ja pienempää rakennusta, kaikki puisia, ja että sekä ne että osa perustettua puutarhaa olivat välttävässä kunnossa, mutta muu osa huvila-aluetta oli havaittu olevan hoidon ja ruokon puutteessa sekä pensaikkojen peitossa. Katselmusmiehet lausuiivat sentähden mielipiteenään, että he eivät voineet puoltaa haettua vuokran pitennystä muilla ehdoilla, kuin että vuokramies 10 vuoden kuluessa panisi huvila-alueen kokonaisuudessaan asianmukaiseen kuntoon sekä luopuisi vuokrakirjassa hänelle myönnetystä oikeudesta, että vuokraajan loputtua saisi korvausta huvilapalstalle teettämistään rakennuksista. Rahatoimikamari hyväksyi ²⁾) kaikin puolin katselmusmiesten ehdotuksen

¹⁾ Rhtkn kirj. N:o 256 marrask. 27 p:ltä ja Kpvn pöytäk. 9 p:ltä jouluk. 11 §. —
²⁾ Rhtkn pöytäk. 6 p:ltä maalisk. 28 §.

eikä siis katsonut olevan syytä tehdä Kaupunginvaltuustolle esitystä sellaisesta vuokraoikeuden pitennyksestä, johon hakija vuokrakirjan mukaan olisi ollut oikeutettu, jos tilaa olisi asianmukaisesti hoidettu. Merikapteeni Björklund pyysi kuitenkin kahdessa myöhemmin jättämässään kirjoituksessa, että Rahatoimikamari Kaupunginvaltuustolle puoltaisi hänen vuokraoikeuttansa huvilapalstaan N:o 56 a Kinnekulle siten pitennettäväksi kahdeksikymmeneksi vuodeksi, kuin tätä vuokraoikeutta koskevassa vuokrakirjassa mainittiin, kuitenkin sillä ehdolla että hän kuudessa vuodessa saattaisi huvila-alueen kokonaisuudessaan asianmukaiseen kuntoon; ja hakija luopui kaikesta korvausoikeudesta asianmukaisessa järjestyksessä syntyneestä talousrakennuksesta, jossa kivennäisvesien valmistusta harjoitetaan, samaten kuin hakija oli aikaisemmissa kirjoituksissaan sitoutunut myöntämään jäämakasiinista ja pullovajasta, kaikki sillä edellytyksellä, että hänen hakemuksensa vuokran pitentämisestä hyväksyttäisiin. Rahatoimikamari jätti ¹⁾ nyt asian Kaupunginvaltuuston harkittavaksi, mutta ilmoitti samalla, että Rahatoimikamari ei ollut voinut luopua entisestä käsityksestään asiasta, nimittäin pääasiallisesti siitä että, kun tilaa ilmeisesti oli käytetty ja hoidettu enemmän tehdastonttina kuin kaupungin ympäristön kaunistukseksi aiottuna huvilatonttina, joka tarkoitus yksin oli aiheuttanut, että asuinhuviiloita koskeviin kaupungin vuokrasopimuksiin oli tullut määräys vuokraajan pitentämisestä, jopa vielä enemmän kehoitukseksi siihen eräissä tapauksissa kuten tässä sitoumus kaupungin puolesta tilalla olevain rakennusten lunastamiseen vuokraajan päättyessä, niin hakijaa sopimuksen mukaisesti ei voitu pitää oikeutettuna haettuun vuokran pitennykseen, sekä että jo katselmusmiesten tämän pitennyksen mahdollista saamista varten esittämässä ehdoissa oli melkoinen myönnytys kaupungin puolelta.

Asiaa valmistamaan asetti Kaupunginvaltuusto erityisen valiokunnan ²⁾, jolle merikapteeni Björklund vielä jätti kirjelmän ynnä kolme katselmuskirjaa; ja valiokunta lausui antamassaan mietinnössä ³⁾, että kysymys oli siitä, oliko huvilan vuokraaja tehnyt itsensä syyppääksi sellaiseen sen rakennusten ja tiluksien rappeuteen, että hän sillä oli menettänyt niiden vuokraoikeuden. Tätä harkitessaan valiokunta oli ollut sitä mieltä, että merikapteeni Björklundin jättämällä katselmuskirjoilla erinäisistä katselmuksista, joita Rahatoimikamari oli kaupungin puolesta tilalla toimituttanut, oli ratkaiseva merkitys. Kesäkuun 20 p:nä 1892 toimitetussa

¹⁾ Rhtkn kirj. N:o 139 kosäk. 12 p:ltä. — ²⁾ Kpvn pöytäk. 8 p:ltä jouluk. 4 §. —

³⁾ Kpvn pain. asiak. N:o 47.

katselmuksessa olivat katselmusmiehet lausuneet, että „huvilalla, vaikka myrsky 28 p:nä elokuuta 1890 oli sitä varsin pahoin pidelty, oli lupaava kasvullisuus ja että se tulisi, sitä myöten kuin vuokramiehen alulle pane-
 mat perkkau- ja istutustyöt valmiiksi saatettaisiin, näyttämään ulkoasultaan moitteettomalta. Vuokramiehen toimittamia, Maistraatin huvilaa vuokralle annettaessa määräämiä rakennus- ja hoitovelvollisuuksia vastaan ei katsel-
 musmiehillä ollut mitään muistuttamista“. Syyskuun 15 p:nä 1896 havait-
 sivat katselmusmiehet „huvilan ja siihen tehdyt rakennukset olevan asian-
 mukaisessa kunnossa, jonka tähden ei ollut syytä muistutuksiin“. Huvilan
 katselmuksessa 26 p:nä syyskuuta 1899 merkittiin katselmuskirjaan aino-
 astaan „että lähinnä Meilansin tietä oleva ulkokuonerakennus on korjattava
 ja, samaten kuin tien viereinen säleaitakin, maalattava“. Vasta 3 p:nä loka-
 kuuta 1901 toimitetussa katselmuksessa havaitsivat katselmusmiehet, että
 sekä huvilan rakennukset että siihen perustettu puutarha olivat välttävissä
 kunnossa, mutta että „muu osa huvila-aluetta oli hoidon ja ruokon puut-
 teessa sekä pensaikkojen peitossa“, jonka tähden katselmusmiehet eivät
 voineet ehdottomasti puoltaa vuokramiehen hakemusta vuokran pitennyk-
 sestä. Valiokunta myönsi, että kaupungin katselmusmiehet 1892, 1896 ja
 1899 vuoden katselmuksissa mahdollisesti eivät olleet menetelleet kyllin
 ankarasti, ja lausui myöskin sen käsityksen, että huvilanhaltija ei suinkaan
 ollut täyttänyt mitä häneltä kohtuullisesti olisi voitu vaatia huvilan saat-
 tamiseksi asianmukaiseen kuntoon 28 p:nä elokuuta 1890 olleen myrsky-
 n jälkeen, mutta huomautti huvilanhaltijan nyt syyllä voivan tehdä
 sen väitteen, että hänellä oli ollut aihetta luulla asianmukaisesti täyttä-
 neensä vuokrasopimuksen mukaiset sitoumuksensa, kun kaupungin omilla
 katselmusmiehillä, joiden tehtävänä juuri oli ollut kaupungin puolesta ottaa
 selkoa huvilan tilasta ja kunnosta, ei ollut ollut mitään sitä vastaan muist-
 tuttamista. Katselmuksessa 3 p:nä lokakuuta 1901 tehdyt muistutukset eivät
 tässä ansainneet huomioon ottamista siihen nähden, että nyt ei ollut puhe mis-
 tään erityisestä huvilan huonosta hoidosta sanotun ja lähinnä edellisen kat-
 selmuksen välillä, vaan rappeudesta, joka olisi käsittänyt huvilanhaltijan koko
 hallinta-ajan. Näistä syistä valiokunta puolestaan ei voinut tulla muuhun
 päätökseen, kuin että kapteeni Björklundille täytyi myöntää luvattu vuok-
 ran pitennys alkuperäisillä vuokraehdoilla, jonka tähden valiokunta ehdotti
 Rahatoimikamaria kehotettavaksi merikapteeni Björklundin kanssa teke-
 mään sopimuksen siitä, että hänen vuokraoikeutensa huvilatilaan N:o 56 a
 Kinnekulle pitennettäisiin kahdellakymmenellä vuodella, lukien 1902 vuo-
 den lopusta, ollen kaupunki, merikapteeni Björklundin tarjouksen mukaan,

nimenomaan vapautettava vaatimuksesta, että vuokra-ajan lopussa olisi suoritettava korvausta huvilalla olevasta tehdaslaitoksesta, johon kuului suurempi rakennus sekä jäämakasiini ja pullovaja. Tämän valiokunnan ehdotuksen hyväksyikin ¹⁾ Kaupunginvaltuusto.

Rautatienkirjanpitäjä O. M. Massinen, joka 19 p:nä lokakuuta 1899 tehdyn välikirjan kautta oli 1922 vuoden loppuun asti vuokrannut kaupungille kuuluvan istutuksen, Meilansin talon maalla olevan Tilkan niityn A palstan, oli rahatoimikamarilta pyytännyt vuokraa pitennettäväksi 20 vuodella, lukien 1 p:stä tammikuuta 1923, ja syyksi siihen esiintuonut, että hän vuokrakaudesta jälellä olevain 20 vuoden ajalla ei voinut saada hyvitystä kallisarvoisista rakennuksista ja laitoksista, jotka hän oli palstalle toimittanut. Tästä vaaditussa lausunnossa huomautti Rakennuskonttori, että puheenalaista tilaa ei ollut annettu vuokralle asuinhuvilana, jolle olisi aiottu rakennettavaksi useita asuinrakennuksia, vaan viljelysmaaksi, jonka tähden vuokrakirjaa tehtäessä ei ollutkaan edellytetty nyt kuluvan vuokra-ajan pitentämistä. Tästä syystä ja koska lopullista päätöstä ei vielä ollut tehty siitä, millä tavoin Töölön kaupungin aseman alueen pohjoispuolella olevat kaupungille kuuluvat tilat tulisivat käytettäväksi, Rahatoimikamari päätti ²⁾ „tätä nykyä“ hyljätä puheenalaisen hakemuksen; ja myöskin Kaupunginvaltuusto, jolle Kirjanpitäjä Massinen uudisti hakemuksensa, jätti ³⁾ asian Rahatoimikamarin päätöksen varaan.

Rahatoimikamarin esityksestä päätti Kaupunginvaltuusto antaa kaupungille kuuluvan Korkeasaaren vuokralle vielä kymmeneksi vuodeksi eli huhtikuun loppuun 1912 Helsingin anniskeluosakeyhtiölle, ollen siitä suoritettava pohjaveroa 2,935 hehtolittraa rukiita sekä 430 markkaa vuotuista rahamaksua ja muutenkin pysytettävä entiset vuokraehdot ⁴⁾.

Samaten päätti Kaupunginvaltuusto kahdeksi vuodeksi, lukien 1904 vuoden lopusta, pitentää „Suomalaisen Teatterihuone Osakeyhtiön“ maksuttoman käyttöoikeuden Arkadiateatterin paikkaan, sillä ehdolla että talossa voimassapidetään kansanteatteria ⁵⁾.

Koska Meilansin talon tonttipaikan vuokraoikeus päättyisi kertomusvuoden lopussa, oli Rahatoimikamari määrännyt lähtökatselmuksen paikalla toimitettavaksi, ja siinä selvitettiin, että paikalla olevat rakennukset olivat

Tilkan niityn A palstan vuokraoikeuden pitentämistä koskevan hakemuksen hylkääminen.

Korkeasaaren vuokran pitentäminen.

Arkadiateatterin paikan maksuttoman käyttöoikeuden ajan pitentäminen.

Meilansin talon tonttipaikan vuokralle antaminen.

¹⁾ Kpvn pöytäk. 20 p:ltä jouluk. 7 §. — ²⁾ Rhtkn pöytäk. 23 p:ltä lokak. 16 §. —

³⁾ Kpvn pöytäk. 9 p:ltä jouluk. 3 §. — ⁴⁾ Rhtkn kirj. N:o 58 helmik. 20 p:ltä ja Kpvn pöytäk. 4 p:ltä maalisk. 11 §. — ⁵⁾ Rhtkn kirj. N:o 62 helmik. 27 p:ltä ja Kpvn pöytäk. 4 p:ltä maalisk. 14 §.

asianmukaisessa kunnossa, jonka tähden katselmusmiehet puolsivat vuokramiehen pyytämää pitennettyä vuokraoikeutta myönnettäväksi siten, että vuokra-aika määrättäisiin kymmeneksi vuodeksi ja että vuokramaksu, joka viimeksi oli ollut 50 markkaa vuodessa, korotettaisiin 100 markkaan sekä että vuokran ehdoksi pantaisiin, että vuokramies oli velvollinen yhden vuoden kuluttua irtisanomisen jälkeen kaupungin käytettäväksi antamaan joko koko alueen taikka osia siitä ilmaa muuta korvausta kuin vastaavaa vapautusta vuokramaksun suorittamisesta. Rahatoimikamarin esityksestä ¹⁾ päättikin ²⁾ Kaupunginvaltuusto antaa Rahatoimikamarille valtuutuksen mainittuun vuokraukseen.

Meilansin maala olevan kolmen pienemmän tonttipaikan ja n. s. tulliniitty kahden palstan vuokraaminen.

Aina vuodesta 1892, jolloin Meilansin talo joutui kaupungin suoraan naisen hallinnon alaiseksi, oli kolme pienempää taloon kuuluvaa tonttipaikkaa ollut vuokralle annettuina, viimeksi viiden vuoden ajaksi, jonka ohessa kahdelle vuokramiehistä oli myönnetty nautintaoikeus kummallekin osaansa sanotun talon n. s. tulliniittyä. Kun nämä vuokrat taas päättyisivät viime päivänä lokakuuta, määräsi Rahatoimikamari lähtökatselmuksen paikalla pidettäväksi ja katselmusmiehet havaitsivat tonttipaikoille tehdyt rakennukset sekä niittypalstat hyvin kunnossapidetyiksi, jonka tähden he, vuokramiesten pyydettyä pitennettyä vuokraoikeutta, puolsivat vuokraoikeutta pitennettäväksi kymmenellä vuodella sekä vuokramaksut, jotka viimeksi olivat olleet 92, 82 ja 50 markkaa, korotettaviksi 160:een, 175:een ja 100:aan markkaan. Kuitenkin olisi tämän ehdoksi määrättävä, että vuokramiehet olivat velvolliset vuoden kuluttua irtisanomisesta jättämään kaupungin käytettäväksi joko koko alueet taikka mitkä osat niistä tahansa ilman muuta korvausta kuin täydellistä vapautusta vuokramaksun suorittamisesta taikka sen alennusta, laskettuna sen mukaan missä suhteessa luovutetun alan suuruus oli alueen alkuperäiseen alaan. Rahatoimikamari hyväksyi puolestaan katselmusmiesten ehdotuksen sekä pyysi ³⁾ Kaupunginvaltuustolta oikeutusta ehdotettuun vuokraukseen; ja Valtuusto antoi-kin ⁴⁾ sellaisen oikeutuksen.

Kahden n. s. Sörnäisten ravintola-alueella olevan palstan vuokralle antaminen.

Aktiebolaget A. Parviainen & C:o Osakeyhtiölle vuokratun n. s. Sörnäisten ravintola-alueen vuokra-aika päättyi vuonna 1901 ja Kaupunginvaltuusto oikeutti sanottuna vuonna Rahatoimikamarin yhtiölle antamaan vuokralle kymmenen vuoden ajaksi, lukien 1 p:stä tammikuuta 1902, kaksi

¹⁾ Rhtkn kirj. N:o 232 marrask. 6 p:ltä — ²⁾ Kpvn pöytäk. 25 p:ltä marrask. 10 §. — ³⁾ Rhtkn kirj. N:ot 230—232 marrask. 6 p:ltä. — ⁴⁾ Kpvn pöytäk. 25 p:ltä marrask. 8 —10 §.

alueesta murrettua tiluspalstaa, joita käytettiin petroleumin varastopaikoiksi ¹⁾, jonka jälkeen Rahatoimikamari 16 p:nä tammikuuta teki niistä vuokrasopimuksen. Emäpalstan vastaisesta käyttämisestä, johon myöskin oli rakennettu petroleumisäiliö, ehdotti ²⁾ Rahatoimikamari, että tämä alue jaettaisiin kolmeen palstaan, joista asemapiirrokselle kirjaimilla A ja B merkityt olisivat, 1902 vuoden alusta lukien, luovutettavat Aktiebolaget A. Parviainen & C:o Osakeyhtiölle, pienempi palsta A, jolla petroleumisäiliö oli, 1911 vuoden loppuun eli samaksi ajaksi, jonka kahden läheisen petroleumivarastopaikan vuokra oli voimassa, 600 markan vuotuisesta vuokramaksusta ja muuten samoilla ehdoilla, kuin samallaisista varastopaikoista ennestään oli määrätty, sekä asuinpalsta B 1907 vuoden loppuun, johon aikaan lähinnä olevain varastopaikkain N:o 7 ja 8 vuokraoikeus päättyi, 400 markan vuotuisesta vuokramaksusta ja asuintiloista voimassa olevilla ehdoilla. Kirjaimella C merkitty tiluspalsta olisi sitä vastoin toistaiseksi pysytettävä kaupungin käytettävänä. Valmistusvaliokunnan ehdotuksesta Kaupunginvaltuusto hyväksyi ³⁾ tämän Rahatoimikamarin esityksen.

Vuokraoikeus Eläintarhan niittypalstoihin N:o 6 ja 7 oli 1902 vuoden lopussa päättyvä ja Rahatoimikamari määräsi sentähden paikalla toimitettavaksi lähtökatselmuksen, jossa saatiin selville, että mainitut tiluspalstat olivat niittynurmeksi kylvetyt, hyvässä kasvuvoimassa sekä varsin hyvin ojitetut. Mutta katselmusmiehet olivat kuitenkin sitä mieltä, että tilaa ei enää olisi annettava vuokralle, vaan varattava kansanhuvien ynnä muiden sellaisten ulkoilmassa pidettävään kokousten paikaksi, johon se asemansa sekä alan tasaisuuden tähden näytti erittäin soveltuvan. Myöskin Rahatoimikamari piti puheenalaiset niittypalstat soveliaina katselmusmiesten ehdottamaan tarkoitukseen, jonka tähden ja kun Hesperian puisto, joka viime vuonna oli määrätty samallaiseen tarkoitukseen, ei ollut voinut tarvetta tyydyttää, Rahatoimikamari kannatti katselmusmiesten ehdotusta; ja Kaupunginvaltuusto, jonka harkittavaksi asia jätettiin, päätti ⁴⁾, että Eläintarhan niittypalstoja N:o 6 ja 7 ei annettaisi vuokralle, vaan ne toistaiseksi varattaisiin ulkoilmassa pidettäviä kansankokouksia varten.

Koska vuokraoikeus kaupungille kuuluviin maataloihin N:o 5 Wallgård sekä N:o 50—53 Salli, Kaavi, Savila ja Dal 1902 vuoden lopussa päättyisivät, oli Rahatoimikamari määrännyt sanotuilla tiloilla pidettäväksi

Eläintarhan
niittypalstat
N:o 6 ja 7 vara-
tut ulkoilmassa
pidettäviä kan-
sankokouksia
varten.

Wallgård, Salli,
Kaavi, Savila ja
Dal tilain käyt-
täminen.

¹⁾ Kats. 1901 vuoden kertomus siv. 15. — ²⁾ Rhtkn kirj. N:o 254 lokak. 30 p:ltä. —

³⁾ Kpvn pöytäk. 9 p:ltä jouluk. 12 §. — ⁴⁾ Kpvn pöytäk. 25 p:ltä marrask. 11 §.

lähtökatselmuksen, jossa havaittiin, että tiluspalsta Wallgård on alaltaan 10,400 hehtaaria, siitä 7,04 viljeltyä maata, nykyisin vanha loppuun kasvanut nurmi; sekä että tilat Salli, Kaavi, Savila ja Dal ovat alaltaan 4,615—6,003—9,646 ja 16,399 hehtaaria, osaksi rakennettuja tonttipaikkoja, osaksi viljeltyjä tiluksia, jotka kaikki ovat hyvässä kasvuvoimassa, osaksi metsämaata. Näiden tilain vastaisesta käyttämisestä olivat katselmusmiehet tehneet sen ehdotuksen, että tilusalue Wallgård 1908 vuoden loppuun saakka, jolloin läheisen Bakkas nimisen huvilatilan vuokraoikeus päättyy, vuokrattaisiin uudelleen viljeltäväksi, ellei aluetta viime työväenasuntokomitean ehdotuksen mukaan tarvittaisi työväen esikaupungin paikaksi; sekä että muiden puheenalaisten tilain vuokramiehille myönnettäisiin pitennettyä vuokra-aikaa niihin tonttipaikkoihin, joilla heidän rakennuksensa ovat, mutta että viljellyt tilukset sitä vastoin julkisella huutokaupalla tarjottaisiin uudestaan vuokralle, kaikki 10 vuoden ajaksi, sekä että metsämaa murrettaisiin erilleen kaupungille. Kaikkia tähän kuuluvia viljeltyjä tiluksia vuokralle annettaessa olisi tehtävä se ehto, että vuokramiehet olivat, jos kaupunki tarvitsi, velvolliset ennen vuokra-ajan loppuakin vuoden kuluttua irtisanomisesta luovuttamaan suurempia tai pienempiä osia vuokratuista alueista vuokramaksujen alennusta vastaan, laskettuna samassa suhteessa kuin menetetyin maan pinta-ala oli koko alaan verraten. Ja katselmusmiehet olivat ajatelleet, että kaikki Sallin ja Kaavin tiloilla olevat viljellyt tilukset tarjottaisiin vuokralle kumpikin jakamattomana kokonaisuutena, jota vastoin Savilan tila olisi jaettava kahteen sekä Dalin tila kolmeen osaan. Kullekin Sallin, Kaavin ja Savelan tilalle tulisi ainoastaan yksi asuntotontti, mutta Dalin tilalle neljä sellaista tonttipaikkaa; ja katselmusmiehet olivat ehdottaneet vähimmät vuokramaksut näille maanviljelyspalstoille ja asuntotonteille. Mutta kun kysymyksellä katselmuksen alaisina olleiden tilain käyttämisestä kuitenkin oli likeistä yhteyttä sekä Puutarhalautakunnan tekemän, mullansaantia kaupungin istutuksiin koskevan esityksen kanssa, että myöskin saman lautakunnan seuraavan vuoden tulo- ja menoarvion ehdotuksensa perusteluissa esittämän ehdotuksen kanssa, että Savilan tila luovutettaisiin kaupungin puukoulua varten, oli Rahatoimikamari katsonut tarpeelliseksi, ennenkuin Kaupunginvaltuustolle tehtäisiin esitys useinmainittujen tilain vastaisesta käyttämisestä, antaa mainituille katselmusmiehille käsiteltäväksi ja lausunnon antamista varten kerrotut puutarhahallintoa koskevat kysymykset; ja tarkemmin esittämillään syillä olivat katselmusmiehet ehdottaneet: että Haapaniemen kasvumaata ei, niinkuin Puutarhalautakunta oli ehdottanut, annettaisi mullanotto paikaksi, vaan ruoka-

multa siellä pysytettäisiin, kunnes istutustöitä sillä paikalla toimitetaan; ettei Dalin eikä Savilan maatiloja käytettäisi Puutarhalautakunnan maitsemiin tarkoituksiin, vaan että nämä tilat samaten kuin Kaavin ja Sallin tilusalueet annettaisiin vuokralle niinkuin niillä toimitetuissa lähtökatselmuksissa oli ehdotettu; että kaupungin varapuutarhan siirto saisi jäädä siksi, kunnes sille voitiin saada tilaa Gumtähdestä, jonka tilan vuokraus päättyi 1908 vuoden lopussa, mutta että, jos siirto aikaisemmin havaittaisiin tarpeelliseksi, Wallgårdin maatilasta sitä varten luovutettaisiin tarpeellinen osa ja riittävä alue sieltä myöskin osotettaisiin ruokamullan valmistamista varten kaupunginistutusten tarpeiksi; sekä että se osa Wallgårdin tilaa, jota ei tarvittaisi sanottuun tarkoitukseen, annettaisiin vuokralle¹⁾. Rahatoimikamari yhtyi kaikissa pääkohdissa katselmusmiesten ehdotukseen, mutta kun lopullisen ratkaisun Wallgårdin maa-alueen käyttämisestä, jos erinäisiä osia siitä luovutettaisiin Puutarhalautakunnalle mullanotto paikaksi ja puukouluja varten, täytyi jäädä siksi, kunnes lautakunta oli saanut lausua mielensä asiasta ja osottaa, mitä osia alueesta se voi eri tarkoituksiinsa käyttää, niin Rahatoimikamari pyysi²⁾ Kaupunginvaltuustolta ainoastaan valtuutusta Rahatoimikamarin edessä toimitettavalla julkisella huutokaupalla enimmänsä maksaville kymmenen vuoden ajaksi tarjoamaan Sallin, Kaavin, Savilan ja Dalin viljelyspalstat vuokralle, ei kuitenkaan arvioituja alimpia vuosimaksuja vähemmästä ja katselmusmiesten muuten esittämillä ehdoilla, sekä samaten kymmenen vuoden ajaksi antamaan vuokralle viimeainittujen tilain tonttipaikat nykyisille vuokramiehille, ilmoitetuista vuokramaksuista; jonka ohessa Rahatoimikamari ehdotti, että näillä tiloilla oleva metsämaa jätettäisiin käyttämättä ja asetettaisiin kaupungin yleisen metsänhoidon alaiseksi. Kaupunginvaltuustossa tuli asia käsiteltäväksi 1902 vuoden viimeisessä kokouksessa ja Valtuusto päätti³⁾ antaa Rahatoimikamarille toimeksi koettaa Sallin, Kaavin, Savilan ja Dalin tilain vuokramiesten kanssa sopia heidän ja kaupungin välillä voimassa olevain vuokrasopimusten pitentämisestä 1903 vuoden loppuun saakka.

Sittenkuin Kaupunginvaltuusto edellisenä vuonna oli päättänyt tarkemmin määrätyillä ehdoilla myöntää, että Polyteknillisen opiston taloon ehdotettu lisärakennus saataisiin ulottaa 10,5 metriä tontinrajaa ulomaksi Hietalahdentorille⁴⁾ sekä Rahatoimikamari oli teettänyt piirustukset tästä aiheutuvaan kaupunginaseman muutokseen, jossa oli ehdotettu,

Polyteknillisen
opiston talon
laajentaminen
Hietalahden-
torille.

¹⁾ Kpvn pain. asiak. N:o 45. -- ²⁾ Rhtkn kirj. N:o 257 marrask. 27 p:ltä. — ³⁾ Kpvn pöytäk. 20 p:ltä jouluk. 3 §. — ⁴⁾ Kats. 1901 vuoden kertomus siv. 18.

että Opiston kolme tonttia korttelissa N:o 77 ynnä puheiksi tullut laajennus yhdistettäisiin yhdeksi tontiksi N:o 1 Hietalahdentorin varrella, päätti¹⁾ Kaupunginvaltuusto, sittenkuin Terveyslautakuntaa oli asiasta kuultu, tehdä alamaisen esityksen mainitun kaupunginaseman muutoksen vahvistamisesta.

Puistikko Polyteknillisen opiston talon edustalle.

Niiden ehtojen joukossa, joilla Kaupunginvaltuusto suostui luovuttamaan maata Hietalahdentorilta yllämainittua Polyteknillisen opiston talon lisärakennusta varten, oli sekin, että valtiovarasto sitoutuisi yleiseksi puistikoksi luovuttamaan sen alueen opiston tonteista, joka tulisi olemaan ehdotettujen uusien sivurakennusten välissä, sekä että kaupunki oikeutettaisiin valtiovaraston kustannuksella, vastedes tehtävän sopimuksen mukaisesti, perustamaan ja kunnossa pitämään näiden sivurakennuksien välisen, Hietalahdentorille päin olevan istutuksen. Tämän johdosta vaati Senaatin Kauppa- ja Teollisuustoimituskunta Kaupunginvaltuustolta ehdotuksen siitä korvauksesta, joka kaupunkikunnalle olisi yleisistä varoista myönnettävä yllämainitun puistikon perustamisesta ja kunnossapidosta. Sittenkuin Puutarhalautakunta oli kaupunginpuutarhurilla teettänyt luonnospiirustuksen ehdotettuun puistikkoon sekä kustannusarvion sen perustamisesta ja vastaisesta kunnossapidosta, antoi²⁾ Kaupunginvaltuusto sen vastauksen, että sanotun luonnospiirustuksen mukaan istutuksen keskiosaa varten vielä tarvittiin ottaa noin kymmenen metrin levyinen alue kaupunginmaata Hietalahdentorilta ja että kustannusarvion mukaan itse perustamiskustannukset tulisivat olemaan 7,964 markkaa ja vuotuiset kunnossapitokustannukset vaihtoehtoisesti 700 tai 500 markka. Sittemmin pyysi Kauppa- ja Teollisuustoimituskunta vielä tietoa, olisiko ja mitä korvausta vastaan kerran kaikkiaan Helsingin kaupunkikunta halukas sitoutumaan kaikeksi vastaisuudeksi ottamaan toimittaaksensa sen puistikon kunnossapidon, joka Hietalahdentorin asemakaavan äskettäin vahvistetun muutoksen mukaan oli tuleva Polyteknillisen opiston talon edustalle. Rahatoimikamari, jolta nyt vaadittiin lausuntoa, puolsi³⁾ että, niinkuin oli ehdotettu, puistikon kunnossapito otettaisiin toimitettavaksi kaikeksi vastaisuudeksi kerran kaikkiaan saatavaa korvausta vastaan. Tämä korvaus laskettiin ynnä perustamiskustannukset vaihtoehtoisesti 23,600:ksi tai 19,100 markaksi, riippuen siitä varustettiinkö puistikko kukkaiskasveilla vai ei. Ja kun Rahatoimikamari oli sitä mieltä, että mitään kukkaisistutuksia ei tarvittu niin etäi-

¹⁾ Kpvn pöytäk. 25 piltä marrask. 13 §. — ²⁾ Kpvn pöytäk. 16 piltä syysk. 29 §. — ³⁾ Rhtkn kirj. N:o 280 jouluk. 27 piltä.

seen puistikkoon kuin tähän, esitti Rahatoimikamari, että Kaupunginvaltuusto ilmoittaisi Kauppa- ja Teollisuustoimituskunnalle vastaukseksi Valtuuston tahtovan ottaa toimittaaksensa sekä puistikon perustamisen että vastaisen kunnossapidon 19,100 markan korvauksesta kerran kaikkiaan.

Lokakuun 15 p:nä Kaupunginvaltuustolle lähetetyssä kirjelmässä ilmoitti Suomalaisen Kirjallisuuden seura, että Elias Lönnrotin muistopatsas oli valmis paljastettavaksi Kaupunginvaltuuston sitä varten osottamalle paikalle Antinkadun varrella olevalle kirkkotorille¹⁾. Seuran oli ollut aikomus toimeenpanna juhlallinen paljastamistilaisuus, mutta väliintulleista syistä oli Seuran ollut pakko yksinkertaisesti vapauttaa muistopatsas peitostaan. Jos Seuran ohjelman mukaan paljastaminen olisi tapahtunut juhlatilaisuudessa, olisi silloin juhlallisesti tehty se pyyntö, jonka Seura nyt kirjallisesti esitti, että nimittäin Kaupunginvaltuusto tahtois paljastuksen jälkeen ottaa Elias Lönnrotin muistopatsaan hoidettavaksensa niinkuin muutkin kaupungin alueelle pystytetyt muistomerkit. Valmistusvaliokunnan ehdotuksesta päätti Kaupunginvaltuusto²⁾ kiitollisuudella vastaanottaa muistopatsaan sekä kehotti Puutarhalautakuntaa ryhtymään kaikkiin muistopatsaan ympäristön kaunistamista ja kunnossapitämistä varten tarvittaviin toimenpiteisiin.

Elias Lönnrotin
muistopatsas.

Huhtikuun 24 p:nä lähettämässään kirjelmässä oli Teollisuushallitus Keisarillisen Senaatin siitä antamasta käskystä kysynyt Kaupunginvaltuustolta, oliko Helsingin kaupunki ja millä ehdoilla halukas valtiovarastolle luovuttamaan tontit N:o 2 ja 3 korttelissa N:o 301 b Kalliossa taikka jonkun muun kunnan käytettävissä olevan soveliaan paikan talon rakentamista varten täkäläiselle teollisuuskoululle. Rahatoimikamari, jonka lausuntoa asiasta vaadittiin, määräsi toimitettavaksi katselmuksen ja arvion mainituista tonteista, ja katselmusmiehet yhtyivät tonttien asemaan ja alan laatuun katsoen panemaan niille arvoksi, tontille N:o 2 18 markkaa ja tontille N:o 3 20 markkaa neliömetriltä, jonka johdosta, kun edellisen tontin ala oli 1,809,180 ja jälkimäisen 2,536,184 neliometriä, niiden koko hinta arvioitiin 32,565 markaksi 26 penniksi ja 50,723 markaksi 68 penniksi. Omasta puolestaan Rahatoimikamarilla ei ollut mitään muistutettavaa näitä tontinhintoja vastaan; ja kun Rahatoimikamari ei muutenkaan nähnyt minäkään estävän tonttien valtiovarastolle myymistä, vaikka ne tosin oli varattu kaupungin omaa tarvetta, etupäässä aiottua työväenakatemiaa varten, joka

Kysymys tontin
lunastamisesta
teollisuuskoulua
varten.

¹⁾ Kats. 1901 vuoden kertomus siv. 9. — ²⁾ Kpvn pöytäk. 4 p:ltä marrask. 21 §.

kuitenkin katsottiin voitavan sijoittaa tontille N:o 1 samassa korttelissa, niin Rahatoimikamari ehdotti¹⁾, että puheenalaiset tontit tarjottaisiin valtiovarastolle yllämainitusta hinnasta. Tähän yhtyi²⁾ myöskin Kaupunginvaltuusto, kuitenkin sillä ehdolla että Valtuusto ennen 1903 vuoden loppua saisi tiedon, oliko valtiovarasto hyväksynyt tarjouksen; ja Teollisuushallitukselle lähetettiin vastauskirjelmä asiasta.

Kysymys tontin lunastamisesta suomalaista normaalityysoita varten.

Lääninhallituksen lähetteellä 17 p:ltä tammikuuta oli Kaupunginvaltuustolta vaadittu lausuntoa, oliko kaupunki ja millä ehdoilla halukas suomalaiselle normaalilyseolle aiottua uutta taloa varten valtiovarastolle luovuttamaan Ratakadun varrella täällä olevan tontin N:o 7. Antamassaan lausunnossa esiintoi³⁾ Rahatoimikamari, että puheenalainen tontti vahvistettavaksi lähetetyn Punanotkon uuden jakoehdotuksen mukaan oli jaettu kahdeksi uudeksi tontiksi N:o 4 ja 6 Ratakadun varrella, alaltaan 1,086,222 ja 884,120 neliometriä, jota paitsi entisestä tontista N:o 7 oli pitkin sen eteläistä rajaa pienempi maa-alue yhdistetty viereiseen puistoon. Toimitetussa katselmuksessa oli uusille tonteille niiden asemaan ja alan laatuun katsoen pantu arvoksi, tontille N:o 4 28 markkaa ja tontille N:o 6 30 markkaa neliometriltä, jonka tähden niiden myyntihinnat olivat 30,414 markkaa 22 penniä ja 26,523 markkaa 60 penniä. Rahatoimikamarin ehdotuksesta päätti⁴⁾ Kaupunginvaltuusto Keisarilliselle Majesteetille lähetettävässä kirjelmässä ilmoittaa kaupungin suostuvan yllämainitusta hinnasta valtiovarastolle luovuttamaan tontit N:o 4 ja 6 Ratakadun varrella, edellyttäen että Punanotkon asemakaavan ehdotus armossa hyväksyttäisiin ja sillä ehdolla että Valtuusto ennen 1 p:ää kesäkuuta 1903 saisi tiedon, oliko valtiovarasto hyväksynyt tämän tarjouksen.

Kysymys tontin paikan hankkimisesta 7:ssä kaupunginosassa valtiovaraston sairaalarakennuksia varten.

Sen johdosta että oli nostettu kysymys siitä, voisiko Valtiovarasto ja millä ehdoilla sairaalarakennusten tonttipaikaksi hankkia korttelin N:o 128 sekä osia korttelista N:o 129 Vuorimiehen- ja Pietarinkatujen sekä Neitsytpolun varrella, oli Kaupunginvaltuusto edellisenä vuonna ilmoittanut, että kaupunki voi tarkoitusta varten luovuttaa puheenalaiset tontit ynnä mainittujen korttelien välisen kadun 12 markan alimmasta yksikköhinnasta neliometriltä, joten koko lunastus tulisi olemaan 437,832 markkaa 65 penniä, kuitenkin sillä ehdolla että Valtuusto ennen 1902 vuoden loppua saisi tiedon, oliko valtiovarasto hyväksynyt tarjouksen⁵⁾. Maistraa-

¹⁾ Rhtkn kirj. N:o 203 lokak. 9 p:ltä. — ²⁾ Kpvn pöytäk. 14 p:ltä lokak. 20 §. —

³⁾ Rhtkn kirj. N:o 118 toukok. 22 p:ltä. — ⁴⁾ Kpvn pöytäk. 27 p:ltä toukok. 17 §. — ⁵⁾ Kats. 1901 vuoden kertomus siv. 23.

tin kirjelmällä 15 piltä helmikuuta 1902 ilmoitettiin Kaupunginvaltuustolle, että Senaatti oli 27 p:nä tammikuuta päättänyt vanhan ja uuden klinikan nykyisen tontin vastedeskin pysytettäväksi yleistä sairaalaa varten ja käytettäväksi toistaiseksi vanhan ja uuden klinikan tarpeeksi, paitsi naistautien ja kuppatautien osastojen, jotka muutettaisiin pois toisille tonteille, sekä että sen johdosta kysymys 7:ssä kaupunginosassa olevain korttelien N:o 128 ja 129 kruunulle hankkimisesta oli saanut raueta. Tästä päätti ¹⁾ Kaupunginvaltuusto antaa tiedon Rahatoimikamarille.

Sittenkuin Helsingin Laivanpäällikköyhdistys oli pyytänyt maksutonta tonttia merimieskodin rakentamista varten, oli Rahatoimikamari edellisenä vuonna Kaupunginvaltuustolle ehdottanut, että Valtuusto puheenalaiseen tarkoitukseen maksutta luovuttaisi tontin N:o 3 Linnankadun varrella korttelissa N:o 161 Katajanokalla, sellaisena kuin se tulisi olemaan altaan korttelille ehdotetun uuden tonttijaon mukaan ²⁾. Asiaa käsiteltiin erinäisissä kokouksissa ja asiakirjat toimitettiin painettaviksi ³⁾, jonka jälkeen Kaupunginvaltuusto päätti ⁴⁾, että merimieskodin rakentamista varten Helsingin Laivanpäällikköyhdistykselle luovutettaisiin yllämainittu Linnankadun varrella oleva tontti toimitettuun tontin arvioon perustuvasta 20,000 markan hinnasta, sekä että kauppahinta saisi ensimmäistä kiinnitystä vastaan olla ilman korkoa maksamatta niin kauan kuin tontilla voimassa pidettiin tarkoitustaan vastaavaa merimieskotia, mutta olisi, jollei tätä ehtoa täytettäisi, kaupungille maksettava. Sen ohessa Valtuusto oikeutti Rahatoimikamarin myöntämään, että sanottu kiinnitys saatiin siirtää mahdollisesti otettavain niin suurten lainain jälkeen, kuin Rahatoimikamarin harkinnan mukaan voitiin myöntää kaupungin vakuutta vaaranalaiseksi saattamatta.

Tonttipaikan myöntäminen merimieskotia varten.

Sittenkuin Rahatoimikamari Maistraatin kautta oli saanut tiedokseen Uudenmaan läänin Lääninhallituksen lähetteen, jossa Maistraattia kehoitettiin toimittamaan tarkempia tietoja Viaporin sotasataman komentajan kirjallisesta kysymyksestä, suostuisiko kaupunki ja millä ehdoilla venäläiselle Meriministeriölle myymään lounaisessa sanottuun sotasatamaan rajoittuvan Katajanokalla olevan alueen, johon aikaisemmin oli rakennettu Meriministeriön omistama kivitalo, määräsi Rahatoimikamari katselmuksen paikalla pidettäväksi; ja katselmusmiehet puolsivat, että osa lääninvankilan suojelusmuurin eteläpuolella olevaa ranta-alueetta myytäisiin sa-

Kysymys erään Katajanokalla olevan alueen myymisestä venäläiselle Meriministeriölle.

¹⁾ Kpvn pöytäk. 4 piltä maalisk. 2 §. — ²⁾ Kats. 1901 vuoden kertomus siv. 19. —

³⁾ Kpvn pain. asiak. N:o 4. — ⁴⁾ Kpvn pöytäk. 11 piltä helmik. 10 §.

notulle Ministeriölle, mutta ehdottivat samalla Katajanokan itäisen osan toisin järjestettäväksi. Sen maan ala, joka katselmusmiesten ehdotuksen mukaan olisi Meriministeriölle luovutettava, oli noin 3,050 neliometriä ja sille ehdotettiin hinnaksi 45,750 markkaa eli 15 markkaa neliometriltä. Rahatoimikamari jätti ¹⁾ asian Kaupunginvaltuuston harkittavaksi ja huomautti, että sen muotoisen ja rajaisen alueen luovuttaminen, kuin katselmusmiehet olivat ehdottaneet, ei voinut tehdä mitään oleellista haittaa 8:n kaupunginosan laajentamiselle, sekä pyysi valtuutusta asianmukaisessa järjestyksessä ilmoittamaan Viaporin sotasataman komentajalle, että kaupunki suostui yllämainituilla katselmusmiesten esittämillä ehdoilla Meriministeriölle myymään pyörennetyn osan lunastettavaksi haettua aluetta, sittenkuin se oli ehditty erityisenä tonttina ottaa vahvistettuun kaupungin- asemaan. Sittenkuin Kaupunginvaltuusto oli suostunut ²⁾ tähän esitykseen, lähetti ³⁾ Rahatoimikamari asiasta kirjeen Lääninhallitukselle, pyytäen että Viaporin sotasataman komentajalle annettaisiin tieto Kaupunginvaltuuston yllämainitusta päätöksestä.

Tonttipaikka
Sörnäisten kan-
sanlastentar-
halle.

Sittenkuin „Oma koti Sörnäisten kansanlastentarhalle“ nimisen yhdistyksen johtokunta oli Rahatoimikamarilta pyytänyt saada ottaa haltuunsa vuokraoikeuden siihen Eekon huvilatilalla olevaan tonttipaikkaan, jossa n. k. „Kansan koti“ on, sekä sanotun vuokraoikeuden vuonna 1906 päätyttyä yhä edelleen saada maksutta käyttöä tonttia, jota vastoin yhdistys puolestaan heti antaisi kaupungille takaisin 4 p:nä lokakuuta 1900 tehdyn välikirjan kautta yhdistykselle myönnetyn maksuttoman vuokraoikeuden asunto-tontteihin N:o 3 ja 5 Helsinginkadun varrella korttelissa N:o 347, määräsi Rahatoimikamari paikalla pidettäväksi katselmuksen, missä kävi selville, että kortteli N:o 330, jossa „Kansan koti“ on, oli alaltaan noin 2,460 m², vastaten, 19 markaksi neliometriltä määrätyn yksikköhinnan mukaan, 46,740 markan pääoma-arvoa, jota vastoin hakijalle Helsinginkadun varrelta luovutettujen tonttien yhteenlaskettu ala oli ainoastaan 2,271,406 m² ja niiden pääoma-arvo, arvioituna 15 markan mukaan neliometriltä, 34,071 markkaa 9 penniä. Vaikka siis pyydetyn tonttipaikan pinta-ala oli noin 190 m² suurempi kuin viimeainittujen tonttien ja sillä mainitun arvion mukaan voitiin katsoa olevan 12,670 markkaa suurempi hinta, ehdotti ⁴⁾ Rahatoimikamari Kaupunginvaltuustolle, että puheenalaiseen tonttien vaihdon pyyntöön suostuttaisiin, katsoen yhdistyksen voimassa pitämän laitoksen yleis-

¹⁾ Rhtkn kirj. N:o 215 lokak. 16 p:ltä. — ²⁾ Kpvn pöytäk. 4 p:ltä marrask. 14 §. —
³⁾ Rhtkn kirj. N:o 262 jouluk. 4 p:ltä. — ⁴⁾ Rhtkn kirj. N:o 304 jouluk. 5 p:ltä 1901.

hyödylliseen tarkoitukseen ja kun yhdistys riittävän pääoman puutteessa ei voinut rakentaa tontteja N:o 3 ja 5 Helsinginkadun varrella. Kaupunginvaltuusto asetti asiata vielä valmistamaan erityisen valiokunnan, joka perusteellisessa mietinnössä¹⁾ osotti, kuinka „Oma koti Sörnäisten kansanlastentarhalle“ nimisen yhdistyksen aikoma sopimus Kansan kodin omistajan kanssa täytyi pitää yhdistykselle epäedullisena ja sentähden ehdotti, että puheenalaiseen hakemukseen ei suostuttaisi, jota vastoin valio-kunta otti mietittäväkseen, eikö kaupungin puolesta voitaisi tehdä mitään yhdistyksen auttamiseksi Helsinginkadun varrella oleville tonteille aiotussa rakennusyrityksessä, jotka tontit yhdistys valiokunnan kysymyksestä oli ilmoittanut asemansa puolesta yhtä sopiviksi kuin Kansan koti. Mahdollisuutta siihen voitiin saada, jos yhdistykselle tarjottaisiin tilaisuus *ostaa* tontit N:o 3 ja 5 Helsinginkadun varrella; ja Kaupunginvaltuusto päät-tikin²⁾ valiokunnan ehdotuksesta ilmoittaa kaupungin suostuvan kansanlastentarhan ynnä siihen kuuluvain laitosten rakentamista varten yhdis-tykselle myymään sanotut tontit yhteensä 34,071 markan 9 pennin hin-nasta sekä, jos yhdistys ostaisi tontit, antamaan ostohinnan ensimmäistä kiinnitystä vastaan olla ilman korkoa maksamatta niin kauan kuin niillä voimassapidettiin tarkoitustaan vastaavaa kansanlastentarhaa, jota vastoin, jos tätä ehtoa ei täytettäisi, ostohinta oli kaupungille maksettava. Sen ohessa valtuutti Kaupunginvaltuusto Rahatoimikamarin myöntämään, että yllämainittu kiinnitys saatiin siirtää mahdollisesti otettavain niin suurten lainain jälkeen, kuin Rahatoimikamari harkitsi rakennukseen tarvittavan yhdistyksen tarkoitusta varten käytettävissä olevien varain, 20,000 mar-kan, lisäksi.

Kaupunginvaltuustolle Maistraatin kautta lähetetyssä kirjoituksessa oli Ruotsalainen työväenyhdistys pyytänyt saada 60 %:ia nykyisestä arvosta vastaavaan hintaan lunastaa tontin N:o 2 Hämeenkadun varrella raken-taakseen siihen yhdistykselle oman talon, johon sijoitettaisiin myöskin työväenopisto. Rahatoimikamari, jonka lausuntoa tästä vaadittiin, kuulus-teli asiasta Työväenasiain lautakuntaa, joka esiintoi että, kun lautakunta muutamia vuosia sitten Kaupunginvaltuuston kehotuksesta teki esityksen oman talon rakentamisesta ylempää työväenopetusta varten, niin louta-kunta ehdotti, että aiottu rakennus, johon oli tehty luonnospiirustukset-kin, sijoitettaisiin juuri yllämainitulle tontille Kallioon. Vaikka Kaupun-ginvaltuusto epäedullisen taloudellisen aseman tähden sillä kertaa hylkäsi

Ruotsalaisen
työväenyhdis-
tyksen hakemus
saada alennet-
tuun hintaan lu-
nastaa tontin
N:o 2 Hämeen-
kadun varrella.

1) Kpvn pain. asiak. N:o 11. — 2) Kpvn pöytäk. 25 p:ltä maalisk. 25 §.

lautakunnan esityksen, otaksui lautakunta kuitenkin ehdotuksen tulevan lähitulevaisuudessa toteutettavaksi; ja olikin paikka siihen nähden vahvistetussa kaupunginasemassa varattu kaupungin tarpeiksi. Lautakunta oli edelleen sitä mieltä, että yllämainitunlainen sivistyslaitos oli kaupungin alulle pantava hankkimalla sovelias huoneisto, jossa aluksi yksityisille, ylempään työväenopetuksen palveluksessa toimiville yhdistyksille annettaisiin huonetta ja ne sitten vähitellen koottaisiin yhteiseksi n. k. työväenopistoksi. Niin ollen lautakunta ei arvellut olevan syytä luovuttaa Ruotsalaiselle työväenyhdistykselle puheenalaista tonttia, joka edelleen olisi varattava kunnallista työväenopistoa varten. Ylipäänsä lautakunta ei katsonut olevan erityistä aihetta toisen- tai toisenlaisella rakennusavulla kannattaa juuri yllämainittua yhdistystä, joka ainoastaan verrattain vähän aikaa oli ollut toiminnassa, minkä johdosta ja kun ei edes ollut näytetty, että aiottu rakennusyritys oli taloudellisesti turvattu, lautakunta ehdotti hakemuksen hyljättäväksi. Rahatoimikamari ilmoitti ¹⁾, että tontti N:o 2 Hämeenkadun varrella oli kolmasosa korttelia N:o 301 b 11:ssä kaupunginosassa, joka kortteli oli varattu kaupungin omiksi tarpeiksi, etupäässä siihen nähden että sinne oli aiottu kaupungin kustannuksella rakennettavaksi suurempi työväenopisto; ja Rahatoimikamari yhtyi siihen epäävään ehdotukseen, jonka Työväenasiain lautakunta oli antanut, ja sen mukaisesti Kaupunginvaltuusto hylkäisikin hakemuksen ²⁾.

Huoneisto turvattomain äitien ja lasten kotia varten.

Yhdistys lastenhoidon edistämiseksi oli Kaupunginvaltuustolta pyytänyt, että se huoneisto Läntisen rantakadun varrella olevassa vanhassa tulli- ja pakkahuoneessa, jota käytettiin Maariansairaalan lisäosastona, mutta ei ollut katsottu enää 1 p:stä kesäkuuta siihen tarvittavan, toistaiseksi vuokratta luovutettaisiin yhdistykselle turvattomain äitien ja heidän lastensa kodiksi. Sittenkuin Terveyslautakunta, asiasta kuultuna, oli puoltanut puheenalaista hakemusta hyväksyttäväksi, ehdotti ³⁾ Rahatoimikamari Kaupunginvaltuustolle, että sanottu huoneisto luovutettaisiin mainittuun tarkoitukseen, kuitenkin sillä ehdolla että yhdistys tarjoumuksensa mukaisesti sitoutuisi kuukauden päästä irtisanomisesta antamaan huoneiston takaisin kaupunginviranomaisten käytettäväksi. Ja tämän esityksen Kaupunginvaltuusto hyväksyi ⁴⁾.

Kymmenen vuoden vuokrapaus Iräisen Viertotien varrella olevalle Kaupunginlähetyksen rukoushuoneetonille.

Rahatoimikamarilta oli Helsingin Kaupunginlähetyksen Toimikunta pyytänyt, että Rahatoimikamari hankkisi Kaupunginvaltuuston suostumuk-

¹⁾ Rhtkn kirj. N:o 60 helmik. 27 p:ltä. — ²⁾ Kpvn pöytäk. 4 p:ltä maalisk. 12 §. — ³⁾ Rhtkn kirj. N:o 91 huhtik. 10 p:ltä. — ⁴⁾ Kpvn pöytäk. 22 p:ltä huhtik. 15 §.

sen siihen, että se maa-alue, joka Kaupunginlähetyksellä oli hallussaan ja joka vahvistetun kaupunginaseman mukaan oli siinä tonttina N:o 61 Itäisen Viertotien varrella korttelissa N:o 358, vastaisuudeksi maksutta luovutettaisiin Kaupunginlähetykselle. Kaupunginvaltuustolle lähettämässään kirjelmässä esiintoi ¹⁾ sitten Rahatoimikamari että, sen mukaan kuin asiakirjoista tarkemmin näkyi, yhdistys „Sörnäisten Rukoushuoneen Ystävät“ oli saanut luvan pitää puheenalaisen vuokravapaan alueen 1899 vuoden loppuun asti, jolloin vuokraoikeus maatilaan N:o 16 a Ås, josta alue oli erilleen murrettu, lakkasi. Koska kysymys sanotun emätilan vastaisesta käyttämisestä erinäisten 11:n ja 12:n kaupunginosain asemakaavan ehdotukseen tehtyjen muutosten johdosta vasta äskettäin oli ratkaistu, ei myöskään ollut enemminkin voitu ryhtyä mihinkään toimenpiteeseen Sörnäisten rukoushuoneen tonttiin nähden, jonka vuoksi sanotun rukoushuoneen nykyinen omistaja, Helsingin Kaupunginlähetyksen, edelleenkin oli saanut pitää vuokratonta tonttia. Rahatoimikamari ei lausunut ainakaan „tätä nykyä“ voivansa puoltaa, että rukoushuonetontti kaikeksi vastaisuudeksi maksutta luovutettaisiin täydellä omistusoikeudella Kaupunginlähetykselle, koska rukoushuone saattaisi käydä tarpeettomaksi, sittenkuin Kallioon ehkä rakennettaisiin kirkko. Sitä vastoin Rahatoimikamari siihen huomiota ansaitsevaan tarkoitukseen nähden, johon tonttia nykyään käytettiin, ei pitänyt kohtuuttomana, että sen maksuton vuokraoikeus pitennettäisiin määrääjäksi, ja pyysi sentähden valtuutusta Helsingin Kaupunginlähetykselle kymmenen vuoden ajaksi, 1902 vuoden alusta lukien, vuokramaksutta luovuttamaan tontin N:o 61 Itäisen Viertotien varrella korttelissa N:o 358, kuitenkin sillä ehdolla, että tontilla edelleenkin voimassapidetään rukoushuonetta. Valmistusvaliokunnan ehdotuksesta suostui ²⁾ Kaupunginvaltuusto tähän Rahatoimikamarin esitykseen, josta Maistraatin kautta annettiin tieto Rahatoimikamarille.

Osakeyhtiö „Home“ oli Rahatoimikamarilta pyytännyt saada lunastaa sen lisäalueen, joka Katajanokan asemakaavaan vahvistetun muutoksen mukaan oli yhdistettävä yhtiön omistamaan tonttiin N:o 9 Läntisen Satamakadun varrella. Alue, jonka pinta-ala oli 316,462 m², arvioitiin 20 markaksi neliömetriltä eli 6,329 markaksi 24 penniksi; ja Rahatoimikamari, joka piti hinnan kohtuullisena, pyysi ³⁾ Kaupunginvaltuustolta oikeutusta

Lisämaata tontille N:o 9 Läntisen Satamakadun varrella.

¹⁾ Rhtkn kirj. N:o 52 helmik. 13 p:ltä. — ²⁾ Kpvn pöytäk. 4 p:ltä maalisk. 9 §. —

³⁾ Rhtkn kirj. N:o 249 marrask. 20 p:ltä.

sanotusta hinnasta luovuttamaan sen osakeyhtiölle „Home“, johon esitykeen Valtuusto suostuikin¹⁾).

Lapinlahdenkadun varrella olevan vuokratontin N:o 20 myyminen.

Rahatoimikamarilta oli koristemaalarin leski M. V. Hellstén, miesvainajansa kuolinpesän asiamiehenä, pyytänyt saada lunastaa Lapinlahdenkadun varrella korttelissa N:o 166 olevan tontin N:o 20, alaltaan 2,614,958 m², joka tontti 26 p:nä marraskuuta 1891 tehdyn välikirjan nojalla oli mainitulla kuolinpesällä vuokralla. Toimitetussa katselmuksessa pantiin tontille hinnaksi, 16 markan arvon mukaan neliömetriltä, 41,839 markkaa 33 penniä; ja Rahatoimikamari, joka katsoi tämän hinnan kohtuulliseksi, jätti²⁾ asian Kaupunginvaltuuston harkittavaksi sekä huomautti, että tontin vuokra-aika päättyi vasta 1 p:nä toukokuuta 1930 ja että vuotuista vuokramaksua kaupungille meni ainoastaan 350 markkaa 1 p:ään toukokuuta 1900 eikä sen jälkeenkään enempää kuin 550 markkaa, jota vastoin ei mitään ollut määrätty tontin lunastamisesta vuokrauden päätyttyä. Tämän nojalla pyysi Rahatoimikamari valtuutusta koristemaalari Hellsténin kuolinpesälle yllämainitusta hinnasta myymään sanotun kaupungin omistaman vuokratontin N:o 20 Lapinlahdenkadun varrella, johon esitykseen Kaupunginvaltuusto Valmistusvaliokunnan ehdotuksesta suostui³⁾).

Kysymys Hämeenkadun varrella olevan tontin N:o 1 myymisestä.

Kapellimestari H. A. Laurent ja kirvesmies E. Gustafsson, joilla oli 1902 vuoden loppuun asti vuokralla, edellisellä huvilapalsta litt. B ja jälkimäisellä palsta litt. A Kallion alueella, olivat Rahatoimikamarilta pyytäneet yhteisesti saada lunastaa sen tontin, joka 11:lle kaupunginosalle vahvistetun asemakaavan mukaan vastasi puheenalaisia vuokrapalstoja. Toimitetussa katselmuksessa saatiin selville, että asuntotontti N:o 1 Hämeenkadun varrella korttelissa N:o 301 a lähinnä vastasi mainittuja vuokrapalstoja ja katselmusmiehet panivat tontille arvoksi 18 markkaa neliömetriltä, joten sen koko arvo, kun pinta-ala oli 2,117,998 m², tuli olemaan 38,123 markkaa 78 penniä. Rahatoimikamarilla ei ollut mitään muistuttamista katselmusmiesten tontin arviota vastaan; mutta koska vuokrasopimukset palstoista Kallion litt. A ja B, ollen paljon vanhemmat kuin sopimukset kaikista sikäläisistä asuntotonteista, eivät oikeuttaneet näiden palstain haltijoita samaan etuun, kuin myöhemmin syntyneiden asuntotonttien vuokramiehillä oli, eli tonttien lunastamiseen arvion mukaan ilman huutokauppaa, jätti⁴⁾ Rahatoimikamari asian Kaupunginvaltuuston harkittavaksi; ja kun puheenalaiset palstat olivat, samaten kuin mainitut tontitkin, raken-

¹⁾ Kpvn pöytäk. 25 p:ltä marrask. 24 §. — ²⁾ Rhtkn kirj. N:o 251 marrask. 27 p:ltä.

³⁾ Kpvn pöytäk. 9 p:ltä jouluk. 10 §. — ⁴⁾ Rhtkn kirj. N:o 301 jouluk. 5 p:ltä 1901.

nettuja ja palstain vuokramiehille tulisi melkoinen tappio, jos heidän olisi pakko vuokra-ajan lopussa muuttaa pois sinne teettämänsä rakennukset, pyysi Rahatoimikamari valtuutusta kapellimestari Laurentille ja kirvesmies Gustafssonille yhteisesti ilman julkista huutokauppaa yllämainitusta hinnasta myymään tontin N:o 1 Hämeenkadun varrella. Valmistusvaliokunnan ehdotuksesta päätti ¹⁾ Kaupunginvaltuusto kuitenkin, että tontti oli tavallisessa järjestyksessä huutokaupalla myytävä.

Rahatoimikamarilta oli rouva Adolfina Gustafsson, jolla oli arenilla 1903 vuoden loppuun asti tehdastontti N:o 24 Itäisen Viertotien varrella korttelissa N:o 288, vastaava n. k. nahkurintonttia entisellä „Fågelvik“ nimisellä alueella, pyytänyt saada sillä etuoikeudella, joka 10:n kaupunginosan järjestyksessä oli myönnetty asianomaisten tehdasalueiden vuokramiehille, lunastaa sanotun tontin, jonka ala voimassa olevan kaupungin aseman mukaan oli 11,285,391 m². Sittenkuin tontin arvo oli arvioitu olevan 67,632 markkaa 35 penniä eli 6 markkaa neliömetriltä ja hakija oli Rahatoimikamarille ilmoittanut suostuvansa lunastamaan tontin sanotusta hinnasta, pyysi ²⁾ Rahatoimikamari Kaupunginvaltuustolta oikeutusta hakijalle myymään puheenalaisen tehdastontin mainitusta kauppahinnasta ja muuten tehdastonttien myymisestä voimassa olevilla ehdoilla; ja Valtuusto päätti Valmistusvaliokunnan ehdotuksesta siihen suostua ³⁾.

Itäisen Viertotien varrella olevan tehdastontin N:o 24 myyminen.

Sittenkuin Rahatoimikamari, sen toimeksi saatuaan, oli Kaupunginvaltuustolle antanut ⁴⁾ ehdotuksen kaupungille ostetun Seurahuoneen käyttämisestä lähimmässä tulevaisuudessa ja sen mukana lähettänyt 125,845 markkaan nousevan kustannusarvion talon korjaamisesta sekä samalla tehnyt esityksen ⁵⁾ erinäisen Seurahuoneosakeyhtiön omistaman kaluston ostamisesta, valtuutti ⁶⁾ Kaupunginvaltuusto Rahatoimikamarin: ryhtymään toimiin tarjouksien hankkimiseksi mikäli mahdollista huhtikuun loppuun Seurahuoneen ravintolaliikkeen toimitettavaksi ottamisesta ehdollisesti viideksi tai kymmeneksi vuodeksi; sittenkuin tarjouksia oli tullut ja valmistavia välipuheita tehty, alistamaan tarjoukset Kaupunginvaltuuston lopullisesti tutkittavaksi ja ratkaistavaksi; sekä ilman sellaista alistusta vuokralle antamaan pohjakerroksessa jo olevat kauppapuodit siitä ajasta lähtien, kuin niiden siistimiseen nähden kävi päinsä.

Seurahuoneen käyttäminen.

¹⁾ Kpvn pöytäk. 11 p:ltä helmik. 3 §. — ²⁾ Rhtkn kirj. N:o 191 syysk. 25 p:ltä. — ³⁾ Kpvn pöytäk. 14 p:ltä lokak. 14 §. — ⁴⁾ Rhtkn kirj. N:o 40 helmik. 6 p:ltä. — ⁵⁾ S:n sn N:o 48 helmik. 6 p:ltä. Kpvn pain. asiak. N:o 7. — ⁶⁾ Kpvn pöytäk. 4 p:ltä maalisk. 24 §.

Kaupunginvaltuustolle lähettämässään kirjelmässä ilmoitti ¹⁾ Rahatoimikamari sitten, että Rahatoimikamari täyttääkseen saamaansa tointa oli antanut vuokralle seuraavat pohjakerroksessa olevat huoneistot, nimittäin: Kauppatorille päin olevan huoneiston, jossa oli viisi pienempää huonetta ynnä kyökki vesijohtoineen, sen entiselle haltijalle rouva Matilda Flobergille 2,000 markan vuotuisesta vuokramaksusta, kaksihuoneisen puoti-huoneiston, sisäänkäytävä Kauppatorilta, 1,200 markan vuotuisesta vuokramaksusta rouva Aline Sjöbergille, Sofiankadun varrella olevan kaksihuoneisen teurastajapuodin herra Felix Liljalle 1,000 markan vuotuisesta vuokrasta, sekä huoneen ynnä kyökin Sofiankadulle päin olevan porttikäytävän vieressä 600 markan vuosivuokrasta herra F. E. Heinströmille, kaikki ilman vettä, halkoja tai valaistusta, sekä myöskin kaupungin sanomalehtiin ynnä kahteen Tukholmassa ilmestyvään ammattilehteen pannulla kuulutuksella kehottanut halukkaita ennen huhtikuun loppua tuomaan kirjallisia tarjouksia Seurahuoneen hotellihuoneistojen vuokraoikeudesta 5 tahi 10 vuoden ajaksi. Ja määrääjän kuluessa oli Rahatoimikamariin tuotu kaksi eri tarjousta, joista kuitenkin toinen, ravintoloitsija Carl Erikssonin tekemä myöhemmin oli otettu takaisin, niin että keskusteluja oli voitu pitää ainoastaan toisen tarjouksen tekijän, ravintoloitsija W. Noschiksen kanssa. Hänen erään konsortsiumin puolesta tekemänsä tarjous käsitti 40,000 markan vuotuisen vuokramaksun, jonka ohessa oli pantu ehdoksi sekä 10 vuoden vuokra-aika ynnä oikeus 5 vuoden pitennykseen ilman vuokran korotusta että myöskin erinäisiä muutoksia ehdotettuun talon sisustukseen. Rahatoimikamarin ei ollut onnistunut saada vuokramäärää tarjottuja 40,000 markkaa suuremmaksi, jota vastoin konsortsiumi oli suostunut Rahatoimikamarin ehdotukseen, että ainoastaan ehdollisesti myönnettäisiin vuokraajan pitentäminen 5 vuodella, sekä luopunut osasta vaadittuja lisäkorjauksia. Kaupunginvaltuuston harkittavaksi jätti Rahatoimikamari, oliko Herra Noschiksen, perustettavan osakeyhtiön puolesta tekemä, tarjous hyväksyttävä vai oliko Rahatoimikamarin vielä ilmoittamalla koetettava hankkia uusia tarjouksia Seurahuoneen vuokralle ottamisesta. Ja kun varsinkin viimeainitussa tapauksessa Seurahuone korjatussa kunnossa täytyi katsoa paljoo haluttavammaksi kuin rappeutuneessa tilassaan, joka, sen mukaan kuin Rahatoimikamari luuli tietävänsä, olikin pelottanut pois ainakin yhden tarjouksen tekijän; kun mitään muuta ehdotusta ei ollut olemassa kuin Seurahuoneen käyttäminen hotelliksi; ja kun Seurahuonetta

---

¹⁾ Rhtkn kirj. N:o 119 toukok. 22 p:ltä.

silloisessa kunnossaan ei enää voitu hotelliksi käyttää, niin Rahatoimikamari ehdotti: että Kaupunginvaltuusto Seurahuoneen ravintolaksi vuokraamista varten hyväksyisi talon korjattavaksi Rahatoimikamarin ennemmin lähettämän ehdotuksen mukaisesti, kuitenkin sillä muutoksella, että entinen kyökki sisustettaisiin ruokasaliksi hotellin palvelusväelle, eikä kauppapuodeiksi, sekä että korjausta toimitettaessa kaikkiin vierashuoneisiin johdettaisiin sähkövalaistus; että Rahatoimikamari heti sen jälkeen kuin Seurahuone oli joutunut kaupungin haltuun saisi ryhtyä tästä johtuvain töiden toimituttamiseen; sekä että Rahatoimikamari saisi, niinkään eunemmin tekemänsä esityksen mukaisesti, Seurahuoneyhtiöltä kaikkiaan 3,690 markalla ostaa erinäistä eräässä edellisessä kirjelmässä lueteltua kalustoa paitsi neljää kappaleta ruokasalissa, kahvilassa ja eteisessä olevaa kattoruunua. Nämä ehdotukset Kaupunginvaltuusto hyväksyi ¹⁾, jonka ohessa Valtuusto Maistraatille lähettämässään kirjelmässä ilmoitti ²⁾, että Valtuusto oli päättänyt ravintoloitsija V. Noschikselle hotelli- ja ravintolaliikkeen harjoittamista varten kymmenen vuoden ajaksi vuokrata Seurahuoneen 40,000 markan vuotuisesta vuokramaksusta, myöntäen oikeuden vuokra-ajan pitentämiseen viidellä vuodella vuokramaksua korottamatta, mutta vuokramiehen ollen velvollinen, jos kaupunki pitennetyllä vuokra-ajalla tulisi tarvitsemaan puheenalaista taloa, kuuden kuukauden päästä irtisanomisesta ilman muuta luovuttamaan sen kaupungille.

Edellisenä vuonna päätti ³⁾ Kaupunginvaltuusto kaupungin työ- ja vaivaistaloon kuuluvalla alueella rakennuttaa paviljongin sellaisten parantumattomain keuhkotautipotilasten hoitoa varten, jotka joutuvat vaivashoidon rasitukseksi; ja Rahatoimikamarille annettiin toimeksi valmistuttaa piirustukset ja kustannusarvio sanottuun rakennukseen, jota varten 1902 vuoden menoarvioon otettiin 30,000 markan määräraha. Rakennuksen piirustukset teki arkkitehti Th. Höijer neuvoteltuansa Vaivashoitohallituksen kanssa sekä saatuansa siltä tarkempia osotuksia, ja kustannusarvio nousi 42,000 markkaan, jonka johdosta Rahatoimikamari pyysi ⁴⁾ Kaupunginvaltuustolta oikeutusta 1903 vuoden menosäännön ehdotukseen ottamaan puuttuvan määrän 12,000 markkaa. Sittenkuin Kaupunginvaltuusto niille henkilöille, jotka ennemmin valiokunnan jäsenenä olivat käsitelleet ehdotusta puheenalaisen sairaalapaviljongin rakentamisesta, oli antanut toimeksi esittää lausuntonsa siitä, eikö tähän tarvittavaa määrärahaa voi-

Tuberkuloosi-
sairasten pavil-
jonki vaivais-
talolle.

¹⁾ Kpvn pöytäk. 27 p:ltä toukok. 18 §. — ²⁾ Kpvn kirj. N:o 164 toukok. 27 p:ltä. — ³⁾ Kats. 1901 vuoden kertomus siv. 33. — ⁴⁾ Rhtkn kirj. N:o 61 helmik. 27 p:ltä.

taisi vähentää likipitään samaan määrään, kuin ennen oli laskettu tarvittavan, sekä valiokunta yksissä neuvoin kaupungininsinöörin kanssa oli havainnut¹⁾, että kustannukset voitiin vähentää 34,600 markkaan, edellyttäen että rakennuksen ulkoasussa ja sisustamisessa noudatettiin suurinta yksinkertaisuutta, päätti²⁾ Kaupunginvaltuusto hyväksyä tehdyt piirustukset ynnä valiokunnan kustannusarvion sekä kehottaa Rakennuskonttoria heti ryhtymään rakennuksen teettämiseen, jonka ohessa Valtuusto oikeutti Rahatoimikamarin 1903 vuoden menosäännön ehdotukseensa ottamaan ennen myönnettyjen 30,000 markan lisäksi työhön tarvittavia kustannuksia enintään 5,000 markkaa.

Sähkövalaistus-
osakeyhtiön joh-
dot.

Helsingin Sähkövalaistusosakeyhtiö oli esiintuomillaan syillä pyytänyt, että Kaupunginvaltuusto ryhtyisi sellaisen järjestyssäännön antamiseen sähköjohtoja varten, kuin Valtuusto vuonna 1890 oli katsonut olevan tarpeen, ja samalla kysynyt, aikoiko kaupunki ja kuinka laajalti, sittenkuin yhtiön oikeus johtaa sähköjohtoja kaupungin katuja pitkin päättyi, vaatia yhtiön velvoittamista panemaan maanalaisia johtoja näiden johtojen sijaan. Sittenkuin sekä Rahatoimikamaria että kaupungin valaistuslaitoksen Hallitusta oli asiasta kuultu ja ne olivat antaneet lausuntonsa, mainittu Hallitus esittäen laajan kertomuksen niistä aikaisemmista vaiheista, joita kysymyksellä sanotun yhtiön oikeudesta kaupungin katujen käyttämiseen sähkövalaistusta ja sähkövoiman siirtoa varten oli ollut³⁾, päätti⁴⁾ Kaupunginvaltuusto, että kun nyt oli annettu yleinen asetus, sisältävä ne määräykset, joita turvallisuuden kannalta on noudatettava sähköjohtoihin nähden, sekä kysymyksen maanalaisen johtojen panemisesta yhtiön ilmajohtojen sijaan täytyi riippua siitä, voitiinko ja millä ehdoilla yhtiölle ylipäänsä antaa oikeus nykyisen toimilupa-ajan päätyttyä, 1 p:nä syyskuuta 1903, käyttää kaupungin katuja sähkövirran johtamiseen, niin yhtiön pyyntö ei aiheuttanut mitään toimenpidettä Valtuuston puolelta.

Insinööri Strömbergille pitennetty oikeus edelleen pitää sähkövalaistusjohtoja 10:ssä kaupunginosassa.

Sittenkuin Kaupunginvaltuusto 3 p:nä toukokuuta 1898 oli oikeuttanut insinööri Gottfrid Strömbergin samoilla ehdoilla, kuin Helsingin sähkövalaistusosakeyhtiölle oli voimassa, kymmenennessä kaupunginosassa sekä sitä ympäröivissä rakennusryhmissä ja esikaupungeissa johtamaan ja voimassapitämään sähkövalaistusjohtoja, mutta sanotun oikeutuksen aika oli päättynyt, oli insinööri Strömberg pyytänyt Rahatoimikamaria Kaupunginvaltuustolta hankkimaan hänelle tämän oikeuden pitennystä. Tämän

¹⁾ Kpvn pain. asiak. N:o 16. — ²⁾ Kpvn pöytäk. 25 p:ltä maalisk. 28 §. — ³⁾ Kpvn pain. asiak. N:o 19. — ⁴⁾ Kpvn pöytäk. 22 p:ltä huhtik. 6 §.

johdosta ja kun kysymystä sähkövalaistuksesta kaupungissa ei ollut lopullisesti ratkaistu ja järjestetty, mutta sellaista valaistusta vailla ei voitu olla niissäkään kaupunginosissa, joita insinööri Strömbergin hakemus koski, ehdotti ¹⁾ Rahatoimikamari Kaupunginvaltuustolle, että insinööri Strömbergin yllämainittu oikeus pitennettäisiin 1 p:ään syyskuuta 1903, johon asti Helsingin sähkövalaistusosakeyhtiölle viimeksi oli myönnetty oikeus pitää sähköilmajohtoja kaupungin kaduilla. Ja Kaupunginvaltuusto päätti ²⁾ suostua tähän esitykseen.

Kaupunginvaltuustolle oli Rahatoimikamari, esittämillään syillä, puoltanut ³⁾ suostuttavaksi erääseen Suomen Sähköosakeyhtiön puolesta tehtyyn pyyntöön saada kaupungin maitse Sörnäisten alueella johtaa myötäliitetyille kartalle merkittyjä sähköjohtoja. Rahatoimikamari, joka hakemuksesta oli hankkinut lausunnon kaupungin valaistuslaitoksen Hallitukselta ja v. t. kaupungin sähkötekniikolta, oli kuitenkin tahtonut panna suostumuksen ehdoksi: että yhtiö sitoutuisi määräyksen saatuaan, kolmen kuukauden irtisanomisan jälkeen, ilman minkäänlaista korvausta ottamaan pois johdot ja pylvää; että johdot teknillisessä suhteessa järjestettäisiin niin kuin kaupungin sähkötekniikko oli ehdottanut; että johtopylväät asetettaisiin Rakennuskonttorin tarkemman osituksen mukaan; sekä että, koska yhtiö siten saisi luvan toimittaa sähköä myöskin yksityisille ostajille Wallgårdin seuduilla, kaupunki vapautettaisiin takuustaan, että Wallgård alueella olevan kansakoulutalon valaistuksesta maksettaisiin vähintään 3,000 markkaa vuosimaksua, joka oli määrätty siitä tehdyssä välikirjassa. Sitentekin Kaupunginvaltuusto sille valiokunnalle, joka ennemmin oli asetettu käsittelemään kysymystä sähköjohtojen panemisesta kaupungin katuihin, oli uskonut toimeksi ⁴⁾ antaa mietinnön tästäkin asiasta ja valiokunta oli yhtynyt Rahatoimikamarin ehdotukseen, hyväksyi ⁵⁾ sen Kaupunginvaltuusto.

Suomen Sähköosakeyhtiölle oikeus kaupungin maitse johtaa sähköjohtoja.

Edellisenä vuonna oli Kaupunginvaltuusto antanut kaupungin valaistuslaitoksen Hallitukselle toimeksi ryhtyä teettämään täydellistä ehdotusta siitä, että kaupungille perustettaisiin oma sähkölaitos valon ja voiman valmistusta varten ⁶⁾, ja tämän yhteydessä ottaa käsiteltäväkseen kysymyksen, olisiko ja millä ehdoilla yksityisten henkilöiden tahi yhtiöiden sallittava panna kaupungin katuihin kaapeleja sähkövirran johtamista varten ⁷⁾. Näitä mää-

Kysymys kunnallisen sähkölaitoksen perustamisesta.

¹⁾ Rhtkn. kirj. N:o 184 syysk. 11 p:ltä. — ²⁾ Kpvn pöytäk. 16 piltä syysk. 26 §. — ³⁾ Rhtkn kirj. N:o 171 heinäk. 31 piltä. — ⁴⁾ Kpvn. pöytäk. 16 piltä syysk. 23 §. — ⁵⁾ S:n sn 25 piltä marrask. 28 §. — ⁶⁾ Kats. 1901 vuoden kertomus siv. 98. — ⁷⁾ S:n sn siv. 36.

räyksiä täyttääkseen lähetti valaistuslaitoksen Hallitus 15 p:nä toukokuuta päivätyen kirjelmän mukana ehdotuksen Helsingin kaupungin sähkölaitokseksi siihen kuuluvine piirustuksineen sekä kustannus- ja kannattavuuslaskuineen, jonka yhteydessä Hallitus teki selkoa niistä toimenpiteistä, joihin oli ryhdytty tämän ehdotuksen aikaansaamiseksi ¹⁾.

Erikoiskustannusarvioiden nojalla oli Hallitus laitokselle kokonaisuudessaan tehnyt seuraavan:

Yleiskustannusarvion.

Rakennukset y. m.

Pääasema	<i>Smf.</i> 290,000: —	
Aliasema	„ 70,000: —	
Keskuskaivo johtoineen sekä viemärijohto, arviolta	„ 16,000: —	
Rakennusten ympäristön tasoitus, arviolta	„ 6,000: —	
Aitaus, väliaikainen, arviolta	„ 6,000: —	388,000: —

Kone- ja sähkölaitos.

Pääasema	<i>Smf.</i> 680,000: —	
Aliasema	„ 445,000: —	
Korkeajänteisiä kaapeleja	„ 61,000: —	
Syöttöjohtoja ja johtoverkko	„ 730,000: —	
Käyttöjohtoja ja sähkömittaria, arviolta	„ 125,000: —	2,041,000: —
Kustannuksia ehdotuksen tekemisestä, työn- johdosta j. n. e., arviolta	„ — —	35,000: —
Arvaamattomia menoja	„ — —	36,000: —
Summa <i>Smf.</i>	— —	2,500,000: —

Hallituksen laatiman *kannattavuusarvion* mukaan olivat taas

tulot	<i>Smf.</i> 560,000: —
menot	„ 300,000: —
<i>Säästö</i> , vastaava 10,4 ⁰ / ₁₀₀ perustamispääomasta, ...	<i>Smf.</i> 260,000: —

Viitaten niihin syihin, jotka oli esitetty Hallituksen kirjelmässä 24 p:ltä tammikuuta 1901 ²⁾, ja vielä huomauttaen erinäisiä näkökohtia oman

¹⁾ Kpvn pain. asiak. N:o 29. — ²⁾ Kpvn pain. asiak. N:o 4 vuodelta 1901.

sähkölaitoksen kaupungille perustamisesta, ehdotti Hallitus Kaupunginvaltuuston päätettäväksi: että erityinen sähkölaitos oli, pääasema korttelissa N:o 178 Hernesaarenkadun varrella ja aliasema Arkadian alueella, perustettava pääasiallisesti Valtuustolle lähetetyn selitelmän ja kustannusarvion mukaisesti; sekä että Hallitukselle oli annettava toimeksi, sittenkuin tarkoitusta varten oli laadittu ohjelma, kutsua halukkaita määräjän kuluessa tekemään kirjallisia tarjouksia yrityksen toimeenpanemisesta ja sitten lähettää tarjoukset ynnä oma lausuntonsa Kaupunginvaltuustolle.

Erityisessä kirjelmässä 15 p:ltä toukokuuta lausui valaistuslaitoksen Hallitus mielensä siitä kysymyksestä, olisiko ja millä ehdoilla yksityisten henkilöjen tahi yhtiöiden sallittava panna kaupungin katuihin kaapeleita sähkövirran johtamista varten. Neuvoteltuansa vesijohto- ja rakennuskonttorien johtajain kanssa oli Hallitus heidän kanssaan yhtynyt siihen että, jos aiottu sähkölaitos tulisi aikaan, ei millekään yhtiölle eikä yksityiselle henkilölle olisi annettava oikeutta panna kaupungin katuihin kaapeleita sähkövirran johtamiseksi valaistusta ja voimaa varten sekä että päinvastaisessa tapauksessakin sellainen etu voitaisiin myöntää ainoastaan *yhdelle* sähköliikkeelle. Siitä, millä ehdoilla sellainen etu olisi myönnettävä yksityiselle liikkeelle, ei Hallituksen mielestä ollut syytä tässä yhteydessä antaa lausuntoa, koska Kaupunginvaltuustolle oli puollettu kunnallisen sähkölaitoksen perustamista, vaan Hallitus odotti että, jos Kaupunginvaltuusto ei päättäisi sähkölaitosta perustettavaksi, lausunnon antaminen mainitusta kysymyksestä annettaisiin sille erityisesti toimeksi. Kaupunginvaltuusto päätti¹⁾ sitten että, ennenkuin tämä asia alistettaisiin lisätyn Kaupunginvaltuuston harkittavaksi, se olisi vielä erityisen valiokunnan selvitettävä, jonka ohessa Valtuusto vaati valaistuslaitoksen Hallitukselta lausuntoa aiotulle sähkölaitokselle soveliaimmasta paikasta. Viimemainitusta seikasta huomautti Hallitus kirjelmässä 6 p:ltä kesäkuuta²⁾, että paitsi eräitä tehdasrakennuksille varattuja tontteja Sörnäisten niemellä ja korttelia N:o 178 Hernesaarenkadun varrella, ei, rakennuskonttorista annettujen tietojen mukaan, ollut mitään muuta, kaupungille kuuluvaa paikkaa, mihin kaasu- ja sähkölaitos voitaisiin sijoittaa, kuin se osa Hietaniemen aluetta, jota ei ollut muihin tarkoituksiin käytetty. Perinpohjaisesti näiden kolmen paikan soveliaisuutta tarkastettuaan Hallitus oli tullut siihen mielipiteeseen, että paraimpana oli pidettävä Kaupunginvaltuuston ennemmin tähän tarkoitukseen varaamaa paikkaa, nimittäin

¹⁾ Kpvn pöytäk. 27 p:ltä toukok. 27 §. — ²⁾ Kpvn pain. asiak. N:o 33.

korttelia N:o 178, jota Hallitus sentähden edelleenkin puolsi; ja Hallitus lausui sen ohessa, että muista kahdesta paikasta jokin Sörnäisten tonteista oli pidettävä parempana Hietanientä, joka ajatelluista paikoista oli vähimin sopiva.

Jäseniksi yllämainittuun valiokuntaan valitsi¹⁾ Kaupunginvaltuusto herrat Aug. Nyberghin, A. V. Lindbergin, Emil Schybergsonin, Th. Tallqvistin ja E. Öhmanin, mutta valiokunta ei ehtinyt 1902 vuoden kuluessa antaa ehdotusta asiasta.

Telefoonikaapeleita kaupungin katuihin.

Se erityinen valiokunta, jonka Kaupunginvaltuusto edellisenä vuonna oli asettanut valmistamaan kysymystä luvan myöntämisestä Helsingin telefoonyhdistykselle panna telefonijohtoja kaupungin katuihin²⁾, huomautti antamassaan mietinnössä³⁾, että telefoonyhdistyksen hakemus oikeudesta muuttaa yhdistyksen ilmajohtot maanalaisiksi ei ollut syntynyt ilman Kaupunginvaltuuston vaikutusta. Kun valiokunta puolestaan oli pitänyt tarpeellisena, että yhdistys ei ainoastaan saisi lupaa oman harkintansa mukaan toimeenpanna puheenalaisen järjestelmänmuutoksen, vaan nimenomaan velvoitettaisiin vähitellen ja sitä myöten, kuin Valtuusto yhdistyksen varoja tutkittuaan määräisi, muuttaamaan ainakin pääjohtot maanalaisiksi kaapelijohtoiksi, niin valiokunta oli katsonut pitävänsä hankkia tietoa siitä, millä ehdoilla lupa yhdistyksen ilmajohtojen perustamiseen aikoinaan oli myönnetty, jotta sanotun velvoittamisen ei havaittaisi olevan vastoin jotakin yhdistykselle jo myönnettyä erioikeutta. Silloin oli valiokunta saanut tietää, kuinka kolleginasessorille Daniel Johan Wadénille, jonka toimilupa nyt oli yhdistyksen hallussa, Senaatin 31 p:nä tammikuuta 1882 antamalla päätöksellä oli myönnetty oikeus Helsinkiin perustaa telefoonyhdistys, ollen Wadén kuitenkin velvollinen kaupunginviranomisten tarkastettavaksi esittämään täydellisen suunnitelman yrityksen toimeenpanemiseksi. Tämän suunnitelman, joka perustui ilmajohtojärjestelmään, jätti Wadén samana vuonna Maistraattiin ja sen hyväksyivät Maistraatti, Kaupunginvaltuusto ja Rahatoimikamari niillä tarkemmilla määräyksillä, että yritys „saatiin toimeenpanna tämän suunnitelman mukaan, mutta asianmukaisen huolellisesti, ja että hakijan oli lupa sekä kaupungin rakennuksiin kiinnittää eristäjiä telefoonilankoja varten että myöskin pystyttää johtoa varten tarvittavat pylväät, kuitenkin sillä ehdolla että nämä työt toimitettiin kaupungin rakennuskonttorin valvonnan alaisina; että pylväitä ei saanut

¹⁾ Kpvn pöytäk. 17 p:ltä kesäk. 7 §. — ²⁾ Kats. 1901 vuoden kertomus siv. 37. —

³⁾ Kpvn pain. asiak. N:o 25.

panna muualle, kuin sellaisiin paikkoihin, jotka rakennuskonttori tahi, jos se kieltäysi suostumustaan antamasta, Rahatoimikamari katsoi voivansa tarkoitukseen hyväksyä; sekä että, jos useinmainitut toimenpiteet aikaansaisivat kaupungille jotakin vahinkoa, asessori Wadén oli velvollinen sen korvaamaan; ja hakija Wadén oli sen ohessa velvollinen yksityisiltä talonomistajilta, joiden rakennuksiin hän halusi kiinnittää johtoja, hankkimaan luvan siihen“. Asiakirjoissa ei ollut mitään ajanrajoitusta myönnetylle luvulle. Wiimemainitusta seikasta, eli ajanmääräyksen puutteesta, ei valiokunta kuitenkaan katsonut saavan tehdä sitä johtopäätöstä, että puheenalainen lupa olisi annettu ikuisiksi ajoiksi eikä kaupunki sitä voisi peruuttaa. Päinvastainen käsitys sisältäisi epäilemättä, että myönnetyllä luvalla olisi ainaiseksi luovutettu osa kaupungin luovuttamatonta omaisuutta, sen käyttöoikeutta katuihin ja toreihin ynnä niiden päällä olevaan ihmakerrokseen. Samaten kuin lupa ilmeisesti oli myönnetty liikennetarpeen tähden, täytyi kaupungilla myöskin, jos uudet liikennetarpeet, taikka järjestyksen ja yleisen turvallisuuden vaatimukset sitä kaipasivat, olla oikeus, kerrottua myönnytyksestä huolimatta, voida vaatia johtojen muuttamista tai kokonaan poistamista; eikä luvansaaajalla näyttänyt voitavan myöntää olevan edes mitään laillista oikeutta korvauksen saamiseenkaan tästä aiheutuvista kustannuksista ja tappiosta, hän kun oli laiminlyönyt määräaikaisella toimiluvalla turvata itseänsä odottamattomalta luvan peruutukselta. Mitään estettä ei valiokunnan mielestä siis oikeudellisesti ollut, joka estäisi Kaupunginvaltuuston määräämästä johtoja maanalaisiksi muutettaviksi, niinkuin edellä on mainittu.

Sen ehdotuksen johdosta, jonka valiokunta oli tehnyt kaupungin ja Helsingin telefoonyhdistyksen väliseksi toimilupakontrahdiksi, lausui valiokunta, muun muassa, että ulkomailla ja erittäinkin Tukholmassa oli sattunut tapauksia, jolloin kaasujohtojen vuodoista oli tunkeutunut kaasua kaapelirumpuihin ja laskeutumiskaivoihin ja sittemmin syttynyt jonkun telefoonyömiehen varomattomuudesta tai muusta syystä, josta taas oli tullut seuraukseksi vaarallisia kaasuräjähdyksiä; ja oli huomautettu tarpeelliseksi ryhtyä erityisiin toimiin sellaisten räjähdysten välttämiseksi. Mutta kun huolenpito tästä oikeastaan kuului yleisen järjestyksen ja turvallisuuden alaan, josta taas Maistraatin tuli pitää huolta, eikä Kaupunginvaltuuston sellaisessa toimilupakontrahdissa kuin nyt puheenalainen, oli valiokunta sitä ennemmin jättänyt nämä toimenpiteet sikseen, kun tähän kuuluvat määräykset olivat muutoksien alaisia saavutettavan kokemuksen mukana.

Sittenkuin Kaupunginvaltuusto oli hyväksynyt valiokunnan ehdotuksen, valtuutettiin ¹⁾ Rahatoimikamari kaupungin puolesta Helsingin telefoonyhdistyksen kanssa tekemään suomennettuna näin kuuluvan välikirjan:

Toimilupakontrahti.

Helsingin telefoonyhdistys oikeutetaan kolmenkymmenenviiden (35) vuoden aikana, tästä päivästä lukien, maksutta kaupungin katujen, yleisten paikkain, istutusten ja teiden alle panemaan rumpuja telefoonikapeleja varten alempana mainittavilla ehdoilla:

1 §.

Johtoverkon
yleissuunni-
telma.

Yhdistyksen tulee Kaupunginvaltuustolle jättää yleissuunnitelma, osoitava maanalaisen johtoverkon yleisen suunnan. Tätä suunnitelmaa on niillä muutoksilla ja lisäyksillä, jotka Valtuusto joko kohta suunnitelmaa tarkastettaessa taikka erityisestä esityksestä jälestäpäin päättää, noudatettava työtä toimeenpantaessa.

Erikoissuunni-
telmia sitä var-
ten.

Edelleen tulee yhdistyksen joka vuodeksi, ennenkuin kaapelirumpujen maahan laskemistyö alkaa, Rahatoimikamariin jättää seikkaperäinen suunnitelma, tehty kaavassa 1 : 1,000, vuoden kuluessa toimeenpantaviksi aiotuista rummuista, jossa suunnitelmassa myöskin on mainittava rumpujen suuruus ja niiden etäisyys viereisistä tonteista, ja yhdistyksen on noudattaminen niitä sanotun erikoissuunnitelman muutoksia ja lisäyksiä, jotka Rahatoimikamari, verratessaan suunnitelmaa kerrottuun yleissuunnitelmaan sekä Rakennus-, Vesijohto- ja Satamakonttoria ynnä valaistuslaitoksen Hallitusta kuultuaan, määrää.

2 §.

Kaapelirumpu-
jen sijoittami-
nen.

Kaapelirumpu on pantava kadun toisen sivukäytävän alle ja saamennä ajotien poikki ainoastaan missä johtoverkon yleinen suunta sen vaatii. Istutuksilla varustetulla kadulla taikka esplanaadilla pantakoon rumpu myöskin ruohokentän tai tien alle. Vähin sallittu etäisyys rummun ja lähimmän tonttirajan välillä on yksi (1) metri, eikä rumpua myöskään pantako syvemmälle maahan kuin yksi ja kaksi kymmenesosaa (1,2) metriä, lukien rummun alapinnasta maanpintaan, ollen vähintään kahden kymmenesosan (0,2) metrin väli jätettävä rummun ja läheisen vesijohto-

¹⁾ Kpvn pöytäk. 13 p:ltä toukok. 2 §.

putken välille sekä rummun yläpuolelle tarpeeksi tilaa jalkakäytävän peitteelle.

Kaapelin viemiminen kadulta viereiseen rakennukseen on toimeenpantava siten, että kaapelin ja seinän väli ei ole yhtä kymmenesosaa (0,1) metriä suurempi.

Poikkeuksia tämän §:n määräyksistä voi Rahatoimikamari myöntää erityisestä hakemuksesta.

3 §.

Jos kaupungin tarpeiksi toimitetaan työtä sellaisessa paikassa, mihin kaapelirumpu on aiottu samana vuonna maahan laskettavaksi, on tämä, jos niin vaaditaan, tehtävä kaupungin työn yhteydessä.

Vedenalainen kaapeli on pantava paikoilleen Satamakonttorin osotuksen mukaan ja kaapelin asema selvästi laitureihin merkittävä.

Jos kaapelirumpua laskettaessa kohdattaisiin kaupungin tahi yksityisen omistama, asianmukaisesti syntynyt johto, on työ tehtävä asianomaisen viranomaisen osotuksen mukaan taikka yksissä neuvoin yksityisen omistajan kanssa.

4 §.

Kaapelirumpua maahan laskettaessa kalliopohjaisen tontin luo on yhdistyksen, jos tontilla ei ole ojaa vesi-, viemäri- ja kaasujohtoa varten, annettava, tontin omistajan kanssa sovittuunsa siihen sopivimmasta paikasta, yhdistyksen kustannuksella räjähdyttää auki sellainen, rummun poikki menevä oja yhden (1) metrin pituudelta, lukien kummallekin päin rummun keskiviivasta, ja kahden metrin kolmenkymmenen senttimetrin (2,30) syvyydeltä. Jos se laiminlyödään, taikka jos sittemmin muusta syystä tarvitaan räjäyttämistä kaapelirummun alla, tulee yhdistyksen, ilmoituksen saatuaan, valvoa räjäyttämistyötä.

Vahingosta, joka on tullut yhdistyksen laitokselle, vaikka räjäyttämässä on vaarinoitettu tarpeellista varovaisuutta, yhdistys ei ole oikeutettu saamaan korvausta.

5 §.

Yhdistyksen velvollisuus on, Rakennuskonttorin osotuksen mukaan, huolellisesti täytättää ja muuten kuntoon panettaa aukirevitty katu, yleinen paikka, istutus tahi tie sekä korjata kaikki sellaiset kuopat, jotka ovat työn seurauksena.

Määräyksiä johtojen laskemistyön toimittamisesta:

a) kun kaupunki samalla kertaa toimittaa työtä;
b) vedenalaiseen kaapeliin nähden:

c) toisen johdon kanssa yhteensattnessa;

d) rumpua maahan laskettaessa lähelle vesijohtoa y. m. vailla olevaa tonttia.

e) kadun y. m. kuntoon paneminen työn jälkeen.

Kaikki kaapelirumpuja varten tarvittavat muutokset kaupungin tahi yksityisten asianmukaisesti syntyneisiin johtoihin ynnä niihin kuuluviin laitoksiin kustantaa yhdistys.

6 §.

Kaapelirum-
mun siirto ja
poistaminen.

Jos kaupunki havaitsee tarpeelliseksi, että yleistä työtä varten, niin-
kuin kadun tahi yleisen paikan järjestelyä tahi uudestaan kivittämistä
taikka kaasun-, valo-, vesi- tahi viemärijohdon muutosta tai kuntoonpane-
mista, taikka sataman ruoppausta varten, taikka muusta syystä kaapelirumpu
tahi johto joksikin aikaa siirretään tahi kokonaan poistetaan, on se yhdistyk-
sen heti Rahatoimikamarin kehotuksesta tehtävä, olematta oikeutettu tästä
tahi johdon käyttämisen keskeytyksestä saamaan korvausta kaupungilta.

Samaten on yhdistys velvollinen, Satamakonttorin käskystä, toimeen-
panemaan ja kustantamaan vedenalaisen kaapelin nostamisen, kun laivan
ankkuri on tarttunut siihen, ja muutenkin itse kärsimään vahingon, joka
johdolle tulee sen paikan keskuusliikkeestä, mihin johto on laskettu.

7 §.

Yleinen mää-
ritys työn joutu-
suudesta.

Työ kaapelirumpuja ja kaapeleja maahan laskettaessa on toimitettava
keskeytyttä, niin joutuiseen kuin mahdollista ja muutenkin järjestettävä
siten, että liikenteen häiritsemistä mikäli mahdollista vältetään, jos kohta
siitä joutuiseen yhdistykselle lisäkustannuksia.

Jos yhdistys laiminlyö ilmoituksen saatuaan itse toimittaa työn, joka
tämän välikirjan mukaan on yhdistyksen velvollisuutena, tehtävään se
asianomaisen viranomaisen toimesta yhdistyksen kustannuksella.

Jos hankaluutta syntyisi siitä, että yhdistyksen toimitettavaksi on
jätetty 5 §:n 1 momentissa mainitut täyttämisen- ja kadunlaskemistyöt, on
kaupungilla valta määrätä, että nämä työt ovat vastedes tehtävät kaupun-
gin viranomaisten toimesta, mutta yhdistyksen kustannuksella.

8 §.

Perustamisen ja
käytön silmällä-
pito.

Yhdistyksen tulee alistua sen silmälläpidon alaiseksi, jonka Kaupun-
ginvaltuusto perustamistyöhön ja käyttöön nähden järjestää, niin myös
niiden määräysten alaiseksi, joita Maistraatti yleiseen järjestykseen ja tur-
vallisuuteen nähden antaa.

9 §.

Uusien ilmajoh-
tojen kieltö.

Sellaiselle välimatkalle, missä kaapelijohto on otettu käytäntöön, äl-
köön ilmajohtoa perustettako tarkoitusta varten, johon kaapelijohtoa voi-
daan käyttää.

Yhdistys on sen ohessa velvollinen vähitellen ja siinä määrin, kuin Kaupunginvaltuusto tarvetta ja yhdistyksen varoja tutkittuaan määrää, sellaisissa paikoin, missä soveliaasti voi tapahtua, panemaan maan alla johdettuja kaapelijohtoja yhdistyksen ilmajohtojen sijaan.

Maanalaisten kaapelien asettaminen ilmajohtojen sijaan.

10 §.

Jos yhdistyksen plokirummut järjestelmän muutoksen johdosta taikka muusta syystä kävisivät tarpeettomiksi, on yhdistys velvollinen vaadittaessa poistamaan ne sekä saattamaan kadut, yleiset paikat, istutukset ja tiet jälleen asianmukaiseen kuntoon.

Järjestelmän muutos.

11 §.

Puheenalaista toimilupaa ei saa toiselle siirtää ja se on voimassa sillä ehdolla, että yhdistys edelleenkin pysyy keskinäisenä ja että uusilla jäsenillä siihen on vapaa pääsy samallaisilla ehdoilla kuin nykyisin.

Toimiluvan siirron kielto ja sen menettäminen.

Jos yhdistys jättää tämän välikirjan mukaisia velvollisuuksiaan asianmukaisesti täyttämättä, on toimilupa menetetty.

Täyttääkseen edellä olevan välikirjan 1 §:n määräystä jätti Telefooniyhdistys sittemmin Rahatoimikamarille sekä yleissuunnitelman, joka osotti aiotun maanalaisen telefoonijohtoverkon yleisen suunnan, että myöskin erikoissuunnitelman sille saman johtoverkon osalle, joka oli aiottu sen vuoden kuluessa toimeenpantavaksi, käsittäen Pohjois Esplanaadikadun Läntisen Henrikinkadun ja Fabianinkadun välillä ynnä kappaleen viimeainittua katua sekä tontin pituuden Antinkatua. Molempia näitä suunnitelmia tarkasti Rakennuskonttori, jolla ei ollut mitään niitä vastaan muistuttamista; ja kun yhdistys oli halunnut panna mainitun välimatkan heti työn alaiseksi ja sen kaikissa tapauksissa täytyi tulla yleiseen verkkoon kuuluvaksi osaksi, niin Rahatoimikamari antoi ¹⁾ luvan työn toimittamiseen Valtuustolle annetun erikoissuunnitelman mukaisesti, jonka ohessa Rahatoimikamari, ilmoittaen tämän ja että Rahatoimikamari oli ryhtynyt tarpeellisiin toimiin, jotta kaupungin puolesta pidettäisiin silmällä töiden asianmukaista suorittamista toimilupakontrahdin määräysten mukaisesti, Kaupunginvaltuustolle esitti ²⁾ ehdotetun johtoverkon kokonaisuudessaan hyväksyttäväksi. Tähän esitykseen suostuikin ³⁾ Valmistusvaliokunnan ehdotuksesta

Yleissuunnitelma telefooniyhdistyksen maanalaiselle verkolle.

¹⁾ Rhtkn pöytäk. 14 p:ltä elok. 24 §. -- ²⁾ Rhtkn kirj. N:o 176 elok. 14 p:ltä --

³⁾ Kpvn pöytäk. 16 p:ltä syysk. 24 §.

Kaupunginvaltuusto ja määräsi yleissuunnitelmaan merkittäväksi Kaupunginvaltuuston hyväksymisen.

Normaalikellot.

Vuoden 1902 menosääntöön oli Kaupunginvaltuusto ottanut 2,500 markan määrän normaalikellojen ostamiseen ja kunnossapitoon. Rakennuskonttori, jota oli kehotettu antamaan Rahatoimikamarille lausunnon tämän määrärahan käyttämisestä, esiintoi kirjelmässä 10 p:ltä maaliskuuta, että Konttorin mielestä seuraavat kymmenen paikkaa kaupungissa oli vähitellen varustettava normaalikelloilla, nimittäin: avoin paikka Katolisen kirkon edustalla, Kauppatorin luoteinen kulma, Raitiotientori, Eroittajatorin, Fredrikintori, Hietalahdentori, Lapinlahdenkadun puistikko, paloaseman luona oleva paikka Itäisellä Viertotielä, tämän Viertotien ja Sörnäisten haaratien risteys sekä Rahapajarantakatu, jonne Katajanokan uuteen tullihuoneeseen olisi pantava tornikello. Kun vuotta 1902 varten myönnetty määräraha olisi riittänyt ainoastaan yhden erillään olevan tornikellolaitoksen asettamiseen, ehdotti Rakennuskonttori, että määräraha käytettäisiin joko erillään olevan, vuolukivipatsaan päähän asetetun kaksitauluisen tornikellolaitoksen hankkimiseen Raitiotientorille taikka ulkoseinäkellojen asettamiseen Sörnäisten paloaseman luona, Itäisen Viertotien ja Sörnäisten haaratien risteyksessä, Lapinlahdenpuistikossa ja Fredrikintorilla oleville paikoille sekä viiden tavallisen normaalikellon hankkimiseen erinäisiin Raatihuoneen huoneistoihin. Rahatoimikamari yhtyi pääasiassa Rakennuskonttorin jälkimäiseen vaihtoehdotukseen, jonka kautta varsinkin ruumiillisen työn tekijäin edut tulisivat tyydytetyiksi, mutta oli sitä mieltä, että ensi sijassa Nikolainkirkon tornikello olisi saatettava ajanmukaiseen kuntoon, s. o. muutettava normaalikelloksi, jossa tapauksessa ainakin toistaiseksi voitaisiin olla vailla erinäisiä sisäkelloja Raatihuoneella. Tämän nojalla pyysi ¹⁾ Rahatoimikamari Kaupunginvaltuustolta oikeutusta sekä kaupungin ruotsalais-suomalaisen, evankelis-lutherilaisen seurakunnan Kirkkoneuvoston kanssa tekemään sellaisen välipuheen että, jos seurakunta kustantaisi normaalikellon asettamisen Nikolainkirkon torniin, niin Helsingin kunta vastaiseksi ottaisi toimittaakseen kellon hoidon ja käytön, jotka oli laskettu 360 markaksi vuodessa, että myöskin ryhtymään toimiin 60 senttimetrin kellotaululla varustetun ulkoseinäkello hankkimiseksi Itäisen Viertotien paloaseman luona, tämän Viertotien sekä Sörnäisten haaratien risteyksessä, Lapinlahdenkadun puistikon ja Fredrikintorin luona oleviin paikkoihin sekä lyöntilaitoksella varustetun

¹⁾ Rhtkn kirj. N:o 81 maalisk. 20 p:ltä.

sisäseinäkellon hankkimiseksi Raastuvanoikeuden ensimmäisen osaston istuntosaliin. Valmistusvaliokunnan ehdotuksesta päätti ¹⁾ Kaupunginvaltuusto suostua tähän Rahatoimikamarin esitykseen.

Edellisessä vuosikertomuksessa kosketellusta ²⁾, kaupan järjestämistä ^{Torikaupan järjestäminen.} erinäisillä kaupungin toreilla koskevasta asiasta päätti ³⁾ Kaupunginvaltuusto, että voimassa olevaan torikaupan järjestykseen oli tehtävä seuraavat muutokset, nimittäin:

että vuosisivuokraa jokaisesta Kauppatorilla olevasta vakinaisesta myyntipaikasta oli, lukien mikäli mahdollista 1 p:stä kesäkuuta 1902, suoritettava sama määrä 60 markkaa;

että Kasarmitorilla kauppaa toistaiseksi sai käydä kuten ennenkin koko päivän 20 markan vuosisivuokrasta jokaiselta myyntipaikalta;

että kauppaa varten Hietalahdentorilla oli, kunnes sinne rakennetaan kauppahalli, osotettava vakinaisia myyntipaikkoja, joissa kauppaa toistaiseksi saisi käydä koko päivän;

että välikauppaa varten Rautatientorilla oli osotettava vakinaisia myyntipaikkoja;

että Hakaniementori oli luovutettava osaksi maalaiskauppaa varten, osaksi kiinteiksi myyntipaikoiksi sekä vaatteita, pikkurihkamaa, puuvalmisteita, koritavaroita, luutia ynnä sellaista varten että myöskin ruokatavaroita varten, ollen kuitenkin ruokatavarain kaupalle osotettava paikkoja mikäli mahdollista etäällä vilkkaamman liikenteen läheisyydestä;

että vakinaisista myyntipaikoista Hietalahden-, Rautatien- ja Hakaniementoreilla oli suoritettava paikanvuokraa laskien kahdella ensinmainitulla torilla 5 markan mukaan ja Hakaniementorilla 3 markan mukaan neliömetriltä, ei kuitenkaan 5 markkaa vähempää mistään myyntipaikasta;

että toimenpiteet Hietalahden-, Rautatien- ja Hakaniementoreihin nähden olivat toimeenpantavat 1 p:stä kesäkuuta 1902; sekä

että Rahatoimikamarin vastedes tuli joko välittömästi taikka jonkun alaisensa viranomaisen kautta pitää tointa kaupungin toreilla olevain vakinaisten myyntipaikkain vuokralle antamisesta.

Rahatoimikonttorin ehdotuksesta, jonka toimeksi oli jätetty kaupungin toreilla olevain vakinaisten myyntipaikkain vuokralle antaminen sekä vuokramaksujen kanto, pyysi ⁴⁾ Rahatoimikamari sittemmin Kaupunginvaltuustolta oikeutusta siihen

¹⁾ Kpvn pöytäk. 25 piltä maalisk. 33 §. — ²⁾ Kats. 1901 vuoden kertomus siv. 41. —

³⁾ Kpvn pöytäk. 14 piltä toukok. 12 §. — ⁴⁾ Rhtkn kirj. N:o 202 lokak. 9 piltä.

että 1903 vuoden alusta lähtien niistä paikoista, jotka Rahatoimikamari oli kaupungissa osottanut virvoitusjuomain vaunuista myymistä varten, määrättäisiin 25 markan paikanvuokra vuodelta ja vaunulta;

että noudattaen muuten samaa torikaupan järjestystä, kuin Kauppatoria varten oli voimassa, marjain, sienien, kuusenhakojen, luutain y. m. myyntiä varten saisi luovuttaa vakinaisia myyntipaikkoja Läntiseltä Rantakadulta pohjoisen satama-altaan luota 12 markan vuosimaksusta 1,5 m² laajuiselta alalta; sekä

että hedelmäkauppaa varten saataisiin toistaiseksi osottaa käyttämättä olevia, oikeastaan maidonmyyntiä varten tarkoitettuja paikkoja kortteleista I ja II Keisarinluodonlaiturilta 10 markan maksusta kahdelta kuukaudelta.

Tähän esitykseen päätti ¹⁾ Kaupunginvaltuusto Valmistusvaliokunnan ehdotuksesta suostua.

Kalakaupan järjestäminen.

Kaupunginvaltuustolle annetussa kirjelmässä oli Suomen Kalastusyhdistys esiintuonut, että sittenkuin ennemmin tehty päätös kaiken tuoreen kalan kaupan sijoittamisesta n. s. Merisatamaan, Puistokadun päähän, käytännöllisistä syistä oli näyttäytynyt mahdottomaksi toteuttaa, ei muuta kalan kauppaa varten sopivampaa paikkaa ollut saatavissa kuin Eteläsatama. Jollei otettu lukuun kuutta kalankauppiaille kauppahallissa varattua myymälää, joissa oli altaita juoksevaa vettä varten, käytiin kaikkea tuoreen kalan kauppaa osaksi veneistä, joilla oli paikkansa Eteläsataman pohjoisessa altaassa, osaksi mainitun altaan viereisellä laiturilla; ja tätä kauppaa harjoittivat osaksi kalastajat itse, osaksi välikauppiaat. Jo kauan olivat saaristolaiset valittaneet niitä vaikeuksia, joita heillä oli kalan myynnissään, ja että välikauppiaille monessa kohden oli parempi kuin saaristolaiskalastajilla. Saaristolaiskalastajain kokouksessa, jonka Kalastusyhdistys oli Helsingissä toimeenpannut, oli tarkemmin esitetyillä syillä lausuttu seuraavat toivomukset, nimittäin

1) että Eteläsataman pohjoista allasta käytettäisiin yksinomaan kalankauppaa varten;

2) että sentähden uusien veneitten j. n. e. myynti siirrettäisiin toiseen paikkaan, esim. kanava-altaaseen;

3) että kalankaupan helpottamiseksi altaan pohjoisten ja eteläisten päiden yli rakennettaisiin katettuja vajoja;

4) että näistä vajoista pohjoinen luovutettaisiin soveliaasta maksusta

¹⁾ Kpvn pöytäk. 4 p:ltä marrask. 30 §.

yksinomaan saaristolaiskalastajille, ja eteläinen yksinomaan välikauppiaille, sekä talvella että kesällä;

5) että vajojen välinen laituri koko laajuudeltaan luovutettaisiin yksinomaan saaristolaiskauppiaille, jotka siellä myisivät kaloja veneistään;

6) että välikauppiat eivät myisi kaloja veneestä, vaan ainoastaan eteläisessä vajassa ja sitä paitsi laiturilla siinä paikassa, jossa heidän kalankauppansa nytkin on;

7) ettei mitään kalasumppuja saisi laskea maihin altaan laituriin, vaan niiden pitäisi olla ankkuroituna ulkosatamassa, missä vesi on puhdasta;

8) että välikauppiasten veneiden, joista kuitenkaan ei saisi käydä mitään kauppaa, pitäisi olla sijoitettuina altaan ulko-osaan;

9) että välikauppiasten pitäisi varustaa itselleen nimikilvet, joissa olisi kauppiaan nimi;

10) että saaristolaiskalastajat saisivat laskea maihin altaan laituriin niin varhain aamulla kuin saapuivat kaupunkiin; ja

11) että kaloja saisi myydä veneistä ja vajoissa kl. 3:een i. p.

Kun Kalastusyhdistys oli pitänyt tärkeänä, että saaristolaiskalastajain kauppa asetettaisiin sellaiselle kannalle, josta heillä saattaisi olla suurinta taloudellista etua, esitti yhdistys, että Kaupunginvaltuusto ottaisi asian käsiteltäväkseen ja siinä ottaisi huomioon ne näkökohdat, joita mainitussa kokouksessa oli esiintuotu. Valtuusto lähettikin ¹⁾ asian Rahatoimikamariin lausunnon antamista varten, mutta se ei ehtinyt 1902 vuoden kuluessa Valtuustoon tulla.

Rahatoimikamarille oli tehty esitys, että tavaravajaan N:o 3 Makasiininlaiturille syystuonnin aluksi varustettaisiin laudoista huone sellaisten paljottais- ja tilaa ottavain tavarain tullikäyttelyä varten, jotka voimassa olevan tullisäännön 16 §:n nojalla saatiin käytellä muualla kuin pakka-huoneessa. Sittenkuin tullikäyttely oli siirretty Katajanokalle, oli nimittäin sellaisten tavarain tullikäyttely Makasiinin- ja läheisillä laitureilla melkoisesti lisäytynyt. Rakennuskonttori, jonka lausuntoa asiasta vaadittiin, kiinnitti Rahatoimikamarin huomiota siihen, että toinen sekä tullivirkamiehille että liikennöivälle yleisölle sopivampi ja tilavampi huoneisto voitiin tar-koitusta varten luovuttaa tullietsintöpaviljongin länsiosasta, nimittäin se, mikä oli käytettävänä rautatien satamakonttorilla, joka taas ilman hanka-luutta voitiin siirtää uudessa tullihuoneessa Katajanokalla sitä varten aiot-

Paljottaistava-
rain ja tilaa ot-
tavain tavarain
tullikäyttely.

¹⁾ Kpvn pöytäk. 27 p:ltä toukok. 12 §.

tuun ja käytettävissä olevaan huoneistoon. Sittenkuin Rautatiehallitus oli ilmoittanut, että ei mikään estänyt sanottua siirtoa, jos ilmoitetut sisustustyöt tullihuoneessa toimitettaisiin ja vanha konttorihuone tullietsintöpaviljongissa luovutettaisiin päivystyshuoneeksi pakkamestareille, päällysmiehille y. m., vaati Rahatoimikamari Rakennuskonttorilta kustannusarvion ehdotetun muuton johdosta sekä tullietsintöpaviljongissa että uudessa tullihuoneessa tarvittaviin sisustustöihin; ja tämän laskettiin vaativan yhteensä 1,850 markan menon. Kun Rakennuskonttorin ehdottama asiain järjestäminen, jonka kautta tullikamari saisi erityisiin tarpeisiinsa pääasiassa käyttää tullietsintöpaviljongin, tulisi tuottamaan etuja yleisöllekin, puolsi ¹⁾ Rahatoimikamari Kaupunginvaltuustolle Rakennuskonttorin ehdotusta hyväksyttäväksi, johon Kaupunginvaltuusto suostuikin ²⁾, samalla kuin Valtuusto vuoden käyttövaroistaan määräsi 1,850 markkaa tarpeelliseksi nähtyihin tullihuoneen ja tullietsintöpaviljongin sisustuksen muutoksiin.

Uusi huoneisto postipakettien tullikäyttelyä varten.

Satamarakennustoimikunnan ehdotuksesta päätti ³⁾ Kaupunginvaltuusto 1902 vuoden käyttövaroista vielä määrätä 2,600 markkaa uuden huoneiston sisustamiseen postipakettien tullikäyttelyä vartenulli- ja pakka huoneen ylikerrassa. Sittenkuin tavarain maahantuonti postin kautta viime vuosina oli suuresti lisääntynyt, oli nimittäin ennemmin postipakettien tullikäyttelyä varten luovutettu huoneisto uudessa tullihuoneessa näytettyynyt olevan sekä tullivirkamiehille että erittäinkin yleisölle kerrassaan sopimaton.

Määrärahoja Korkeasaaren ja Seurasaaren kunnossapittoa varten.

Kaupunginvaltuuston siitä antaman määräyksen mukaan oli Helsingin anniskeluosakeyhtiön Johtokunta tehnyt esityksen määrärahan myöntämisestä yhtiön voitosta vuodelta 1902 Johtokunnan hallinnon alaisiksi asetettuin Korkeasaarella ja Seurasaarella olevain kansanpuistojen kunnossapitämiseen vuonna 1903. Siinä oli Johtokunta esiintuonut, että viime mainitun vuoden tulo- ja menoarvion ehdotusta laadittaessa oli otettu huomioon nykyajan ahtaat olot, jonka johdosta Johtokunta oli koettanut mahdollisimmassa määrin supistaa menoja voidaksensa tyydyttää niitä suurimman säästäväisyyden vaatimuksia, joita kaupunginhallinnon puolesta puheenalaisessa asiassa voi edellyttää tulevan asetettavaksi sanottuun ehdotukseen nähden. Vuoden 1903 menot oli tämän mukaisesti arvioitu seuraaviksi määräksi:

¹⁾ Rhtkn kirj. N:o 228 marrask. 6 p:ltä. — ²⁾ Kpvn pöytäk. 25 p:ltä marrask. 7 §.
— ³⁾ Kpvn pöytäk. 20 p:ltä jouluk. 4 §.

Korkeasaarelle:

Palkkauksia ja päiväpalkkoja	<i>Smk.</i>	15,000: —	
Korjaus- ja tasoitustöitä	„	6,000: —	
Eläintarhan voimassapito	„	17,000: —	
Kolmas neljännes vuonna 1901 rakennetun työväenasuntorakennuksen kustannuksista	„	5,000: —	
Arvaamattomia menoja	„	2,000: —	<i>Smk.</i> 45,000: —

Seurasaarelle:

Palkkauksia ja päiväpalkkoja	<i>Smk.</i>	7,000: —	
Korjaus- ja tasoitustöitä	„	4,000: —	
Arvaamattomiin menoihin	„	2,000: —	„ 13,000: —
Summa molemmille saarille			<i>Smk.</i> 58,000: —

Loppusumma oli 2,000 markkaa pienempi kuin edellisenä vuonna. Sen johdosta, että eläinten ruuan hinnat koko vuonna 1902 olivat olleet hyvin korkeat ja näillä hinnoilla näytti olevan taipumus vieläkin lisääntymään, huomautti Johtokunta kuitenkin, että mahdollisesti ei voitaisi välttää menoarvion yli menemistä. Kun puhdas säästö yhtiön taloista katsottiin voitavan laskea suunnille samaksi määräksi, 23,000 markaksi, kuin Johtokunnan edellisissä esityksissä, pyysi Johtokunta vähintään 35,000 markan määrärahaa Korkeasaaren ja Seurasaaren kunnossapitämiseen vuonna 1903.

Tämän asian oli Kaupunginvaltuusto lähettänyt valmisteltavaksi Arviovaliokuntaan, joka huomautti ¹⁾, että yhtiön laskemat kunnossapitokustannukset tosin olivat valiokunnasta tuntuneet verrattain suurilta, erittäinkin Korkeasaarelle, mutta että valiokunta ei ollut katsonut voivansa ilman perin pohjaista olojen selvitystä, mihin valiokunnalla ei ollut tilaisuutta, ehdottaa mitään erityisten menoeräin vähentämistä. Valiokunnan esityksestä myönsikin ²⁾ Kaupunginvaltuusto 1902 vuoden käytettävänä olevista voittovaroista yhtiölle 35,000 markkaa käytettäväksi vuonna 1903 yhtiön Korkeasaarella ja Seurasaarella olevain istutusten ja muiden laistosten kunnossapitämiseen.

¹⁾ Kpvn pain. asiak. N:o 49. — ²⁾ Kpvn pöytäk. 20 p:ltä jouluk. 2 §.

1903 vuoden tulo-
ja menoarvio.

Vuoden 1903 menosääntöä vahvistaessaan päätti¹⁾ Kaupunginvaltuusto tehtäväksi erinäisiä yleisiä töitä, joista tässä mainittakoon seuraavat:

Vesijohdon putkiverkon laajentamista ja jennaus.

Vesijohdon putkiverkon laajentamista sekä vesimittarien ostamista varten otettiin menoarvioon yhteensä 147,900 markkaa, josta 125,200 markkaa meneväksi uudesta obligatsioonilainasta; ja päätetyt uudistustyöt olivat: yhdistysjohdot Bernhardinkadun alitse N:o 5:stä Unioninkadulle ja Ratakadun alitse N:o 3:sta Korkeavuorenkadulle sekä vesijohdot Kapteeninkadun alitse Vuorimiehenkadulta Tehtaankadulle, Huvilakadun alitse, Itäisen Viertotien alitse Wallgårdin kansakouluun, Merikadun alitse N:o 9:stä Laivurinkadulle, Kapteeninkadun alitse Tehtaankadulta Merikadulle, Kauppa- ja Käsityökätujen alitse Hermanninkaupungissa, Kotkankadun alitse Fredriksberginkadulta Loviisankadulle, Porvoonkadun alitse N:o 25:stä Kotkankadulle, Laivurinkadun alitse N:o 35:stä Tehtaankadulle, huvilaan N:o 4 Läntisessä Kaivopuistossa ja Käenkujan alitse.

Vesijohdon kunnossapito ja korjaukset.

Koska vesijohtolaitoksen vanhain siivilän ympärismuureissa oli havaittu olevan suurempia tai pienempiä vuotoja, jotka osaksi aikaansaivat häiriötä siivilöimisessä, osaksi vaikuttivat, että ulosvuotava vesi vähitellen kokonaan huuhtoi pois laastin, oli Vesijohtokonttori ehdottanut muurit sisäpuolelta varustettaviksi betonikuorella. Edelleen oli vanhassa vesisäiliössä 1870-luvulta olevat puiset katonkannattimet havaittu pahasti lahoneiksi, jonka tähden Vesijohtokonttori, estääkseen katon sisäänputoamista ja jotta ei vastedes, niikuin nykyisin, olisi pakko repiä täysin hyvässä kunnossa olevaa vesikattoa, koska kantavat ainekset olivat lahon hävittämät, oli ehdottanut katonkannattimien sijaan pantavaksi rautaiset. Koska nämä työt vaativat melkoisen menon ja tuskin voitiin saada suoritetuiksi yhtenä kesänä, oli Rahatoimikonttori esittänyt, että niiden toimittaminen jaettaisiin kolmelle vuodelle; ja menoarvioon otettiin määrärahoja ensi vuodeksi 5,700 markkaa siivilän N:o II betonilla sisustamiseen sekä 5,000 markkaa vanhemman vesisäiliön $\frac{1}{3}$ alan undestaan kattamiseen.

Erinäisiä pienempiä vesijohtotöitä.

Edelleen otettiin 1,000 markan määrä luistinventtiilin hankkimista varten rautatienpenkereen luona Eläintarhassa olevaan tuloputkeen, sen varalta että penkereeseen asetettu putki kaipaasi korjausta vuoden tähden, sekä 1,500 markkaa putkiverkon palopostien täydentämiseen.

Vesijohtoverden puhdistaminen.

Se komiteä, jonka Rahatoimikamari vuonna 1900 oli asettanut²⁾ toimittamaan kokeita Vantaan jokiveden kemiallisesti puhdistamiseksi ruoka-

¹⁾ Rhtkn kirj. N:o 223 lokak. 31 p:ltä (Kpvn pain. asiak. N:o 40) Kpvn pain. asiak. N:o 44, 48 ja 50. Kpvn pöytäk. 20 p:ltä jouluk. 1 §. — ²⁾ Kats. 1900 vuoden kertomus siv. 141.

aineiden tarkastusaseman johtajan maisteri Allan Zilliacuksen osottaman menettelyn mukaan, oli 1901 vuoden lopussa antanut mietintönsä, joka sitten asian terveyshoidolliseltakin kannalta selvittämistä varten lähetettiin Terveyslautakuntaan. Sittenkuin tämä huhtikuussa oli antanut lausunnon komiteanehdotuksesta, lähetti ¹⁾ Rahatoimikamari asiakirjat ²⁾ Kaupunginvaltuustolle, joka päätti ³⁾ kehottaa Rahatoimikamaria, hankittuansa Vesijohtokonttorista tarkempaa selvitystä sen menettelyn erityiskohdista, joka oli ehdotettu vesijohtoveden kemiallisilla aineilla puhdistamiseksi, ottamaan harkittavaksensa kysymyksen sopivimmasta tavasta vesijohtoveden fysikaalisen laadun parantamiseksi sekä sitten Kaupunginvaltuustolle antamaan sen ehdotuksen asiasta, johon Rahatoimikamari katsoi syytä olevan. Vesijohtokonttori laati sitten kaksi ehdotusta ⁴⁾, joista toisen nimenä oli „Laskeutumisalaita veden kemiallisesti puhdistamista varten“ ja toisen „Laskeutumisalaita veden fysikaalisesti puhdistamista varten“. Nämä ehdotukset ynnä maisteri Zilliacuksen niistä antaman lausunnon ⁵⁾ lähetti Rahatoimikamari sitten Kaupunginvaltuustolle, jonka ohessa Rahatoimikamari omasta puolestaan huomautti ⁶⁾, että sen mielipiteen mukaan vesijohtoveden puhdistamisen tarkoitus ei ollut saavutettavissa yksistään veden laskeutumisella pitemmän tai lyhemmän ajan kuluessa suuressa altaassa, vaan että sitä varten täytyi ryhtyä tehokkaampiin toimiin. Laskeutumisen kautta vesi tosin voi tulla jonkun verran selvemmäksi, mutta pääasiaa eli sen keltaisenruskean, näköaistia loukkaavan värin poistamista ei siten saavutettu. Rahatoimikamari ei sentähden voinut puoltaa Vesijohtokonttorin ehdotusta suuren laskeutumisalaitan rakentamisesta. Mutta vaikka Vantaan jokiveden puhdistamiseksi ehdotettu kemiallinen menettely ainakin näön puolesta ei jättänyt mitään toivomisen sijaa, ei Rahatoimikamari myöskään asiaa enemmän harkitsematta voinut yhtyä maisteri Zilliacuksen ehdotukseen, jonka tähden Rahatoimikamari ehdotti että, jos Kaupunginvaltuusto ei tahtonut antaa koko kysymyksen lähimmäksi tulevaisuudeksi raueta, se olisi alistettava ulkomaalaisten, asiantuntevain ammattimiesten käsiteltäväksi ja lausunnon alaiseksi. Asiaa käsitellessään päätti ⁷⁾ Kaupunginvaltuusto hyväksyä ehdotuksen ulkomaalaisten asiantuntijain käyttämisestä, jonka jälkeen menoarvioon otettiin 5,000 markan määräraha mainitun selvityksen kustannuksia varten.

---

¹⁾ Rhtkn kirj. N:o 100 huhtik. 17 p:ltä. — ²⁾ Kpvn pain. asiak. N:o 22. — ³⁾ Kpvn pöytäk. 13 p:ltä toukok. 5 §. — ⁴⁾ Kpvn pain. asiak. N:o 34. — ⁵⁾ Sn sn N:o 36. — ⁶⁾ Rhtkn kirj. N:o 421 lokak. 27 p:ltä. — ⁷⁾ Kpvn pöytäk. 4 p:ltä marrask. 19 §.

Kasarmikadun
kansakoulutalon
korjaus.

Rakennusten ja tilojen korjausten ja kunnossapidon kohdalle otettiin muun muassa 5,500 markan määräraha Kasarmikadun varrella olevan kansakoulutalon muuttamiseen arkkitehti Th. Höijerin tekemän ehdotuksen mukaisesti. Muutoksen kautta saavutettaisiin, sen mukaan kuin Kansakoulunjohtokunta oli ilmoittanut, kaksi etua, toinen: että kolme sisäkkäin olevaa hyvin suurta koulusalia erottamalla niistä tilaa pitkinpäin menevälle käytävälle sekä sen valmistamisella saisivat kukin eri sisäänkäytävänsä ja tulisivat sen ohessa kooltaan suhteellisemmiksi kuin nykyisin; toinen: että opettajat ja opettajattaret silloin saisivat kummatkin eri kokoushuoneensa ja että sen lisäksi pieni huone varattaisiin opetusvälineille.

Seurahuoneen
korjaus.

Jo 1902 vuoden tulo- ja menoarvion ehdotusta tehtäessä oli Rahatoimikamari lausunut ¹⁾ pelkäävänsä, että se 40,000 markan määrä, jonka Seurahuoneen ostamista varten asetettu Toimikunta oli laskenut tarvittavan talon korjauksiin, tulisi aivan riittämättömäksi, mutta huomauttanut, että Rahatoimikamari kaiken muun arvion puutteesta talon vastaisesta korjauksesta ei ollut voinut ehdottaa mitään muuta suurempaa määrää. Helmikuun 6 p:nä Seurahuoneen käyttämisestä lähimmässä tulevaisuudessa Kaupunginvaltuustolle lähettämässään kirjelmässä esitti ²⁾ Rahatoimikamari, että Valtuusto, saattaaksensa mahdolliseksi talon vuokraamisen hotelliliikettä varten, hyväksyisi sen korjaamisen 125,845 markan kustannuksiin arvioidun ehdotuksen mukaan sekä sallisi seuraavan vuoden menoarvioon otettavaksi tätä korjausta varten puuttuvan määrärahan. Työtä toimeenpantaessa oli kuitenkin vielä keksitty niin paljon puutteellisuksia talossa, erittäinkin viemärijohdossa, lämpöjohdossa ja sähkövalaistusjohtoissa, kahdessa viimeainitussa erittäin tulenvaarallisiakin, että koko korjauskustannukset täytyi arvioida 165,000 markaksi; ja menoarvioon otettiinkin 125,000 markan lisämääräraha.

Lisärakennus
Rahatoimi-
konttorin huoneiston.

Rahatoimikonttorin huoneistossa oli yleisölle aiottu etuhuone jo kauan näyttänyt liian alhaaksi, tarkoitustaan vastaamattomaksi ja riittävän ilmanvaihdon saaminen siellä vaikeaksi. Tähän nähden ja kun tilaa vielä suuresti veivät torikauppiat, sittenkuin Rahatoimikonttorin toimeksi oli uskottu kaupungin toreilla olevain myyntipaikkain vuokralle antaminen, sekä kun uuden kaupungintalon rakentamista ei otaksuttu tulevan kysymykseen lähimmässä tulevaisuudessa, oli Rahatoimikonttori pyytänyt, että menoarvioon otettaisiin määräraha Konttorin huoneiston laajentamista varten. Ja

¹⁾ Kats. 1901 vuoden kertomus siv. 48. — ²⁾ Kats. siv. 29. — ³⁾ Kats. 1901 vuoden kertomus siv. 48. — ⁴⁾ Kats. siv. 29.

kun Rahatoimikamarikin piti lisärakennuksen välttämättömänä, otti Kaupunginvaltuusto menoarvioon tätä varten lasketun menon 12,400 markkaa.

Uudisrakennusmäärärahaan joukkoon otettiin edelleen 125,000 markkaa kauppahallin rakentamiseen Hietalahdentorille ja 100,000 markkaa yhtä varten niistä tavaravajoista, jotka jo ennemmin oli päätetty vahvistetun asemakaavan mukaan Katajanokanrantakadulle rakennettaviksi; ja molemmat nämä määrärahat sekä loput Seurahuoneen kauppahintaa 650,000 markkaa määrättiin suoritettavaksi uudesta obligatsioonilainasta.

Katujen ja yleisten paikkain korjaukseen ja kunnossapitoon otettiin yhteensä 60,500 markkaa ja näillä varoilla oli suoritettava paitsi erinäisiä korjauksia kaupungille kuuluvan Katriinankadun osuuden, Pohjois ja Etelä Esplanaadikatujen välillä olevan Itäisen Henrikinkadun ja Kauppatorin läntisen osan kivittäminen priima noppakivellä asfaltissa, Pohjoisen laiturin haaran kivetyksen uudistaminen sekä erinäisten kaupungille kuuluvain katuosien viereisten rajamuurien uudestaan rakentaminen ja korjaus. Uudisrakennusten nimellä määrättiin yhteensä 253,200 markkaa erinäisten Raha-pajarantakadulla olevain alain kivittämiseen mukulakivillä ja II noppakivillä; korttelissa 127 olevan yleisen paikan viereisen kaupungille kuuluvan Neitsytpolun osuuden kivittämiseen; Sörnäisten rantatiellä olevain rautatieraitteiden jatkamiseen; Läntisen Hietalahdenrantakadun erään osan kivittämiseen; sekä seuraavain katujen tasoitukseen, nimittäin Kapteeninkadun korttelin 180 vieressä, Huvilakadun, Merikadun 10 metrin leveydeltä Kapteenin- ja Laivurinkatujen välillä, Laivurinkadun ylempään terassin Vuorimiehen- ja Tehtaankatujen välillä, Fredriksberginkadun Ståuren- ja Flemminginkatujen välillä sekä puolelta leveydeltä Kajaanin- ja Kotkankatujen välillä, Kotkankadun Fredriksberginkadulta Loviisankadulle, Porvoonkadun Kajaaninkadulta Kotkankadulle, Porthaninkadun pitennyksen 2:lta linjalta Eläintarhantielle ja Lapinlahdenkadun sivukäytävän Maarian sairaalan pohjoista tonttirajaa pitkin.

Kanavain ja johto-ojain korjauksien ja kunnossapidon nimellä otettiin menoarvioon täydennys- ja uudistustöitä varten sekä Neitsytpolun alaisen kanavan pitentämiseen tontille N:o 10 Tehtaankadun varrella kaikkiaan 35,700 markkaa, jonka ohessa uudistoihin määrättiin 103,500 markkaa, millä viimeksimainitulla määrällä toimitettaisiin seuraavain katujen kanavoiminen, nimittäin Kapteeninkadun osote N:o 20:stä Pietarinkadulle sekä osote N:o 10:stä Merikadulle; Huvilakadun osote N:o 30:stä Pietarinkadulle; Laivurinkadun osote N:o 35:stä Tehtaankadulle; Itäisen Viertotien Hermannikaupungin ensi poikkikadulta Gumtähden kautta menevään

Kauppahalli Hietalahdentorille ja tavaravaja Katajanokanrantakadulle.

Katujen ja yleisten paikkain korjaus, kunnossapito ja uudistustyöt.

Tämä on valtuuston ja kaupunginvaltuuston päätös, joka on tehty kaupunginvaltuuston kokouksessa 1908.

Maanvaltuuston puolesta

Kanavain ja viemärijoain korjaus kunnossapito ja uudistustyöt.

johto-ojaan; Fredriksberginkadun Stuuren- ja Flemminginkatujen sekä Kajaanin- ja Kotkankatujen välillä; Kotkankadun Loviisankadulta Fredriksberginkadulle; Porvoonkadun osote N:o 25:stä Kotkankadulle; Kauppa- ja Käsiyökätujen Hermanninkaupungissa; sekä Pitkän sillan luo laskevan lokaviemäriin jatkaminen. Viimemainittu työ, jonka kustannukset oli arvioitu 22,900 markaksi, on yhteydessä Töölönlahden veden puhdistamista koskevan asian kanssa. Rahatoimikamari, joka oli ajatellut, että tätä varten tarvittavat kalliit työt olisivat jaettavat useammille vuosille, oli ensi sijassa ottanut esiin puheenalaisen kanavan jatkamisen, joka oli tärkeimpiä töitä tässä kohden ja ennen kaikkia muita suoritettava.

Satamain korjaus ja kunnossapito.

Satamain korjausta ja kunnossapitoa varten, muun muassa Rahapajanlaiturin itäisen osan korottamiseen, Linnanlaiturin ulkopuolisen laidan uudestaan rakentamiseen ja Töölönlahden puhdistamiseen Pitkän sillan ja Rautatienpenkereen välillä, otettiin yhteensä 75,900 markkaa.

Istutusten korjaus ja kunnossapito sekä uusien istutusten perustaminen.

Istutusten ja puukoulujen kunnossapitoa varten otettiin 54,000 markan määrä, jonka kaupunginpuutarhuri katsoi tarvittavan, jos kaikki istutukset hoidettaisiin „ajanmukaisella ja kaupungin arvoon soveltuvalla tavalla“. Edelleen otettiin aitausten kunnossapitämistä varten 2,000 markkaa sekä maan valmistamiseen kaupungin istutuksia varten 2,500 markkaa. Uusien töiden joukossa taas on huomattava istutus Lönnrotin patsaan luona 3,450 markkaa, tasoitustöitä Kaisaniemessä 5,000 markkaa, Tähtitorninvuorella Vuorimiehenkadulle vievän alaskäytävän luona olevan kallioisen paikan järjestäminen 7,254 markkaa sekä paikan kuivauttaminen urheilukenttää varten Eläintarhassa, arviolta 6,700 markkaa.

Urheilukenttä Eläintarhassa.

Puutarhalautakunta oli erään ruohokentän kuivauttamiseen Eläintarhassa ottanut ainoastaan 683 markkaa 20 penniä, jotka Rahatoimikamari menoarvion ehdotuksessaan oli tasannut 700 markaksi. Mutta erinäiset voimistelu- ja urheiluseurat, jotka olivat lunastaneet Eläintarhassa olevan polkupyöräradan perustaaksensa siihen ajanmukaisen urheilukentän, olivat Kaupunginvaltuustolta pyytäneet, että se vuokramaksu 80 markkaa vuodessa, joka 1907 vuoden loppuun asti oli määrätty mainitun polkupyöräradan paikasta suoritettavaksi, poistettaisiin, sekä myöskin että seuraavan vuoden menoarvioon otettaisiin 6,700 markan määrä polkupyöräradan ojitamiseen urheiluharjoituksia varten sopivaksi paikaksi. Hakemuksesta kuultuna Puutarhalautakunta huomautti, että hakijain ehdottama polkupyöräradan paikan järjestämistä ei voitu sovittaa lautakunnan laatimaan Eläintarhan järjestelyehdotukseen. Hakemus olisi sentähden hyljättävä, mutta kaupungin sitä vastoin hakijain täysin oikeutetun toi-

vomuksen täyttämiseksi annettava mainitun ehdotuksen mukaan Eläintarhan niittypalstoille N:o 6 ja 7 aiotun urheilukentän kuntoonpanemistöiden heti alkaa, siten että aluksi entistä polkupyörärataa vastaava ala sanotuista niittypalstoista eli noin 8,000 neliometriä saatettaisiin 6,700 markan kustannuksilla tarkoitusta varten käytettävään kuntoon. Sittenkuin Rahatoimikamarikin oli pääasiassa puoltanut tätä Puutarhalautakunnan ehdotusta, päätti Kaupunginvaltuusto, Arviovaliokunnan esityksestä, ruohokentän kuivauttamiseen Eläintarhassa aiotun määrärahan sijaan ottaa menoarvion Puutarhalautakunnan ehdottaman määrärahan urheilukentän perustamista varten Eläintarhaan, jonka ohessa Rahatoimikamarille annettiin toimeksi tehdä Valtuustolle tarkempi ehdotus tämän määrärahan käyttämisestä. Kysymys polkupyöräradan vuokramaksun lyhentämisestä jällellä olevalta vuokra-ajalta palautettiin myöskin Arviovaliokunnan ehdotuksesta Raha-toimikamariin sen lausunnon saamista varten asiasta.

Kaupungin valaistuslaitoksen tulo- ja menosäännön ehdotuksen mukaan olisi lasketusta koko voitosta 176,350 markasta 30,000 markkaa määrättävä pääputkiverkon laajentamiseen: Luotsikadun alitse, Läntisen Satamakadun ja Vyökadun välillä; Kauppiaankadun alitse Katajanokan- ja Vyökätujen välillä; Rahapajanrantakadun alitse 125 mm putkien päätekohtasta Läntiselle Satamakadulle; Läntisen Satamakadun alitse Rahapajanrantakadun ja Kruunuvuorenkadun välillä; Neitsytpolun alitse Pietarinkadulta 100 metriä Merisatamaan päin; Tehtaankadun alitse Raatimiehen- ja Laitvanisäntäinkatujen välillä; Bulevardinkadun alitse Fredrikinkadulta 485 metriä Hietalahdenrantakatuun päin sekä erinäisten katujen alitse valaistuslaitoksen Hallituksen määräyksen mukaan. Tämän ehdotuksen hyväksyikin Kaupunginvaltuusto tulo- ja menoarviota käsiteltäessä.

Läänin Kuvernöörille jätetyssä, 11 p:nä helmikuuta 1899 päivätyssä kirjelmässä olivat eräät huvilain haltijat Helsingin kaupungin omistaman Gumtähden kartanon maalla Helsingin pitäjässä olevista Hermanninkaupungin ja Toukolan esikaupungeista pyytäneet Kuvernööriä 15 p:nä kesäkuuta 1898 annetun asetuksen nojalla, joka koskee taajaväkisten maalaisyhdyskuntain järjestämistä eräissä tapauksissa, ryhtymään sellaiseen toimenpiteeseen, että mainitut esikaupungit tulisivat tilaisuuteen muodostaa erityisen kunnallisyhdyskunnan omine hallintoineen, jonka ohessa hakijat kuitenkin otaksuivat että se selvitys, jonka Kuvernööri asiasta hankkisi, saattaisi Helsingin kaupungin ottamaan mietittäväkseen, eikö niiden kaupunkiin yhdistäminen olisi enin sekä kaupungin että esikaupunkien edun mukaista. Kaupunginvaltuusto, jolta tämän johdosta vaadittiin lausuntoa, ei puolta-

Kaasulaitoksen
pääputkiver-
kon laajenta-
minen.

Kysymys Gum-
tähden, Meilan-
sin ja Greifjuk-
sen tilain yhdis-
tämiseksi Hel-
singin kaupun-
kiin

nut vaatimusta, että mainitut esikaupungit asetettaisiin oman hallinnon alaisiksi, mutta pyysi samalla Kuvvernöörin myötävaikutusta siihen, että Helsingin pitäjän kunta- ja kirkonkokouksilta saataisiin lausunnot ei ainoastaan koko Gumtähden kartanon, vaan myöskin Hindernäsin eli Meilansin ja Lillhuoplahden Greijuksen tilain kaupunkiin yhdistämisestä¹⁾. Kun Helsingin maaliskuntaa ja kirkonkokousta sitten kuultiin asiasta, päättivät nämä kumpikin puolestaan, erään kunnan asettaman komitean ehdotuksen mukaisesti, aiheettomina torjuä mainitut vaatimukset, mikäli ne koskivat Meilansin ja Greijuksen talojen sekä sen Gumtähden kartanon osan kaupunkiin yhdistämistä, jota Hermanninkaupungin ja Toukolan esikaupungit eivät käsittäneet; ja sen ohessa evätä nämä vaatimukset myöskin mainittuihin esikaupunkeihin nähden, semminkin kun kaupunginviranomaisten asiasta antamain lausuntojen nojalla oli syytä otaksua, että kaupunki ei suostuisi suorittamaan kunnalle mitään korvausta näistä alueista; mutta sen sijaan ilmoittaa Helsingin maaliskunnan ja seurakunnan suostuvan, jos Hallitus katsoisi Hermanninkaupungin ja Toukolan kaupunkiin liittämisen välttämättömän tarpeelliseksi siellä asutukseen nähden olevain epäkohtain korjaamista varten, luovuttamaan nämä esikaupungit ynnä niiden välillä olevan maan sekä Sörnäisten vankila- ja panimoalneen kunnalle, tientekolahkolle ja seurakunnalle kerran kaikkiaan suoritettavaa 110,000 markan korvaust avastään; sekä vielä lisäksi panna siihen ehdoksi, että ne esikaupungeissa asuvat kenkilöt, jotka jo olivat saaneet kotipaikaoikeuden Helsingin maaliskunnassa, siinä suhteessa siirrettäisiin kaupunkiin; jonka ohessa kuntakokous, jossa esikaupungeista saapuvilla olevat huvilanomistajat olivat vaatineet niiden kaupunkiin yhdistämistä, vaihtoehtoisesti oli ehdottanut yllämainitun korvauksen laskettavaksi „myöhemmin tarpeelliseksi katsottavan, kuntakokouksen hyväksyttävän perusteen mukaan“.

Sittenkuin asiaa koskevat asiakirjat lähetepäätöksellä 15 piltä lokaakuuta 1901 oli jätetty Kaupunginvaltuustolle lopullisen lausunnon antamista varten, uskoi Valtuusto seuraavan marraskuun 5 p:nä erityiselle valiokunnalle toimeksi antaa asiasta mietinnön Valtuustolle. Mietintö annettiin maaliskuussa 1902²⁾ ja valiokunta huomautti ensiksikin, että ne tilat, joiden Helsingin kaupunkiin yhdistämisestä kysymys oli nostettu, olivat: Gumtähden kartano, johon kuului *Wiksbjergin rellisäteri*, 1 manttaalinen, N:o 1 Gumtähden kylässä, ja sen kanssa yhdysviljelyksessä olevat *Kottbjörn*

¹⁾ Kats. 1901 vuoden kertomus siv. 44. — ²⁾ Kpvn pain. asiak. N:o 12.

puoli verotaloa, $\frac{1}{4}$ manttaalia, N:o 1 Kottbyn kylässä; Hindernäsin eli Meilansin yksinäinen verotalo, $\frac{1}{2}$ manttaalia; sekä Greijuksen kruununtalo, $\frac{1}{4}$ manttaalia, N:o 3 Lillhuoplahden kylässä ynnä siihen kuuluva kruunun ulkokylämaa, kaikki Helsingin pitäjässä. Näistä tiloista oli kaupunki ostanut Meilansin talon kauppakirjalla 29 p:ltä maaliskuuta 1871 ja Gumtähden kartanon kauppakirjalla 3 p:ltä toukokuuta 1893, jota vastoin Greijuksen talo oli lahjoitettu kaupungille kunink. kirjeellä 8 p:ltä marraskuuta 1650.

Sittenkuin valiokunta seikkaperäisessä perustelussa oli vastannut niihin syihin, joita oli esiintuotu sen tueksi, että Helsingin maalaiskunta ja kirkonkokous olivat asettuneet epäavalle kannalle mainittujen tilojen kaupunkiin yhdistämistä koskevaan ehdotukseen nähden, lausui valiokunta eräistä yhdistämisen yhteydessä olevista erikoisseikoista seuraavaa:

„Valiokunnan teettämää ja mietintönsä liittämää Helsingin kaupungin tilusalueen karttaa tarkastaessa näkyy, että erinäiset, puheenalaisiin tiloihin kuuluvat tiluspalstat ovat kokonaan kaupungille kuulumattoman, Helsingin pitäjässä olevan maan ympäröimiä. Näidenkin palstojen kaupunkiin yhdyttäminen tuottaisi ilmeisesti samanlaatuisia, jos kohta melkoista vähenmän pahoja epäkohtia, kuin ne, joita kaupunki aiotulla yhdistämisellä tarkoittaa korjata. Niin ollen ja kun kaupungille ei näytä olevan erityisesti tarpeellista, että myöskin puheenalaiset pienemmät, hajallaan olevat tiluspalstat yhdytetään kaupunkiin, lienee sopivinta jättää ne samaan hallinnolliseen, oikeudelliseen ja kirkolliseen yhdyskuntaan kuin nykyisin ja niiden siis edelleenkin saada kuulua Helsingin maalaiskuntaan, käräjäkuntaan ja seurakuntaan. Mutta kun nämä tiluspalstat niin ollen täytyy kokonaan erottaa emätiloista, niin käynee myöskin välttämättömäksi lohkaisemalla muodostaa niistä eri tiloja. Siinä suhteessa on valiokunta ajatellut, että mainituista palstoista, joita on seitsemän ja joista kaksi, yhteensä 25,71 hehtaaria, kuuluu Meilansiin, kolme, kaikkiaan 41,12 ha, Greijuksen ja kaksi, yhteensä 14,48 ha, Kottbyhyn, muodostettaisiin kolme itsenäistä tilaa. Ja lienee Kaupunginvaltuuston siinä hakemuksessa, jossa yhdistämistä pyydetään, ilmoitettava kaupungin suostuvan puheenalaisiin tiluspalstoihin nähden alistumaan siihen määräykseen, jonka Senaatti hakemusta harkitessaan saattaa nähdä tarpeelliseksi antaa.

Yhdistettävän alueen ympäröiminä on taas kaksi peltoa, yhteensä 5,44 ha, kuuluvia Helsingin pitäjän Lillhuoplahden kylässä olevaan Korpaksen taloon, jota kaupunki ei omista. Näitä peltopalstoja ei siis voida nykyisin kaupunkiin yhdistää, mutta kaupungin näyttää kuitenkin olevan syytä,

sittenkuin nyt puheena olevaan yhdistämishakemukseen on suostuttu, koetaan saada aikaan myöskin näiden palstain kaupungille hankkiminen, joko toiseen yhdistämättömään maahan vaihtamalla taikka ostamalla, jonka jälkeen ne voitaisiin kaupunkiin yhdistää. Ja lienee Rahatoimikamarin aikanaan ryhdyttävä toimenpiteisiin tätä varten.

Se alue, johon Sörnäisten vankila on rakennettu, ei myöskään kuulu kaupungille, vaikka on sen omistaman maan ympäröimänä, vaan kruunu on aikoinaan pakkolunastuksella hankkinut sanotun alueen; mutta tämän tähden ei kuitenkaan mikään estäne alueen kaupunkiin yhdistämistä. Keltaisella välillä kartalle merkitty rautatienalue Kottbyn sisällä yhdytettäne niinikään kaupunkiin“.

Valiokunnan ehdotuksen mukaisesti päätti Kaupunginvaltuusto¹⁾ tehdä alamaisen esityksen siitä, että edellä luetellut tilat joko kokonaisuudessaan taikka poisjättäen yllämainitut, kaupungille kuulumattoman maan sisällä olevat tiluspalstat, yhdistettäisiin kaupunkiin, jolloin oli ilmoitettava, että kaupunki suostui lähinnä mainittuin palstain emätiloista erottamiseen nähdessä alistumaan niihin määräyksiin, jotka asiaa harkittaessa havaittaisiin tarpeellisiksi. Kaupunginvaltuusto sitoutui sen ohessa kaupungin puolesta silloisille viranhaltijoille Helsingin pitäjässä, joiden tulot yhdistämisen johdosta vähentyisivät, suorittamaan sen vastikkeen, mikä laillisesti oli heille tuleva, jota vastoin Valtuusto niistä syistä, jotka valiokunta mietinnössään oli esiintuonut, päätti vastustaa niitä korvausvaatimuksia, jotka Helsingin maalaiskunta omasta ja tientekolahkon puolesta sekä Helsingin maaseurakunta olivat tehneet.

b) *Kaupungin irtainta omaisuutta ja rahatointa koskevia asioita.*

Kaupungin-
rahaston tilin-
päätös vuodelta
1901.

Kaupunginvaltuustolle oli Rahatoimikamarin kautta lähetetty²⁾ Rahatoimikonttorin laatimat ja sen toimesta painatetut asiakirjat³⁾, jotka koskivat Helsingin kaupungin tilejä ja tilinpäätöstä vuodelta 1901; ja tämä tilinpäätös oli yhteenvetona seuraava:

¹⁾ Kpvn. pöytäk. 22 p:ltä huhtik. 4 §. — ²⁾ Rhtkn. kirj. N:o 73 maalisk. 6 p:ltä. —
³⁾ Kpvn. pain. asiak. N:o 9.

Tulot:

Vuosirahansäännön mukaan	<i>Smc.</i>	5,160,205: 88
Vuosirahansäännön lisäksi	„	458,823: 24
Säästöä määrärahoista	„	377,315: 61
	<u>Summa</u>	<u><i>Smc.</i> 5,996,344: 73</u>

Menot:

Määrärahoja vuosirahansäännön mukaan	<i>Smc.</i>	5,160,205: 88
Määrärahojen yli suoritettu	„	235,975: 87
Vajausta lasketuissa tuloissa	„	353,277: 18
	<u><i>Smc.</i></u>	<u>5,749,458: 93</u>
Vuoden tulos, ylijäämä	„	246,885: 80
	<u>Summa</u>	<u><i>Smc.</i> 5,996,344: 73</u>

Edellämainittu ylijäämä	<i>Smc.</i>	246,885: 80
lisättyinä vuodesta 1900 käytettävissä olevalla säästöllä eli	„	556,971: 15
tekee siirtoa vuoteen 1902	<i>Smc.</i>	803,856: 95

Kaupunginvaltuusto päätti ¹⁾, että asia oli esiteltävä sen kertomuksen yhteydessä, joka annettiin kaupungin tilien tarkastuksesta vuodelta 1901.

Kaupunginvaltuustolle Maistraatin kautta lähetetystä tilintarkastuskertomuksesta ²⁾ näkyy muun muassa, että tilintarkastajat, jotka tälläkin kertaa Kaupunginvaltuuston määräyksestä olivat toimittaneet kaupungin irtaimen omaisuuden katsastuksen, eivät olleet havainneet olevan syytä muistutuksiin omaisuuden kunnossapidosta ja säilymisestä, joka viimeainnitu oli otettu selville mikäli se oli ollut tilintarkastajille mahdollista. Vastaisuudeksi valitsemalla erityisiä kalustonkatsastajia, joiden tulisi olla saapuvilla kaupungin virastojen toimittamissa vuosikatsastuksissa, voitaisiin tilintarkastajain mielestä saada aikaan parempi silmälläpito erittäinkin kaupungin suureen ainesvarastoon nähden. Varastot ja tarveaineet oli merkitty varojen joukkoon rakennuskonttorin ja vesijohdon tilinpäätökseen puuhenalaiselta vuodelta 187,100 markaksi 6 penniksi ja 230,419 markaksi 37 penniksi sekä valaistuslaitoksen siirtoon 195,715 markaksi 28 penniksi tarveaineet ja 14,662 markaksi 25 penniksi sivutuotteet.

Valaistuslaitoksen kirjat ja tilit vuodelta 1901 oli tarkastettu kaupun-

Kaupungin tilien tarkastus vuodelta 1901 ja kaupungin irtaimen omaisuuden katsastus.

¹⁾ Kpvn pöytäk. 25 p:ltä maalisk. 13 §. — ²⁾ Kpvn pain. asiak. N:o 30.

gin muiden hallintohaarain tilintarkastuksen yhteydessä, ja nyt oli ensi kerran olemassa kokonaisen vuoden tulos kaupungin kaasutehdasliikkeestä, otettuna valaistuslaitoksen kirjain mukaan Rahatoimikonttorin kertomukseen kaupungin tileistä ja tilinpäätöksestä mainitulta vuodelta. Tilintarkastajat lausuvat muun muassa, että valaistuslaitoksen huolellisesti pidetyt kirjat, vaikka olivatkin lukuisat ja seikkaperäisesti laaditut, eivät osottaneet mitään vertailua valaistuslaitokselle erityisesti vahvistettuun vuotuiseen tulo- ja menoarvioon, joka olisi pantava kirjanpidon perustukseksi, kun yleiskatsaus määrärahain käyttämiseen y. m., samaten kuin muissa hallintohaaroissa, myöskin tässä näytti olevan tarpeen, erittäinkin sen ylijäämän osottamiseksi, joka oli syntynyt kunnossapidossa ja korjauksissa taikka ehdotetuissa laajennuksissa jääneestä säästöstä. Jos valaistuslaitoksen erikoiskirjanpito esti tilien siten järjestämistä, voi kuukautisten kertomusten lähettäminen Rahatoimikonttorissa tapahtuvaa kirjanpitoa varten yksinkertaisemmin johtaa tarkoitettuun tulokseen. Valaistuslaitoksen tulo- ja menoarvion mukaan oli erityisiä määrärahoja korjauksia ja uudistaita varten, jonka tähden muutokset niihin tileihin, jotka edustivat kaasutehtaan ostoarvoa, 1,400,000 markkaa, voitiin samaten kuin kaupungin muu omaisuus joko jättää pois vuoden kirjanpidosta taikka myöskin toistaiseksi pysyttää tässä alkuperäisessä määrässään, laajennuksen kautta tapahtuvaan arvonnalisäykseen katsomatta.

Hallinnon kokonaistarkastuksen johdosta huomauttivat tilintarkastajat, että erällä aloilla olisi voitu noudattaa suurempaa säästäväisyyttä, erittäinkin eräiden lautakuntain tarverahoihin nähden, joita varten usein oli tarve korottaa menoarviota, sekä n. k. ylimääräisiin toimiin nähden, joista ainakin muutamia olisi pitänyt voida suorittaa määräämättä niistä erikseen palkkiota maksettavaksi. Myöskin eräistä töistä ja hankinnoista olivat tilintarkastajat sitä mieltä, että olisi kaupungille edullisempi, jos urakkajärjestelmä tulisi enemmän käytäntöön. Mitään suoranaisia muistutuksia eri hallintohaaroja vastaan eivät tilintarkastajat kuitenkaan tehneet, vaan lausuvat hallinnon yleensä hyvin hoidetuksi, ja Kaupunginvaltuusto päättikin ¹⁾, Valmistusvaliokunnan ehdotuksesta, myöntää kaupungin hallintovirastoille ja lautakunnille vastuuvapauden vuodelta 1901, jonka ohessa Valtuusto päätti lähettää tilintarkastuskertomuksen Rahatoimikamarille, jonka tuli ottaa harkittavakseen, missä määrin kertomuksessa olevat lausunnot ja ehdotukset voivat ansaita huomiota.

¹⁾ Kpvn pöytäk. 17 p:ltä kesäk. 2 §.

Rahatoimikonttori oli kirjeessä 7 p:ltä marraskuuta 1901 ehdottanut tilit niin järjestettäväksi, että kaupungin valaistuslaitokselta oli Rahatoimen kirjoissa veloitettava a) korkoa kaasutehtaan ostamiseen otetusta lainasta, Smk:sta 1,400,000; b) korkoa kaupunginrahastosta tilivuoden kuluessa otetuista etumaksuista. Sittenkuin Rahatoimikonttori sittemmin oli valaistuslaitoksen Hallitukselta saanut kontokurantin vuodelta 1901, jonka korkosaldo, Smk 8,403: 61, oli merkitty 31 p:ksi joulukuuta 1901 valaistuslaitoksen vastattaviin, huomautti Rahatoimikonttori kirjeessä 30 p:ltä tammikuuta Rahatoimikamarille, että tämän kautta kohta b) yllämainitussa ehdotuksessa oli hyväksytty ja järjestetty, mutta että Konttori a) kohdasta, joka tilinpäätöksen oikeuteen nähden oli vieläkin tärkeämpi, odotti ilmoitusta miten se oli ratkaistu. Kirjelmässä Kaupunginvaltuustolle 20 p:ltä helmikuuta ilmoitti valaistuslaitoksen Hallitus sen jälkeen, että sen tileissä vuodelta 1901 kaupunginrahaston hyväksi oli kirjoitettu korkoa valaistuslaitokselle vuoden kuluessa etukäteen maksetusta liikepääomasta 8,403 markkaa 61 penniä sekä että rakennuksista, koneista, putkiverkosta ja kalustosta oli poistettu kaikkiaan 25,106 markkaa 49 penniä. Sen ohessa ehdotti Hallitus, että käytettävissä oleva voitto, 94,693 markkaa 15 penniä, saataisiin käyttää siten, että 70,000 markkaa, vastaava viiden prosentin korkoa kaasutehtaan ostohinnasta, siirrettäisiin Rahatoimikonttorin kanssa pidettyyn kontokuranttitiliin ja loput 24,693 markkaa 15 penniä pantaisiin menoksi valaistuslaitoksen pääomatiliin vastedes vielä poistettavaksi rakennuksista ja koneista.

Rahatoimikamari, jolta vaadittiin lausuntoa asiasta, huomautti ¹⁾, että ainoastaan ehdotetun kirjanpitoivan kautta voitiin saavuttaa täydellinen selvyys valaistuslaitoksen liikeasemasta kaupunkia kohtaan, eli siitä oliko ostettu kaasutehdas ja missä määrin voittoa voi tappiota tuottava liike. Rahatoimikonttori oli sentähden jo tämän mukaisesti järjestänyt kaupungin tilinpäätöksen vuodelta 1901; ja Rahatoimikamari esitti, että Kaupunginvaltuusto valtuuttaisi Rahatoimikonttorin kaupungin 1902 vuoden tilejä päätettäessä, samaten kuin edelliseltä vuodeltakin, kaasutehtaan käytöstä lähtevästä vuosivoitosta ottamaan 70,000 markkaa I:een tuloluokkaan „*Korkoja*“. Mitä taas tulee valaistuslaitoksen Hallituksen pyyntöön, että vastaisiin kaasutehtaan ja siihen kuuluvain koneiden y. m. poistoihin saataisiin käyttää jäännös 1901:n vuosivoitosta, ei Rahatoimikamari katsonut voitavan puoltaa siihen suostuttavaksi, koska kaupungin kirjat sanotulta vuo-

¹⁾ Rhtkn. kirj. N:o 90 huhtik. 10 p:ltä (Kpvn pain. asiak. N:o 31).

delta jo oli päätetty ja Kaupunginvaltuusto jo vuonna 1900 seuraavan vuoden tulo- ja menoarviota vahvistettaessa oli tehnyt päätöksen lasketun voiton käyttämisestä. Sitä vastoin ehdotti Rahatoimikamari, että Kaupunginvaltuusto, tarpeellisen yhtäpitävyyden aikaansaamiseksi kaupungin ja valaistuslaitoksen tilien välillä, kehottaisi tämän laitoksen Hallitusta tulo- ja menoarvion ehdotuksiinsa, paitsi kaupungin rahastosta nostettujen etumaksujen korkoja, ottamaan tarvittavan menoerän laitoksesta tehtäviin poistoihin.

Tarkastuskertomuksessaan vuodelta 1901 olivat kaupungin tilintarkastajat sillä välin koskettaneet kysymystä valaistuslaitoksen voiton kirjanpidosta ja huomauttaneet¹⁾ siitä, kuinka siitä toimenpiteestä, että valaistuslaitoksen voitosta 70,000 markkaa, vastaava 5 % kaasutehtaan ostohinnasta, merkitään korkotuloksi I:n tuloluokan kohdalla, oli seurauksena, että kaupungin tilinpäätös osotti väärin kaasutehtaan vuosivoiton määrän, joka tilintarkastajain mielestä olisi ollut otettava 94,693 markaksi 15 penniksi tuloihin IX pääluokan Valaistuslaitoksen kohdalle ja sama määrä sisältyä Joulukuun viime päivän siirtoon sekalaisen saamamiesten joukossa, jota vastoin valaistuslaitoksen etumaksutilin veloittaminen olisi ollut tehtävä uudella vuodella, ellei voitosta ollut muuten määrätty, jotta etumaksutili vuoden vaihteessa osottaisi saman siirron sekä kaupungin että valaistuslaitoksen kirjassapidossa, mikä nyt ei ollut asianlaita. Tilintarkastajain mielipide, että edellämainituista 70,000 markasta ei olisi pitänyt veloittaa valaistuslaitosta eikä niitä merkitä korkotuloksi, perustui siihen, että pääomasta, omasta tahi lainatusta, jonka kunta taikka joku muu pani liikeyritykseen, ei syntynyt mitään määrätyn koron saamis-oikeutta, vaan tuli sen, joka oli pannut pääoman, tyytyä siihen osinkoon eli tuottoon, jonka liike antoi, ja myöskin kärsiä mahdolliset tappiot. Tämä näkökohta oli arvatenkin ollut määräävänä sekä kaupungin että valaistuslaitoksen tulo- ja menoarviota vahvistettaessa vuodeksi 1901 ja myöskin kuluvaksi vuodeksi, jonka tähden tulo- ja menoarviosta poikkeava kirjanpito tilintarkastajista näytti olevan vielä vähemmän paikallaan. Mitä tuli valaistuslaitoksen kontokurantin korkoon, 8,403 markkaan 61 penniin, niin sitä varten ei tosin ollut otettu mitään erää tulo- ja menoarvioon, vaan valaistuslaitoksen korko kirjoitettu kaupunginrahaston hyväksi 1901 vuoden tilinpäätöksessä. Kun kaupungin ja valaistuslaitoksen välinen kontokuranttitili sisälsi kaupungin etumaksuna antamaa liikepääomaa, jota voitiin katsoa lainaksi, niin korkojen laskeminen näistä varoista ei näyt-

¹⁾ Kpvn pain. asiak. N:o 30.

tänyt olevan aiheeton, erittäinkin siihen nähden, että kaasutehdasta oli pidetty erityisenä liikkeenä.

Kaupunginvaltuuston Valmistusvaliokunta huomautti, että kun I:n tulopääloukan „Korkojen“ kohdalle otettiin tuloja, jotka todellisina korkoina taikka osinkoina kertyivät kaupunginrahastoon, mutta puheenalainen koroksi mainittu tulo itse asiassa perustui ainoastaan mielivaltaiseen laskelmaan, niin valiokunta ei ollut havainnut olevan riittäviä syitä ehdotettuun järjestämiseen, semminkin kun samallaista menettelyä ei ollut noudatettu esim. vesijohtoon nähden. Ehdotetulla kirjanpidolla tavoitellun tarkoituksen, kuvan antamisen kaasutehtaan käytön kannattavuudesta, katsoi valiokunta voitavan täysin riittävästi ja selvästi saavuttaa vuotuisilla kertomuksilla kaasutehtaan käytöstä, joihin kaikki tähän kuuluvat numerot ja tiedot voitiin koota. Valmistusvaliokunnan ehdotuksesta määräsi-kin ¹⁾ Kaupunginvaltuusto, että kaasutehtaan puhdas voitto oli, samaten kuin tulo- ja menoarvioita laadittaessa ennenkin oli tehty, kokonaan merkittävä tuloksi IX:n pääluokan Valaistuslaitoksen kohdalle. Sen ohessa päätti Kaupunginvaltuusto hyljätä valaistuslaitoksen Hallituksen pyynnön, että 24,693 markkaa 15 penniä osotettaisiin vastaisia kaasutehtaan poistoja varten, sekä kehottaa sanottua Hallitusta tulo- ja menoarvion ehdotuksiinsa, paitsi kaupunginrahastosta otettujen etumaksujen korkoja, merkitsemään tarvittavan menoerän tehtaan arvon poistoja varten.

Edellisenä vuonna oli Kaupunginvaltuusto kehottanut valaistuslaitoksen Hallitusta ottamaan harkittavaksi ja Valtuustolle antamaan lausunnon, olisiko ja missä määrin yksityisten käytettäväksi luovutetun lämpökaasun hintaa korotettava, jonka johdosta sanottu Hallitus kirjelmässä 11 p:ltä maaliskuuta antoi ²⁾ seikkaperäisen selvityksen asiasta sekä ehdotti, että lämpökaasun hintaa ei korotettaisi, mihin Kaupunginvaltuusto suos-
tuikin ³⁾. Tästä asiasta lausutaan ⁴⁾ 1901 vuoden tilintarkastuskertomuk-
sessa seuraavaa:

Yksityisten
käytettäväksi
luovutetun läm-
pökaasun hinta.

„Kaasun valmistuskustannus on ollut noin 13 $\frac{1}{4}$ penniä kuutiomet-
riltä, joten voitto valaistustarkoituksiin käytetystä kaasusta, jonka myynti-
hintaa on 30 penniä, vähennyistä lukuunottamatta, on noussut noin 16 $\frac{3}{4}$
penniin, mutta lämpökaasusta, jota on annettu 15 pennistä, ainoastaan
1 $\frac{3}{4}$ penniin kuutiometriltä. Tämä voitto ei viimeainitusta kulutuksesta
ole suuri, varsinkin kun kaupaksi on mennyt ainoastaan 184,292 m², mutta

¹⁾ Kpvn pöytäk. 17 p:ltä kesäk. 2 §. — ²⁾ Kpvn pain. asiak. N:o 21. — ³⁾ Kpvn pöytäk.
22 p:ltä huhtik. 8 §. — ⁴⁾ Kpvn pain. asiak. N:o 30.

jos valmistuskustannus, niinkuin valaistuslaitoksen Hallituksen tiedoksemme annetussa kirjelmässä 11 p:ltä viime Maaliskuuta on laskettu, alentuvain hiilenhintain y. m. kautta voidaan vähentää 5 penniin kuutiometriltä, osot-tautuu liike kulutuksen lisääntyessä melkoista edullisemmaksi“.

Liikennekontto-
rin tili vuodelta
1900.

Edellisen vuoden kertomuksessa on selonteko niistä toimenpiteistä, mihin oli ryhdytty niiden muistutusten johdosta, joita kaupungin tilejä ja hallintoa vuodelta 1900 tarkastettaessa oli tehty Liikennekonttorin tileistä ¹⁾. Siihen nähden, mitä Rahatoimikamari ja Liikennekonttori olivat asiasta esiintuoneet, päätti ²⁾ Kaupunginvaltuusto myöntää Liikennekonttorille vastuuvapauden 1900 vuoden tilistä, jonka ohessa Kaupunginvaltuusto kehotti Rahatoimikamaria Liikennekonttoria kuultuansa ehdottamaan niitä toimenpiteitä, jotka ehkä havaittaisiin tarpeelliseksi jotta warranttimakasiiniin panojen ja sieltä ottojen silmälläpito kaupungin puolesta vastaisen varalle kävisi mahdolliseksi.

Warranttimaka-
siiniin panojen
ja sieltä ottojen
silmälläpito.

Antamassaan lausunnossa Liikennekonttori tämän johdosta huomautti että, sittenkuin tullikamari oli muutettu uuteen tullihuoneeseen Katajanokalle, kaikki tullimaksujen debiteeraus ja kanto tavaroista, jotka tullikäyteltiin warranttimakasiinissa, toimitettiin tullikamarissa ja että samalla näistä tavaroista kaupungille tulevain maksujen kanto siirrettiin Liikennekonttoriin. Kun siis kaikki tavarain käyttely warranttimakasiinissa tapahtui aivan samalla tavoin kuin kaupungin pakkahuoneessa, lausui sekä Liikennekonttori että Rahatoimikamari ³⁾, ettei enää tarvittu mitään poikkeussäännöksiä tavarain warranttimakasiiniin panosta ja sieltä ottamisesta.

Tämän yhteydessä oli Liikennekonttori ilmoittanut, että warranttimakasiinissa tullikäytellyistä tavaroista kaupungille tulevain maksujen debiteerauksen sekä maksulippujen kirjoituksen edelleen oli toimittanut sanotussa makasiinissa toimiva vaakamestari I. Liljeroos, jolla oli siihen liikenevää aikaa tullausten välissä ja tottumusta kaikkiin Liikennekonttorissa sattuviin töihin, ja mainittua menettelyä puolsi sekä Liikennekonttori että Rahatoimikamari. Valmistusvaliokunnan ehdotuksesta päätti ⁴⁾ Kaupunginvaltuusto hyväksyä Liikennekonttorin esityksen toistaiseksi toimeenpantavaksi.

Johtosäännöt
tilintarkastajille
ja kaupungin
irtaimen omai-
suuden katsas-
tajille.

Kaupungin tilejä ja hallintoa vuodelta 1900 tarkastaessaan olivat tilintarkastajat tehneet ehdotuksen siitä, että heidät vastedes vapautettaisiin kaupungin irtaimen omaisuuden katsastamisesta, joka olisi erittäin valittavain kalustonkatsastajain toimitettava. Edellisen vuoden kertomuksessa on

¹⁾ Kats. 1901 vuoden kertomus siv. 56. — ²⁾ Kpvn. pöytäk. 14 p:ltä tammik. 11 §.
— ³⁾ Rhtkn kirj. N:o 141 kesäk. 19 p:ltä. — ⁴⁾ Kpvn pöytäk. 8 p:ltä heinäk. 3 §.

selonteko Rahatoimikamarin tätä esitystä koskevasta lausunnosta ynnä Rahatoimikamarin lähettämät ehdotukset uudeksi johtosäännöksi Helsingin kaupungin tilintarkastajille sekä johtosäännöksi Kaupunginvaltuuston valitsemille kaupungin irtaimen omaisuuden katsastajille ¹⁾). Valmistusvaliokunnan ehdotuksesta päätti ²⁾ Kaupunginvaltuusto hyväksyä viimemainitun johtosäännön ja kullekin neljästä kalustonkatsastajasta määrätä 200 markan palkkion, jonka ohessa Valtuusto puolestaan hyväksyi ehdotuksen tilintarkastajain johtosäännöksi, jonka Maistraatti sittemmin alisti yleisen raastuvankokouksen harkitttavaksi ja tämä 3 p:nä maaliskuuta vahvisti.

Maaliskuun 1 p:nä päivätyn kirjelmän mukana oli Maistraatti Kaupunginvaltuustolle lähettänyt jäljennöksenä kertomuksen Helsingin Vähittäinmyyntiosakeyhtiön tilien ja hallinnon vuodelta 1901 tarkastuksesta, josta kertomuksesta näkyi, että tilintarkastajat olivat havainneet vuoden tulojen ja menojen olevan yhtäpitäviä heille näytettyjen todisteitten kanssa, tilinpäätöksen olevan oikein tehty sekä kirjanpidon muutenkin toimitettu kaikin puolin tyydyttävästi. Yhtiön käytettävissä oleva puhdas voitto tilivuodelta oli ollut 67,777 markkaa 49 penniä, josta 27,111 markkaa meni kulkulaitosrahastoon ja 40,666 markkaa 49 penniä Helsingin kaupungikunnalle. Valmistusvaliokunnan ehdotuksesta myönsi ³⁾ Kaupunginvaltuusto yhtiön johtokunnalle vastuuvapauden sanotulta tilivuodelta.

Helsingin Vähittäinmyyntiosakeyhtiön vuodelta 1901 tehtyjen tilien tarkastus.

Sittenkuin Helsingin Anniskeluosakeyhtiön Johtokunta 7 p:nä huhtikuuta päivätyn kirjelmän mukana oli lähettänyt Kaupunginvaltuustolle kertomuksen tarkastuksesta, joka oli toimitettu yhtiön tileistä ja hallinnosta vuodelta 1901 ja jossa tilintarkastajat olivat lausuneet havainneensa tilit yhtäpitäviksi heille näytettyjen todisteiden kanssa sekä tilinpäätöksen oikeaksi ja huolellisesti tehdyksi, päätti ⁴⁾ Kaupunginvaltuusto myöntää yhtiön johtokunnalle vastuuvapauden sanotulta vuodelta. Yhtiön käyttämättömästä voitosta tilivuodelta oli 31,891 markkaa 59 penniä mennyt kulkulaitosrahastoon ja 47,837 markkaa 38 penniä Helsingin kaupunkikunnalle.

Helsingin Anniskeluosakeyhtiön vuodelta 1901 tehtyjen tilien tarkastus.

Saatuansa tiedokseen kertomuksen tarkastuksesta, joka oli toimitettu Sedmigradskyn pientenlastenkoulun ja Marian turvakodin tileistä vuodelta 1901, päätti ⁵⁾ Kaupunginvaltuusto myöntää näiden laitosten johtokunnalle vastuuvapauden sanotulta vuodelta, jonka ohessa tilivuoden 1902 tilintarkastajiksi valittiin konsuli G. Paulig ja maisteri Ernst Nordström.

Sedmigradskyn pientenlastenkoulun ja Marian turvakodin vuodelta 1901 tehtyjen tilien tarkastus.

¹⁾ Kats. 1901 vuoden kertomus siv. 56. — ²⁾ Kpvn pöytäk. 14 p:ltä tammik. 11 §. —

³⁾ Sn sn 25 p:ltä maalisk. 7 §. — ⁴⁾ Sn sn 22 p:ltä huhtik. 23 §. — ⁵⁾ Sn sn 13 p:ltä toukok. 20 §.

Kansankirjaston katsastus.

Kansankirjaston ja lukusalin Hallituksen pyynnöstä antoi ¹⁾ Kaupunginvaltuusto kirjastonamanuensille maisteri G. Schaumanille ja tohtori Yrjö Hirnille toimeksi katsastaa kansankirjaston kirjavaraston, minkä jälkeen ja sittenkuin tämä tehtävä oli suoritettu mainittu Hallitus esitti, katsastajille myönnettäväksi 60 markan palkkion kummallekin, jonka esityksen Kaupunginvaltuusto hyväksyi ²⁾.

Uusi laina pitemmäksi kuin kahden vuoden takaisinmaksuajaksi.

Sittenkuin Rahatoimikamari Kaupunginvaltuustolle lähettämässään kirjelmässä oli huomauttanut ³⁾, että ulkomaiden rahamarkkinat näyttivät tarjoavan mahdollisuuden hyväksyttävillä ehdoilla hankkia lainan kaupungille pitemmäksi kuin kahden vuoden takaisinmaksuajaksi sekä että Kaupunginvaltuusto jo oli osottanut ja lähimmässä tulevaisuudessa arvattavasti vielä tulisi osottamaan eräitä määrärahoja sellaisista varoista, asetti ⁴⁾ Kaupunginvaltuusto toimikunnan tekemään Valtuustolle ehdotusta uuden obligatsioonilainan ottamisesta kaupungille.

Antamassaan mietinnössä ⁵⁾ esiintoi toimikunta, että vuosina 1897—1901 lainavaroista osotettujen, 1898 ja 1900 vuosien obligatsioonilainoilla suoritettaviksi aiottujen rahamääräin summa nousi 393,289 markkaa 23 penniä enempiin kuin viimeainitut lainat olivat tuottaneet, sekä että lisätty Kaupunginvaltuusto vielä oli osottanut lainavaroista laituritöitä sekä Katajanokalle rakennettavia kahta avointa ja kahta suljettua tavaravajaa varten, vaivaistalon sairaalan lisärakennusta, Vuorimiehenkadun varrella olevan talon N:o 6:n ostamista, Wallgårdin alueelle rakennettavaa kansakoulutaloa sekä Seurahuoneen ostamista varten yhteensä 1,984,500 markkaa; ja toimikunta oli sentähden tarkoituksina, joita varten lainaa pitemmäksi kuin kahden vuoden takaisinmaksuajaksi tarvittiin, ensi sijassa ottanut nämä menot yhteensä 2,377,889 markkaa 23 penniä. Edelleen oli toimikunta tarkoituksina, joita varten lähimmässä tulevaisuudessa oli katsottu tarvittavan määrärahoja lainavaroista, ottanut kaupungin vesijohdon lisärakennuksiin ja laajennukseen 1,500,000 markkaa ⁶⁾, uusien kauppahallien rakentamiseen 300,000 markkaa, pienten etupäässä työväestölle aiottujen asuntojen syntymisen edistämiseen 1,000,000 markkaa ⁷⁾ sekä sähkölaitosta varten 2,500,000 markkaa ⁸⁾. Tämä arviolasku osotti 8 miljoonan markan obligatsioonilainan olevan tarpeen. Lainan muodosta katsoi toimikunta olevan liian aikaista tehdä varmaa ehdotusta eikä myöskään

¹⁾ Kpvn pöytäk. 13 p:ltä toukok. 19 §. — ²⁾ S:n s:n 14 p:ltä lokak. 27 §. — ³⁾ Rhtkn kirj. N:o 75 maalisk. 13 p:ltä. — ⁴⁾ Kpvn pöytäk. 25 p:ltä maalisk. 12 §. — ⁵⁾ Kpvn pain. asiak. N:o 28. — ⁶⁾ S:n s:n N:o 13. — ⁷⁾ Kats. siv. 70. — ⁸⁾ Kats. siv. 33.

pitänyt hyvin harkittuna määrätä vissiä korkokantaa, jota vastoin toimikunta katsoi voitavan määrätä korkeimman vuotuismaksun ja sen ohessa rajan kuoletusajalle. Tämän nojalla ehdotti toimikunta, että ryhdyttäisiin toimenpiteisiin lisättyjen Kaupunginvaltuusmiesten valitsemiseksi asiasta päättämään, jonka ohessa toimikunta esitti, että Kaupunginvaltuusto luvultaan lisättyä päättäisi: kaupungin tarpeiksi ottaa korkoa kantavilla obligatsioneilla kuoletuslainan, jonka nimellinen määrä olisi enintään 8,000,000 Suomen markkaa, käytettäväksi laiturinrakennustöiden jatkamiseen ja tavara- vajain rakentamiseen Katajanokalle, Seurahuoneen ja Vuorimiehenkadun varrella olevan talon N:o 6 ostohinnan maksamiseen, vaivaistalolle jo rakennetun sairaalan ja Wallgård alueen kansakoulutalon kustannusten suorittamiseen, joihin tarkoituksiin lisätty Kaupunginvaltuusto jo ennen oli osottanut määrärahoja lainavaroista, sekä sen lisäksi ehdollisesti kaupungin vesijohdon laajentamista, uusia kauppahalleja, sähkölaitosta ja sellaisten rakennusyritysten edistämistä varten, jotka tarkoittavat pienten, etupäässä työväelle sekä mahdollisesti muihin tarkoituksiin aiottujen huoneistojen rakentamista, sittenkuin ehdollisesti myönnettyjen määrärahojen suorittaminen pitemmäksi kuin kahden vuoden ajaksi otetulla lainalla oli asianmukaisessa järjestyksessä päätetty ja päätös vahvistettu; nyt puheenalaiselle lainalle määrätä vuotuismaksun enintään 5 %:ksi ja kuoletusajan vähintään 45:ksi, enintään 60 vuodeksi; sekä antaa vakinaiselle Valtuustolle toimeksi hankkia asianomainen vahvistus edellämainitulle päätökselle ja ryhtyä kaikkiin lainan ottamista varten tarvittaviin toimenpiteisiin.

Lisätty Kaupunginvaltuusto päätti ¹⁾ tämän jälkeen lainavaroista osottaa 1 1/2 miljoonaa markkaa kaupungin vesijohdon laajentamiseen, 300,000 uusien kauppahallien rakentamiseen ja 1 miljoonan markkaa pienten, etupäässä työväestölle aiottujen asuinhuoneistojen aikaansaamisen edistämiseen. Siitä 2 1/2 miljoonan markan määrästä, jonka lainatoimikunta ehdollisesti oli esittänyt sähkölaitosta varten, päätti lisätty Valtuusto sitä vastoin, että tarkoitusta ei tarkemmin määrättäisi, vaan ainoastaan mainittaisiin, että tämä määrä oli varattava lisätyn Kaupunginvaltuuston vastedes hyväksyttäviin tarpeisiin, edellyttäen että ennenkuin mitään osaa näistä varoista saisi käyttää, joka kerta oli päätökselle hankittava Senaatin vahvistus. Tästä johtuvalla muutoksella hyväksyttiin Lainatoimikunnan ehdotus muuten, jonka jälkeen varsinainen Kaupunginvaltuusto päätti ²⁾ hankkia asianomaisen vahvistuksen lisätyn Valtuuston päätökselle sekä

¹⁾ Lis. Kpvn pöytäk. 17 p:ltä kesäk. 1 §. — ²⁾ Kpvn pöytäk. 17 p:ltä kesäk. 1 §.

antaa tarkoitusta varten asetetulle valtuuskunnalle, jonka viisi jäsentä samalla valittiin, toimeksi sillä tavoin kuin valtuuskunta soveliaimmaiseksi näkisi, ryhtyä koti- tahi ulkomaisten rahalaitosten kanssa neuvotteluihin lainan hankittavaksi ottamisesta ja tehdä siitä sopimus sekä Valtuustolle esittää obligatsioonien tekstin ja kuoletussuunnitelman ehdotus. Maistraatin kirjelmällä 15 p:ltä syyskuuta annettiin Kaupunginvaltuustolle tiedoksi, että Senaatti saman kuun 10 p:nä oli hyväksynyt ja noudatettavaksi vahvistanut lisätyn Kaupunginvaltuuston yllämainitun päätöksen, jonka Valtuusto ilmoitti ¹⁾ Rahatoimikamarille ja Lainatoimikunnalle.

Sittenkuin Lainavaltuuskunta tämän jälkeen oli Kaupunginvaltuustolle lähettänyt obligatsioonitekstin ja kuoletussuunnitelman ehdotuksen sekä Valtuusto tehnyt ²⁾ alamaisen hakemuksen tämän ehdotuksen vahvistamisesta, hyväksyi ja vahvisti sen Keisarillinen Senaatti 11 p:nä marraskuuta. Lainan hankkimisesta sovittiin erään konsortsiumin kanssa, johon kuului- vat Suomen Pankki, Pankkihuone Robert Warschauer & C:o Berliinissä, Vereinsbank Hampurissa, Herrat M. M. Warburg & C:o Hampurissa, Aktiebolaget Stockholms Handelsbank Tukholmassa, Herrat Hope & C:o Amsterdamissa, Basler Handelsbank Baselissa sekä Herrat von Speyr & C:o Baselissa; ja puheenalaisen lainasopimuksen lähemmät ehdot näkyvät seuraavasta välikirjasta:

Vertrag.

Nachdem die Stadtverordneten in Helsingfors am 17 Juni 1902 beschlossen haben, für Rechnung der Stadt eine Amortisationsanleihe gegen zinstragende Obligationen im Gesamtbetrage von nominell acht Millionen Mark Finnische Goldwährung zu emittiren, und dieser Beschluss von dem Kaiserlichen Senat am 10 September 1902 genehmigt worden ist, hat sich ein Consortium bestehend aus

der Finlands Bank, Helsingfors,
dem Bankhause Robert Warschauer & C:o, Berlin,
der Vereinsbank in Hamburg, Hamburg,
den Herren M. M. Warburg & C:o, Hamburg,
der Aktiebolaget Stockholms Handelsbank, Stockholm,
den Herren Hope & C:o, Amsterdam,
der Basler Handelsbank, Basel,
den Herren von Speyr & C:o, Basel,

unter Führung des Bankhauses Robert Warschauer & C:o erboten, die vorerwähnte Anleihe im Betrage von acht Millionen Mark Finnische Goldwährung fest zu übernehmen, welche zu einem Zinssatze von 4 % emittirt wird und innerhalb 56 Jahren al pari zu amortisiren

¹⁾ Kpvn pöytäk. 16 p:ltä syysk. 30 §. — ²⁾ S:n s:n 4 p:ltä marrask. 2 §.

ist. Demzufolge ist zwischen der Stadt Helsingfors einerseits und dem erwähnten Consortium anderseits, welches in seinen Verhandlungen mit den Behörden in Finland von der Finlands Bank vertreten wird, nachstehender Vertrag geschlossen worden.

§ 1.

Von den erwähnten acht Millionen Mark Finnische Goldwährung werden von der Finlands Bank 10 %

dem Bankhause Robert Warschauer & Co 26 %

der Vereinsbank in Hamburg 13 %

den Herren M. M. Warburg & Co 13 %

der Aktiebolaget Stockholms Handelsbank 13 %

den Herren Hope & Co 10 %

der Basler Handelsbank 10 %

den Herren von Speyr & Co, 5 %

unter Ausschluss der Solidarität übernommen zum Kurse von 95,10 % in Worten: Fünfundneunzig, zehn Hundertstel Procent mit dem Rechte des Consortiums, weitere Consorten hinzuzuziehen. Das Consortium verpflichtet sich, sofern es bei vollständig durchgeführter Begebung der Anleihe findet dass es mehr als 1 % Nettoverdienst erzielt hat, von diesem Mehrerlös 50 % der Stadtverwaltung zu vergüten.

§ 2.

Die Obligationen und Coupons werden auf den Inhaber ausgestellt und lauten auf Mark finnische Goldwährung, Mark deutsche Reichswährung, Franken und Kronen schwedische Goldwährung. Dieselben sind in Finland in finnischer, in Berlin und Hamburg in deutscher, in Frankreich in französischer, in Basel in schweizerischer, in Stockholm in schwedischer Münze einzulösen. Die Relation dafür ist 100 finnische Mark gleich 81 deutsche Reichsmark = 100 französische und schweizer Franken = 72 schwedische Kronen.

Die Stadt Helsingfors verpflichtet sich, dem Consortium die nach dem deutschen Gesetz vom 22 juni 1896 erforderlichen Unterlagen zu liefern und desgleichen einen den Anforderungen der Zulassungsstellen in Berlin und Hamburg gemäss dem vorstehenden Gesetz entsprechenden Prospect zu unterzeichnen. Desgleichen wird die Stadt diejenigen Anträge zeichnen und Formalien erfüllen, die für das Abonnement du timbre français erforderlich sind. Die näheren Angaben diesbezüglich wird diejenige Bank machen, die seitens des Consortiums mit der Einführung der Anleihe in Frankreich betraut werden wird. Dagegen hat diese Bank der Stadt Helsingfors die Erklärung abzugeben, dass sie die hiermit verbundenen Kosten übernimmt. Falls diese Bank ihre Thätigkeit einstellen sollte, ist das Consortium für die Erfüllung ihrer diesbezüglichen Obliegenheiten verantwortlich.

§ 3.

Die neuen vierprocentigen Obligationen, welche am 1 December 1902 datirt werden, sind mit Talon und Couponsbogen dem Consortium in Berlin oder an einem von diesem zu bezeichnenden schwedischen oder französischen Platze spätestens den 1 Februar 1903 kostenfrei zu liefern. Bis zur Ausfertigung der Obligationen ist das Consortium berechtigt, auf Kosten der Stadt Helsingfors Interimsscheine anfertigen zu lassen und zur Ausgabe zu bringen. Die Zahlung des Preises für die Obligationen erfolgt in deutscher, schwedischer, finnischer oder französischer Währung, je nach Wahl des Consortiums. Das Consortium ist verpflichtet, die Anleihe zu nachstehenden Terminen unter Berechnung von Stückzinsen abzunehmen:

Fin. M. 2,000,000 am 1 December 1902.

Fin. M. 2,000,000 am 1 Februar 1903.

Fin. M. 2,000,000 am 1 Maj 1903.

Fin. M. 2,000,000 am 1 August 1903.

jedoch ist es berechtigt, auch früher die Anleihe ganz oder in Theilbeträgen von nicht unter Fin. M. 500,000 — gleichfalls unter Berechnung von Stückzinsen abzunehmen. In diesem Falle wird es denjenigen Theil des Guthabens, über den die Stadt nicht alsbald disponirt, ihr verzinzen, und zwar mit 1 % unter dem jeweiligen deutschen Reichsbanksatz, maximum 3. 1/2. %.

§ 4.

Der Zweck der Anleihe ist Beschaffung der Mittel für den Einkauf von Grundstücken, die Fortsetzung von Kaubauten, Aufführung von Waarenschuppen, Erbauung eines Krankenhauses und eines Volksschulhauses, Erweiterung der Wasserwerke, Erbauung neuer Markthallen etc. Die Anleihe ist sichergestellt sowohl durch die Einkünfte der Stadt Helsingfors als auch durch die gesetzliche Steuerpflicht der Einwohner derselben.

Der Text der Obligationen wird in schwedischer, finnischer, deutscher und französischer Sprache abgefasst, auf der Rückseite der Obligationen befindet sich ein Auszug aus den Anleihebedingungen und ein Amortisationsplan in deutscher und französischer Sprache.

Die Obligationen der Anleihe werden ausgefertigt in 16,000 Stücke, jedes à 500 Finnische Mark = 405 Reichsmark = 500 Franken = 360 Kronen.

Die Stadt Helsingfors übernimmt die Verantwortung für jegliche Steuer, mit welcher die fraglichen Obligationen und Coupons in Finland belegt werden könnten und werden dieselben also von der Stadthauptkasse ohne jeden Abzug eingelöst.

§ 5.

Die Anleihe ist von Seiten der Inhaber der Obligationen unkündbar, doch hat die Stadt Helsingfors die Berechtigung, nach Verlauf von 10 Jahren oder vom 1. December 1912 an gerechnet, die Tilgung zu verstärken oder den alsdann oder an einem späteren Zeitpunkt rückständigen Theil der Anleihe al pari zurückzuzahlen, in beiden Fällen, nachdem eine Bekanntmachung hierüber wenigstens sechs Monate vorher in den in § 9 erwähnten Zeitungen erfolgt ist. Der Rückzahlungstermin hat mit einem der Zinstermine der Anleihe zusammenzufallen.

§ 6.

Die Amortisation der Anleihe erfolgt im übrigen in Gemässheit des beigegebenen Amortisationsplanes im Wege der Verloosung. Die Verloosungen finden alljährlich im Monat Juni in Helsingfors in Gegenwart des öffentlichen Notars statt und sind die alsdann verloosten Obligationen am 1. December selbigen Jahres zur Rückzahlung fällig, von welchem Tage an jegliche Verzinsung derselben aufhört. Verlooste oder zur Rückzahlung gekündigte Obligationen, welche bei denselben Stellen, wo die Coupons zur Zahlung gelangen, eingelöst werden, müssen mit sämtlichen dazugehörigen noch nicht fälligen Coupons versehen sein, widrigenfalls der Nominalbetrag der fehlenden Coupons von dem Capital in Abzug gebracht wird.

§ 7.

Die fälligen Coupons werden eingelöst am 1. Juni und am 1. December eines jeden Jahres:

in Finland bei der Stadthauptkasse in Helsingfors,

bei der Finlands Bank, daselbst, und bei ihren Filialen in der Provinz,

in Berlin bei dem Bankhause Robert Warshauer & Co,

in Hamburg bei der Vereinsbank in Hamburg und bei den Herren

M. M. Warburg & Co,

in Lyon bei der Banque privée Industrielle, Commerciale, Coloniale

in Basel bei der Basler Handelsbank,

in Stockholm bei der Aktiebolaget Stockholms Handelsbank.

Die Aushändigung neuer Couponsbogen an die Inhaber der Obligationen geschieht kostenfrei gegen Ablieferung der Talons bei den vorerwähnten Stellen. Behufs Vertheiligung unter die Einlösungsstellen zahlt die Stadt Helsingfors acht Tage vor dem 1. Juni und dem 1. December an die Finlands Bank die an den resp. Terminen zur Zahlung fällig werdende Annuität zu dem von der besagten Bank an dem Tage notirten à vista Verkaufskurs auf Paris. Dieser Betrag muss hinreichend bemessen sein, die sei es in Helsingfors, sei es in Berlin, Hamburg, Stockholm oder Frankreich und in der Schweiz einzulösenden Coupons und Stücke mit dem auf diesen aufgedruckten Betrage einzulösen. Ausserdem vergütet die Stadt Helsingfors den Instituten, welche die Einlösung der Obligationen und Coupons bewerkstelligen, eine Provision von $\frac{1}{8}$ % der Einlösungsbeträge, welche Provision gleichzeitig mit den Annuitäten an die Finlands Bank behufs Vertheiligung zu entrichten ist. Bezüglich Abrechnung, Versendung und Annullirung der eingelösten Coupons und Obligationen wird die Stadt besondere Bestimmungen erlassen.

§ 8.

Nicht verlooste Obligationen und nich fällige Coupons unterliegen nicht dem Gesetz über Verjährung einer Forderung. Dagegen hat der Inhaber einer verloosten oder zur Rückzahlung gekündigten Obligation, welche nicht innerhalb 15 Jahren und eines Coupons, welcher nicht innerhalb 10 Jahren nach dem resp. Fälligkeitstermin zur Zahlung vorgelegt ist, alles Recht auf Vergütung für dieselbe verloren. Obligationen oder Talons, welche abhanden gekommen oder durch ein unglückliches Ereigniss verloren gegangen oder in irgend einer Weise unbrauchbar geworden sind, können, nachdem sie gesetzlich mortificirt sind, durch neue ersetzt werden, zwar gegen Vergütung der dadurch der Stadt entstandenen Kosten. Coupons, welche abhanden gekommen sind, können nicht amortisirt werden, doch können die Behörden in der Stadt Helsingfors, wenn der Verlust von Coupons rechtzeitig und glaubhaft zur Anzeige gelangt, die Auszahlung des Betrages veranlassen, falls innerhalb der Verjährungsfrist die betreffenden Coupons nicht vorgekommen sind.

§ 9.

Die Bekanntmachungen, welche sich auf die Anleihe, deren Verloosung, Kündigung und Rückzahlung, sowie auf die Einlösung der Coupons beziehen, werden auf Kosten der Stadt Helsingfors veröffentlicht werden:

in Helsingfors in den officiellen Zeitungen Finlands, in Berlin in zwei Zeitungen, in Hamburg in einer Zeitung, in Stockholm in einer Zeitung, in Frankreich in zwei Zeitungen, in der Schweiz in einer Zeitung laut näherer Übereinkunft.

Gleichzeitig sind die Obligationen zu nennen, welche noch von den vorhergehenden Verloosungen als nicht zur Einlösung vorgezeigt, rückständig sind.

§ 10.

Sollten aussergewöhnliche, umstürzende Ereignisse eintreten, bevor die in § 12 bezeichnete Genehmigung des Kaiserlichen Senats für Finland erfolgt ist, oder sollte diese Genehmigung nicht bis zum 1. December 1902 erfolgen, behält das Consortium sich das Recht vor, die Ausführung des Vertrages abzulehnen, in welchem Falle derselbe als annullirt zu betrachten ist.

§ 11.

Die Stadt Helsingfors ist verpflichtet, dem Consortium bis 31. Januar 1904 Marktfreiheit für die übernommenen Obligationen zu gewähren und darf also bis zu diesem Zeitpunkt keine neuen Obligationen ohne die vorher einzuholende Genehmigung des Consortiums zum Verkauf bringen.

§ 12.

Der Text, der Nennwerth und der Amortisationsplan der Obligationen ist dem Kaiserlichen Senate für Finland zur Genehmigung zu unterbreiten, bevor die Anleihe emittirt werden darf.

§ 13.

Dieser Vertrag wird in zwei Exemplaren ausgefertigt, von welchen das eine von der Stadt und das andere von dem Consortium in Besitz genommen wird. Der Vertrag ist seitens der Stadt von der laut Beschluss der Stadtverordneten für die Anleihe ausersehenen Delegation und seitens des Consortiums von sämmtlichen Theilnehmern an demselben zu unterzeichnen.

Helsingfors den 5 November 1902.

Für die Stadt Helsingfors:

	<i>E. Öhman.</i>	
<i>Mauritz Hallberg.</i>	.	<i>Carl Nummelin.</i>
<i>August Ramsay.</i>		<i>F. Stjernvall.</i>

Finlands Bank:

	<i>Th. Wegelius.</i>	
<i>Karl Bergbom.</i>		<i>F. Stenius.</i>

Robert Warschauer & C:o.

Vereinsbank in Hamburg:

Schwartz. Gerson.

M. M. Warburg & C:o.

Aktiebolaget Stockholms Handelsbank.

<i>Reuterskiöld.</i>	<i>Louis Fraenckel.</i>
----------------------	-------------------------

Hope & C:o.
von Speyr & C:o.

Basler Handelsbank.

Se valiokunta, joka oli asetettu ¹⁾ valmistamaan työväen esikaupunkeja koskevaa kysymystä, huomautti antamassaan mietinnössä ²⁾, että kunnan puolesta olisi ryhdyttävä muihinkin toimenpiteisiin työväenluokan asuntotarpeen tyydyttämiseksi. Jo ennenkin oli kunta ottanut haluavansa ainakin välillisesti kannattaa työväenasuntoyrityksiä sen kautta, että kiinnitetty tontin kauppahinta oli siirretty rakennuslainain jälkeen, jotka oli saatu valtiovarastolta, Suomen kaupunkien hypoteekikassalta taikka muulta rahalaitokselta, jos nämä lainat olivat olleet irtisanomattomia lainanantajan puolelta ja määrättyt kuolettaviksi. Suoranaisempikaan tällaisten yritysten rahallinen avustaminen ei valiokunnan mielestä ollut mahdollon, ja keinoina, joilla kunnat ulkomailla olivat edistäneet puheena olevan laisia yrityksiä, huomautettiin seuraavia:

Pieniä luoneis-
toja sisältävään
rakennusyri-
tysten avusta-
minen.

1:o) Kunta rupeaa osakkaaksi työväestölle aiottuihin rakennusosakeyhtiöihin, joko määräprosentilla osakepääomasta taikka tontin kauppahinnan määrällä. Silloin tekee kunta sen ehdon, että yhtiö ei saa jakaa jotakin määrää suurempaa osinkoa ja että ylijäämä on käytettävä sellaisten yhtiön talossa asuvain työmiesperheiden vuokrain vähentämiseen, jotka säännöllisesti maksavat vuokransa. Erityisesti otetaan huomioon sellaiset rakennusyhtiöt, joiden osakkaat ovat työmiehiä.

2:o) Kunta voi, jos valtio- taikka muita lainoja ei ole siedettävillä ehdoilla saatavissa, itse antaa taikka välittää lainoja yllämainitunlaisille yrityksille, jolloin kunta ei lue itsellensä mitään korkovoittoa, vaan pidättää itselleen oikeuden valvoa, että lainavarat käytetään oikein ja työväestön hyväksi.

3:o) Myöskin voipi kunta, edistääkseen todella tarkoituksenmukaisten ja halpoin työväenasuntojen aikaansaamista, ainakin koetteeksi itse rakennuttaa sellaisia asuntoja. Näitä asuntoja vuokralle antaessaan kunta lukee hyväkseen yritykseen panemastansa pääomasta koron ja jonkun verran kuolettusta, vaan ei sen enempää voittoa.

Valiokunnan mielestä olot Helsingissä eivät vielä olleet kehittyneet niin pitkälle, että viimeainittu keino jo nyt olisi asianhaarain vaatima, semminkin kun oli syytä otaksua, että työväenasuntojen vuokrain suuri kohoaminen ainakin lähivuosina laskeutuisi takaisin. Mitä muihin yllämainittuihin keinoihin tulee katsoi valiokunta soveliaasti voitavan ryhtyä erittäinkin niihin, joihin 1:ssä kohdassa oli viitattu, mutta valiokunta ei tahtonut puoltaa Kaupunginvaltuuston tehtäväksi mitään yleistä lausuntoa

1) Kats. siv. 6. — 2) Kpvn pain. asiak. N:o 6.

siinä tarkoituksessa, vaan ehdotti, että kun Valtuustolle tulisi hakemuksia mainitunlaisten yritysten rahallisesta avustamisesta, niin kussakin eri tapauksessa harkittaisiin, voidaanko ja millä ehdoilla sellaista kannatusta antaa.

Asiaa esiteltäessä päätti ¹⁾ Kaupunginvaltuusto uskoa toimeksi uutta obligatsioonilainaa koskevaa kysymystä varten asetetulle toimikunnalle antaa lausunto yllämainituista keinoista, joilla kunta voisi suoranaisesti edistää halpojen ja tarkoituksenmukaisten työväenasuntojen aikaansaamista; ja antamassaan mietinnössä ²⁾ huomautti toimikunta ensiksikin kokemuksen osottaneen, että tässä kaupungissa työväenyhtiönä perustettuja asuntoyrityksiä, joihin oli koottu pääomaa ja hankittu lainoja sillä edellytyksellä, että yritys tarkoittaisi auttaa työväestön asuntokysymyksen ratkaisemista, piankin ja toisinaan jo ennen kuin alotetut talot oli saatu valmiiksi, ainakin osaksi oli käytetty keinottelutarkoituksiin. Tämänlaatuiset oireet kehottivat varovaisuuteen ja vaativat erityistä huomiota, jos suoranaista apua annettaisiin „työväenasuntojen“ nimellä. Mutta toimikunta oli sitä mieltä, että sellainen rajoitus oli yhtä vähän tarpeellinen tai edes oikeudenmukainen, kuin mahdollinen käytännössä noudattaa. Sillä yhtä hyvin kuin työmiehet tarvitsivat suuret ryhmät kaupungin muitakin asukkaita rasittavain vuokraolojen huojennusta taikka apua pyrinnössään oman kodin saamiseksi. Mutta kun kaupunki ei kohtuullisesti voinut harjoittaa kaikkialle ulottuvaa toimintaa tällä alalla eikä myöskään ollut soveliasta eikä tarpeellista, että kunta esiytyisi kilpailijana rakennusteollisuuden alalla, täytyi sen mahdollista avustusta jotenkin rajoittaa. Täten olisi kaupungin ensi sijassa annettava apuansa pääomista köyhille ja pienille yrityksille, jotka omin voimin tuskin voivat tulla toimeen, eli siis juuri niille, jotka olivat pienten huoneistojen tarpeessa, olivatpa ruumiillisen työn tekijöitä taikka johonkin muuhun yhteiskuntaluokkaan kuuluvia. Sikäli kuin sellaisten huoneistojen luku lisäytyisi, poistettaisiin itse asiassa työväenluokan asuntojen puute, huolimatta siitä, oliko joku asuntoyhtiö pelkkä työväenyhtiö vai ei. Kunnan apu olisi sen tähden ulotettava ylipäänsä sellaisten asuntojen rakentamista tarkoittaviin yritysisiin, joihin kuuluisi pieniä, 1 tai 2 huonetta ja kyökin sisältäviä huoneistoja.

Mitä tulee niihin muotoihin, joissa mainittua rakennustoimintaa oli ehdotettu kunnan avustettavaksi, toimikunta ei puoltanut ylläkerrotun ohjelman 1:o kohdassa osotettua avustamismuotoa, jonka mukaan kaupunki

---

¹⁾ Kpvn pöytäk. 8 p:ltä huhtik. § 6. — ²⁾ Kpvn pain. asiak. N:o 28.

rupeaisi osakkaaksi tässä puheena oleviin rakennusyhtiöihin. Säännöksi oli nimittäin tehtävä, että kaikella kunnan myönnettävällä avustuksella tuli olla korkoa kantavan ja vähitellen kuolettavan ennakkomaksun luonne. Sillä kun kaupungilla ei ollut omia varoja ja se tuskin voi perustaa avustuksensa takoituksiin, täytyi annettava kannatus osottaa lainavaroista, joiden koroista ja vuotuismaksuista niiden oli vastattava, joille tuli etua rahoista. Jos kunta rupeaisi osakkeenomistajaksi, tulisivat ennakkomaksut pysyväisiksi ja korko, joka olisi saatava puhtaan voiton ehkä myöntämistä osingoista, satunnaisuuksista riippuvaksi ja siten epävarmaksi. Yritysten vaara olisi tietenkin niiden kestettävä, joilla niistä oli etukin, nimittäin juuri luonnollisten osakasten, s. o. niiden, jotka olivat tahtoneet hankkia itselleen oman kodin. Tähän tuli vielä lisäksi, että tämänlaatuinen avustus ehkäisisi kiinnitettyjen lainain jatkuvaa kuolettamista, joiden vuotuismaksuista kaupunki muuten osakkaana tulisi osaltansa vastuunalaiseksi. Kaupunki osakkaana edistäisi tosin tämän kautta lainan saamisen mahdollisuutta, mutta lamauttaisi toiselta puolen yrityksen perustajain harrastusta konsolideeraamaan liikettänsä. Kunta tulisi viime kädessä koko yrityksen takaajaksi ja siksi asianosaiseksi, jonka kestettäväksi vaara ja vahinko epäsuotuisissa oloissa joutuisi.

Sitä vastoin toimikunta oli havainnut olevan enin mahdollisuutta 1:ssä kohdassa mainitun ajatuksen toteuttamiseen, jos kaupunki niissä tapauksissa, jolloin tontti oli suorastaan siltä ostettu, voisi antaa myyntihinnan, laskettuna järjestelytoiden itsekustannusten mukaan, kannatukseksi pieniä huoneistoja tarkoittaville asuntoyrityksille, mutta ei osakepääoman osana, vaan kiinnityslainana ilman takausta ja viimeisellä etuoikeudella. Sellaiseen kunnan kannatukseen täytyi kuitenkin luonnollisesti joka tapauksessa liittyä lainaa hakevan yrityksen suunnitelman tarkastus, jolloin voitiin panna ehdoksi yrityksen laatuun ja laajuuteen luonnollisessa suhteessa oleva osakepääoma. Näiden tonttilainain korkoehtojen pitäisi mukautua niiden korkomääräin mukaan, jotka kaupungin itsensä oli suoritettava, ja vuotuismaksu, tai kuolettamisaika, oli sovellettava yrityksen laadun ja taloudellisen kannattavaisuuden mukaan.

Mitä tulee 2:ssa kohdassa mainittuun avustusmuotoon katsoi toimikunta voitavan tehdä sen väitteen, että sellaiseen aikaan, jolloin ei ollut saatavissa „valtio- taikka muita lainoja siedettävillä ehdoilla“, ei kaupunginkaan ollut mahdollista hankkia halpoja rahoja; ja sitä, että kaupunki ottaisi kärsiäksensä korkotappiota puheenalaista tarkoitusta varten, ei kohtuullisesti voitu vaatia eikä sallia, jota paitsi ei näyttänyt sovelialta, että

kunta suoranaisesti harjoittaisi sen tehtävästä niin etäällä olevaa liikettä kuin hypoteekkipankkilikettä. Huomaamatta ei myöskään saanut jättää, että kiinteistölainain hankkiminen 50 à 60 %:ia koko kustannuksista vastaavilla kiinnityksillä ei yleensä ollut tuottanut rakennusyrityksille sanottavia vaikeuksia. Toimikunnassa oli kuitenkin esiintuotu se ajatus, että olisi perustettava erityinen kiinteistöluottolaitos, joka järjestäisi toimintansa välittääkseen ja taatakseen lainoja järempää kiinnitystä vastaan kaupunki-kiinteistöihin. Jos sellainen laitos voitaisiin perustaa ja tarjoisi tarpeellisia takeita siitä, että se etupäässä auttaisi pikkuhuoneistoyrityksiä antamalla lainoja hyväksyttävillä ehdoilla ja sen ohella ottaisi asianmukaisesti tarkastukseen näiden rahallista puolta ja käyttöä, niin toimikunnan mielestä oli syytä tarkemmin harkita, eikö sellainen laitos ansaitsisi kunnan avustamista siinä muodossa, että kaupunki merkitsisi sopivan osan sen osakkeita.

Mitä vihdoin tuli ohjelman 3:een kohtaan ei toimikunta tahtonut puoltaa, että kunta rakennusteollisuuden alalla esiytyisi suoranaisena kilpailijana yksityisen pääoman kanssa. Mutta välillistä tietä voitaisiin kuitenkin saavuttaa ne tulokset, joita ehdotuksella oli tarkoitettu, nimittäin siten että kunta myötävaikuttaisi yhtiöiden syntymiseen, jotka perustettaisiin ilman keinottelutarkoitusta järjestelmällisesti ja suuressa määrin harjoittamaan tässä puheenalaista rakennustoimintaa tarkoituksenmukaisten sekä halpahintaisten pienten huoneistojen aikaansaamiseksi. Asian valaisemiseksi esiintoi toimikunta sen ohjelman pääpiirteet, jonka se oli ajatellut sellaiselle yritykselle, ja lausui, että jos senlaatuinen yhtiö syntyisi ja sääntöjensä nojalla tarjoisi kyllin takeita hyödyllisestä toiminnasta kunnan palveluksessa, niin se näytti olevan omansa saamaan osakseen erityistä huomiota ja mahdollisesti ansaitsevan kannatusta niiden tonttilunastuslainain lisäksi, joita toimikunta jo oli puoltanut itsenäisille rakennusyrityksille. Niinpä kaupunki ehkä voisi ruveta siihen osakkaaksi ottamalla vähitellen arvottavia etuoikeutettuja osakkeita.

Hankkeissa olevaa obligatsioonilainaa laskiessaan toimikunta huomautti, että sen arviomäärärahan suuruus, joka oli tarpeen pienten huoneistojen, etupäässä työvälle, rakentamista tarkoittavain rakennusyritysten edistämiseksi, täytyi riippua siitä, kuinka laajalti kunta tahtoi asiaan ryhtyä. Jos ne näkökohdat hyväksyttäisiin, joita toimikunta oli esittänyt, tulisi ensi sijassa kysymykseen yllämainittujen tonttilainain myöntäminen. Vaikka järjestelytöiden kustannuksia yleensä ei olisi osotettava lainavaroista, oli toimikunta edelleen sitä mieltä, että niissä tapauksissa, jolloin tontinlunastus ei tullut kaupunginrahastoon välittömästi taikka vähän ajan päästä

tontin myymisestä, vaan kuoletettiin suunnille yhtä hitaasti kuin kaupungin obligatsioonilainat, oli poikkeus tästä säännöstä täysin oikeutettu. Aluksi ja kunnes oli saatu kokemusta toimenpiteen käytännöllisistä vaikutuksista oli kohtuullinen koemääräraha komitean mielestä riittävä. Mutta jos tähän lisättiin mahdollisesti annettava määräraha sille hypoteekkilaitokselle, johon toimikunta oli viitannut, olisi vähintään yksi miljoona markkaa otettava tässä puheena olevan rakennustoiminnan edistämistä tarkoittavia pyrintöjä varten. Niinkuin edellä on mainittu ¹⁾ päätti Kaupunginvaltuusto, kokoutuneena lisättynä käsittelemään uuden obligatsioonilainan hankkimista koskevaa asiaa, yllämainittuun tarkoitukseen osottaa lainavaroista miljoonan markkaa, jonka ohessa lisätty Valtuusto päätti ²⁾ jättää vakinaisen Kaupunginvaltuuston tarkemmin päätettäväksi, millä tavoin mainittu määräraha oli käytettävä.

Edellisenä vuonna oli Työväenasiain lautakunta tehnyt Kaupunginvaltuustolle esityksen, että Valtuusto työväenasuntokysymyksen tutkimista varten, erittäin Helsingin kunnan oloihin katsoen, myöntäisi arviolta 3,000 markan apurahan Lautakunnan annettavaksi sovelialle henkilölle, jonka olisi lähinnä Lautakunnalle annettava tarkka selonteko ja ehdotus tarkoituksenmukaisista toimenpiteistä työväenasuntojen puutteen poistamiseksi ³⁾. Sittenkuin uuden obligatsioonilainan ottamista koskevaa kysymystä valmistamaan asetettu toimikunta siltä vaaditussa ⁴⁾ lausunnossa ei ollut puoltanut ⁵⁾ tätä esitystä sellaisenaan, päätti ⁶⁾ Kaupunginvaltuusto kehottaa Rahatoimikamaria antamaan lausunnon Valtuustossa nostetusta kysymyksestä, että kaupungininsinöörille annettaisiin matkaraha työväenasuntokysymyksen tutkimista varten ulkomailta, erittäinkin Helsingin oloihin katsoen. Rahatoimikamarin esityksen ⁷⁾ mukaisesti päätti ⁸⁾ Kaupunginvaltuusto sitten antaa Kaupungininsinööri G. Idströmille 1,500 markan matkaavun, jotta hän kesällä Kyöpenhaminassa ja Düsseldorfissa tutkisi työväenasuntokysymystä sekä sitä paitsi Tukholmassa ja Hampurissa hankkisi tietoja puhtaanapitotoimesta.

Kaupunginvaltuustolle asetetussa kirjelmässä 7 p:ltä kesäkuuta oli työväenrakennusosakeyhtiö „Terho“, jolle Rahatoimikamari kauppakirjalla 17 p:ltä huhtikuuta oli luovuttanut omistusoikeuden tonttiin N:o 17 Alppi-

Matka-apu työväenasuntokysymyksen tutkimista varten.

Tontinkiinnitysten jälemmäksi siirtäminen.

¹⁾ Siv. 64. — ²⁾ Lisätyn Kpvn pöytäk. 17 p:ltä kesäk. 1 §. — ³⁾ Kats. 1901 vuoden kertomus siv. 220 ja Kpvn pain. asiak. N:o 44 vuodelta 1901. — ⁴⁾ Kpvn pöytäk. 14 p:ltä tammik. 14 §. — ⁵⁾ Kpvn pain. asiak. N:o 6. — ⁶⁾ Kpvn pöytäk. 8 p:ltä huhtik. 6 §. — ⁷⁾ Rhtkn kirj. N:o 107 toukok. 1 p:ltä. — ⁸⁾ Kpvn pöytäk. 13 p:ltä toukok. 18 §.

kadun varrella korttelissa N:o 321 11:ssä kaupunginosassa, pyytänyt Helsingin Säästöpankin myöntämälle 70,000 markan lainalle, jonka korko oli 6 % ja irtisanomisaika kaksi kuukautta, saada etuoikeuden sen kiinnityksen edellä, joka sanottuun tonttiin ja siinä oleviin rakennuksiin oli myönnetty Helsingin kaupungille vakuudeksi tontin kauppahinnan asianmukaisesta suorittamisesta, joka hinta oli 26,129 markkaa 55 penniä 7 %:n vuotuismaksuineen. Rahatoimikamari siltä vaaditussa lausunnossa viittasi ¹⁾ siihen, että Kaupunginvaltuusto edellisenä vuonna oli työväenasuntojen rakentamisen edistämiseksi valtuuttanut ²⁾ Rahatoimikamarin, tutkittuansa vakuutta kussakin erityisessä tapauksessa, antamaan kaupungin tontinlunastuksesta tyytyä tontin ja siihen tehtyjen rakennusten toiseen kiinnitykseen, kun Suomen valtiovarasto oli antanut rakennuslainan taikka Suomen kaupunkien hypoteekikassalta tai muulta rahalaitokselta oli saatu lainantajan puolelta irtisanomattomia kuoleuslainoja. Rahatoimikamari huomautti tämän jälkeen, että suostumus puheenalaiseen hakemukseen olisi siitä käsityksestä luopumista, joka Kaupunginvaltuustolla ennemmin oli tästä asiasta ollut, ja pitemmälle menevä askel myönnytyksissä. Rahatoimikamari puolestaan ei ollut havainnut mitään sellaista uutta syytä esiintuodun, joka vaatisi lisää myönnytyksiä kaupungin puolesta myytyjen tonttien maksuehdoissa ja tästä syntyväin maksusitoumusten kaupungille turvaamisessa. Jos kohta siinä erikoistapauksessa, jota hakemus koski, kaupungille voitiin saada täyttä vakuutta täytetakauksella vahvistetun toisen kiinnityksen kautta, piti Rahatoimikamari kunnallishallinnolle sopimatonna ja tarpeettomana ulottaa luottoliikkeensä tonttien luovuttamisessa niin pitkälle, että kaupunki asettui takaajaksi yksityisen lainantajan taikka rahalaitoksen jälkeen, jotka eivät myöntäneet seisovia kuoleuslainoja vaan ainoastaan tavallisia korkolainoja lyhyellä irtisanomisajalla. Näistä tarkemmin esittämistensä syistä Rahatoimikamari ehdotti työväenrakennusosakeyhtiö Terhon yllämainitun hakemuksen hyljättäväksi; ja Rahatoimikamarin esityksen hyväksyikin Kaupunginvaltuusto ³⁾.

Lisääpua kaupungin kansakoulumenoihin.

Saadaksensa kansakoulujen voimassapitämiseen lisää valtioapua sen vuotuisen 165,000 markan määrän lisäksi, joka armollisella määräyksellä 19 p:ltä huhtikuuta 1900 oli Helsingin kaupungille myönnetty, oli Kaupunginvaltuusto 19 p:nä joulukuuta 1901 kehottanut Rahatoimikamaria Valtuustolle antamaan selvityksen siitä, mikä määrä mainitun apurahan

¹⁾ Rhtkn kirj. N:o 149 heinäk. 3 p:ltä. — ²⁾ Kats. 1901 vuoden kertomus siv. 83. —

³⁾ Kpvn pöytäk. 8 p:ltä heinäk. 5 §.

lisäksi voi olla puheenalaiseen tarkoitukseen saatavissa. Rahatoimikamari teki tämän johdosta kustannuslaskelman pääasiallisesti samallaisten perusteiden mukaan kuin ennemmin, saman valtioavun korottamisen puheena ollessa, sekä niiden kaupungin kansakoulujen menojen ja tulojen johdolla, jotka oli otettu vuoden voimassa olevan menoarvion IX pääluokan ja tuloarvion VI pääluokan kohdalle, sekä asianomaisen Kaupungininsinöörin ja Kaupunginarkkitehdin kaupungin omistamista kansakoulutaloista tekemän arvioimisen nojalla. Keisarillisen Senaatin ennemmin antaman määräyksen ¹⁾ mukaisesti ei tässä otettu lukuun menoarviossa olevaa erää painatus- ja ilmoituskustannuksiin. Koska sanottu laskelma osotti, että puheenalainen apuraha olisi lisättävä tasaluvuin 184,000 markkaan, esitti ²⁾ Rahatoimikamari, että Kaupunginvaltuusto tekisi Keisarilliselle Majesteehtille alamaisen hakemuksen, että suostuntavaroista Helsingin kaupungin kansakoulujen voimassapitämiseen menevää apurahaa 1902 vuoden alusta lähtien lisättäisiin 19,000 markkaa vuodessa. Valmistusvaliokunnan ehdotuksesta päättikin ³⁾ Kaupunginvaltuusto tehdä sellaisen alamaisen esityksen pääasiallisesti Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaisesti, jonka jälkeen Valtuustolle Maistraatin kirjelmällä 20 p:ltä elokuuta annettiin tieto, että Keisarillinen Senaatti 16 p:nä heinäkuuta oli suostunut myöntämään 184,000 markan korotetun vuotuisen apurahan kaupungin kansakouluille, suoritettavaksi 1 p:stä tammikuuta 1902 ⁴⁾).

Vuonna 1898 antoi ⁵⁾ Kaupunginvaltuusto Terveyslautakunnalle toimeksi ehdottaa sellaisia muutoksia ja lisäyksiä Marian sairaalan voimassa oleviin sääntöihin, että niistä kävisi tarkemmin selville laitoksen tarkoitettavan etupäässä olla täytteenä kaupungin lainmääräämälle sairaanhoidolle, jonka ohessa Terveyslautakuntaa kehoitettiin Valtuustolle ehdottamaan sen päivämaksun, joka, todellisiin kustannuksiin katsoen, olisi vahvistettava toistaiseksi sairaalan eri osastoilla suoritettavaksi. Marraskuun 11 p:nä 1901 päivätyn kirjelmän mukana ⁶⁾ lähetti Terveyslautakunta Kaupunginvaltuustolle ehdotuksen uusiksi säännöiksi Marian sairaalalle, jonka ehdotuksen 1 § sisälsi, että Marian sairaala "on tarkoitettu toimittamaan sairaanhoidtoa etupäässä köyhälle ja vähävaraisemmalle osalle Helsingin kaupungin väestöä". Ehdotuksen 5 § sisälsi taas seuraavaa: „Kun sairaalassa ei ole kyllin tilaa, otetaan akuuttista tautia sairastava ennen sitä, jolla on pitkäl-

Uudet säännöt
Marian sairaalalle.

¹⁾ Kats. 1900 vuoden kertomus siv. 54. — ²⁾ Rhtkn kirj. N:o 30 tammik. 16 p:ltä. —

³⁾ Kpvn pöytäk. 4 p:ltä helmik. 12 §. — ⁴⁾ Kpvn pöytäk. 16 p:ltä syysk. 3 §. — ⁵⁾ Kats. 1898 vuoden kertomus siv. 38 ja Kpvn pain. asiak. samalta vuodelta N:o 22. — ⁶⁾ Kpvn pain. asiak. N:o 3.

linen vika. Muuten yhtäläisissä sairaustapauksissa on varattomalla etusija“. Ja Terveyslautakunta esitti, että Kaupunginvaltuusto luopuisi aikaisemmasta päätöksestään että sääntöjä olisi sen enempää muutettava yllämainittuun suuntaan. Sairaanhoidosta suoritettavista päivämaksuista ehdotti Terveyslautakunta, esittämillään syillä, että niitä ei korotettaisi ennemmin säädetyistä määristä, jotka olivat 1 marka päivältä yleisessä sairassalissa ja 2—5 markkaa yksityisessä huoneessa. Sittenkuin asia oli jätetty erityisen valiokunnan valmisteltavaksi ja tämä valiokunta oli antanut asiasta mietintönsä ¹⁾, päätti ²⁾ Kaupunginvaltuusto pääasiassa yhtäpitävästi valiokunnan ehdotuksen kanssa, että sääntöihin oli otettava seuraavat määräykset:

„Sisätautien ja kirurgiselle osastolle, jotka tarkoittavat toimittaa sairaanhoitoa etupäässä köyhälle ja vähävaraisemmalle osalle kaupungin väestöä, otetaan sellaista akuuttista tahi kroonillista tautia sairastavia henkilöitä, joka vaatii sairaalassa hoitamista, etupäässä köyhiä, jotka voimassa olevan vaivashoito-ohjesäännön mukaan ovat oikeutetut saamaan sairaanhoitoa kaupungin kustannuksella eivätkä ole otettavia kaupungin vaivastalon sairaalaan, sekä sen jälkeen, tilan ja sairauden laadun mukaan, myöskin muita vähävaraisempia kaupungin asukkaita“.

„Sairaanhoidosta Marian sairaalassa suoritetaan Terveyslautakunnan ja sairaalanhallituksen ehdotuksesta Kaupunginvaltuuston vahvistettava päivämaksu, ellei, vaivashoidon puoltolauseesta, ole myönnetty vapaapaikka tahi alennusta puoleen maksuun. Sairaan, joka on otettu sairaalaan maksavana, voi ylilääkäri, vaivashoitoa kuultuansa, siirtää vapaapaikalle taikka päästää puolelle maksulle“.

Terveyslautakunnan muuten tekemät ehdotukset puheenalaisten sääntöjen muuttamiseksi olivat pääasiassa riippuvia sairaalan laajentamisesta kirurgisella osastolla; ja nämä muutosehdotukset Kaupunginvaltuusto hyväksyi pienemmillä valiokunnan ehdottamilla sanamuodon muutoksilla, jonka jälkeen Valtuusto päätti, että siten hyväksytty ehdotus uusiksi säännöiksi Marian sairaalalle oli alistettava Lääninhallituksen tutkittavaksi.

Mitä tulee sijasta Marian sairaalassa suoritettavaan päivämaksuun ehdotti valiokunta että se määrättäisiin kahdeksi markaksi täysi-ikäiseltä henkilöltä ja puoleksi siitä lapselta, joita hoidetaan yleisessä sairassalissa, sekä 2—5 markaksi sijasta yksityisessä sairashuoneessa, yhtäläisesti kaikilla sairaalan osastoilla. Kaupunginvaltuusto päätti kuitenkin, että päivämaksua sijalta yleisessä sairassalissa ei korotettaisi.

¹⁾ Kpvn pain. asiak. N:o 15. — ²⁾ Kpvn pöytäk. 13 piltä toukok. 6 §.

Elokuun 30 p:nä Maistraatista lähetetyllä kirjelmällä annettiin Kaupunginvaltuustolle sittemmin tieto, että ehdotus uusiksi säännöiksi Marian sairaalalle oli 18 p:nä elokuuta asianomaisesti vahvistettu, jonka Valtuusto päätti¹⁾ saattaa Terveyslautakunnan tiedoksi; ja säännöt ovat painettuina vuoden kuluessa julaistussa kunnallisen asetuskokoelman lisävihkossa.

Edellisenä vuonna päätti²⁾ Kaupunginvaltuusto silloisen lavantaudin johdosta, että huoneita sairasten vastaanottamista varten oli sisustettava Läntisen Rantakadun varrella olevaan vanhaan tulli- ja pakkahuoneeseen, jonka ohessa myönnettiin määräraha väliaikaisen sairaalan voimassapitämiseksi 15 p:ään helmikuuta 1903. Mutta koska sairaloisuutta kuitenkin jatkui ja sen otaksuttiin lisääntyvän, teki Terveyslautakunta helmikuun alussa esityksen aina 7,000 markan määrärahan myöntämisestä puheena-laisen lisäsairaalan avoinnapitämistä varten 15 p:stä helmikuuta 1 p:ään kesäkuuta, mikäli se kaupungissa olevan sairaloisuuden tähden harkittiin tarpeelliseksi. Tähän esitykseen suostuen Kaupunginvaltuusto määräsi³⁾ tarvittavan rahamäärän maksettavaksi käyttövaroistaan.

Määräraha väli-
aikaista sairaalaa varten.

Sittenkuin Kaupunginvaltuusto edellisenä vuonna oli tehdystä hake-muksesta myöntänyt naispuoliselle alueläkäriille, neiti Rosina Heikelille eron hänen toimestaan kunnan palveluksessa, pyysivät erinäiset Helsingin kunnan jäsenet Kaupunginvaltuustolle annetussa kirjoituksessa, että naispuolinen lääkäri edelleenkin otettaisiin kaupungin palvelukseen ja palvelusaikaan sekä palkkaetuihin nähden tehtäisiin alueläkärein veroiseksi, jonka ohessa lausuttiin se toivomus, että naispuolisella lääkärillä edelleenkin olisi alueensa ja asuntonsa varsinaisessa kaupungissa, ollaksensa helpommin saatavissa eri kaupunginosien naispotilaille. Kehotetuna Kaupunginvaltuustolle ehdottamaan niitä toimenpiteitä, joita neiti Heikelin virasta eroaminen ehkä aiheutti, antoi⁴⁾ Terveyslautakunta 10 p:nä maaliskuuta asiasta lausunnon, jonka mukana oli ehdotus alueläkärein johtosäännön muutokseksi ja lisäykseksi kasvattilasten hoitoa koskeviin sääntöihin, jonka jälkeen Kaupunginvaltuusto antoi⁵⁾ asian erityisen valiokunnan valmisteltavaksi; mutta tämä valiokunta ei vuoden kuluessa ehtinyt antaa mietintöä asiasta.

Naispuolisen
lääkärin toimi
kaupungissa.

Toukokuussa Terveyslautakunnalle autamassaan kirjoituksessa oli kaupungin vaivaistalon lääkäri, tohtori Jarl Hagelstam esiintunut vaivaistalon sairaanhoitolaitoksissa olevan erinäisiä puutteita ja epäkohtia sekä

Vaivaistalon
sairaanhoitajat
ja lääkärit.

¹⁾ Kpvn pöytäk. 16 p:ltä syysk. 8 §. — ²⁾ Kats. 1901 vuoden kertomus siv. 63. —

³⁾ Kpvn pöytäk. 11 p:ltä helmik. 7 §. — ⁴⁾ Kpvn pain. asiak. N:o 23. — ⁵⁾ Kpvn pöytäk. 13 p:ltä toukok. 4 §.

huomauttanut välttämättömäksi, että sairaanhoito järjestettäisiin ajanmukaisemmalle kannalle, ehdollisesti rakentamalla erityinen vastaanotto- ja hoitolaitos akuuttisille mielenvikaisille, jonka ohessa tohtori Hagelstam oli väliaikaisina toimenpiteinä vaatinut vaivaistalon mielenvikaisten hoitolaitoksen saisaanhoitohenkilökuntaa lisättäväksi kahdella hoitajattarella ja kahdella hoitajalla sekä amanuensin asettamista avustamaan lääkärinhoitoa vaivaistalon sairaanhoitolaitoksissa. Terveyslautakunta, joka Kaupunginvaltuustolle lähetti tohtori Hagelstamin kirjoituksen, ilmoitti ¹⁾, että sen puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja vaivaistalossa käydessään olivat olleet tilaisuudessa todeksi vahvistamaan huomautetut asianhaarat sekä havainneet melkoisia muutoksia tarvittavan sairaanhoidon toimittamisen suunnitelmaan, mutta että Terveyslautakunnalla asian laajuuden ja vaikeasti ratkaistavuuden tähden ei ollut ollut tilaisuutta ottaa tohtori Hagelstamin nostamaa kysymystä kokonaisuudessaan käsiteltäväksi, vaan oli se aluksi rajoittunut puoltamaan tohtori Hagelstamin ehdottamia väliaikaisia toimenpiteitä sikäli, että Vaivaishoitohallitus valtuutettaisiin joko välittömästi taikka tarpeen mukaan lisäämään sairaanhoitohenkilökuntaa kahdella sairaanhoitajattarella ja kahdella hoitajalla sekä että Terveyslautakunta oikeutettaisiin vaivaistalon lääkärin ehdotuksesta toistaiseksi ottamaan amanuensin, jonka palkkaamiseksi olisi myönnettävä vuotuinen 1,500 markan määräraha suoritettavaksi 1 p:stä seuraavaa heinäkuuta. Jälkimäinen ehdotus perusteltiin sillä, että kun niin monet vaivaistalon hoidokkaista ovat enemmän tai vähemmän tehokkaan lääkärin hoidon tarpeessa, se enemmän kuin kohtuullista vaati *yhden* lääkärin aikaa ja työtä ja että tämä työ oli vielä lisääntyvä sen kautta, että vaivaistalolle tuli lisäksi uusi keuhkotautisten paviljonki.

Vaivaishoitohallitus, jolta vaadittiin lausuntoa asiasta, huomautti, että Vaivaishoitohallitus, saatuansa tiedon siitä, että vaivaistalon lääkäri oli katsonut mielenvikaisten hoitolaitoksen hoitajakunnan tarvitsevan lisäämistä, oli heti asettanut lisää yhden hoitajan ja yhden hoitajattaren, joiden palkkaus voitiin suorittaa Hallituksen vuosirahansääntöön arvaamattomia tarpeita varten otetusta määrärahasta; ja Vaivaishoitohallitus katsoi vastakin tulevaisuuden tilaisuuteen kuluvan budgettivuoden ajalla samaten tyydyttämään pakottavaa hoitajakunnan lisäämisen tarvetta. Mitä taas tuli siihen kysymykseen, että vaivaistalon lääkärille avuksi olisi asetettava amanuenssi, huomautti Vaivaishoitohallitus, että vaivaistalon lääkärinhoitoa

¹⁾ Kpvn pain. asiak. N:o 35.

1890-luvun keskivaiheille asti toimitti Töölön aluelääkäri 600 markan lisämäärähasta vuodessa, ollen velvollinen käymään vaivaistalolla joka arkipäivä sekä sen lisäksi tarvittaessa laitoksen johtajan kutsumuksesta. Sittenkuin uusi mielenvikaisten osasto oli tullut lisää, katsottiin tarvittavan vartavasten vaivaistalon laitoksia varten asetettua lääkäriä, jonka palkkaus aluksi oli 3,000 markkaa, mutta sitten korotettiin 3,600 markkaan vuodessa. Paljon ei lääkärin työ tulisi lisääntymään, sittenkuin tuberkelitautisten paviljonki voitiin luovuttaa aiottuun tarkoitukseensa, koska siihen tulisi tuberkelisaairaita, jotka olivat hajallaan vaivaistalon muilla osastoilla, ja paviljonki muuten oli aiottu ainoastaan parantumattomia sairaita varten, joiden hoito ei enemmältä vaatinut lääkärin aikaa. Sitä vastoin huomautettiin, että vaivaistalon lääkärin työ tulisi melkoisesti vähenemään, sittenkuin Marian sairaalan uusi paviljonki vuoden kuluessa oli avattu ja Vaivaishoitohallitus sen johdosta voi lakkauttaa sen väliaikaisen järjestyksen, että oli myönnetty otettavaksi parantuvia sairaita vaivaistalon sairaalaan, joka varsinaisesti oli tarkoitettu olemaan kotina vanhuuttaan heikoille ja pitkällisemmän sairauden tähden aina vuoteen omana oleville vaivaishoitolaisille. Jos vaivaistalon lääkärinhoitoa varten myönnetyn määrärahan lisääminen havaittaisiin olevan tarpeen, olisi edullisempi määrätä yhdelle lääkärille niin suuri palkkaus, että hän voi olla kokonaan Vaivaishoitohallituksen käytettävänä. Se seikka, että mielenvikaisia viime aikoina yhä useammin oli annettu elätteille maaseudulle, voi erittäin vaatia asiantuntevaa lääkärinapua toimitusjohtajalle tällaista elätteille annettujen silmälläpidossa. Lääkärinhuollon ollen järjestettynä niinkuin nykyään Vaivaishoitohallituksella ei edes varsin melkoisen Sipoon pitäjässä olevan mielenvikaisten siirtolan silmälläpitoa varten ole ollut odotettavana lääkärin myötävaikutusta. Kun siis näytti suotavalta, että vaivaistalon lääkärin asemaa perinpohjaisemmin toisin muodostettaisiin, ehdotti Vaivaishoitohallitus, että kysymys amanuensin asettamisesta lääkärinhuollon avuksi vaivaistalon sairaalalaitoksiin saisi rateta. Asiaa käsiteltäessä päätti¹⁾ Kaupunginvaltuusto antaa Terveyslautakunnalle toimeksi ottaa harkittavakseen kysymyksen vaivaistalon lääkärinhuollon toisin muodostamisesta.

Vaivaishoitohallitus oli sillä välin huomauttanut²⁾, kuinka vaivaistalon lääkärin nostama pääkysymys keinoista tarkoituksenmukaisen hoidon hankkimiseksi varattomille mielenvikaisille oli erittäin pakottavaa laatua. Väliaikaisena toimenpiteenä ehdotti Vaivaishoitohallitus, että muutamia

Toimenpiteitä
mielenvikaisten
hoitoa varten.

¹⁾ Kpvn pöytäk. 14 p:ltä lokak. 30 §. — ²⁾ Kpvn pain. asiak. N:o 35 siv. 7—10.

yhteisiä huoneita vaivaistalon mielenvikasten sairaalassa saataisiin sisustaa selleiksi ja että tuberkelitautisten paviljongin ikkunat varustettaisiin yksinkertaisilla rautaristikoilla ja paviljonki ympäröitäisiin lauta-aidalla, jotta sitä aluksi käytettäisiin sairaalaksi rauhallisemmille mielenvikaisille. Tähän suostuen päätti ¹⁾ Kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan määrätä korkeintaan 4,134 markkaa yllämainittuihin väliaikaisiin sisustamistöihin. Vaivaishoitohallituksen ehdotuksesta antoi Kaupunginvaltuusto sen ohessa Terveyslautakunnan toimeksi niin pian kuin mahdollista tehdä ehdotuksen hädänalaisten mielenvikasten hoidon siten järjestämiseksi, että kunta niihin nähden voipi täyttää lainmääräämän sairaanhoitovelvollisuutensa, ja Vaivaishoitohallituksen kanssa neuvoteltuansa toimittaa tutkinnon siitä, mistä syystä lienee johtunut, että akuuttista mielenvikaa sairastavia köyhiä Helsingin kaupungista viime aikoina verrattain vähän oli päässyt valtion laitoksiin sellaisia mielenvikaisia varten.

Kunnallinen
työnvälitystoimisto.

Sittenkuin eräät ruumiillisen työn tekijät, esiintuoden kaupungissa olevan vaikeaa työnpuutetta ja sen johdosta hätää työväen keskuudessa, tämän nojalla olivat Kaupunginvaltuustolle esittäneet toimenpiteisiin ryhtymistä hädän lieventämiseksi, kehoitettiin ²⁾ Työväenasiain lautakuntaa ottamaan uudestaan käsiteltäväksensä kysymyksen työnvälitystoimiston tarpeellisuudesta ja ehdollisesti tekemään Kaupunginvaltuustolle ehdotuksen sellaisen toimiston perustamisesta. Antamassaan mietinnössä ³⁾ esiintoi Lautakunta, kuinka jo se komitea, joka vuonna 1896 oli asetettu antamaan lausuntoa erinäisistä alemmaa työväenluokkaa koskevista kysymyksistä, oli ehdottanut perustettavaksi kunnan valvonnan alla olevan työtoimiston, jonka olisi ulotettava toimintansa kaikenlaatuisiin ammattityöntekijöihin ja pidettävä varustettuina tietoja työntekijäin tarpeesta eri aloilla sekä lähettämällä tietoja työmarkkinain tilasta Helsingissä koetettava järjestää työtä etsiväin maaseudulta pääkaupunkiin tulvaamista. Lautakunta piti suunnitelmanmukaisesti harjoitettua työnvälitystoimistoa tehokkana apukeinona sellaisen tilapäisen työnpuutteen poistamiseksi, kuin silloin pääkaupungissa olevan, ja ilmoitti, että asiaa Lautakunnassa käsiteltäessä oli nostettu se ehdotus, että väliaikainen työnvälitystoimisto jo keväällä järjestettäisiin jonkun sellaisen hyväntekeväisessä tarkoituksessa toimivan yhdistyksen toimesta, joka voisi kunnan suomalla kannatuksella ottaa asian huolekseen. Ennen tämän ehdotuksen ratkaisemista oli Lautakunta

¹⁾ Kpvn pöytäk. 14 p:ltä lokak. 30 §. — ²⁾ Sn sn 11 p:ltä helmik. 4 §. — ³⁾ Kpvn pain. asiak. N:o 20.

kääntynyt Yhdistykseen hyväntekeväisyyden järjestämistä varten kysymyksellä, haluaisiko se mahdollisesti ottaa toimekseen heti perustaa sellaisen väliaikaisen työtoimiston; mutta yhdistys ei ollut suostunut tähän ehdotukseen, koska se tilan ja soveliasten työvoimain puutteessa ei katsonut voivansa ryhtyä tuuman toteuttamiseen. Sitten oli Lautakunta kahdelta henkilöltä saanut tarjouksen ylemmille ammattiteille aiotun paikanvälityslaitoksen yhteydessä, jonka mainitut henkilöt aikoivat yksityistä tietä saada toimeen, perustaa ruumiillisen työn tekijöitä varten osaston, joka vähäisestä maksusta tarjosi työnhakijoille palveluksiaan. Ehdotuksen tekijäin laskujen mukaan tulisivat vuotuiset kustannukset ehdotetusta osastosta, joka alkaisi toimintansa 1 p:nä toukokuuta ja vastedes ulottaisi liikkeensä maaseudullekin, nousemaan 5,000 markkaan, jota vastoin tulot oli arvioitu 1,975 markaksi. Tämän vajauksen täyttämiseksi pyydettiin vuotuista 3,000 markan kannatusta 3 vuoden ajaksi sekä sen lisäksi 1,500 markan määrärahaa yrityksen alussa tarvittaviin järjestämis- ja sisustamiskustannuksiin; ja olisi tätä kannatusta myöskin katsottava niiden lisämenojen vastikkeeksi, jotka johtuisivat tilastollisen aineiston kokoamisesta ja valmistamisesta kunnan tarpeiksi. Asiaa lopullisesti käsiteltäessä ja lähinnä ulkomailla saavutetun kokemuksen nojalla oli kuitenkin Lautakunnassa vakautunut se mielipide, että työnvälityksen, tarkoitustaan täyttääksensä, tulisi olla maksuton ja kunnan välittömän silmälläpidon alaisena. Ja kun ei ollut katsottu olevan syytä pitemmäksi ajaksi sitoa kuntaa sellaiseen kannatukseen kuin puheena olevaan, ei Lautakunta ollut tahtonut puoltaa yllämainittua tarjousta. Sitä vastoin Lautakunta oli ottanut harkittavakseen kysymyksen kunnan järjestämän työnvälitystoimiston perustamisesta; ja Lautakunta huomautti sellaisesta puolueettoman johdon alaisena olevasta työtoimistosta olevan seuraavat edut, nimittäin

että toimiston yhtäjaksoisesti antamat tilastolliset tiedot työvoiman tarjonnasta ja kysynnästä ovat paljon varmempi perustus työmarkkinain tilan arvostelemiselle kuin satunnaiset, enimmäkseen sellaisista tutkimuksista johtuvat tiedot, joiden todenperäisyyttä ei ole mahdollista tarkastaa, ja että tämän johdosta ei ainoastaan yksityisillä työnantajilla ja työntekijöillä vaan myöskin kunnalla ja valtiolla taloudellisissa laskuissa voi olla hyötyä työnvälitystoimistojen tilastosta;

että niiden tietojen johdolla, joita toimiston kautta saatetaan yleisesti tiettäväksi saatavana olevasta työstä, työnhakijat voivat välttää umpimähkään lähtemistä paikkakuntiin ja laitoksiin, joista ei mitään työtä saada, minkä kautta ajan ja rahan hukkaa säästetään työnhakijoilta, työpalkkain

liiallista alentamista ehkäistään ja vähennetään muita haittoja, joita syntyy kun niin monta työnhakijaa kokoutuu yhteen paikkaan, että suuremman joukon täytyy pitemmän ajan kuluessa käydä työttöminä, sekä työntekijät erittäinkin voivat välttää turhasta kuljeskelemisesta johtuvia siveellisiä vaaroja;

että edelleen sitä vaikeutta, joka kohtaa, kun työttömyyden aikana on laskettava, kuinka laajalti hätäaputoita on tarpeen, sekä valmistettava työnansiota etupäässä kunnan omille jäsenille ja niistä enin tarvitseville, melkoisesti helpotetaan sen kautta, että toimistossa työnhakijat merkitään kirjoihin ja että tämän nojalla on olemassa tietoja työttömäin lukumäärästä, heidän ammatistaan, kotipaikkaoikeudestaan ja perheoloistaan y. m.;

että sen ohessa vaivashoidon avun ja yksityisen hyväntekeväisyyden tyydytettäviä vaatimuksia vähennetään sen työnsaannin tasauksen ja kerjuun vähentymisen kautta, jonka välitystoimisto aikaansaa;

että vielä edelleen sitä tappiota, joka työntekijöille ja työnantajille syntyy siitä, että teollisuudessa ilmentuvia joutilaita paikkoja ei heti täytetä ja että työnansio sekä tuotanto siten tulevat vähäisemmiksi kuin voisivat olla, supistetaan mahdollisimman vähiin työtoimiston kautta;

että hyvin järjestetty työnvälitys monessa tapauksessa lisää työntilaisuutta ja että työvoimat tulevat tarkemmin hyväksikäytetyiksi kuin jollei suunnitelmanmukaista työnvälitystä ole, koska helppous saada soveliaista työvoimaa vaikuttaa virkistävästi teollisuustoimintaan, aiheuttaa sen laajentamista sekä sellaisten töiden kaupungissa ja maalla teettämistä, jotka työvoiman tarjouksien puutteessa olisivat jääneet toimittamatta;

että samaten puolueettomat työnvälitystoimistot välittävän toimintansa kautta jossakin määrin osaksi ehkäisevät työlakkojen ja työnsulkujen syntymistä, osaksi lieventävät niitä; ja

että yleensä se hedelmällinen työ, jonka kunnalliset, puolueettomat välitystoimistot ulkomailla ovat suorittaneet, ja se onnellinen myötävaikutus, joka niiden hallinnon hoitamisessa on ollut työntekijäin ja työnantajain edustajilla, on osaltansa vaikuttanut luottavaisen välin syntymiseen ja voimassapitämiseen näiden yhteiskuntaluokkain kesken; sekä

että vihdoin se työttömyyden väärinkäyttäminen, jota valvontaa vailla olevat paikanvälitystoimistot harjoittavat yksityisen voiton saamiseksi, tulisi suureksi osaksi jäämään pois.

Kustannukset kunnallisen työnvälitystoimiston perustamisesta, jotka oli arviolta laskettu 6,000 markaksi vuodessa, tnlisivat Lautakunnan mielestä täysin korvatuiksi sen melkoisen hyödyn kautta, jonka sellainen

laitos tuottaisi työnantajille ja monille työntekijöille, erittäinkin sellaisille, jotka ennen muita tarvitsivat kunnan tukea ja ohjausta työnhaussa. Tähän tulivat lisäksi ne edut, joita niin tärkeän yhteiskunnallisen asian järjestäminen tuottaisi kunnalle sekä yleensä että erittäinkin hätäaputoiden määräämiseen ja vaivahoidon toimittamiseen nähden. Mitään seikkaperäistä suunnitelmaa aiotun toimiston järjestämiseksi Lautakunta asian silloisessa tilassa ei ollut tahtonut esittää. Täysin tarkoitustaan täyttääksensä täytyi työnvälityksen nimittäin ulottaa toimintansa laajemmille alueille ja erittäin tärkeä oli sentähden yrityksen menestymistä varten, että samallaisia työtoimistoja perustettaisiin myöskin muihin paikkakuntiin maassamme, varsinkin suurempiin teollisuuskeskuksiin. Kun Lautakunta oli pitänyt erittäin suotavana, että eri kunnat puheiksi tulleita työtoimistoja suunniteltaessa noudattaisivat samaa ohjelmaa ja järjestäisivät työnvälitystoimistonsa yhtenäisesti, joka voi melkoisesti helpottaa yhteistyötä sekä periaatteessa että käytännöllisissä erikoisseikoissa, niin Lautakunta oli havainnut suotavaksi, että edustajia maamme suuremmista kaupunkikunnista, missä mainitunlaisia laitoksia voi tulla kysymykseen, yhteisesti neuvottelisi asiasta ja antaisi sille tarpeellisen valmistelun. Lautakunta esitti sentähden, että Kaupunginvaltuusto tahtois kutsua Porin, Kotkan, Tampereen, Vaasan, Viipurin, Oulun ja Turun kaupunkien kunnalliseduskunnat, samaten kuin Helsingin Kaupunginvaltuustokin, valitsemaan kukin jäsenensä toimikuntaan, joka ottaisi kysymyksen kunnallisen työnvälityksen aikaansaamisesta harkittavaksensa, erityisesti huomioon ottaen että työtoimistoja samaan aikaan perustettaisiin sanottuihin kuntiin.

Tähän esitykseen päätti ¹⁾ Kaupunginvaltuusto suostua, jonka jälkeen ja sittenkuin mainituista kaupungeista oli tullut tieto, että asianomaiset Kaupunginvaltuustot olivat hyväksyneet ehdotuksen, edustajaksi toimikuntaan Helsingin kaupungin puolesta valittiin ²⁾ filosofian tohtori Santeri Ingman, jonka ohessa Kaupunginvaltuusto käyttövaroistaan osotti 600 markan määrän sihteerin palkkaamiseen ja kirjallisuuden ostamiseen y. m.

Vuoden lopussa teki T:ri Ingman ehdotuksen, että Kaupunginvaltuusto päättäisi väliaikaisen työnvälitystoimiston perustettavaksi Helsinkiin ja vuodeksi 1903 myöntäisi sitä varten 7,700 markan määrärahan; että toimiston johtajan toimi niin pian kuin mahdollista julistettaisiin Kaupunginvaltuuston puheenjohtajalta haettavaksi neljäntoista päivän kuluessa; sekä että Kaupunginvaltuusto, samalla kuin valitaan jäseniä kau-

¹⁾ Kpvn pöytäk. 22 p:ltä huhtik. 7 §. — ²⁾ S:n s:n 4 p:ltä marrask. 29 §.

pungin muihin lautakuntiin, valitsisi kolmimiehisen valiokunnan väliaikaisen työnvälitystoimiston hallintoneuvostoksi, jossa tulisi olla yksi työntekijä ja yksi työnantaja. Sittenkuin valmistusvaliokunta oli antanut lausunnon ja ehdotuksen asiasta, päätti ¹⁾ Kaupunginvaltuusto

että vuodeksi 1903 perustettaisiin väliaikainen työnvälitystoimisto;

että jätettäisiin arviovaliokunnalle toimeksi ehdottaa ja menoarvioon ottaa toimistoa varten tarvittava määräraha;

että perustettava hallintoneuvosto valittaisiin muitakin lautakuntia vuodeksi 1903 valittaessa;

että hallintoneuvosto saisi asettaa toimiston johtajan; sekä

että hallintoneuvoston tulisi Kaupunginvaltuustolle antaa kertomus toimiston toiminnasta.

Molempain kotimaisten kielten käyttäminen kunnallisissa virastoissa.

Vuonna 1901 Kaupunginvaltuustolle annetussa esityksessä olivat herrat K. Antell, Alfred Norrmén, Ludvig Clouberg, Gustaf Nyström, Leon. von Pfaler ja August Nybergh esittäneet, eikö käytännöllisistä syistä ja jotta, kunnassa vallitseviin kielioloihin katsoen, tyydyttäisiin oikeutettuja vaatimuksia, voitaisi havaita tarvittavan määräyksiä molempain kotimaisten kielten käyttämisestä erinäisissä tapauksissa kunnallisten viranomaisten puolesta. Sittenkuin Kaupunginvaltuusto oli asettanut ²⁾ erityisen valiokunnan valmistelemaan tätä asiaa ja valiokunta siitä oli antanut mietinnön ³⁾, päätti ⁴⁾ Valtuusto valiokunnan ehdotuksen mukaisesti kunnallishallinnon virallisesta kielestä säätää seuraavasti:

Jokaisella on oikeus, niinkuin ennenkin, kaikissa kunnallisissa virastoissa ja kunnallisten viranomaisten edessä suullisesti ja kirjallisesti käyttää sitä kotimaista kieltä, ruotsia tahi suomea, jonka hän pitää itsellensä edullisimpana.

Kaupunginvaltuuston keskusteluissa johdetaan puhetta ja laaditaan äänestykset puheenjohtajan määrättävällä kielellä, ruotsiksi tahi suomeksi. Valtuuston pöytäkirjat ja ulosmenevät toimituskirjat sekä esittelylistat laaditaan maamme molemmilla kielillä, ruotsiksi ja suomeksi, rinnakkain ja palstalle. Valtuuston diaarit pidetään niinkään sekä ruotsiksi että suomeksi.

Rahatoimikamari ja muut kunnalliset lautakunnat sekä Valtuuston valiokunnat ja muut kunnalliset toimimiehet määräävät itse, mitä kieltä, ruotsia taikka suomea, on käytettävä diaareissa ja muissa säilytettävissä

¹⁾ Kpvn pöytäk. 9 p:ltä jouluk. 25 §. — ²⁾ Sn sn 14 p:ltä tammik. 20 §. — ³⁾ Kpvn pain. asiak. N:o 26. — ⁴⁾ Kpvn pöytäk. 27 p:ltä toukok. 19 §.

asiakirjoissa, mietinnöissä sekä kirjevaihdossa Valtuuston ja muiden virastojen ja viranomaisten kanssa. Yleisölle menevät toimituskirjat laaditaan, mikäli ne ovat kauppakirjoja, huoneenvuokra-, arenti-, urakkakontrakteja taikka muita asiakirjoja, joilla on suurempi ja pysyväisempi merkitys, taikka kun ne voidaan kirjoittaa lanketille, molemmilla kielillä niinkuin Valtuuston toimituskirjoista edellä on sanottu; muihin yleisölle meneviin asiakirjoihin nähden noudatetaan samallaista menettelyä, jollei asianomainen lautakunta tahi viranomainen, tarpeenmukaisesti huomioon ottaen asiallisen tarpeen taikka lausuman toivomuksen, harkitse ainoastaan yhtä kieltä pitävän tulla kysymykseen.

Rahatoimikamarin kertomus kunnallishallinnosta annetaan molemmilla kielillä.

Näiden säännösten piti tulla voimaan 1 p:stä tammikuuta 1903 ja valmistusvaliokuntaa sekä asianomaisia kunnallisia lautakuntia kehoitettiin hyvissä ajoin ennen tämän vuoden loppua Valtuustolle ehdottamaan niitä toimenpiteitä, jotka päätetyn kunnalliskielen järjestämisen johdosta ehkä havaittaisiin tarpeen vaatimiksi.

Tämän johdosta esitti Kaupunginvaltuuston valmistusvaliokunta, että Valtuuston sihteerille avuksi suomalaista pöytäkirjaa ja suomalaisia toimituskirjoja varten toistaiseksi asetettaisiin toinen notario, palkattava 2,400 markalla vuodessa, sekä että nykyisen sihteerin palkkaus, sen lisätyön ja vastuunalaisuuden tähden, minkä uusi järjestys hänelle tuotti, korotettaisiin 3,000:sta 3,600 markkaan vuodessa, ja Valtuusto päätti ¹⁾ suostua tähän esitykseen.

Rahatoimikamari taas esiintoi ²⁾, että molempain kotimaisten kielten käyttäminen vaati työvoiman lisäämistä Rahatoimikamarin kansliassa ja erinäisiä siitä johtuvia työjärjestyksen muutoksia. Notarion tulisi perinpohjin tuntea molemmat kotimaiset kielet ja joka päivä virkatunteina olla toimessa kansliassa. Hänet olisi velvoitettava toisella kotimaisella kielellä laatimaan sihteerin sepittämän kunnalliskertomuksen. Puhtaasti lainopilliset tehtävät Rahatoimikamarissa olisivat erotettavat notarion toimesta ja annettavat erityisen Rahatoimikamariin asetettavan asiamiehen suoritettaviksi. Kaupunginkamreerin asiana oleva velvollisuus konkurssi- ja vuosihaastejutuissa valvoa kaupungin ja kruunun saatavia, jotka ovat Rahatoimikonttorin kannettavat, olisi sen ohessa uskottava samalle asiamiehelle.

¹⁾ Kpvn pöytäk. 25 p:ltä marrask. 19 §. — ²⁾ Rhtkn kirj. N:o 205 lokak. 16 p:ltä (Kpvn pain. asiak. N:o 37).

Rahatoimikamarin sihteerin palkkaus, 10,000 markkaa vuodessa ynnä 1,000 markan korotus 5 ja 10 vuoden palveluksen jälkeen, olisi viran silloisen haltijan erotessa, minkä ilmoitettiin tapahtuvan kuluvan vuokravuoden lopussa, vähennettävä 8,000 markkaan vuodessa samallaisine koroituksineen. Notarion palkkaus olisi oleva 5,000 markkaa vuodessa ynnä 500 markan korotus 5 ja 10 vuoden jälkeen. Asiamieheksi valittaisiin Rahatoimikamarin silloinen notario, joka oli ilmoittanut siihen suostuvansa, samasta palkasta kuin ennenkin eli 3,000 markasta. Rahatoimikamarin aktuarion toimi, joka oli asetettu ainoastaan kolmen vuoden ajaksi, 9 p:stä toukuukuuta 1900 lukien, olisi edelleenkin pysytettävä, ja uusi notario sekä asiamies ja aktuario — viimemainittu hänen määräyksensä päättyessä — olisivat asetettavat molemmanpuoliselle kuuden kuukauden irtisanomisajalle. Rahatoimikamarin virkamiehet, paitsi kanslisti, voisivat tointen uuden järjestämisen johdosta tarvittaessa palvella toistensa edestä ja siten sijaisia palkkaamatta saada kuukauden loma-ajan. Kanslistin kesälomaa varten tarvittaisiin kuitenkin 100 markan määräraha. Rahatoimikamarin esityksen mukana oli ehdotus uudeksi Rahatoimikamarin johtosäännöksi sekä Rahatoimikonttorin johtosäännön 3 §:n e) momentin muutokseksi, jonka ohessa Rahatoimikamari, tarkemmin esittämillään syillä, ehdotti, eikö Puutarhalautakuntaa voitaisi 1903 vuoden alusta lakkauttaa ja sen tehtävät palauttaa Rahatoimikamarille, jolloin, kun etupäässä Rahatoimikamarin puheenjohtajan oli pidettävä huolta tästä erikoisalasta ja Rahatoimikamarissa esiteltäviksi valmistettava siihen kuuluvat asiat, puheenjohtajan palkkiota voitaisiin jonkun verran lisätä. Asian valmistelun antoi Kaupunginvaltuusto toimeksi erityiselle valiokunnalle, joka antamassaan mietinnössä ¹⁾ tärkeissä kohdin vastusti Rahatoimikamarin ehdotusta ja sen sijasta esitti virantoimituksen Rahatoimikamarin kansliassa toiselle kannalle järjestettäväksi. Pääasiassa yhtäpitävästi valiokunnan ehdotuksen kanssa päätti ²⁾ Kaupunginvaltuusto sittemmin: että Rahatoimikamarin puheenjohtajan 1903 vuoden alusta tuli Rahatoimikamarin määrättävänä aikana olla läsnä Rahatoimikamarin kansliassa; että tämän nojalla Rahatoimikamarin puheenjohtajan palkkio oli vuodesta 1903 alkaen korotettava 2,500:sta 4,000 markkaan vuodessa; että siinä järjestyksessä, kuin Rahatoimikamarin ohjesäännön 7 § säättää, Rahatoimikamarin kansliaan oli asetettava sihteerille ja notariolle apulainen suomen kieltä varten 4,000 markan palkkiosta vuodessa; että Rahatoimikamarin sihteerin palkkaa oli, silloisen sihteerin

¹⁾ Kpvn pain. asiak. N:o 43. — ²⁾ Kpvn pöytäk. 16 p:ltä jouluk. 8 §.

eroamisesta lähtien, suoritettava 8,000 markkaa vuosittain ynnä 1,000 markan korotus viiden ja kymmenen vuoden palveluksen jälkeen; mutta että kysymys Rahatoimikamarin kanslian toisin järjestämisestä ja uuden johtosäännön kanslialle vahvistamisesta raukeaisi.

Muissa kunnallisissa virastoissa ja lautakunnissa molempain kotimaisien kielten käyttämistä koskevain määräysten ei havaittu vaativan mitään virkamiehistön lisäystä.

Rahatoimikonttori oli esittämillään syillä ehdottanut, että Rahatoimikonttoriin saataisiin 1903 vuoden alusta lähtien asettaa vielä yksi nuorempi kirjjanpitäjä, jolla olisi vuosirahansäännössä vuodelta 1886 määrätty kolmentuhannen markan palkka vuodessa ja oikeus 10 prosentin palkankorotukseen viiden ja kymmenen vuoden palveluksen jälkeen, sekä toinen vahtimestari, joka saisi 1,200 markan vuosipalkan sekä oikeuden 100 markan korotukseen viiden ja kymmenen vuoden palveluksen jälkeen. Sen ohessa Rahatoimikonttori oli laatinut seuraavan ehdotuksen Rahatoimikonttorille voimassa olevan, 19 p:nä maaliskuuta 1895 annetun johtosäännön muutoksiksi.

Rahatoimikonttorin virkamiehistön lisääminen.

2 §.

Saa seuraavan muutetun sanamuodon:

Rahatoimikonttorin johtajana on kaupunginkamreeri ja hän hoitaa sen toimintaa kaupunginrahastonhoitajan, vanhemman ja nuoremman kirjjanpitäjän sekä konttorikirjurin, tarvittavain ylimääräisten apulaisten ja vahtimestarein avulla.

3 §.

mom. n) saa seuraavan muutetun sanamuodon:

Maistraatin määräyksen mukaan laatia ja allekirjoittaa ne tilit Rahatoimikonttorissa kannetuista kruununvaroista, jotka asetuksenmukaisesti ovat annettavat.

4 §.

Poistettavan entisen c) momentin sijasta säädetään:

c) laskea Rahatoimikonttoriin lähetetyt, lunastetut obligatsioonit ja kupongit, jotka kuuluvat kaupungin obligatsioonilainoihin, sekä todisteilla varustaa niiden mukana olevat luettelot.

mom. g) jää pois.

mom. h), i), k) ja l) merkitään g), h), i) ja k).

5 §.

Tämän §:n mom. a), b), c) ja d) tulevat näin kuuluviksi:

a) pitää kaupungin pääkirjaa

b) kaupunginkamreerin valvonnan alaisena tehdä neljännesbilansit sekä tilinpäätös,

c) avustaa kaupunginkamreeria tälle kuuluvissa tehtävissä sekä kaupunginrahastonhoitajan taikka jonkun nuoremman kirjanpitäjän estettynä ollessa Rahatoimikamarin määräyksestä toimittaa hänen tehtäviensä,

d) toimia apulaisrahastonhoitajana varojen kannoissa ja muissa tilaisuuksissa, jolloin kaupunginkamreeri sen harkitsee tarpeelliseksi.

6 §.

Koko § muutetaan näin kuuluvaksi:

Nuoremmilla kaupungin-kirjanpitäjillä, jotka Kaupunginvaltuusto Rahatoimikamarin ehdotuksesta ja kaupunginkamreeria kuultuansa virkaan asettaa, ei saa olla muuta sellaista tointa, että se käypi haitalliseksi heidän toiminnalleen kaupungin palveluksessa.

Heidän velvollisuutensa on, kaupunginkamreerin tarkemman määräyksen ja jaoituksen mukaan,

a) pitää kassapäiväkirjaa, memoriaalia ja muita kaupungintilejä varten tarvittavia erikoiskirjoja,

b) tarkastaa kirjanpidon perustuksena olevat todisteet,

c) kaupunginkamreerin valvonnan alaisena toimittaa niiden kruunun- ja ylimääräisten varain kirjanpito, jotka ovat Rahatoimikonttorin kannettavat taikka sieltä maksettavat,

d) pitää tarkastusluetteloja kaupungin kalustoluetteloista,

e) hoitaa Rahatoimikonttorin arkistoa,

f) sitä varten määrätystä palkkiosta maksaa kaupungin työmiesten palkat Rahatoimikonttoriin tulleiden työlistain mukaan,

g) muuten suorittaa kaupunginkamreerin heille antamia toimia ja vanhemman kirjanpitäjän estettynä ollessa toimittaa hänen tehtävänsä.

Nämä Rahatoimikonttorin ehdotukset alisti ¹⁾ Rahatoimikamari Kau-

¹⁾ Rhtkn kirj. N:o 216 lokak. 21 p:ltä (Kpvn pain. asiak. N:o 39).

punginvaltuuston harkittavaksi ja, Rahatoimikamarin puoltavan lausunnon mukaisesti, Valtuusto päätti ¹⁾ hyväksyä ne.

Kuvernöörille antamassaan ja tämän, puoltaen armollista hyväksymistä, Keisarilliseen Senaattiin lähettämässä ehdotuksessa 31 p:ltä lokakuuta 1901 oli poliisimestari översti W. Carlstedt esittänyt pääasiallisesti että poliisilaitoksen henkilökuntaan lisättäisiin etupäässä 3 poliisimestarin apulaista, joista kuitenkin yksi tulisi nykyisen poliisitarkastajan sijaan, sekä 3 komisariusta, 4 ylikonstaapelia ja 210 konstaapelia, minkä kautta viimeainittujen toimimiesten luku, 1900 vuoden vuosirahansääntöön verrattuna, enennettäisiin, komisariusten 8:sta (rikoskomisarius niihin luettuna) 11:een, ylikonstaapelien 17:stä 21:een ja konstaapelien 170:stä 380:een;

Poliisimestarin ehdotus eräistä, poliisilaitosta koskevista muutoksista.

että palkkausedut korotettaisiin m. m.: poliisimestarille mainitussa vuosirahansäännössä määrätystä 11,000 markasta (jonka lisäksi silloisella viranhaltijalla oli mieskohtaista lisäpalkkiota 1,500 markkaa) 15,000 markkaan, jota paitsi tulisi „poliisimestarin hevosten ylläpitoon“ 1,500 markkaa ja kerran kaikkiaan määrättäisiin 5,000 markkaa „2 hevosen ja ajokalujen ostamiseen poliisimestarin käytettäväksi“; sihteerille, jolla oli yhteensä 3,200 markkaa ja sen ohessa virkasivutuloja (ehdotuksessa arvioituja „noin 9,000 markaksi“), 6,200 markkaan, jota vastoin sanotut sivutulot „menisivät poliisille“; sekä komisariuksille, joilla oli yhteensä, rikoskomisariuksella 7,000 markkaa, kahdella komisariuksella kummallakin 3,800 ja viidellä kullakin 3,600 markkaa, 8,200 markkaan yhdelle (etsivän osaston johtajalle), 5,700 markkaan toiselle (keskusosaston johtajalle) ja 5,400 markkaan kullekin 9 muulle; sekä että ehdotetuille poliisimestarin apulaisille määrättäisiin palkkaa, palkkiota ja vuokratrahaa, yhdelle vanhemmalle sellaiselle 10,000 markkaa ja kummallekin muulle 8,500 markkaa (kun taas poliisitarkastajalla oli kaikkiaan 8,000 markkaa); sekä että ylikonstaapelit ja konstaapelit 200 markan vuokratrahansa sijasta joko saisivat asianomaisissa piireissään ja keskusosaston poliisimiehet siinä käytettäväkseen „sopivia asuntoja ynnä lämpöä, valaistusta ja vettä“ taikka, jollei sellaista asuntoa luonnossa annettaisi, vuokratrahaa, kukin ylikonstaapeli 720 ja kukin konstaapeli 600 markkaa;

että osaksi eräitä muutenkin jo olemassa olevia määrärahoja korotettaisiin, m. m. Kuvernöörin käytettäväksi poliisihoidon edistämiseksi tilin- tekoa vastaan myönnetty 5,000 markan määräraha 10,000 markkaan, osaksi

¹⁾ Kpvn pöytäk. 4 p:ltä marrask. 31 §.

myönnettäisiin eräitä uusiakin määrärahoja, niiden joukossa niinikään Kuvernöörin käytettäväksi 5,000 markkaa, „josta olisi velvollisuus tehdä tili Kenraalikuvernöörille“;

että poliisilaitokselle vahvistettaisiin, ehdotuksen toteuttamista varten, uusi vuosirahansääntö, jonka loppusumma olisi 626,770 markkaa 1900 vuoden vuosirahansäännön loppusummaa 375,650 markkaa suurempi eli 1,002,420 markkaa; sekä

että poliisikamariin perustettaisiin „osotetoimisto“, joka olisi tarpeen jotta poliisi voisi „tarkoin tuntea väestöä ja ehkäistä kaikellaisia epäjärjestyksiä, valvoa ettei tehtäisi hankkeita asukasten omaisuutta vastaan ja suojella heitä väkivallalta“ sekä edellytti, että joka talossa olisi „vastuunalainen talonmies“, jonka tähden asianomaiset talonomistajat olisi velvoitettava palkkaamaan sellaisia talonmiehiä, ainakin yhden joka taloa varten, ollen näiden m. m. ympäri vuorokauden oltava päivystäjänä — aina yhden talonmiehen joitakin taloja varten, poliisimestarin harkinnan mukaan —, poliisiin käskystä vietävä sen osottamia henkilöitä poliisipiiriin asemalle ja annettava poliisimiehelle kaikkea tarpeellista apua, „tunnettava jokainen talossa asuva henkilö, hänen perheolonsa, arvonsa tai virka-arvonsa ja toimensa“ sekä tätä tarkoitusta varten pidettävä talon kaikista asukkaista eräitä päiväkirjoja, poliisiin määrättävään kaavain mukaan.

Sittenkuin Keisarillinen Senaatti 15 p:nä tammikuuta 1902 oli antanut puheenalaisesta ehdotuksesta vaatia Kaupunginvaltuuston lausuntoa, asetti ¹⁾ Valtuusto asiaa valmistamaan erityisen valiokunnan, johon sittemmin lähetettiin ²⁾ muun muassa Valtuustolle annettu, ruotsiksi ja suomeksi laadittu esitys useilta kaupungin talonomistajilta, jotka siinä, poliisimestarin ylläkerrotun ehdotuksen johdosta, että talonomistajat velvoitettaisiin asettamaan talonmiehiä, joilla olisi poliisimiehen velvollisuuksia, pyysivät että Valtuusto tahtoisii asiasta vaaditussa lausunnossaan saattaa asianomaisten tietoon, että Helsingin kaupungin talonomistajat eivät katsoneet puheenalaisista uutista räsituslaillisesti voitavan heille panna ja siis jyrkästi vastustivat ehdotettua uutta talonpoliisimieslaitosta.

Laajassa mietinnössä ³⁾ antoi valiokunta ensiksikin historiallisen selonteon kaupunkien poliitiahallinnosta ja poliisihoidosta, osottaen kuinka aikaisemmat periaatteet poliisihoidon toimittamisesta viime aikoina olivat toisin muodostuneet ja tämän johdosta niiltä maamme kaupungeilta, jotka oli

---

¹⁾ Kpvn pöytäk. 4 p:ltä helmik. 2 §. — ²⁾ Sn sn 22 p:ltä huhtik. 27 §. — ³⁾ Kpvn pain. asiak. N:o 32.

varustettu poliisikamareilla, otettu oikeus itse tarkoitusta varten asetettujen virka- ja palvelusmiesten kautta toimittaa järjestyksen ja turvallisuuden voimassapitämistä sekä kaikki vaikutus poliisin toimintaan ja johtoon sekä niiden viranomaisten asettamiseen, joille se oli uskottuna. Sitä vastoin oli valtio ottanut suorittaakseen poliisilaitosten kustannuksista osan, joka yleensä oli ollut suurempi kuin kaupunkien oma osuus. Mutta poliisitoimen mainitusta toisinjärjestämisestä teki valiokunta edelleen sen johtopäätöksen, että kaupunki, kunnallisen itsehallinnon lainsäätämäin periaatteiden mukaan, ainoastaan sikäli voitiin havaita velvolliseksi osaltansa kustantamaan laitoksia yleisen järjestyksen ja turvallisuuden voimassapitämiseksi sekä määräämään varojansa tuohon tarkoitukseen, kuin kaupunki itse harkitsi mainittujen laitosten olevan tarpeellisia ja varoja sentähden siihen myönnettävä. Tästä käsityksestä olikin aina tätä ennen kaupungin puolesta kiinni pidetty, eikä hallitukseen ollut sen oikeutusta yleensä pannut kysymykseen.

Valiokunta esitti tämän jälkeen taulun, joka Helsingistä ja maamme muista poliisikamarilla varustetuista kaupungeista osotti eri vuosilta sekä toiselta puolen poliisin alipäällikköjen ja miehistön luvun ja toiselta puolen asianomaisten kaupunkien väkiluvun suhteen, että myöskin poliisin kustannukset, jonka ohessa valiokunta liitti siihen tiedon vastaavista oloista eräissä Venäjän ja skandinaviaalaisten maiden kaupungeissa. Näiden tietojen mukaan olivat vuonna 1900 Helsingissä poliisilaitoksen koko kustannukset 4 markkaa 2 penniä asukasta kohti, jota vastoin nämä kustannukset olivat Riisassa 2 markkaa 49 penniä, Räävelissä 2 markkaa 34 penniä, Tukholmassa 5 markkaa 44 penniä, Malmössä 3 markkaa 47 penniä ja Kristianiasa 5 markkaa 5 penniä asukasta kohti. Poliisimestari Carlstedtin ehdotuksen mukaan olisi taas poliisitoimen vuotuiset kustannukset nousseet koko 10 markkaan jokaista asukasta kohti, siihen lukematta ehdotetun talo-
 poliisin kustannuksia. Perinpohjaisesti mainittua ehdotusta tarkastettuaan huomautti valiokunta olevan epäiltävä, oliko mikään poliisikunnan lisäys ensinkään tarpeen vaatima. Mutta siihen katsoen: että kaupungin väkiluku ja rakennettu alue parina viime vuonnakin oli jonkun verran lisääntynyt; että itse asiassa oli varsin vaikea ellei mahdoton jollakin paikkakunnalla kuhunkin aikaan olevista oloista tarkalleen päättää, kuinka suuri poliisivoima paikkakunnalle oli tarpeen; sekä että tämän epätietoisena ollen oli oikeampi kaiken varalta valita ehkä jonkun verran liian suuri kuin kenties liian pieni vaihtopuoli, niin valiokunta, ottaen senkin huomioon, että rikoskomisarius oli todistanut etsivän osaston alipäällikkö-

kunnan ja miehistön kaipaavan lisäystä, päättänyt puoltaa ylikonstaapelien ja konstaapelien lukumäärää lisättäväksi, edellisten 2:lla eli 17:stä 19:ään ja jälkimäisten 30:llä eli 170:stä 200:aan. Kun täten saataisiin yhteensä 219 poliisimiestä, tulisi kutakin sellaista kohti 457 asukasta sekä, jos kaikki kaupungin maa luettaisiin mukaan, 6,8 hehtaarin ja, jos tarkoitettiin ainoastaan varsinaista kaupunkia, 2,0 hehtaarin suuruinen valvonta-alue. Ja valiokunnan varman mielipiteen mukaan, pitäisi sellaisen poliisin lisäyksen pitemmäksi ajaksi täysin vastata tarvetta.

Mitä sitten tuli poliisimestarin tekemään ehdotukseen uudeksi poliisilaitoksen vuosirahansäännöksi, aiheutti se valiokunnan puolesta sen yleisen muistutuksen, että ehdotuksen sisältämät sekä entisten määrärahaisten lisäykset että uudet määrärahat, kaikkein suurimmaksi osaksi, eivät olleet minkään pätevän tarpeen vaatimia, samaten kuin ehdotuksentekijä ei edes ollut mitenkään perustellut useimpia näistä eristä.

Ehdotuksen erikoiskohdista lausui valiokunta seuraavaa:

„Poliisimestarille ehdotettu 15,000 markan palkkausmäärä käsittäisi itse asiassa 4,000 markan lisäyksen nykyiseen, eikä ainoastaan 2,500 markan, niinkuin ehdotuksessa sanotaan; sillä kun se 1,500 markan erityinen määräraha, joka poliisimestari Carlstedtin edeltäjälle virassa siihen nähden, että hän niin etevästi oli sitä hoitanut, on myönnetty nimenomaan mieskohtaisena lisäpalkkiona, ei herra Carlstedtillä ole mitään oikeutta tähän määrärahaan. Eikä valiokunta puolestaan tätä nykyä katso olevan mitään syytä puheenalaisen virkamiehen palkkauksen korottamiseen.

Sihteerin palkkausetuihin nähden ehdotettua muutosta ei valiokunta myöskään katso olevan aihetta puoltaa, semminkään kun ne virkasivutulot, jotka sihteerin nyt voimassa olevan toimitustaksan mukaan on oikeutettu kantamaan, „menisivät poliisille“ — kuitenkin tätä merkitsemättä vähennykseksi vuosirahansäännön loppusummasta — eikä edes ole ilmoitettu, kuka tahi kutka poliisiin kuuluvat tai mahdollisesti poliisi kokonaisuudessaan pääsisi nauttimaan sanottua ylimääräistä etua.

Komisariusten palkkaukseen nähden — lukuunottamatta rikoskomisariusta, josta tässä ei ole puhe — on huomattava, että heille ehdotetun runsaan korotuksen perusteena on pääasiallisesti komisariusten itsensä antamia „tietoja poliisikomisariuksen vuotuisista menoista Helsingissä“, jotka tiedot, päättyen 6,555 markkaan, sisältävät muun muassa sellaisia eräitä, kuin menoja talouteen 2,400 markkaa, vuokraa 1,200 markkaa ja „edustus-kustannuksia“ 1,200 markkaa. Ehdotuksessa komisariusten vaatimukset tosin alennetaan 5,700 markaksi yhdelle ja 5,400 markaksi toisille, mutta tähän

sisältyvääkään palkanlisäystä ei valiokunta näiden toimimiesten yhteiskunnalliseen asemaan nähden voi pitää mitenkään asianhaarain vaatimana.

Ylikonstaapeleille ja konstaapeleille ehdotetaan myöskin melkoinen palkkaetujen korotus 720 ja 600 markan vuokratulojen muodossa sen 200 markan vuokra-avun sijasta, joka heillä kullakin nyt on. Tähänkään korotukseen ei valiokunnan mielestä ole päteviä syitä. Kaikille konstaapeleille myönnettiin 1900 vuoden vuosirahansäännössä mainittu vuokra-apu lisäyksenä heidän 1897 vuoden vuosirahansäännössä määrättyihin palkkaetuihinsa, ja uusi lisäys tähän nyt taas näyttää varsin aiheettomalta. He ovat jo nykyisin melkoista paremmin palkatut kuin useimmat palvelusmiehet kaupungin virastoissa, esim. satamakonstaapelit, joilla on 1,000 à 900 markkaa; jopa poliisimestarin ehdotuksen mukaan poliisikonstaapelit tulisivat osaksi parempaan ja muuten suunnille taikka lähes yhtä hyvään asemaan kuin kaupungin kansakoulunopettajat, vaikka edellytykset ja tehtävät molemmiin puolin ovatkin niin erilaiset.

Sen makasiininhoitajan sijasta, jolle 1900 vuoden vuosirahansäännössä on otettu 120 markan palkkio ja jota tointa toinen etsivän osaston ylikonstaapeli on hoitanut, on ehdotuksessa yksi makasiininhoitaja, saaden 1,500 markkaa palkkausta, vaikka tähän ei esiintuoda mitään perustelua. Mutta valiokunta on kuitenkin — koska rikoskomisarius siihen nähden, että makasiininhoitajan on hoidettava ja vastattava sekä pidettävä päiväkirjaa kaikista niistä tavaroista, jotka etsivästä osastosta makasiiniin talletetaan, ehdottanut mainittua palkkiota korotettavaksi 300 markkaan — katsonut pitävänsä puoltaa tätä korotusta.

Koska on ilmoitettu, että nykyisestä 2,000 markan määrärahasta korvauksiksi syyttömästi virassa sattuneesta vaatteiden vahingoittumisesta, joka määräraha ehdotetaan lisättäväksi 5,000 markkaan, tähän saakka ei ole mennyt kuin vähäinen osa, niin ei ole ensinkään aihetta sanotun määrärahan korottamiseen.

Myöskin nyt Kuvernöörin käytettävänä tilintekoa vastaan olevasta 5,000 markan määrärahasta on jäänyt säästöä eikä sitä siis tarvitse korottaa.

Sitä uutta 5,000 markan määrärahaa, joka ehdotetaan niinkään asetettavaksi Kuvernöörin käytettäväksi, mutta tilintekoa vastaan Kenraalikuvernöörille, valiokunta jyrkästi ehdottaa hyljättäväksi“.

Valiokunnan puoltaman henkilökunnan lisäyksen laskettiin tuottavan menoja kaikkiaan 49,395 markkaa vuodessa; ja valiokunta ehdotti, että Kaupunginvaltuusto annettavassaan lausunnossa ilmoittaisi kaupungin suos-

tuvan osaltansa poliisihoidon vahvistamista varten suorittamaan kolmannen osan sanotusta rahamäärästä, edellyttäen että valtiovarasto puolestaan siihen suorittaisi loput kaksi kolmannesta.

N. k. osotetoimiston poliisikamariin perustamista koskevasta poliisimestarin ehdotuksesta lausui valiokunta vihdoin seuraavaa:

„Että poliisin tulee tuntea kaupungin asukkaat sekä koettaa ehkäistä epäjärjestyksiä ja väkivaltaisuuksia, on kyllä aivan oikein. Mutta siinä ei ole ensinkään perää, että mainittua tarkoitusta varten kaivattaisiin sellaista „osotetoimistoa“, kuin poliisimestari tahtoo — s. o. kokoonpantua pääasiallisesti poliisin käskynalaisista talonmiehistä, joilla olisi poliisimiehen oikeuksia ja velvollisuuksia, m. m. päivystämisvelvollisuus — sekä että sellainen laitos olisi „välttämätön jokaiselle hyvinjärjestetylle kaupungille“. Mainittuun tapaan järjestettyjä laitoksia ei ole, mikäli valiokunta on voinut saada tietää, muualla kuin Venäjällä ja puuttunee sielläkin monin verroin Helsinkiä väkirikkaammista kaupungeista. Mutta ei kuitenkaan voida kieltää, että esim. Saksan, Ranskan ja Englannin pääkaupungit ovat „hyvin järjestettyjä“.

„Osotetoimiston“ perustaminen Helsinkiin ei siis olisi ensinkään tarpeen vaatima. Mutta huomattava on ennen kaikkea, että toimisto, viattomasta nimestään huolimatta, nähtävästi tulisi — siihen kuuluvain talonmiesten kun olisi tarkoin pidettävä silmällä ja kirjaan merkittävä sekä poliisille kerrottava kaikkien asianomaisissa taloissa asuvain henkilöjen toimet ja teot — saamaan perin vihattavan tehtävän. Ja tältä kannalta katsoen toimiston perustaminen tulisi ehdottomasti hyljättäväksi.

Muuten sitä ehdotettua määräystä vastaan, että talonmiehen tulisi „poliisin käskystä viedä sen osottamia henkilöitä poliisipiirin asemalle“ muistutettakoon vielä erittäin, että poliisimiehen, joka pidättää jonkun ja siis on toimenpiteestä vastuunalainen, tulee itsensä toimittaa pidätetty poliisiasemalle samalla heti siellä tehdäkseen selkoa pidättämisen syystä.

Olettamus, että kaupungin talonomistajat voitaisiin vasten tahtoansa hallinnollista tietä velvoittaa toimeenpanemaan ja kustantamaan ehdotettua talopoliisilaitosta, on, kuten he itsekkin ovat huomauttaneet, vastoin selvää lakia, nimittäin kunnallishallinnosta kaupungeissa voimassaolevan armollisen asetuksen 7 ja 53 §:ää. Sillä nämä lainkohdat säätävät, että kaikkien kunnallisten oikeuksien ja velvollisuuksien (ainoastaan yhdellä poikkeuksella, josta nyt ei ole puhetta) tulee olla kaikille kaupunkikunnan jäsenille yhteiset sekä että ainoastaan sellaisia mieskohtaisia rasituksia, joita on suoritettu ennen laillisesti hyväksytyjen perustusten mukaan,

on edelleenkin samojen perusteiden mukaan suoritettava. Sellaisiin rasi-
tuksiin, jotka ovat erityisesti talonomistajain velvollisuutena, kuuluu talon
ja kadun puhtaanapito, mutta ei edes näiden velvollisuuksien täyttämistä
varten heitä voida velvoittaa palkkaamaan talonmiehiä, vaan täytyy heillä
olla valta täyttää ne muullakin tavalla (esim. puhtaanapitoyhtiöiden kautta,
missä siihen on tilaisuutta)“.

Valiokunta ehdotti sentähden, että Kaupunginvaltuusto esitetyillä
syillä jyrkästi hylkäisi tämän osan poliisimestarin ehdotusta.

Asiaa esiteltäessä päätti ¹⁾ Kaupunginvaltuusto hyväksyä valiokun-
nan mietinnön, sekä sen perustelun että valiokunnan esittämien selvi-
tyksen ja ehdotusten puolesta, jonka ohessa Kaupunginvaltuusto tahtoi
alamaisessa lausunnossaan huomauttaa odottavansa, että valiokunnan mie-
tinnössä kosketellut, poliisin johtoon ja poliisikunnan kokoonpanoon näh-
den silloin olemassa olevat epäkohdat poistettaisiin.

Sittenkuin Rahatoimikamari oli täyttänyt ²⁾ Kaupunginvaltuuston edellisenä vuonna antaman määräyksen ³⁾, että sen tuli tehdä ehdotus tar-
vittaviksi toimenpiteiksi sen 20,000 markan lahjoituksen johdosta, jonka
puolisot Gustaf ja Bertha Maria Paulig olivat antaneet pohjarahaksi oman
kodin hankkimista varten Töölön kansanlastentarhalle, päätti ⁴⁾ Kaupun-
ginvaltuusto, että lahjoitus oli hoidettava yhdessä kaupungin muiden lah-
joitettujen rahastojen kanssa ja korko toistaiseksi vuosittain lisättävä
pääomaan, jonka ohessa Rahatoimikamarille annettiin toimeksi, sittenkuin
asemakaava Töölön alueelle oli lopullisesti hyväksytty ja vahvistettu, Val-
tuustolle tehdä esitys oman tontin ja oman talon hankkimisesta „Bertha
Marian kodille“.

Kansakoulunjohtokunta, joka edellisenä vuonna oli saanut Kaupun-
ginvaltuustolta toimeksi ⁵⁾ ehdottaa tarkempia määräyksiä K. H. Renlundin
stipendirahaston käyttämisestä, oli neuvotellut lahjoittajan kanssa, joka,
luopuen ennen lausumastaan toivomuksesta, että kaupungin kansakoulujen
opettajakunta kokonaisuudessaan valitsisi edustajia tekemään ehdotusta
apurahain jakamisesta, oli yhtynyt siihen, että edustajana saisivat olla
kansakoulujen ylimmän vuosiosaston opettajat ja oppilaat. Sittenkuin
myöskin näille opettajille ja opettajattarille oli annettu tilaisuus lausua

¹⁾ Kpvn pöytäk. 8 piltä heinäk. 1 §. — ²⁾ Rhtkn kirj. N:o 15 tammik. 2 piltä. —
³⁾ Kats. 1901 vuoden kertomus siv. 89. — ⁴⁾ Kpvn pöytäk. 14 piltä tammik. 9 §. — ⁵⁾ Kats.
1900 vuoden kertomus siv. 69.

mielensä asiasta, lähetti Kansakoulunjohtokunta kirjelmässä 25 p:ltä helmikuuta Kaupunginvaltuustolle seuraavan ehdotuksen:

Herman Renlundin stipendirahaston säännöt.

1. Kauppias K. H. Renlundin 19 p:nä maaliskuuta 1900 lahjoittama rahasto, neljäkymmentätuhatta (40,000) Suomen markkaa, on yllämainitulla nimellä Helsingin kaupungin Rahatoimikamarin hoidettavana siten, että $\frac{1}{10}$ vuotuisesta tuotosta joka vuosi lisätään pääomaan ja $\frac{9}{10}$ siitä tasaluvuin vuosittain käytetään stipendeiksi Helsingistä kotoisin oleville henkilöille, jotka ovat läpikäyneet ylemmän ruotsin- tai suomenkielisen kansakoulun ja edelleen valmistautuvat käytännölliseen ammattiin tai muuhun hyödylliseen kansalaistoimintaan. Rahastoon syntyneet säästöt lisätään pääomaan.

2. Stipendit antaa kansakoulunjohtokunta, sittenkuin kansakoulujen ylimmän vuosiosaston opettajat ja opettajattaret ovat tehneet ehdotuksen asiasta, kuitenkin niin että toinen puoli stipendimäärästä annetaan ruotsinkielisen kansakoulun, toinen suomalaisen kansakoulun läpikäyneille.

3. Stipendit jaetaan vähintään kahdensadan (200) ja enintään kuudensadan (600) markan suuruisin määrin vuodessa kahden vuoden kuluessa, joka aika vielä voidaan pitentää kolmannella vuodella.

4. Stipendejä haetaan kirjallisesti huhtikuussa kansakouluntarkastajalta lähettäen papintodistuksen ja ilmoittaen sen ammatin tai toiminnan, johon hakija aikoo valmistautua, sekä, jos hakija on varaton, myötäliittäen todistuksen siitä.

5. Tarkastaja kutsuu heti hakemusajan kuluttua kokoon virassa olevat kansakoulujen ylimmän vuosiosaston opettajat ja opettajattaret, ja on heidän ennen toukokuun 20 p:ää kansakoulunjohtokunnalle annettava kirjallinen ehdotus stipendien jakamisesta. Siinä otetaan huomioon myöskin hakijan kotiolot, jonka ohessa katsotaan, että stipendit jaetaan tasan poika- ja tyttökoulujen kesken. Stipendien jako toimitetaan viimeistään 5 p:nä kesäkuuta.

6. Stipendit annetaan Rahatoimikamarin määrättävällä tavalla puolet määrää joulukuussa ja toiset puolet kesäkuussa kansakouluntarkastajan maksumääräyksestä, jonka tarkastajan silloin tulee katsoa että stipendinsaaja ammattikoulun todistuksella taikka muulla luotettavalla tavalla näyttää osottaneensa hyvää käytöstä ja hyvää ahkeruutta.

7. Stipendinsaaajan, joka osottaa, ettei hän ansaitse sitä edelleen pitää, voi kansakoulunjohtokunta julistaa apurahansa menettäneeksi.

Tästä ehdotuksesta antamassaan lausunnossa huomautti ¹⁾ Rahatoimikamari, että voimassa olevain asetusten mukaan ainoastaan Rahatoimikamari oli oikeutettu antamaan maksumääräyksiä Rahatoimikonttorille, jonka tähden Rahatoimikamari ehdotti, että ylläolevan ehdotuksen 6 kohta saisi seuraavan muutetun sanamuodon: „Stipendit määrää maksettavaksi Rahatoimikamari kansakouluntarkastajan tilauksesta puolet määrää kesäkuussa ja toiset puolet joulukuussa; ja kansakouluntarkastajan on siinä katsottava, että stipendinsaaaja ammattikoulun todistuksella taikka muulla luotettavalla tavalla näyttää osottaneensa hyvää käytöstä ja hyvää ahkeruutta“. Valmistusvaliokunnan esityksestä päätti ²⁾ Kaupunginvaltuusto hyväksyä Kansakoulunjohtokunnan ehdotuksen Rahatoimikamarin siihen puoltamalla muutoksella.

Talonomistaja Karl Olof Rosengren, joka kuoli 17 p:nä kesäkuuta 1884, oli testamentilla määrännyt, että hänen kuolinpesänsä säästyneestä jäämistöstä puolet oli käytettävä siten, että sen koroilla, kaksi pienempää vuotuista jälkisääöslahjoitusta poisluettuna, kustannettaisiin välttämättömät ensi koulutiedot kahden vuoden ajalla muutamille turvattomille ja käyhille kaupungin poikalapsille, kuitenkin vasta sitten kuin testamentattu pääoma oli kymmenen vuotta pidetty korkoa kasvavana ³⁾. Sittenkuin Rahatoimikonttori lähettäessään 1900 vuoden tilin kaupungin lahjoitettujen rahastojen hallinnosta oli Rahatoimikamarille ilmoittanut, että Rosengrenin rahasto vuoden vaihteessa oli 16,624 markkaa 8 penniä ja että Kaupunginvaltuusto silloin jo oli esteetön päättämään rahaston korkovarojen käyttämisestä, pyysi ⁴⁾ Rahatoimikamari lausuntoa asiasta Kansakoulunjohtokunnalta, joka, oltuaan kirjevaihdossa Rahatoimikamarin kanssa, 31 p:nä lokakuuta esitti, että puheenalaiset korkovarot määrättäisiin 50—100 markan stipendeinä jaettavaksi alempain kansakoulujen ensin tarvitseville pojille, saman verran ruotsalaisille ja suomalaisille kouluille. Ja näiden stipendien poisantamistapaan nähden oli noudatettava, että alempain kansakoulujen opettajattaret marraskuussa, kun olivat kerenneet tyydyttävästi tutustua oppilasten kotioloihin, antaisivat kansakouluntarkastajalle luettelot niistä turvattomista ja köyhistä pojista, joiden ensi sijassa

Karl Olof
Rosengrenin
lahjoitusrahas-
ton käyttämi-
nen.

¹⁾ Rhtkn kirj. N:o 78 maalisk. 20 p:ltä. — ²⁾ Kpvn pöytäk. 27 p:ltä toukok. 28 §.

— ³⁾ Kats. 1889 vuoden kertomus siv. 41. — ⁴⁾ Rhtkn pöytäk. 28 p:ltä helmik. 19 §.

pitäisi saada puheenalaisia stipendejä. Nämä luettelot ynnä tarkastajan lausunto asiasta olisivat sitten lähetettävät Kansakoulunjohtokunnalle, jonka sen johdolla oli annettava stipendit. Kuitenkaan ei stipendimääriä olisi yhdellä kertaa maksettava, koska silloin olisi vaara, että ne eivät oikein tulisi lasten hyväksi, vaan varat olisivat annettavat hoidettaviksi kansakoulujen taloudenhoitajalle, jonka joka kuukausi oli annettava pienempiä osia niistä stipendinsaajille. Sitä varten olisi näille annettava stipendikirjat, joihin maksetut määrät joka kerta merkittäisiin. Lahjoituskirjan määräyksen mukaisesti tulisi saman oppilaan saada pitää stipendi kahden vuoden ajan, elleivät hänen olonsa antaisi perusteellista aihetta stipendin menettämiseen. Rahatoimikamarin ehdotuksesta ¹⁾ päätti ²⁾ Kaupunginvaltuusto hyväksyä tämän Kansakoulunjohtokunnan esityksen.

Klaara Wit-
helmiina Törmälän
lahjoitusrahas-
ton käyttämi-
nen.

Vuonna 1897 oli Kaupunginvaltuusto oikeuttanut ³⁾ Mariayhdistyksen viiden vuoden aikana, lukien 1 p:stä tammikuuta 1898, iäkästen palvelijattarien kotia varten käyttämään Klaara Wilhelmiina Törmälän siihen tarkoitukseen lahjoittaman rahaston korkovarot, ollen yhdistys velvollinen vuosittain Vaivaishoitohallitukselle antamaan kertomuksen toiminnastaan. Sittenkuin Mariayhdistys oli Kaupunginvaltuustolta pyytänyt, että mainitun rahaston korot edelleenkin annettaisiin yhdistykselle ja Vaivaishoitohallitus antamassaan lausunnossa oli puoltanut tämän pyynnön hyväksymistä, päätti ⁴⁾ Valtuusto, että Mariayhdistys edelleenkin saisi puheenalaiset korkovarot iäkästen palvelijattarien kotinsa voimassapitämiseksi.

Överstinrouva
Aurora Karam-
zinin lahjoitus.

Toukokuun 27 p:n kokouksessa ilmoitti Kaupunginvaltuuston puheenjohtaja, että Överstinrouva Aurora Karamzine, joka oli kuollut saman kuun 13 p:nä, hänen pojanpoikansa, ruhtinas Elim Demidoffin ilmoituksen mukaan, oli määrännyt 5,000 markkaa Helsingin köyhille käytettäväksi Kaupunginvaltuuston määräyksen mukaan. Sittenkuin puheenjohtaja oli huomauttanut sitä suuremnoista hyväntekeväisyyttä, jota vainaja, jaloimpia, isänmaallismielisimpiä ja enin hyväntekeväisiä naisia maassamme, oli tässä yhteiskunnassa harjoittanut, päätti ⁵⁾ Valtuusto pöytäkirjaan merkitä ihailun ja kiitollisuuden tunteensa rouva Karamzinin elämäntyöstä, jonka ohessa Vaivaishoitohallitusta kehoitettiin antamaan ehdotus lahjotettujen varojen käyttämisestä. Sittenkuin Vaivaishoitohallitus oli täyttänyt tämän tehtävän, määräsi ⁶⁾ Kaupunginvaltuusto, että puheenalaisista varoista 1,500 mark-

¹⁾ Rhtkn kirj. N:o 229 marrask. 6 p:ltä. — ²⁾ Kpvn pöytäk. 25 p:ltä marrask. 7 § a. — ³⁾ Kats. 1897 vuoden kertomus siv. 85. — ⁴⁾ Kpvn pöytäk. 16 p:ltä jouluk. 13 §. — ⁵⁾ S:n s:n 27 p:ltä toukok. 1 §. — ⁶⁾ S:n s:n 17 p:ltä kesäk. 26 §.

kaa oli annettava Vaivashoitohallitukselle käytettäväksi, pienempi osa työ- ja vaivaistalon hoidokasten ravitsemiseen jonakin määräpäivänä sekä loput sellaisille köyhille jaettavaksi, joilla ei ollut ehdotonta vaivashoitoa, 1,500 markkaa annettava Yhdistykselle hyväntekeväisyyden järjestämistä varten ja 1,000 markkaa Kaupunginlähetykselle näiden yhdistysten köyhille jaettavaksi sekä 1,000 markkaa myönnettävä Yhdistykselle lastenhoidon edistämiseksi, jotta yhdistyksen olisi mahdollista kesällä toimittaa kivuloisia lapsia maalle oleskelemaan.

Helmikuun 26 p:nä 1889 tehdyllä testamentilla olivat puoliset Kajander määränneet, että jos mies Gustaf Kajander kuolisi ennen hänen vaimoansa Ulriika Karoliina Kajanderia, niin tämä saisi loppuelämänsä olla jakamattomassa pesässä, mutta että hänen kuolemansa jälkeen jääneestä omaisuudesta ylinnä erotettaisiin 5,000 markkaa, jotka tulisivat Helsingin kaupungille ja olisivat pidettävät pysyvällään rahastona, mistä vuotuinen korko Kaupunginvaltuuston määrättävällä tavalla käytettäisiin halkojen ostamiseen ja köyhille kaupunkilaisille kylmänä vuodenaikana jakamiseen. Miehensä kuoleman jälkeen oli vaimo Kajander Rahatoimikamarille antanut jäljennöksen sanotusta testamentista, jonka johdosta Rahatoimikamari pyysi ¹⁾ valtuutusta kaupungin puolesta valvotuttamaan testamentin; ja Kaupunginvaltuusto päätti ²⁾ suostua tähän esitykseen.

Kajanderin
puolisoiden testa-
mentti.

Rahatoimikamarin esityksestä ³⁾ Kaupunginvaltuusto niinkään antoi ⁴⁾ Rahatoimikamarille toimeksi valvotuttaa kaksi 19 p:nä heinäkuuta 1894 ja 13 p:nä maaliskuuta 1901 leskirouva Johanna Cecilia Sundströmin, syntyisin Galetski, tekemää testamenttia, joilla leskirouva Sundström, joka oli kuollut 23 p:nä heinäkuuta 1902, oli testamentannut Knut Galetskin rahastoon köyhäin kansakoululasten auttamiseksi 20,000 markkaa ja ukkoin kodin pohjarahastoksi 10,000 markkaa.

Leskirouva
Johanna Cecilia
Sundströmin
testamentti.

Neiti Viola Levin vainajan kuolinpesän selvitysmiehenä oli Oikeusraatimies Arvid Nyberg Kaupunginvaltuustolle antanut ⁵⁾ jäljennöksen neiti Levinin testamentista, jossa Helsingin kaupungille oli annettu tarkemmin osotettu rahamäärä Kaupunginvaltuuston määräyksen mukaan käytettäväksi työväestön hyväksi, etupäässä ruotsin- ja suomenkielisen työväenopiston perustamiseksi ja voimassapitämiseksi. Rahatoimikamari, jonka lausuntoa asiasta oli vaadittu, ilmoitti ⁶⁾, että selvitysmiehen anta-

Neiti Viola Le-
vinin testa-
mentti.

1) Rhtkn kirj. N:o 253 marrask. 27 p:ltä. — 2) Kpvn pöytäk. 9 p:ltä jouluk. 16 §. — 3) Rhtkn kirj. N:o 260 jouluk. 4 p:ltä. — 4) Kpvn pöytäk. 9 p:ltä jouluk. 19 §. — 5) S:n sn 13 p:ltä toukok. 21 §. — 6) Rhtkn kirj. N:o 117 toukok. 22 p:ltä.

man tiedon mukaan Helsingin kaupungin osalle pesästä tuli noin 70,000 markkaa. Testamentin mukaan oli tosin kaupungille tulevasta määrästä ylinnä menevä neljälle erinäiselle henkilölle, niin kauan kun he elivät, vuotuisia eläkkeitä kaikkiaan 4,000 markkaa, johon ainakin aluksi, niin kauan kuin kaikki eläkkeensaajat olivat elossa, 70,000 markan korot eivät voineet riittää. Mutta kun testamentin sanamuodosta näytti käyvän selville, että eläkkeet menisivät ainoastaan kaupungille tulevan rahamäärän koroista, johtui siitä ainoastaan eläkkeiden vähentyminen kunnes korko voi riittää koko eläkkeiden suorittamiseen eikä Rahatoimikamarin mielestä tässä sentähden ollut mitään pääoman vähentymisen tai täydellisen häviämisen vaaraa. Rahatoimikamarin ehdotuksesta päätti ¹⁾ Kaupunginvaltuusto kehottaa Rahatoimikamaria valvotuttamaan tämänkin testamentin; ja sittenkuin kaupunki sittemmin neiti Levinin veljeltä, Kauppias Oskar Leviniltä oli saanut haasteen yllämainitun testamentin moittimisesta, annettiin ²⁾ niinkään Rahatoimikamarille toimeksi oikeudenkäynnissä ajaa kaupungin asiaa.

Kelvollisen palvelusväen pal-
kitseminen.

Sittenkuin Rahatoimikamari Kaupunginvaltuuston 26 p:nä lokakuuta 1886 tekemän päätöksen nojalla, että kaupungille kelvollisen palvelusväen palkitsemiseksi lahjoitetun rahaston korkovarot ovat vuosittain käytettävät avuksi hyväksitodistetuille, vähintään 40 vuoden vanhoille palvelijoille ja palvelijattarille kaupungissa, oli kuulutuksella kehottanut näiden apurahain halukkaita hakijoita kaupungin Rahatoimikonttoriin tuomaan hakemuksensa ja sellaisia oli määrääjässä tullut 38, lähetti ³⁾ Rahatoimikamari ne Kaupunginvaltuustolle, ilmoittaen, että viimeiseen päivään joulukuuta 1902 kertynyt korko mainitusta rahastosta oli 550 markkaa, ja asiaa valmistamaan asetetun erityisen valiokunnan ehdotuksesta päätti ⁴⁾ Kaupunginvaltuusto panettaa puheenalaisen rahaston käytettävissä olevista varoista säästöpankkikirjalle 50 markkaa kullekin seuraavista palvelijattarista: Johanna Backlund, Anna Briita Berg, Amalia Vilhelmiina Boberg, Eeva Liisa Fagerlund, Augusta Vilhelmiina Granström, Eriika Kustaantytär, Karoliina Henrikintytär, Engla Gustaava Michelsson, Ulriika Rosenberg, Sanna Leena Rönnqvist ja Amalia Sofia Landman, josta Rahatoimikamarin oli annettava kuulutus säästöpankkikirjain saamista sekä hakemusten mukana annettujen todistusten ja mainetodistusten takaisin noutamista varten.

Anniskelu- ja vähittäinmyynti-
osakeyhtiöiden
voittovarojen
jako.

Kaupungille tulevana osuutena anniskelu- ja vähittäinmyyntiosake-

¹⁾ Kpvn pöytäk. 27 p:ltä toukok. 16 §. — ²⁾ S:n s:n 4 p:ltä marrask. 3 §. — ³⁾ Rhtkn kirj N:o 227 marrask. 6 p:ltä. — ⁴⁾ Kpvn pöytäk. 16 p:ltä jouluk. 16 §.

yhtiöiden voittovaroista vuodelta 1901 olivat kaupunginrahastoon suorittaneet ensinmainittu yhtiö 47,837 markkaa 38 penniä ja vähittäinmyyntiosakeyhtiö 40,666 markkaa 49 penniä eli yhteensä 88,503 markkaa 87 penniä. Näistä varoista oli Kaupunginvaltuusto ennemmin määrännyt Helsingin Filharmonisen seuran orkesterille 5,500 markkaa ¹⁾, Helsingin anniskeluosakeyhtiölle 35,000 markkaa ²⁾ yhtiön istutusten ja muiden laitosten voimassapitämiseen Korkeallasaarella ja Seurasaarella sekä Naisyhdistyksen eukkoinkodin ylläpitämiseen 1,000 markkaa ³⁾, jonka johdosta muihin tarkoituksiin käytettävissä oli jällellä ainoastaan 47,003 markkaa 87 penniä. Se valiokunta, jonka Kaupunginvaltuusto oli asettanut tekemään ehdotusta näiden varain jaosta, esiintoi antamassaan mietinnössä ⁴⁾, kuinka voittovaroista kaupungille tuleva osuus, joka vuosina 1898 ja 1899, poisluettuna määräraha anniskeluosakeyhtiön istutuksiin ja muihin laitoksiin, oli noussut tasaluvuin 100,000 ja 110,000 markkaan, vuodelta 1900 oli ainoastaan noin 80,000 markkaa ja vuodelta 1901 oli vieläkin vähentynyt noin 53,500 markkaan, jonka johdosta valiokunnan oli ollut pakko puoltaa sekä ennemmin erinäisille laitoksille myönnettyjä määrärahoja melkoisesti alennettavaksi että eräitä määrärahoja kokonaan lakkautettavaksi, jolloin valiokunta kuitenkin edellytti mahdolliseksi, että ainakin jotkut niistä laitoksista, jotka siten täytyi jättää ilman kannatusta, voisivat uudesta hakemuksesta Valtuuston käyttövaroista saada jonkun verran apua niiden voimassapitämiseksi. Määrärahain voittovaroista myöntämistä koskevat hakemukset oli valiokunta jakanut neljään ryhmään, nimittäin sellaisiin, jotka tarkoittivat esteettisiä tarkoituksia, työväenopetuksen edistämistä, hyväntekeväisyyttä taikka yhdistyselämän edistämistä työväen keskuudessa, mihin viimeainittuun ryhmään oli katsottu kuuluvan myöskin määrarahat n. k. raittiusyhdistyksille. Kun oli välttämätöntä niin paljon kuin mahdollista supistaa voittovaroista annettavia apurahoja, oli valiokunta ehdottanut, että kaikki hakemukset, jotka kuuluivat ensimmäiseen ja viimeiseen yllämainituista ryhmistä, jätettäisiin huomioonottamatta. Valiokunta ei sillä mitenkään ollut tahtonut kieltää sen tärkeyttä, että myöskin näitä tarkoituksia edistettäisiin, mutta oli kuitenkin sitä mieltä, että näiden etujen täytyi syrjäytyä sen verrattomasti tärkeämmän tarpeen rinnalla, että niitä monia laitoksia, jotka tarkoittavat opetusta ja hyväntekeväisyyttä, ei jätettäisi avutta, semminkin kun sen kautta näiden laitosten

¹⁾ Kats. 1901 vuoden kertomus siv. 78. — ²⁾ Kats. siv. 47. — ³⁾ Kats. siv. 106. —

⁴⁾ Kpvn pain. asiak. N:o 24.

olemassaolo ja monessa tapauksessa vuosikausien työn tulokset joutuivat vaaran alaisiksi.

Valiokunnan ehdotuksen mukaisesti päätti¹⁾ Kaupunginvaltuusto määrätä

a) neideille Betty Alanderille ja Hanna Rothmanille 7,000 markkaa heidän Sörnäisissä olevan kansanlastentarhansa voimassapitämiseen lukuvuonna 1902—1903;

b) neiti B. Hannénille 5,000 markkaa Sepänkadun varrella olevan kansanlastentarhan voimassapitämiseen samana aikana;

c) neiti Lydia Wendellille 4,000 markkaa Töölössä olevan kansanlastentarhansa voimassapitämiseen, myöskin tulevaksi toimintavuodeksi;

d) neiti Thyra Gahmbergille 4,000 markkaa Lapinlahdenkadun seuduilla olevan kansanlastentarhansa voimassapitämiseen, niinkään lukuvuonna 1901—1902;

e) yhdistykselle „Arbetets vänner“ ynnä sen tšekäläisille haaraosastoille 2,500 markkaa ruotsinkielisten esitelmän sekä kansanopisto- ynnä muiden työväenkurssien kustantamiseksi ja vuokra-avuksi;

f) „Helsingin kansanopistoseuralle“ 2,500 markkaa sen tšekäläisen suomenkielisen työväenopetuksen edelleenkin voimassapitämiseksi ja vuokra-avuksi;

g) kotikoulukurssien komitealle 1,000 markkaa näiden kurssien voimassapitämiseen syksyllä 1902;

h) Suomen naisyhdistykselle 500 markkaa ruotsin- ja suomenkielisiin naistyöntekijäin alkeiskursseihin;

i) naisasialiitto Unioonille ja Martha yhdistykselle yhteisesti 1,000 markkaa kiertävän ruuanvalmistuksen opetuksen kustantamiseksi työmiehenvaimoille;

j) Helsingin kuuromykkäinyhdistykselle 500 markkaa sen kuuromykkille toimeenpanemain opetuskurssien kustantamiseen;

k) yhdistykselle „Sokeain ystävät“ 1,000 markkaa;

l) köyhäin lasten työhuoneiden toimikunnalle 5,000 markkaa näiden laitosten voimassapitämiseen vuonna 1902;

m) yhdistykselle lastenhoidon edistämistä varten 6,000 markkaa;

n) Maria yhdistykselle 3,000 markkaa;

o) Helsingin kansakoulujen opettaja- ja opettajataryhdistykselle 3,000 markkaa kansakoululasten lomasiirtoloita varten; sekä

¹⁾ Kpvn pyöтік. 13 piltä toukok. 1 §.

p) työläisnaisten kesäsiirtolain toimikunnalle 1,003 markkaa 87 penniä.

Edelleen päätti Kaupunginvaltuusto, että niitä yhdistyksiä, seuroja ja yksityisiä henkilöitä, joille oli annettu apurahoja voittovaroista, kehoitettaisiin vuoden päätyttyä antamaan lyhyet kertomukset toiminnastaan, erittäinkin myönnettyjen määrärahan käyttämiseen nähden, nimittäin kansanlastentarhain johtajattaret Kasvatuslautakunnalle; „Arbetets vänner“ haara-osastoineen, Helsingin kansanopistoseura, kotikoulukurssien komitea, Suomen naisyhdistys, naisasialiitto Unioni ja Martha yhdistys sekä nais-työntekijäin kesäsiirtolain toimikunta Työväenasiain lautakunnalle; Helsingin kuuromykkäinyhdistys sekä Helsingin kansakoulujen opettaja- ja opettajataryhdistys Kansankoulunjohtokunnalle; sekä „Sokeain ystävät“, köyhäin lasten työhuoneiden toimikunta, yhdistys lastenhoitoa varten ja Maria yhdistys Vaivashoitohallitukselle; joiden lautakuntain tuli seurata asianomaisten yhdistysten ja laitosten toimintaa sekä sitten Valtuustolle lähettää edellämainitut kertomukset ynnä oma lausuntonsa.

Siihen nähden, että vähittäinmyynti- ja anniskeluosakeyhtiöiden liik- Kysymys väki-
keestä saatujen voittovarojen määrä viime vuosina oli vähentynyt, antoi juomain vähit-
Kaupunginvaltuusto vihdoin erityiselle valiokunnalle toimeksi ottaa anniskelun sove-
tettäväksensä, miten vähittäinmyynti ja anniskelu kaupungissa olisi sove- liaimmin järjes-
liaimmin järjestettävä, sekä antaa Valtuustolle lausunto ja ehdotus asiasta. tämisestä kau-
pungissa.

Työväenasiain lautakunnan esityksestä päätti ¹⁾ Kaupunginvaltuusto Määräraha kan-
suostua siihen, että 1,000 markan määräraha, joka vuonna 1901 toimitetussa santajuisten esi-
vähittäinmyynti- ja anniskeluosakeyhtiöiden voittovarojen jaossa oli an- telmäsarjain toi-
nnettu naisasialiitto Unionille ja Martha yhdistykselle yhteisesti kurssien mittamiseen työ-
kustantamiseen esitelmänpitäjien ja opettajattarien valmistamiseksi koti- väelle.
kouluopetusta varten, saataisiin vuoden kuluessa käyttää kansantajuisten esitelmäsarjain kustantamiseen työvälle.

Työväestön keskuudessa vallitsevan puutteen auttamiseksi oli Kau- Määräraha Kau-
punginlähetyksen toimikunta 1901 vuoden lopussa Kaupunginvaltuustolta punginlähetyk-
pyytänyt 6,000 markan kannatusta väliaikaisen naisten työkodin voimassa- seille naisten työ-
pitämiseksi. Laitoksen ilmoitettiin tarkoittavan antaa työtä ja ansiota kodtia varten.
pääasiallisesti sellaisille työkykyisille naisille, joiden säännöllisissä oloissa ei ollut pakko ryhtyä työnansioon kodin ulkopuolella, mutta joiden mies-
ten jouduttua työnpuutteeseen täytyi myöskin puolestansa hankkia varoja kodin tarpeisiin. Työväenasiain lautakunnan ja Vaivashoitohallituksen
puoltavain lausuntojen mukaan päätti ²⁾ Kaupunginvaltuusto tarkemmin

¹⁾ Kpv:n pöytäk. 17 piltä kesik. 9 §. — ²⁾ S:n s:n 4 piltä helmik. 23 §.

määrätyillä ehdoilla myöntää pyydetyn määrärahan käyttövaroistansa. Vuoden lopussa ilmoitti Kaupunginlähetyksen toimikunta, että määrärahasta oli jällellä 3,478 markkaa 67 penniä, ja pyysi saada seuraavana talvena, jolloin työnpuutetta myöskin oli odotettavissa, käyttää tämän jäännöksen laitoksen edelleenkin voimassapitämiseksi, johon Kaupunginvaltuusto Vaivaihoitohallituksen ehdotuksesta suostuikin ¹⁾).

Sen lisäksi, mitä edellä on kerrottu, myönsi Kaupunginvaltuusto vuoden kuluessa seuraavat ylimääräiset apurahat, nimittäin:

- Määräraha mak- maksuttoman rokotuksen toimittamiseen alkukesällä Böhlin talon
sutonta roko- alueella, jossa oli sattunut isorokon tapauksia, 358 markkaa ²⁾);
tusta varten.
- Määräraha sisä- sisä- ja lastentautien poliklinikan voimassapitämiseen vuoden kuluessa
ja lastentautien talossa N:o 27 Antinkadun varrella Lääketieteen tohtoreille E. A. von
poliklinikkaa varten. Willebrandille ja Max Björksténille 2,500 markkaa ³⁾);
- Määräraha Nais- Naisyhdistyksen eukkoinkodin voimassapitämiseen 1,000 markan
yhdistyksen euk- määrärahan ⁴⁾ kaupunginrahastosta etukäteen maksettavaksi ja sitten kor-
koinkotia varten. vattavaksi vähittäinmyynti- ja anniskeluosakeyhtiöiden voittovaroista vuo-
delta 1901, sekä vielä samaan tarkoitukseen 1,500 markan määrärahan ⁵⁾)
Kaupunginvaltuuston käyttövaroista;
- Määräraha rait- ruotsalaisten ja suomalaisten raittiusopetuksen lomakurssien toimeen-
tiusopetuksen panemiseen Helsingin kaupungissa joululoman aikana yhdistykselle Raitti-
lomakurssia varten. uuden ystävät 800 markkaa ⁶⁾ kaupungin rahastosta maksettavaksi ja sitten
korvattavaksi vähittäinmyynti- ja anniskeluosakeyhtiöiden voittovaroista
vuodelta 1902;
- Määräraha köyhäin ja kivuloisten kansakouluoppilasten kesäsiirtoloita varten
kansakouluoppi- Helsingin kansakoulujen opettaja- ja opettajataryhdistykselle 1,000 mar-
lasten kesäsiir- kan määrärahan ⁷⁾);
toloita varten.
- Määräraha Fil- hyvän orkesterin voimassapitämiseen 1902 vuoden lokakuun 1 p:stä
harmonisen seu- 1903 vuoden toukokuun 1 p:ään Filharmoniselle Seuralle 5,000 markkaa ⁷⁾,
ran orkesteria varten. maksettavaksi kuukantisin osaerin ja Yhdistyksen ollen velvollinen ainakin
kerran kuukaudessa soveliaassa huoneistossa toimeenpanemaan kansan-
soittajaisia korkeintaan 25 pennin pääsymaksusta;
- Määräraha Hel- Helsingin torvisoittokunnalle 4,000 markkaa ⁷⁾, josta oli velvollisuus
singin torvi- antaa vähintään kahdeksan kansansoittajaisia vuoden kuluessa korkeintaan
soittokunnalle. 25 pennin pääsymaksusta;

¹⁾ Kpvn pöytäk. 9 piltä jouluk. 21 §. — ²⁾ S:n s:n 14 piltä lokak. 26 §. — ³⁾ S:n s:n 25 piltä maalisk. 14 §. — ⁴⁾ S:n s:n 17 piltä tammik. 17 §. — ⁵⁾ S:n s:n 16 piltä syysk. 28 §. — ⁶⁾ S:n s:n 9 piltä jouluk. 23 §. — ⁷⁾ S:n s:n 27 piltä toukok. 22 §.

elinkautista apurahaa Satamanvahtimestarin leskelle Eeva Hagmanille 144 markkaa vuodessa ¹⁾ kuukausittain nostettavaksi 12 markalla; sekä

Apuraha
Satamanvahti-
mestarin leskelle
Eeva Hagma-
nille.

lahjapalkkiota Ulosottomiehen apulaiselle Gustaf Eklundille, joka kolmekymmentä viisi vuotta oli ollut kaupungin palveluksessa, 200 markkaa ²⁾.

Lahjapalkkio
Ulosottomiehen
apulaiselle G.
Eklundille.

Liikennekonttorin esityksestä ja Rahatoimikamarin puoltavan lausunnon ³⁾ mukaisesti myönsi ⁴⁾ Kaupunginvaltuusto Vaakamestari I. Liljeroosille palkankorotusta kymmenen vuoden palveluksesta 200 markkaa vuodessa lukien 1 p:stä tammikuuta 1902.

Palkankorotus
Vaakamestari
I. Liljeroosille.

Sitä vastoin hyljättiin ne hakemukset, joissa Valtuustolta oli pyydetty: apurahaa koulunopettaja K. J. Werkon perustamalle oppilaitokselle, joka tarkoitti opettajain ja opettajattarien valmistamista pikkulasten kouluihin ⁵⁾;

Hyljättyjä apu-
ja lainahake-
muksia.

apurahaa Ruotsalaiselle teatterille, Kansanteatterille, raittiusyhdistyksille Balder ja Kilpi sekä Uudenmaan raittiuspiirille ⁶⁾;

vuotuista apurahaa Ulosottomiehen apulaisen A. W. Wikströmin leskelle Aurora Matilda Wikströmille ja hänen tyttärelleen ⁷⁾;

matka-apurahaa Filosofian tohtorille, Neiti M. Fribergille, työväenopistojen ja kansantalojen tutkimista varten ⁸⁾;

lainaa Rautatien työväenasunto-osakeyhtiölle „Svan“ ⁹⁾.

Vuoden kylmän ja sateisen kesän johdosta oli kaikille kaupungin uimahuoneiden vuokraajille tullut suurta tappiota ja he olivat sentähden Rahatoimikamarilta pyytäneet vuokramäärän perimättä jättämistä taikka ainakin huojennusta niiden suorittamisessa. Erittäinkin oli Helsingin uimaseura, jolle Merikadun luona oleva kaupungin uimahuone oli annettu vuokralle 600 markan maksusta kesältä, joutunut ahdinkoon, uimatuloilla kun ei ollut voitu suorittaa edes puolia niistä palkoista, jotka seura oli sitoutunut opettajille maksamaan. Tämän tähden ja kun seura ei toiminnut oman voiton tähden, vaan sitä huomiota ansaitsevaa tarkoitusta varten, että paikkakunnalla levittäisi suurempaa uimataitoa, pyysi ¹⁰⁾ Rahatoimikamari Kaupunginvaltuustolta oikeutusta lyhentämään Merikadun varrella olevan uimahuoneen koko vuokramaksun. Ruoholahden, Humalahden, Haapaniemen ja Siltavuorenlaiturin uimahuoneiden vuokraajille,

Kaupungin
uimahuoneiden
vuokramaksujen
poisto.

¹⁾ Kpvn pöytäk. 22 p:ltä huhtik. 16 §. — ²⁾ S:n s:n 20 p:ltä jouluk. 5 §. — ³⁾ Rhtkn kirj. N:o 188 syysk. 25 p:ltä. — ⁴⁾ Kpvn pöytäk. 14 p:ltä lokak. 15 §. — ⁵⁾ S:n s:n 13 p:ltä toukok. 12 §. — ⁶⁾ S:n s:n 17 p:ltä kesäk. 16, 17, 27, 28 ja 29 §. — ⁷⁾ S:n s:n 16 p:ltä syysk. 18 §. — ⁸⁾ S:n s:n 17 p:ltä kesäk. 10 §. — ⁹⁾ S:n s:n 25 p:ltä marrask. 22 §. — ¹⁰⁾ Rhtkn kirj. N:o 261 jouluk. 4 p:ltä.

joiden maksut kesän ajalta olivat 851, 166, 307 ja 281 markkaa, ehdotti ¹⁾ Rahatoimikamari viidenkymmenen prosentin alennusta; ja Kaupunginvaltuusto päätti Valmistusvaliokunnan ehdotuksesta suostua ²⁾ näihin esityksiin.

Hakemus työn-
tekijää työssä
kohdanneen
ruumiinvamman
korvaamisesta.

Kaupunginvaltuustolle antamassaan kirjoituksessa oli kivityömies Topias Parkkonen pyytänyt että, koska hän kaupungille toimittamassaan sepelikiven hakkuussa oli loukannut vasemman silmänsä niin että sen näkökyky oli menetetty, hänelle siten saamastaan ruumiinvammasta myönnettäisiin vahingonkorvausta joko rahamäärä kerran kaikkiaan taikka vuotuinen apuraha. Sittenkuin Rahatoimikamari oli lähettänyt ³⁾ tästä vaaditun lausunnon, päätti ⁴⁾ Kaupunginvaltuusto antaa Rahatoimikamarille toimeksi vapaamielisesti ja johdonmukaisesti tulkiten 5 p:nä joulukuuta 1895 annettua lakia, koskeva työnantajan vastuunalaisuutta työntekijää kohtaavasta ruumiinvammasta, tutkia ja ratkaista sekä Parkkosen puheenalaisen pyynnön että vastedes muutkin edellämainitut asiat.

Välitystuomio
kaupunginase-
man ehdotusta
koskevasta kor-
vauksvaatimuk-
sesta.

Sittenkuin arkkitehdit Lars Sonck, Walter Thomé ja Bertel Jung, toisella ja kolmannella palkinnolla, 2,700:lla ja 2,300 markalla, palkittujen Töölönalueen asemakaavan ehdotusten tekijöinä, olivat Kaupunginvaltuustolta pyytäneet, että heille annettaisiin toimeksi mainittujen kahden ehdotuksen perustuksella laatia puheenalaiselle kaupunginosalle asemakaava, joka sitten kaupungin toimesta alistettaisiin ulkomaalaisten asiantuntijain tarkastettavaksi samalla kuin sekin sanotun alueen asemakaavan ehdotus, jonka valmistaminen oli uskottu ensimmäisen palkinnon saajille Professori Gust. Nyströmille ja Insinööri Herman Norrménille ynnä Yliinsinööri Th. Tallqvistille, oli Kaupunginvaltuusto, luopuen entisestä päätöksestään, antanut toimeksi ⁵⁾ sekä herroille Nyström ja Norrmén heidän aikaisemman ehdotuksensa perustuksella että myöskin herroille Sonck, Jung ja Thomé kahden ehdotuksensa perustuksella laatia kumpaisetkin lopullisen ehdotuksen Töölön kaupunginosan asemakaavaksi; ja saivat asianomaiset kumpaakin ehdotusta tehdessä molemmin puolin käyttää hyväkseen erikoiseikkoja ja suunnitelmia toisista palkinnon saaneista ehdotuksista, jonka ohessa kaupungin Rakennuskonttorin tuli molempain näiden ehdotusten laatimista varten antaa tarpeellista apua. Kaupunginvaltuusto, joka ei sitoutunut toimeenpanemaan uutta kilpailua taikka asiantuntijain tarkas-

¹⁾ Rhtkn kirj. N:o 178 elok. 28 p:ltä. — ²⁾ Kpvn pöytäk. 4 p:ltä marrask. 22 § ja 9 p:ltä jouluk. 20 §. — ³⁾ Rhtkn kirj. N:o 64 helmik. 27 p:ltä. (Kpvn pain. asiak. N:o 18). — ⁴⁾ Kpvn pöytäk. 22 p:ltä huhtik. 5 §. — ⁵⁾ Kats. 1900 vuoden kertomus siv. 4.

tusta, valtuutti samalla Rahatoimikamarin laskun mukaan määräämään maksettavaksi kohtuullisen korvauksen ehdotusten laatimistyöstä. Sittenkuin ehdotukset sen jälkeen oli valmistettu ja Rahatoimikamari sekä herroille Nyström ja Norrmén että herroille Sonck, Jung ja Thomé tästä määrännyt maksettavaksi korvausta 6,000 markkaa, olivat herrat Sonck, Jung ja Thomé, jotka puolestaan olivat vaatineet 12,000 markan korvausta, tehneet Kaupunginvaltuustolle valituksen siitä, että Rahatoimikamari oli kieltäytynyt maksamasta koko vaadittua määrää; ja Kaupunginvaltuusto päätti ¹⁾ puolestaan jättää arkkitehtien Sonckin, Jungin ja Thomén korvausvaatimuksen välimiesten ratkaistavaksi, joista mainitut arkkitehdit valitsivat kaksi, Rahatoimikamari toiset kaksi ja nämä neljä yhteisesti viidennen ja joiden välimiesten päätökseen ei saanut hakea muutosta, minkä jälkeen arkkitehdit Sonck, Jung ja Thomé myöskin ilmoittivat suostuvansa tähän asian käsittelyyn.

Mainitulla tavoin kokoonpannussa välimiesoikeudessa vaativat arkkitehdit Sonck, Jung ja Thomé, että Helsingin kaupunki velvoitettaisiin maksamaan suorittamatta olevan jäännöksen heidän laskustaan kuudellatuhannella markalla, johon Rahatoimikamarin puolesta vastattiin että koska ne henkilöt, jotka palkintokilpailussa olivat saaneet ensimmäisen palkinnon, olivat tyyntyneet kuudentuhannen markan korvaukseen uuden lopullisen ehdotuksen tekemisestä Töölön kaupunginosan asemakaavaksi, niin Rahatoimikamari ei ollut katsonut voivansa arkkitehti Sonckille ja hänen myötäpuolillessa samasta tehtävästä määrätä maksettavaksi suurempaa korvausta, ja välimiesten ratkaistavaksi jätettiin, eivätkö kantajat olleet saaneet kohtuullista korvausta sillä kuudentuhannen markan määrällä, jonka olivat saaneet nostaa. Välimiehet katsoivat, että arkkitehtien Sonckin, Jungin ja Thomén vaatimus saada kaksitoistatuhatta markkaa korvausta puheenalaisesta, kaupungille suorittamastaan työstä ei ollut kohtuuton, jonka tähden ja kun arkkitehti Sonck ja hänen myötäpuolensa ennemmin olivat nostaneet kuusituhatta markkaa, välimiehet velvoittivat Helsingin kaupungin herroille Sonck, Jung ja Thomé yhteisesti kuuttia vastaan maksamaan vielä kuusituhatta markkaa, mikä ohessa asianomaiset velvoitettiin puoleksi kumpikin ottamaan osaa välimiesten palkkioiden suorittamiseen.

Rahatoimikamari lähetti ²⁾ tämän jälkeen Kaupunginvaltuustolle jäljennöksen välitystuomiosta sekä ilmoitti, että Rahatoimikamari oli Kaupunginvaltuuston käyttövaroista määrännyt maksettavaksi mitä kau-

¹⁾ Kpvn pöytäk. 27 p:ltä toukok. 24 §. — ²⁾ Rhtkn kirj. N:o 238 marrask. 13 p:ltä.

pungin oli tuomion mukaan suoritettava; ja asia esitettiin¹⁾ Valtuustolle tiedoksi.

1903 vuoden
meno- ja tulo-
arvio.

Se 1903 vuoden meno- ja tuloarvio, jonka Kaupunginvaltuusto vahvisti²⁾, sisälsi lähinnä edellisen vuoden meno- ja tuloarvioon verraten seuraavat loppusummat:

<i>Menot.</i>		<i>1903.</i>		<i>1902.</i>
I. Kaupungin velat	<i>Smk</i>	1,032,996: 25	<i>Smk</i>	743,693: 75
II. Kaupungin virastot	„	226,000: —	„	225,016: 66
III. Kunnallishallinto	„	259,750: —	„	234,185: —
IV. Katujen ja laiturien va- laistus	„	225,656: 92	„	209,665: 50
V. Palosammutustoimi	„	114,055: —	„	120,730: —
VI. Poliisilaitos	„	418,746: 66	„	417,040: —
VII. Terveyden- ja sairaanhoito	„	310,286: 97	„	337,417: 15
VIII. Vaivashoito	„	316,940: —	„	295,020: —
IX. Opetustoimi	„	912,131: —	„	891,631: 57
X. Kaupungin vastattavat yleis- set rasitukset	„	249,654: 24	„	294,542: 86
XI. Vesijohto	„	352,650: —	„	437,570: —
XII. Kauppahalli	„	6,650: —	„	7,350: —
XIII. Kaupungin maatilat	„	7,400: —	„	7,400: —
XIV. Yleiset työt	„	1,887,214: —	„	905,750: —
XV. Eläkkeet	„	14,430: 67	„	15,506: 07
XVI. Sekalaiset menot	„	298,780: —	„	142,900: —
Summa	<i>Smk</i>	6,633,341: 71	<i>Smk</i>	5,285,418: 56

<i>Tulot.</i>		<i>1903.</i>		<i>1902.</i>
Laskettu käytettävissä oleva säästö	<i>Smk</i>	450,000: —	<i>Smk</i>	120,000: —
I. Korot	„	340,500: —	„	137,000: —
II. Tontinlunastukset	„	250,000: —	„	100,000: —
III. Tulot kaupungin kiinteästä omaisuudesta	„	366,700: —	„	307,428: 10
Siirto	<i>Smk</i>	1,407,200: —	<i>Smk</i>	664,428: 10

¹⁾ Kpvn pöytäk. 25 p:ltä marrask. 12 §. — ²⁾ Rbtkn kirj. N:o 223 lokak. 31 p:ltä (Kpvn pain. asiak. N:o 40). S:n s:n N:ris 44, 48 ja 50 sekä Kpvn pöytäk 20 p:ltä jouluk. 1 §.

	Siirto	<i>Smk</i>	1,407,200: —	<i>Smk</i>	664,428: 10
IV. Tonttiverot	„		2,700: —	„	2,700: —
V. Tuloatuottavat oikeudet	„		904,000: —	„	919,300: —
VI. Sekalaiset tulot	„		335,597: 28	„	372,354: 40
VII. Valtioavut	„		499,221: 33	„	492,471: 33
VIII. Vesijohto	„		536,950: —	„	536,175: —
XI. Valaistuslaitos	„		114,800: —	„	62,000: —
X. Lainat	„		1,000,200: —	„	380,500: —
XI. Taksoitus	„		1,832,673: 10	„	1,855,489: 73
	Summa	<i>Smk</i>	6,633,341: 71	<i>Smk</i>	5,285,418: 56

Vuosien 1902 ja 1903 meno- ja tuloarvioiden eron selittämiseksi mainittakoon tässä, sen lisäksi mitä jo ennenkin on esitetty, ensiksikin menoista seuraavaa:

„Kaupungin velat“ nimisen pääluokan kohdalle otettiin vuonna 1902 sovitun 8 miljoonan markan obligatsioonilainan korkojen ja kuoletuksen maksuun sekä siihen kuuluvain toimituspalkkioiden ja kurssinerotusten suorittamiseen y. m. 365,000 markan arvioerä, jota vastoin 1902 vuoden menoarviossa olevat erät Seurahuoneen maksamattoman kauppahinnan ja tilapäisen lainan tai kassakreditiviin korkoihin jätettiin pois, koska sanottu kauppahinta voitiin kaupungille edullisesti heti suorittaa uudesta obligatsioonilainasta saaduilla varoilla eikä mitään tilapäistä lainaa tarvinnut tulla kysymykseen. Muu ero ensimmäisessä pääluokassa johtuu siitä, että kaupungin aikaisempain lainain vuotuismaksut eri vuosina jonkun verran vaihtelevat.

Kaupungin
velat.

Arviovaliokunnan ehdotuksesta päätti Kaupunginvaltuusto kehottaa Rahatoimikamaria ottamaan mietittäväkseen ja sopivaan aikaan tekemään Valtuustolle ehdotuksen 1892 vuoden lainan konverttauksesta, jolloin lainan suuruus oli laskettava siihenkin katsoen, että oli tarpeen konvertata kaupunginrahastossa olevat 1876 vuoden vesijohtolainaan kuuluvat obligatsioonit.

Kaupungin virastojen menojen lisäys on johtunut erinäisistä palkan- korotuksista 5 ja 10 vuoden palveluksesta sekä siitä, että kuuden kaupunginpalvelijan peruspalkka Raastuvanoikeuden toisella, kolmannella ja neljännellä osastolla oli tehdystä hakemuksesta korotettu 1,000:sta 1,200 markkaan.

Kaupungin vi-
rastot.

Kaupunginvaltuuston kanslian vuosirahansäännössä on huomattava Valtuuston sihteerin palkkauksen korotus 3,300:sta 3,600 markkaan sekä

Kunnallis-
hallinto.

palkkaus kanslian toiselle notariolle 2,400 markkaa ¹⁾. — Rahatoimikamarin palkkasäännössä on taas puheenjohtajan palkkion korottaminen 2,500 markasta 4,000 markkaan ja kanslia-apulaisen palkkaamiseen suomen kieltä varten 4,000 markkaa. Ennemmin esitetyistä syistä ²⁾ on sitä vastoin sihteerin palkkaus seitsemältä vuoden kuukaudelta laskettuna 8,000 markan mukaan vuodelta. Rahatoimikamarin tarverahoiksi aijotun arviomäärärahan lisäys 10,000:sta 15,000 markkaan on johtunut muun muassa kunnalliskertomuksen painattamisesta toisellakin kotimaisella kielellä. — Rahatoimikonttorin lisämenojen joukossa on 3,000 markan palkkaus vielä yhdelle nuoremmalle kirjanpitäjälle ja 1,200 markkaa toiselle vahtimestarille ³⁾ sekä 600 markkaa vanhemmalle vahtimestarille palkkioksi torikauppan valvonnasta. Arviomääräraha ylimääräisiä apulaisia varten oli sitä vastoin vähennetty 8,500:sta 7,800 markkaan. — Liikennekonttorin vuosirahansäännössä on se muutos, että määräraha ylimääräisiä apulaisia varten oli lisätty 10,880:sta 16,445 markkaan, tähän kuitenkin luettuna 3,000 markan määräraha kaupungin varojen kanton warrantimakasiinissa, joka erityinen erä siten oli jäänyt pois, minkä johdosta todellinen lisäys supistui 2,565 markkaan. Arviovaliokunnan ehdotuksesta päätti Kaupunginvaltuusto kehottaa Liikennekonttoria ottamaan mietittäväkseen ja tekemään Valtuustolle ehdotuksen niiksi Liikennekonttorin vuosirahansäännön muutoksiksi, jotka ehkä olivat tarpeen, jotta ne ylimääräiset apulaiset, joita säännöllisesti tarvitaan Liikennekonttorin töihin, otettaisiin sen vuosirahansääntöön vakinaisella palkkauksella; ja samalla kuin tuulaakikirjuri F. Lammisen Kaupunginvaltuustolle antama hakemus palkankorotuksesta tulo- ja menoarviota käsiteltäessä jätettiin huomioonottamatta, annettiin Liikennekonttorille toimeksi vuosirahansääntönsä toisin järjestämistä koskevan kysymyksen yhteydessä ottaa myöskin mietittäväksi, oliko aihetta Liikennekonttorin kirjanpitäjän palkkauksen korottamiseen. — Satamankonttorin vuosirahansäännössä on 200 markan lisäys tarverahoihin. Ylökantoprosentit on taas laskettu sen satamakannon mukaan, joka on tuloarvioon merkitty. — Rakennuskonttorin vuosirahansääntöön on kaupungin rakennusmestarin palkankorotushakemuksen johdosta tehty sellainen muutos, että kaupungin rakennusmestarin peruspalkka on lisätty 2,900:sta 3,000 markkaan, jonka lisäksi on tullut 10 prosentin palkankorotus 5 ja 10 vuoden palveluksen jälkeen ynnä viran nykyiselle haltijalle ennemmin myönnetty mieskohtainen palkanlisä korotettu 300:sta 400 markkaan. Sitä vastoin

¹⁾ Kats. siv. 87. — ²⁾ Kats. siv. 88. — ³⁾ Kats. siv. 89.

nuoremman metsävahdin Axel L. Nyholmin Valtuustolle antama hakemus palkankorotuksesta jätettiin huomioonottamatta, koska asiaa ei ollut ehditty riittävästi valmistella. Ja Nyholm osotettiin, jos syytä oli, uudistamaan hakemuksensa Rakennuskonttorissa taikka Rahatoimikamarissa. — Puutarhalautakunnan vuosirahansäännössä on arviomääräraha tarverahoiksi alennettu 400:sta 300 markkaan. Sittenkuin Kaupunginvaltuusto oli päättänyt yhdeksi vuodeksi perustaa väliaikaisen kunnallisen työnvälitystoyhdistö¹⁾ ja antanut Arviovaliokunnalle toimeksi ehdottaa tähän tarkoitukseen tarvittavan määrärahan, otettiin valiokunnan ehdotuksen mukaan johtajaa varten 3,600 markkaa, vahtimestaria varten 900 markkaa ja kalustoa, lämpöä, valoa y. m. varten arviolta 2,000 markkaa eli kaikkiaan 6,500 markkaa. — Kasvatuslautakunnan vuosirahansäännössä korotettiin sihteerin palkkio 1,500:sta 2,000 markkaan ja vahtimestarin palkkio 100:sta 150 markkaan.

Katujen ja laiturien valaistukseen tarvittavain menojen eroon on luonnollisena syynä kaupungin asuttujen osain laajentuminen ja suuremmat vaatimukset valovoimaan nähden. Kaasuvalaistuksen aika ulotettiin sitä paitsi aikakausiin 20—31 p. heinäkuuta ja 15—20 p. toukokuuta. Menojen säästämiseksi vaihdettiin makasiinilaiturin sähkövalaistus kaupungin omasta kaasutehtaasta saatavaan kaasuun. Valaistuslaitoksen hallituksen ehdotuksesta otettiin taas menoarvioon 600 markan palkkio petrooli-valaistuksen tarkastajaa varten.

Katujen ja
laiturien valais-
tus.

Palosammutustoimen menosäännön aleneminen johtuu palokaluihin ja kalustoon tarvittavan satunnaisen menon vähentymisestä. Pääaseman ruiskumestarin palkkausta lisättiin 300 markkaa, jota vastoin palotallin menoja voitiin halvempain heinähintain johdosta vähentää 375 markkaa.

Palosammutus-
toimi.

Vähäpätöinen ero poliisilaitoksen vuosirahansäännössä johtuu etupäässä kolmannen vahtimiehen asettamisesta, jolle tulee 1,000 markan palkkio. Mutta kun oli tehty ehdotus poliisilaitoksen toisinjärjestämisestä ja Kaupunginvaltuusto erällä edellytyksillä päättänyt lisätä kaupungin osuutta poliisilaitoksen kustannuksiin 16,465 markalla²⁾, mutta ratkaisematta oli, tulisivatko lisämäärärahan myöntämisen edellytykset toteutumaan, päätti Kaupunginvaltuusto arviovaliokunnan ehdotuksesta ainoastaan lisätä „määrärahaa arvaamattomiin menoihin Kaupunginvaltuuston määräyksen mukaan“.

Poliisilaitos.

Terveyden- ja sairaanhoidon menojen vähentyminen johtuu siitä, että

Terveyden- ja
sairaanhoito.

¹⁾ Kats. siv. 82. — ²⁾ S:n s:n 90.

1902 vuoden menosäännössä oli satunnaisia määrärahoja 50,000 markkaa Marian sairaalan sisätautien-kirurgisen osaston sisustamiseen ja 3,000 markkaa väli aikaista sairaalaa varten. Marian sairaalan vuosimeno lisäytyi kuitenkin sen nojalla, että 1902 vuoden menosääntöön suuri osa menoneriä erittäinkin kirurgista ja kulkutautiosastoa varten oli otettu ainoastaan seitsemältä kuukaudelta, mutta 1903 vuoden menosääntöön koko vuodelta. Määrärahat sairaalan polttopuihin ja kaasuun lisäytyvät myöskin yhteensä 1,600 markkaa. — Vladimirinkadun varrella olevaa poliklinikkaa varten tuli lisäksi 2,500 markan määräraha ja Ravintoaineiden tarkastusaseman apulaisen palkkiota lisättiin 300 markkaa, jota vastoin määrärahoja rottain tappamista ja lihantarkastusaseman apulaisia varten vähennettiin 1,000 markkaa kumpaistakin.

Vaivahoito.

Vaivahoidon menosäännöstä on huomattava, että puheenjohtajan palkkio palautettiin Kaupunginvaltuuston ennemmin määräämään 1,200 markkaan; että vaivaistalon ja siihen yhdistettyjen laitosten menoja osaksi lisättiin osaksi vähennettiin, mutta niitä yhteensä otettiin menoarvioon 127,320 markkaa, kun vastaava määrä vuonna 1902 oli 117,500, johtuen lisäkustannus melkoiseksi osaksi siitä, että vaivahoitolaitoksia vuoden kuluessa oli lisätty uudella laitoksella, n. s. tuberkuloosipaviljongilla, jossa oli huoneita 36 hoidettavalle; sekä että osastossa „avustusta ja kustannuksia laitoksen ulkopuolella olevia köyhiä varten“ erät: kaupunkiin ja maaseudulle elänteille annettuja varten, sairaanhoitoa varten sekä suoranaiseksi avuiksi puuttenalaisille, joilla ei ole ehdotonta oikeutta vaivahoitoon, lisättiin 6,000, 1,500 ja 4,000 markkaa.

Opetustoimi.

Opetustoimen menot vaativat määrärahoja korotettavaksi noin 20,615 markkaa 43 penniä, josta ylempään käsityöläiskoulun osalle tuli 5,432 markkaa, kansakoulujen 3,181 markkaa 93 penniä, kansankirjaston ja lukusalien 440 markkaa ja pahantapaisten lasten turvakotien 11,561 markkaa 50 penniä. Sitä vastoin alemman käsityöläiskoulun määrärahaa vähennettiin 116 markkaa. Rahatoimikamaria kehoitettiin Kaupunginvaltuustolle ilmoittamaan, eikö voimassa oleviin ylempää käsityöläiskoulua koskeviin määräyksiin tarvittaisi muutoksia, jotta kaupungin vaikutusta sen johtoon lisättäisiin.

Sen johdosta, että oli nostettu kysymys kansakoulujen taloudenhoitajan palkkion korottamisesta, oli arviovaliokunta huomauttanut, että tämä toimi niihin tärkeisiin etuihin katsoen, jotka oli uskottu taloudenhoitajan huostaan, oli liian tärkeä enää sivutoimena hoidettavaksi, jonka tähden valiokunta oli ehdottanut, että Kaupunginvaltuusto ryhtyisi alotteeseen toimen toisinmuodostamiseksi; ja arviovaliokunta oli ajatellut talouden-

hoitajan virkatehtäviin kuuluvaksi, että hänen tulisi lähinnä pitää huolta koulurakennuksista, kalustosta ja arkistosta, valvoa korjaustöitä, toimittaa tarvittavain opetusvälineiden osto, hankkia vaatetusta varattomille oppilaille, laatia palkkauslistat, toimittaa kaikki sattuvat maksunsuoritukset sekä pitää ylintä valvontaa palvelusväestä ja kouluhuoneistojen puhtaanapidosta. Valiokunnan ehdotuksesta kehotti Kaupunginvaltuusto Kansakoulunjohtokuntaa tekemään ehdotuksen kansakoulujen taloudenhoitajan toimen toisimuodostamiseksi pääasiallisesti yllämainittujen näkökohtain mukaisesti.

Melkoinen lisäys pahantapaisten lasten turvakotien menoissa johtui etupäässä erityisen kasvatustaloksen tytöille perustamisesta Wanajan pitäjään.

Kaupungin velvollisuutena oleva kyydinpitovelvollisuus voitiin siitä tehdyn urakkasopimuksen nojalla vuonna 1903 suorittaa 1,950 markan määrärahalta, sen sijaan kuin sitä varten ennen oli määrätty 3,000 markkaa. Myöskin majoituksen kustannukset oli majoituslautakunta laskenut melkoista vähemmiksi kuin edellisenä vuonna eli 239,849 markaksi 28 penniksi.

Kaupungin vastattavat yleiset rasitukset.

Sittenkuin sähkövalaistus Kauppahallissa oli vaihdettu kaasuun, otettiin valaistuskustannuksiksi 1,500 markkaa 4,500 markan asemesta, jota vastoin satunnainen määräraha kaasuvalaistuksen toimeenpanemiseen merkittiin 2,300 markaksi.

Kauppahalli.

Sittenkuin Kaupunginvaltuusto oli päättänyt uuden puhtaanapitojärjestelmän vuonna 1903 toimeenpantavaksi ¹⁾, otettiin Rahatoimikamarin ehdotuksesta menoarvioon 59,810 markan määrä rikkainkuljetuskärryjen hankkimiseen, rikka-asemain perustamiseen kaupunkiin sekä rautatieraitteiden, asemasiltain, vajain y. m. hankkimiseen Malmin kaatoasemalle.

Puhtaanapito-toimi.

Koska satamavahtimestari Hagman vuoden kuluessa oli kuollut, jäi menoarviosta pois hänen eläkkeensä 600 markkaa. Edelleen jäi pois ruiskumestarin leskelle Nyströmille 1 pään tammikuuta 1903 myönnetty 600 markan apuraha, jota vastoin tuli lisää satamavahtimestarin leskelle Eeva Hagmanille 144 markan apuraha.

Eläkkeet.

Melkoinen lisäys „sekalaisten“ menojen kohdalla johtuu etupäässä siitä, että tähän oli otettu 113,500 markan erä kaupungin rahastossa olevain, kaupungin omistamain Helsingin Makasiiniosakeyhtiön osakkeiden rahastosta poistamiseen, jotka osakkeet kaupunki oli ottanut vastaan mak-

Sekalaiset menot.

¹⁾ Kats. siv. 118.

suna erinäisistä yhtiölle myydyistä Katajanokalla olevista makasiinitonteista. Pääsyyinä sellaiseen maksunsuoritukseen oli ollut se, että kaupunkitaten voi hankkia itselleen johtavan vaikutuksen yhtiön, kaupungin kaupalle ja merenkululle niin tärkeään toimintaan, jonka tähden kaupungin ei olisi luovutettava osakkeita, vaan päinvastoin pidettävä ne lopullisena sijoituksena, jota luonnetta osakkeilla ei kuitenkaan ollut niin kauan kuin ne esiintyivät käteisinä varoina kaupunginrahastossa. Tärkeä oli myöskin, että siirrettävä säästö vuoden päättyessä oli todellista säästöä, joka voitiin käyttää tulevan vuoden menoihin. — Syistä, jotka osaksi jo ennen on esitetty, korotettiin edelleen määräraha arvaamattomiin menoihin Kaupunginvaltuuston määräyksen mukaan 50,000:stä 90,000 markkaan. Uusi erä 800 markkaa tuli lisäksi kaupungin irtaimen omaisuuden katsastusta varten, jonka ohessa määräraha polttoaineisiin, erittäinkin Liikenne- ja Satamankonttorin tarpeiksi, lisättiin 10,000:sta 11,000 markkaan. — Sen johdosta, että menot Nikolainkirkon tornikellon valaistuksesta oli siirretty yleiseen määrärahaan valaistusta, myöskin ilotulitusta, varten, tasattiin tämä määräraha 7,300:sta 8,000 markkaan. — Pienempiin menoihin tavaravajoja varten määrättiin 300 markkaa ja kahden, kaupungin keskiosiin sijoitettavan normaalikellon ostamista sekä näiden ja entisten normaalikellojen kunnossapitoa varten 2,800 markkaa.

Tulot. Mitä taas tulee vuosien 1902 ja 1903 tulojen erotukseen mainittakoon tässä seuraavaa:

Käytettävissä oleva säästö.

Edellisestä vuodesta käytettävissä olevaa säästöä, siihen luettuna yllämainittujen kaupunginrahastossa olevain, kaupungin omistamain Helsingin Makasiiniosakeyhtiön osakkeiden määrä, otettiin tuloarvioon 450,000 markkaa.

Korot.

Koska 1902 vuoden kuluessa oli lunastettu koko joukko velkakirjoja, joilla tontinlunastusta oli kaupungille suoritettu, ja samaten otaksuttiin käyvän myöskin vuonna 1903, alennettiin laskettu korko tontinlunastuksesta 95,000:sta 80,000 markkaan. Niinikään vähennettiin tuloerä „osinko osakkeista“ 9,000:sta 8,000 markkaan, koska kokemus oli osottanut osinkojen kaupungin omistamista osakkeista olevan laskeutumassa. Sitä vastoin voitiin lisää tulleiden uusien lahjoitusten tähden lahjoitusrahastojen korkoja lisätä 1,000 markkaa. Aivan uusina tuloerinä otettiin tuloarvioon 8,500 markkaa korkoa Valaistuslaitokselle myönnettyistä ennakkomaksuista ja 210,000 markkaa pankkitilin korkoa uuden obligatsioonilainan käyttämättömistä varoista.

Tontinlunastukset.

Viime vuosina oli tontinlunastusta alettu suorittaa käteisellä rahalla

entistä enemmän, jonka tähden ja kun kaupungilla vuonna 1903 oli odotettavissa myöskin riidan alaisena oleva pakkoluovutuksenlunastus valtionrautateille luovutetusta maasta, tontinlunastusta merkittiin korotettu määrä 250,000 markkaa.

Aivan uutena eränä tuli lisäksi Seurahuoneen vuokrat 44,800 markkaa. Toreilla olevain vakinaisten myyntipaikkain vuokraa lisättiin 18,000:sta 30,000 markkaan. Niinikään korotettiin erä „satunnaiset sekä kenttien vuokrat“ 15,000:sta 18,000 markkaan ja kalavedenmaksut 1,200:sta 1,400 markkaan, jota vastoin erä „vuokraa huoneistoista Sofiankadun talossa N:o 3“ alennettiin 2,000 markkaa.

Satamakonttorin ehdotuksesta otettiin satamamaksuista laskettu tulo 15,000 markkaa pienemmäksi kuin edellisenä vuonna. Myöskin silta- ja biljaardimaksuja vähennettiin 500 ja 100 markkaa, jota vastoin nostoranan maksut lisättiin 300 markalla.

Erät „mieskohtainen vaivaismaksu“, „sairaanhoidon Marian sairaalassa“ ja „vastike kaupungin menettämistä sakko-osuuksista“ merkittiin 1,000:n, 1,000:n ja 286 markan lisäyksellä. Vaivaihoitohallituksen ehdotuksesta korotettiin myöskin vaivaisten ylläpidosta laskettu korvaus 6,000:sta 8,000 markkaan ja Kasvatuslautakunnan ehdotuksesta korvaukset turvakodeissa hoidetuista lapsista 600:sta 900 markkaan. Samaten lisättiin erään „kirjalainat“ 500 markkaa, jota vastoin erät kansakouluoppilaiden maksut ja käsityöt vähennettiin 800:sta 200 markkaan. Majoituslautakunta oli ilmoittanut 220,951 markkaa 28 penniä siksi määräksi, mikä tariffin mukaan tulisi kruununvarjoista korvaukseksi kaupungin majoituskustannuksista.

Kansakoulujen valtioapua oli Keis. Senaatin 16 p:nä heinäkuuta 1902 annetun päätöksen nojalla lisätty 6,000 markkaa, jonka ohessa tähän oli otettu uusi 750 markan erä eli se määrä, minkä Valtiovarasto suorittaa kaupungille korvaukseksi ruoka-annosten kustantamisesta tutkimusvangeille.

Vuokramaksuja vesimittareista oli korotettu 1,000 markkaa, mutta vuokraa vesijohdon maa-alueesta vähennetty 350 markkaan, mikä siitä todellisuudessa saatiin.

Kaupunginvaltuuston ennemmin tekemän päätöksen mukaisesti, että kaasutehtaan puhdas tulo kokonaisuudessaan merkittäisiin tuloksi IX tulo-
luokan kohdalla ¹⁾, otettiin tuloarvion käytettävissä olevana voittona kaasutehtaasta 114,800 markkaa.

Tuloluokkaan „lainat“ otettiin, ennemmin tehtyjen uuden obligatsioni-

¹⁾ Kats. siv. 61.

Kaupungin kiinteä omaisuus.

Tuloa tuottavat oikeudet.

Sekalaiset tulot.

Valtioapu.

Vesijohdo.

Valaistuslaitos.

Lainat.

lainan käyttämistä koskevain päätöksien mukaisesti, Seurahuoneen kauppahinnasta jällellä olevat 650,000 markkaa, kauppahallin rakentamiseen Hieta-
lahdentorille 125,000 markkaa, ja tavaravajan rakentamiseen Katajanokan-
rantakadulle 100,000 markkaa, sekä vesijohdon laajentamiseen 125,000
markkaa.

Taksoitus.

Vahvistetun meno- ja tuloarvion nojalla päätti Kaupunginvaltuusto, että kunnan verovelvollisilta jäseniltä vuonna 1903 taksoitettava veromäärä oli oleva 1,832,673 markkaa 10 penniä, joka vuodelta 1903 oli 22,816 markkaa 63 penniä pienempi taksoitus kun vuodelta 1902.

---

c) *Erinäisiä muita Kaupunginvaltuuston käsittelemiä asioita.*

Puhtaanapidon
järjestäminen.

Edellisenä vuonna oli Terveyslautakunta Kaupunginvaltuustolle antanut mietinnön ja ehdotuksen puhtaanapitotoimen järjestämisestä kaupungissa, joka mietintö sisälsi myöskin ehdotuksen voimassa olevan poliisijärjestyksen 21 ja 28 §:n muuttamiseksi sekä kaupungin puhtaanpitosäännöksi, minkä jälkeen Kaupunginvaltuusto oli lähettänyt asian Rahatoimikamariin lausunnon antamista varten ¹⁾. Rakennuskonttori, jonka lausunnon asiasta Rahatoimikamari ensiksikin pyysi, ei katsonut olevan mitään pääasiassa muistuttamista Terveyslautakunnan ehdotusta vastaan, että puhtaanapitoa varten kaupungissa pantaisiin toimeen n. s. tynnyrijärjestelmä. Sitä vastoin Rakennuskonttori vastusti sitä mielipidettä, että se yleinen puhtaanapitolaitos, jonka ehdotuksen mukaan tuli olla toimeenpantuna silloin kuin kaatopaikat siirrettiin, yhdistettäisiin Rakennuskonttoriin. Mutta Rakennuskonttorin mielestä ei ollut suotavaakaan, että heti tynnyrijärjestelmän toimeenpantua ja ennenkuin oli saatu kokemusta talonomistajain siihen liittymisestä, perustettaisiin erityinen puhtaanapitolaitos, vaan puhtaanapito voitiin toistaiseksi jättää Rakennuskonttorin toimitettavaksi, mainitun konttorin johtosääntöä silti kuitenkin muuttamatta. Asian edelleen valmistaminen annettiin sitten toimikunnan tehtäväksi, johon kuului Rautatiehallituksen ja Rahatoimikamarin edustajia ja joka ehdotti ²⁾, että Rahatoimikamari esittäisi Rautatiehallitukselle seuraavaa, nimittäin:

että kaatopaikkain perustamista varten saataisiin vuokrata noin 2 hehtaaria Malmin aseman luona olevan rautatien hiekkakuopan pohjois-

---

¹⁾ Kats. 1901 vuoden kertomus siv. 99. — ²⁾ Kpvn pain. asiak. N:o 10.

osasta ja yhtä suuri alue Tikkurilan luona olevan hiekanottoapaikan luoteisesta osasta vuotuisesta 100 markan vuokramaksusta hehtaarilta ja molemminpuolisella yhden vuoden irtisanomisajalla;

että rautateille kuuluvalla maalla saataisiin tehdä tarpeellisia sivuraiteita kaatopaikoille, ja että maksutta saataisiin kiskot, vaihteet ynnä niihin kuuluvat tarpeet sekä mainituille raiteille että niille sivuraiteille, jotka kaupunki teettäisi Satamaradalle ja Sörnäisten rautatielle puheenalaista tarkoitusta varten;

että tavara-aseman luoteisosaan tehtäisiin sivuraide ynnä lastaussilta makkilantaa ja rikkoja varten;

että valtionrautatiet säännöllisillä junilla kuljettaisivat kaupungissa olevista lastauspaikoista Malmin ja Tikkurilan kaatopaikkoihin makkilannalla suljetuissa hinkeissä taikka rikoilla lastatut vaunut kaupungin suoritettavasta 6,60 ja 8,40 markan maksusta vaunulastilta, johon maksuun oli luettu myöskin kustannukset tyhjiin vaunujen ja astiain kaupunkiin palauttamisesta; sekä

että edellämainittua kuljetusta varten tarvittavat vaunut valtionrautateiden työpajoissa rakennettaisiin ja kunnossa pidettäisiin kaupungin tarpeiksi.

Tämän mietinnön mukaan oli liitettynä Rakennuskonttorin laatima ja toimikunnan jäsenten tarkastama kustannusarvio sekä tarvittavista perustamistöistä toimikunnan ehdotuksen mukaan että myöskin puhtaanapidon ehdotetulla tavoin järjestämisen vuotuisista menoista ja tuloista.

Sittenkuin Rahatoimikamari oli pyytänyt Rautatiehallituksen lausuntoa toimikunnan ehdottamista toimenpiteistä mikäli ne koskivat valtionrautateitä, ilmoitettiin Rahatoimikamarille vastaukseksi, että Rautatiehallitus puolestaan suostui hyväksymään toimikunnan ehdotuksen ja, tarkemman tiedon saatua, ryhtymään siinä mainittuihin valtionrautateille kuuluviin toimenpiteisiin, paitsi mitä tuli puhtaanapitoa varten tarvittavain rautatievaunujen rakentamiseen ja korjauksiin. Rahatoimikamari puolsi ¹⁾ tämän jälkeen Kaupunginvaltuustolle Terveyslautakunnan ehdotuksen hyväksymistä, jonka ohessa Rahatoimikamari esitti, että niissä lopullisissa päätöksissä, jotka Kaupunginvaltuusto tulisi tekemään, noudatettaisiin seuraavia seikkoja, nimittäin: että aluksi ei olisi kaupungille järjestettävä mitään erityistä puhtaanapitolaitosta, vaan puhtaanapito uuden järjestelmän mukaan toistaiseksi uskottava Rakennuskonttorille; että kunnes tarve

¹⁾ Rhtkn kirj. N:o 59 helmik. 20 p:ltä.

toisin vaati, ainoastaan kaatopaikka Malmin aseman luona vuokrattaisiin valtionrautateiltä kaupungin tarpeiksi ja varustettaisiin tarpeellisilla sivuraiteilla; sekä että ensimmäinen varasto rautatievaunuja määrättäisiin luvultaan korkeintaan 20 kappaleeksi.

Valmistusvaliokunnan ehdotuksesta hyväksyi ¹⁾ Kaupunginvaltuusto sen jälkeen Rahatoimikamarin esityksen ynnä Terveyslautakunnan ehdotuksen Poliisijärjestyksen kahden §:n muutokseksi sekä Helsingin kaupungin puhtaanapitosäännöksi, jonka jälkeen mainitut ehdotukset lähetettiin Maistraatille vahvistuksen niille hankkimista varten.

Haittoja savusta.

Sittenkuin Terveyslautakunta oli ehdottanut säännöksiä niiden haittojen ehkäisemiseksi, joita savu höyrypannuista, teollisuuslaitosten tulijoista ja muista polttopesistä aikaansaa ²⁾, ja Kaupunginvaltuusto 22 p:nä tammikuuta 1901, myötäliittäen erään Valtuuston valiokunnan antaman mietinnön, oli pyytänyt Teknillisen yhdistyksen lausuntoa asiasta, lausui yhdistys saman vuoden joulukuussa Kaupunginvaltuustolle antamassaan kirjelmässä ³⁾, että Valtuuston olisi ryhdyttävä toimenpiteisiin mainittujen haittain ehkäisemiseksi, jonka ohessa yhdistys ehdotti, että Kaupunginvaltuusto lähettäisi erityisen ammattimiehen ulkomaille tutkimaan kysymystä kokonaisuudessaan, joka, sittenkuin tuo henkilö oli Valtuustolle antanut mietinnön asiasta, olisi uudestaan esitettävä Teknilliselle yhdistykselle. Kaupunginvaltuusto päätti ⁴⁾ kuitenkin antaa ehdotuksen tätä nykyä raueta, mutta kehotti Terveyslautakuntaa edelleenkin omistamaan huomiota tälle asialle.

Ehdotus rakennuslautakunnasta ja rakennusjärjestyksen tarkastamisesta.

Sittenkuin Teknillinen yhdistys oli Kaupunginvaltuustolta pyytänyt erityisen rakennuslautakunnan asettamista ja tämän muutoksen vaatimaa voimassa olevan rakennusjärjestyksen tarkastamista, jätti ⁵⁾ Valtuusto asian erityisen valiokunnan valmisteltavaksi, mutta valiokunta ei ehtinyt vuoden kuluessa antaa siitä mietintöä.

Ohjesääntö Töölön sokeritehtaan rautatieraitteille.

Sittenkuin Töölön sokeritehtaan osakeyhtiö eli Maistraatilta pyytänyt vahvistusta laaditulle yhtiön rautatieraitteiden liikenteen ohjesäännölle ⁶⁾ ja Maistraatti kirjelmässä 4 p:ltä marraskuuta 1901 oli pyytänyt Kaupunginvaltuuston lausuntoa asiasta, kehoitettiin Rahatoimikamaria siitä lausumaan mielensä; ja Rahatoimikamari ehdotti ⁷⁾, että ohjesääntö vah-

¹⁾ Kpvn pöytäk. 25 piltä maalisk. 24 §. — ²⁾ Kats. 1900 vuoden kertomus siv. 94.

³⁾ Kpvn pain. asiak. N:o 8. — ⁴⁾ Kpvn pöytäk. 25 piltä maalisk. 23 §. — ⁵⁾ S:n s:n 22 p:ltä huhtik. 24 §. — ⁶⁾ Kats. 1901 vuoden kertomus siv. 35. — ⁷⁾ Rhtkn kirj. N:o 318 jouluk. 27 p:ltä 1901.

vistettäisiin noudatettavaksi, kuitenkin ainoastaan toistaiseksi eli kunnes kaupunginviranomaiset katsoisivat tarpeelliseksi määrätä sitä muutettavaksi. Rahatoimikamari oli nimittäin sitä mieltä, että olot tulisivat oleellisesti muuttumaan, sittenkuin koko Hakasalmen alue oli joutunut takaisin kaupungille ja siitä yhdessä Hesperian puiston kanssa oli muodostettu kaupungille yleinen istutus sekä aiottu rantatie rakennettu tämän istutuksen kautta Eläintarhaan Töölön sokeritehtaan tehdastontin ohi, jonka jälkeen samat osat rautatieraiteita eivät voineet olla aitauksella puistosta erotettuina, vaan enemmältä radalle pääsemisen täytyi käydä välttämättömäksi. Valmistusvaliokunnan ehdotuksesta päätti ¹⁾ Kaupunginvaltuusto antaa lausuntonsa Rahatoimikamarin ehdotuksen mukaan; ja puheenalaisen ohjesäännön Maistraatti vahvisti 8 p:nä helmikuuta olemaan voimassa kunnes siitä ehkä toisin säädetään.

Vuonna 1900 Kaupunginvaltuustolle annetussa kirjoituksessa oli Helsingin Kauppayhdistyksen valtuusto esittänyt, että Kaupunginvaltuusto Keisarilliselle Senaatille tekisi hakemuksen, että talviliikenteen voimassapitämistä varten vähintään yhtä vahva jäänmurtaja kuin Sampo koetteeksi kolmeksi vuodeksi sijoitettaisiin Helsinkiin, sitoutuen kaupunki kolmen vuoden kuluessa kustantamaan jäänmurtajan kunnossapitoa y. m. enintään 150,000 markalla vuodessa ²⁾. Tästä kuultuna lausui Satamakonttori paljon epäilyksiä asiasta erittäinkin merenkulun kannalta, jonka jälkeen Rahatoimikamari huomautti, mitä vaikeuksia kaupungin meno- ja tuloarvion järjestämiselle aina 150,000 markan suuruinen ylimääräinen meno kolmen vuoden aikana tuottaisi. Rahatoimikamarin ehdotuksesta alistettiin kysymys kuitenkin Helsingin laivanpäällikköyhdistyksen harkinnan ja lausunnon alaiseksi. Sittenkuin viimeainittu yhdistys esittämillään syillä oli ilmoittanut että se ei voinut puoltaa, että kaupunki nykyoloissa ottaisi niskoilleen ehdotetun menon kokeesta, joka epäilemättä tuottaisi pettyneitä toiveita ja tappioita, päätti ³⁾ Kaupunginvaltuusto asiain pöydällepantavaksi ja myöhemmin esille otettavaksi uudesta Valmistusvaliokunnan ilmoituksesta.

Talviliikenne
Helsinkiin.

Sittenkuin Luotsi- ja majakkalaitoksen Ylihallitus oli Rahatoimikamarilta tiedustellut, tahtoisiko Helsingin kaupunki samallaisella apurahalla kuin ennemmin myöskin talvena 1902—1903 toimituttua jääntutkimuksia Gråharan, Porkkalan, Jussarön ja Söderskärin majakkain luona, jätti

Jääntutkimuk-
sia meressä Hel-
singin edustalla.

¹⁾ Kpvn pöytäk. 14 p:ltä tammik. 10 §. — ²⁾ Kpvn pain. asiak. N:o 14. — ³⁾ Kpvn pöytäk. 25 p:ltä maalisk. 29 §.

Rahatoimikamari asian Kaupunginvaltuuston harkittavaksi ja ratkaistavaksi, samalla kuin Rahatoimikamari lausui mielipiteenään, että puheenalaiset jäänhavainnot ainakin toistaiseksi voisivat lakata. Mutta Kaupunginvaltuusto päätti ¹⁾ kuitenkin, että määräraha mainittuun tarkoitukseen oli edelleenkin suoritettava.

Uusi kansakoulupiiri.

V. t. kansakouluntarkastajalle oli kaupungin viidennentoista kansakoulupiirin kouluneuvoston jäseniä huomauttanut, että tämä piiri oli liian suuri ja että kansakoulunoppilasten lukumäärä siinä oli suuresti lisääntynyt, jonka johdosta kansakoulunjohtokunta v. t. kansakouluntarkastajan ehdotuksesta oli esittänyt, että uusi kuudestoista kansakoulupiiri, käsittävä Fredriksbergin alueen, lohkaistaisiin viidennestätoista piiristä; ja Kaupunginvaltuusto päätti ²⁾ Valmistusvaliokunnan ehdotuksesta suostua tähän esitykseen.

Valtionrautateiden erottaminen eri vakausspiiriksi.

Sittenkuin valtionrautateiden alue ja asemat maalla 10 p:nä huhtikuuta 1902 annetun asetuksen kautta oli erotettu eri vakausspiiriksi, oli Keisarillisessa Senaatissa nostettu kysymys siitä, että tämän piirin tulisi käsittää myöskin ne kaupungit, joita valtionrautatiet koskettavat, ja että rautatienvakaaja siis oli oikeutettava toimittamaan vakausta myöskin sellaisessa kaupungissa olevalla asemalla, jossa oli oma vakaaja, päätti ³⁾ Kaupunginvaltuusto, sittenkuin Rahatoimikamaria ja Kaupunginvakaajaa oli asiasta kuultu ⁴⁾, hyväksyä Senaatissa nostetun ehdotuksen, kuitenkin sillä ehdolla että siihen luettaisiin ainoastaan valtionrautateiden ja postilaitoksen rautatienalueella olevat vaa'at.

Komiteanmietintö kauppakouluopetuksen järjestämisestä.

Vuonna 1900 oli Kaupunginvaltuustolta vaadittu lausuntoa erään komitean antamasta mietinnöstä, joka koski kauppakouluopetuksen järjestämistä maassamme ja jossa uudistusehdotukset oli jaettu kolmeen ryhmään, nimittäin 1) kauppa-apulaisten oppilaitoksia 2) kauppakouluja ja kauppaopistoja sekä 3) kauppakorkeakoulukysymystä koskeviin. Se valiokunta, jonka valmisteltavaksi asia oli annettu, huomautti antamassaan mietinnössä ⁵⁾, kuinka komitean ehdotus tarkoitti, että kauppiassivistyksen voimassapitäminen ja edistäminen maassamme edelleenkin olisi uskottava kunnallisille taikka yksityisille oppilaitoksille, joille valtio antaisi enemmän tai vähemmän apurahaa. Asian täten järjestämisen valiokuntakin havaitsi kaikin puolin tarkoituksenmukaiseksi, mutta lausui kuitenkin toivo-

¹⁾ Kpvn pöytäk. 14 p:ltä lokak. 21 §. — ²⁾ S:n s:n pöytäk. 17 p:ltä kesäk. 12 §. — ³⁾ S:n s:n 14 p:ltä lokak. 31 §. — ⁴⁾ Rhtkn kirj. N:o 169 heinäk. 24 p:ltä. — ⁵⁾ Kpvn pain. asiak. N:o 42.

muksena, että sitä kauppaoppilaitosten järjestämisen ohjelmaa, jonka vahvistaminen oli odotettavissa, ei julistettaisi kaikissa kohdin ehdottomasti sitovaksi, vaan että suotaisiin tilaisuutta erittäinkin yksityisille laitoksille ainakin erikoisseikoissa soveltumaan paikallisten ynnä muiden olevain olojen mukaan. Komitean ehdottamain kauppaoppilaitosten katsoi valiokunta hyvin vastaavan kauppiaskunnan eri aineksien sivistystarpeita, jonka ohessa valiokunta lausui mielipiteenään, että erittäinkin ehdotetut kauppaopetuslaitoksessa. Huomauttaen komitean esitysten yleensä olevan erittäin hyvin harkittuja ja perusteltuja, lausui valiokunta, että sen muistutukset ja vastaväitteet eräistä erikoisseikoista olivat verrattain vähemmän tärkeitä. Asiaa käsiteltäessä päätti ¹⁾ Kaupunginvaltuusto antaa lausuntonsa valiokunnan ehdotuksen mukaisesti.

Edellisessä vuosikertomuksessa on selonteko niistä ehdotuksista, jotka eräs valiokunta oli esittänyt sen johdosta, että oli nostettu kysymys pakollisen lihan tarkastuksen toimeenpanemisesta kaupungissa ²⁾. Asiaa lopullisesti käsiteltäessä päätti ³⁾ Kaupunginvaltuusto, hyväksyen valiokunnan ehdotuksen, Keisarilliselle Senaatille esittää, että uutta elinkeinolakia koskevaan valtioväiesitykseen otettaisiin säännös, jonka kautta kaupunkikunnalle tehtäisiin mahdolliseksi teurastushuonepakon toimeenpaneminen ja msksjen ottaminen tarkastuksesta; jättää kysymyksen pakollisen lihan tarkastuksen toimeenpanemisesta ratkaisematta kunnes Helsinkiin oli rakennettu ajanmukainen kunnallinen teurastuslaitos; sillä välin antaa Terveyslautakunnalle toimeksi Kaupunginvaltuustolle ehdottaa sellaisia väliaikaisia toimenpiteitä lihan tarkastukseen nähden, jotka teurastushuonepakon toimeenpanemista odottaessa ja nyt voimassa olevaan elinkeinolakiin katsoen voitiin soveliaasti toteuttaa; kehottaa Rahatoimikamaria ehdottamaan sopivan paikan, joka voitaisiin varata sellaisen teurastuslaitoksen rakentamista ynnä karjamarkkinatoria varten ja johon paikkaan pitäisi voida johtaa rautatieraitteita ja vesijohto; sekä, niin pian kuin kaupungin varojen harkittiin myöntävän kunnallisen teurastuslaitoksen perustamista, lähettää sopiva henkilö kaupungin kustannuksella ulkomailla tutustumaan siellä oleviin tällaisiin laitoksiin ja sitten antamaan Valtuustolle matkakertomuksen ja ehdotuksen asiasta.

Koska se kahden vuoden aika, joksi Maistraatti oli myöntänyt oike-

Kysymys pakollisesta lihan tarkastuksesta kaupungissa.

Väkijuomain kaupun ja anniskelun järjestäminen.

¹⁾ Kpvn pöytäk. 14 p:ltä tammik. 16 §. — ²⁾ Kats. 1901 vuoden kertomus siv. 122. — ³⁾ Kpvn pöytäk. 14 p:ltä tammik. 13 §.

uksia väkijuomain vähittäinmyyntiin ja anniskeluun, päättyi 1 p:nä kesäkuuta 1902, oli Maistraatti 16 p:nä joulukuuta 1901 lähettämässään kirjelmässä, viitaten 9 p:nä kesäkuuta 1902 annetun, muun muassa paloviinan ja muiden poltettujen tahi tislattujen väkiviinajuomain myyntiä koskevan asetuksen 6 §:n 1 kohtaan, jättänyt Kaupunginvaltuuston päätettäväksi, oliko ja kuinka monta sellaista oikeutta myönnettävä seuraaviksi kahdeksi myyntivuodeksi, 1 p:stä kesäkuuta 1902 — 1 p:ään kesäkuuta 1904, sekä missä seuduissa kaupunkia vähittäinmyynti- ja anniskelupaikkoja ei saisi olla. Niiden määräysten mukaan, jotka Kaupunginvaltuuston ja Maistraatin yhtäpitävään päätösten nojalla oli tällä alalla ollut voimassa silloisena anniskelukautena, oli paloviinan ja väkiviinan vähittäinmyyntioikeuksien luku silloin ollut määrättynä viideksi, muiden väkijuomain kuin paloviinan ja väkiviinan vähittäinmyyntioikeuksia ollut viisikolmatta, sekä väkijuomain anniskeluoikeuksien luku tuoksi aikakaudeksi vahvistettu kuudeksikymmeneksi kahdeksi, joista ei kuitenkaan enempää kuin neljäkymmentäkuusi saisi antaa käytettäväksi ravintolaliikkeen yhteydessä. Kuluvana myyntikautena oli annettu kaikki myönnettyt paloviinan, väkiviinan ja muiden väkijuomain vähittäinmyyntioikeudet, neljäkymmentä neljä väkijuomain anniskeluoikeutta ravintolaliikkeen yhteydessä sekä yksitoista samallaista oikeutta, joihin sellaista liikettä ei ollut yhdistettynä, mutta Maistraatin mielestä ei silti ollut syytä seuraavaksi aikakaudeksi vähentää väkijuomain anniskeluoikeuksia, koska sen kuluessa ei missään tapauksessa annettaisi useampia oikeuksia, kuin tarve vaati, jonka tähden Maistraatti ehdotti, että puheenalaisessa kohden ei tehtäisi mitään muutosta.

Kaupunginvaltuusto, joka oli lähettänyt ¹⁾ asian erityisen valiokunnan valmisteltavaksi, päätti ²⁾ tämän valiokunnan ehdotuksesta ³⁾ puolestaan 1902 vuoden kesäkuun 1 p:n ja 1904 vuoden kesäkuun 1 p:n väliseksi aikakaudeksi määrätä a) paloviinan ja väkiviinan vähittäinmyyntioikeudet viideksi; b) muiden väkijuomain kuin paloviinan ja väkiviinan vähittäinmyyntioikeudet viideksikolmatta; sekä c) väkijuomain anniskeluoikeudet kuudeksikymmeneksi kahdeksi, joista ei kuitenkaan enempää kuin neljäkymmentäkuusi saanut antaa käytettäväksi ravintolaliikkeen yhteydessä; että vähittäinmyynti- ja anniskelupaikkoja ei saanut olla kuudennessa, seitsemännessä ja kahdeksannessa kaupunginosassa eikä myöskään ensimmäisessä kaupunginosassa Rauhankadun pohjoispuolella, kolmannessa kau-

¹⁾ Kpvn pöytäk. 14 p:ltä tammik. 4 §. — ²⁾ S:n s:n 11 p:ltä helmik. 11 §. — ³⁾ Kpvn pain. asiak. N:o 5.

punginosassa Uniooninkadun varrella Kauppatorin eteläpuolella eikä niissä kortteleissa, jotka ovat tämän kadun ja Läntisen Rantakadun välillä, siinä neljännen ja viidennen kaupunginosan alueessa, joka on Fredrikinkadun länsipuolella, eikä kaupungin tullien ulkopuolella; ja ettei kaupungin muissakaan osissa väkijuomain vähittäinmyyntiä eikä anniskelua saanut harjoittaa kirkon, koulun, kasarmin, sairaalan taikka sellaisen paikan välittömässä läheisyydessä, missä on suurempi väenliike, eikä myöskään Kauppatorin luona, Läntisen Rantakadun sekä Itäisen ja Läntisen Henrikinkadun tulleja lähinnä olevain osain varrella; joista kielloista kuitenkin saatiin tehdä poikkeuksia Kauppatorin luona oleviin hotelleihin, Alppilaan, Kaisaniemeen, Sörnäisiin, Blekholman saariin, Korkeasaaren ja Kaivo- huoneeseen sekä teattereihin ja klubeihin nähden.

Viitaten 2 §:n säännöksiin 24 p:nä tammikuuta 1902 annetussa ase- tuksessa, joka koskee mallasjuomain myymisestä ja anniskelusta 2 p:nä huhtikuuta 1883 annetun, eräissä kohdin asetuksilla 9 p:ltä kesäkuuta 1892 ja 10 p:ltä huhtikuuta 1895 muutetun asetuksen erinäisten säännös- ten muuttamista, oli Maistraatti kirjelmällä 25 p:ltä lokakuuta pyytänyt Kaupunginvaltuuston lausuntoa siitä, kuinka monta oikeutta mallasjuomain noudettavaksi myymiseen panimon ulkopuolella olisi myönnettävä tuleviksi kahdeksi myyntivuodeksi, 1 p:stä kesäkuuta 1903 lukien, sekä missä seu- duissa kaupunkia sellaisia myyntipaikkoja ei saisi olla. Ehdollisesti huo- mautti Maistraatti, että puheenalaisia oikeuksia näyttää olevan myön- nettävä ensimmäisessä, toisessa, kolmannessa, neljännessä, viidennessä, kuudennssa, seitsemännessä, kahdeksannessa ja yhdeksännessä kaupun- ginosassa, Siltasaarella kymmenennessä kaupunginosassa, sekä muuten, sen mukaan kuin ennemmin käytännössä oli vakautunut, yhdennessätoista kaupunginosassa sillä alueella, jota rajoittavat Castréninkatu, neljäs linja, Itäinen Papinkatu ja viides linja, kahdennessatoista kaupunginosassa aino- astaan Itäisen Viertotien varrella ja sen läheisissä taloissa, sekä Töölössä ainoastaan Läntisen Viertotien varrella ja sen välittömässä läheisyydessä olevissa taloissa, jonka ohessa Maistraatti, ilmoittaen että kaupungissa oli voimassa kolmesataa kymmenen mallasjuomain noudettavaksi myyntioike- utta, huomautti, että sellaisten oikeuksien lukumäärää ei heti olisi kovin paljon supistettava. Tämän johdosta ja kun mallasjuomia vastedes ei saisi noudettavaksi myydä yhdessä muiden tavarain kanssa, vaan ainoas- taan erityisessä puodissa, ehdotti Maistraatti, että useinmainittujen oike- uksien luku 1903 vuoden kesäkuun 1 p:stä 1905 vuoden kesäkuun 1 p:ään ulottuvaksi aikakaudeksi vahvistettaisiin kaikkiaan kahdeksisadaksi, kuiten-

Mallasjuomain vähittäinmyyn- nin järjestämi- nen.

kaan ennakolta määräämättä mitään eri lukumäärää niistä eri kaupunginosille.

Asia lähetettiin ¹⁾ valmisteltavaksi erityiseen valiokuntaan, jonka jälkeen ja sittenkuin valiokunta oli antanut mietinnön asiasta ²⁾, se oli Kaupunginvaltuustossa käsiteltävänä ynnä sen yhteydessä a) erinäisten Sörnäisissä asuvain henkilöjen hakemus, että mainittu osa kaupunkia kokonaan vapautettaisiin oluenmyyntipaikoista; b) raittiusyhdistys Liiton esitys, että kesäkuun 1 p:n jälkeen 1903 ei myönnettäisi mitään oluenmyyntioikeutta Sörnäisissä; ja c) raittiusyhdistys Rauhan pyyntö, että oluenmyyntipaikoja ei sijoitettaisi esikaupunkeihin taikka niihin vieväin viertoteiden varrelle sekä että sellaisten myyntipaikkain luku ylipäänsä supistettaisiin vähimpään lain sallimaan määrään. Kaupunginvaltuusto päätti ³⁾ puolestaan määrätä mallasjuomain myyntioikeudet puheenalaisena myyntikautena korkeintaan sadaksi, kaupungin panimoille tulevat myyntioikeudet siihen luettuina; sekä samalla määrätä, että mallasjuomain myyntiä ei saanut olla kuudennessa ja kahdeksansassa kaupunginosassa, ensimmäisessä kaupunginosassa kyllä Unionin- ja Elisabetinkatujen varrella, mutta ei sillä alueella, jota lännessä ja etelässä rajoittavat nämä kadut, ei myöskään sillä neljännen ja viidennen kaupunginosan alueella, joka on länsi- ja pohjoispuolella Albertinkatua Eerikinkadulle asti, viimeainittua katua Fredrikinkadulle asti sekä Fredrikinkatua Kampinkadulle asti, seitsemännessä kaupunginosassa ei Kasarmikadun länsi- eikä Vuorimiehenkadun eteläpuolella, eikä myöskään Siltasaaren pohjoispuolella, eikä myöskään Siltasaaren pohjoispuolella, ja Arkadian länsipuolella ainoastaan viertotien varrella olevassa puodissa, ei kuitenkaan etempänä kuin vaivaistalon haaratiehen asti.

Mallasjuomain
anniskelun jär-
jestäminen.

Koska se kahden vuoden aika, joksi Maistraatti tätä ennen oli myöntänyt mallasjuomain anniskeluoikeuksia, päättyi 1 p:nä kesäkuuta 1902, oli Maistraatti kirjelmässä 16 p:ltä joulukuuta 1901, mallasjuomain myymisestä ja anniskelusta 2 p:nä huhtikuuta 1883 annetun asetuksen 10 §:n säännöksen johdosta, jättänyt Kaupunginvaltuuston päätettäväksi, oliko ja kuinka monta mainittujen juomain anniskeluoikeutta myönnettävä seuraavaksi kaksivuotiskaudeksi, 1 p:stä kesäkuuta 1902—1 p:ään kesäkuuta 1904, sekä missä seudussa kaupunkia kukin anniskelupaikka saisi olla. Kaupunginvaltuuston ja Maistraatin yhtäpitävään päätösten mukaan oli

¹⁾ Kpvn pöytäk. 4 p:ltä marrask. 11 §. — ²⁾ Kpvn pain. asiak. N:o 46. — ³⁾ Kpvn pöytäk. 20 p:ltä jouluk. 6 §.

mainittujen oikeuksien luku silloiseksi anniskelukaudeksi ollut määrätty kolmeksi kymmeneksi, joista kolme ensimmäisessä kaupunginosassa, kuusi toisessa, viisi kolmannessa, kuusi neljännessä ja viidennessä kaupunginosassa kummassakin, kaksi kuudennessa ja kaksi seitsemännessä kaupunginosassa, kuitenkin niin että Maistraatti tarvittaessa oli saanut luovuttaa avoimna olevan anniskeluoikeuden käytettäväksi muussa kaupunginosassa kuin siinä, johon oikeus oli määrätty, jos käyttämätöntä sellaista oikeutta puuttui edellisessä kaupunginosassa, jota vastoin mallasjuomain anniskelua ei ollut saanut harjoittaa Wilhelmin- ja Kaivokatuojen varrella, kolmannessa kaupunginosassa Unioninkadun varrella Kauppatorin eteläpuolella sekä tämän kadun ja Läntisen Rantakadun välisissä kortteleissa, niissä osissa neljättä ja viidettä kaupunginosaa, jotka ovat Fredrikinkadun länsipuolella, kahdeksannessa, yhdeksännessä ja kymmenennessä kaupunginosassa sekä kaupunkiin yhdistetyllä alueella kaupunginaseman ulkopuolella. Kuluvana myyntikautena oli annettu kaikkiaan viisikolmatta mallasjuomain anniskeluoikeutta, mutta Maistraatin mielestä ei silti ollut aihetta tulevaksi anniskelukaudeksi vähentää sellaisten oikeuksien lukua, semminkin kun niitä ei tultaisi antamaan enempää kuin tarpeen voitiin katsoa vaativan, jonka tähden Maistraatti ehdotti, että Valtuusto tässä kohden ei tekisi mitään muutosta.

Se valiokunta, jonka valmisteltavaksi asia oli lähetetty ja johon myöskin oli jätetty Herrain Wilho Reimannin, Väinö Wallinin ja A. A. Granfeltin erään raittiuskokouksen puolesta tekemä esitys muun muassa olutanniskelun supistamisesta, huomautti antamassaan mietinnössä ¹⁾, että useimmat mallasjuomain anniskeluoikeudet oli annettu henkilöille, joilla ei ollut varsinaisia ravintoloita, vaan yksinkertaisempia ruuantarjoiluhuoneistoja, joissa mallasjuomain tarjoilua oli ainoastaan ateriain aikana; ja Kaupunginvaltuusto päätti ²⁾ valiokunnan ehdotuksen mukaisesti puolestaan määrätä mallasjuomain anniskeluoikeuksien luvun 1 p:stä kesäkuuta 1902 1 p:ään kesäkuuta 1904 kolmeksi kymmeneksi, joista kolme ensimmäisessä kaupunginosassa, kuusi toisessa, viisi kolmannessa, kuusi neljännessä ja viidennessä kaupunginosassa kummassakin, kaksi kuudennessa ja yhtä monta seitsemännessä kaupunginosassa, kuitenkin niin että Maistraatti tarvittaessa sai antaa avoimna olevan anniskeluoikeuden käytettäväksi jossakin muussa kaupunginosassa kuin siinä, jota varten oikeus oli myönnetty, jos edellisessä kaupunginosassa käyttämätöntä sellaista oikeutta puuttui; jota

¹⁾ Kpvn pain. asiak. N:o 5. — ²⁾ Kpvn pöytäk. 11 p:ltä helmik. 11 §.

vastoin mallasjuomain anniskelua ei saanut harjoittaa Wilhelmin- ja Kaivokatujen varrella, kolmannessa kaupunginosassa Unioninkadun varrella Kauppatorin eteläpuolella sekä tämän kadun ja Läntisen Rantakadun välisissä kortteleissa, niissä osissa neljättä ja viidettä kaupunginosaa, jotka ovat Fredrikinkadun länsipuolella, kahdeksannessa, yhdeksännessä, kymmennessä, yhdennessätoista ja kahdennessatoista kaupunginosassa sekä kaupunkiin yhdistetyllä alueella kaupunginaseman ulkopuolella.

Oikeus paloviinan ja muiden väkijuomain vähittäimyyntiin tai anniskeluun sekä näiden tavarain paljottaiskauppaan.

Sittenkuin Maistraatti siinä tarkoituksessa, kuin 9 p:nä kesäkuuta 1892 annetun, paitsi muuta, paloviinan myymistä koskevan Keisarillisen asetuksen 7 § osottaa, oli Kaupunginvaltuustolle lähettänyt erinäisiä, Maistraatille tuotuja hakemuksia oikeuden saamisesta paloviinan ja muiden väkijuomain vähittäimyyntiin ja anniskeluun sekä näiden tavarain paljottaiskauppaan 1 p:stä kesäkuuta 1904 samaan päivään 1904, oli erityiselle valiokunnalle, joka myöskin oli saanut poliisimestarin lausunnan hakemuksista, uskottu toimeksi antaa Kaupunginvaltuustolle mietintö asiasta. Valiokunnan ehdotuksesta ¹⁾ päätti ²⁾ Kaupunginvaltuusto, oikaisten Valtuuston ennemmin tekemän päätöksen vähittäimyyntioikeuksien luvusta tulevana myyntikautena, puolestaan määrätä ne 26:ksi sekä puoltaa:

paloviinan vähittäimyyntioikeutta 1:o Helsingin anniskeluosakeyhtiölle a) talossa N:o 5 Kluuvikadun varrella, hoitajana neitsyt Iida Katriina Löfström; b) N:ossa 15 Antinkadun varrella, hoitajattarena Mathilda Josefina Dahlgrén; c) N:ossa 10 Fabianinkadun varrella, hoitajattarena neitsyt Hilma Maria Lindström; ja 2:o Helsingin vähittäimyyntiosakeyhtiölle: a) N:ossa 18 Läntisen Henrikinkadun varrella, hoitajattarena kauppiaanleski Amalia Eklund; b) N:ossa 33 Fredrikinkadun varrella, hoitajattarena työmiehenleski Olga Agatha Öhman;

muiden väkiviinatavarain kuin paloviinan ja väkiviinan vähittäimyyntioikeutta Kauppatoiminimi N. Pletschikoffille talossa N:o 4 Eteläisen Esplanaadikadun varrella, hoitajana kauppias Wasili Pletschikoff; Kauppias Otto Berndt Hildénille N:ssa 10 Fabianinkadun varrella; Toiminimelle Hjelt & Lindgren toiminimenhaltijain, kauppiasten Anders Wilhelm Lindgrenin ja Karl August Schuggen kautta, N:ssa 12 Eteläisen Esplanaadikadun varrella; Kauppiaanvaimolle Linda Viktoria Relanderille N:ossa 4 Wilhelminkadun varrella; Kauppiaille Karl Axel Palmroosille N:ossa 27 Pohjoisen Esplanaadikadun varrella; Kauppias Klaes Reinhold Rosenqvistille N:ssa 11 Aleksanterinkadun varrella; Merikapteeninles-

¹⁾ Kpvn pain. asiak. N:o 17. — ²⁾ Kpvn pöytäk. 22 p:ltä huhtik. 9 §.

kelle Hilda Augusta Kählmanille N:ssa 15 Fredrikinkadun varrella; Kauppias Walfrid Alfons Ahlforsille N:ssa 13 B Maariankadun varrella; Toiminimelle Luther & Rudolph toiminimen haltijan, kauppiaanlesken Antonie Rudolphin kautta, N:ssa 21 Pohjoisen Esplanaadikadun varrella; Toiminimelle Veljekset Popoff toiminimen haltijan, kauppiaanlesken Marie Popoffin kautta, N:ssa 1 Kluuvikadun varrella, hoitajana Aleksander Popoff; Kauppiaanleskelle Augusta Nikanderille N:ssa 11 Mikonkadun varrella; Osakeyhtiö Axel Pihlgrénille N:ssa 12 Fabianinkadun varrella, hoitajana konttoristi Johan Emil Pihlgrén; Osakeyhtiölle J. H. Wickell N:ssa 32 Aleksanterinkadun varrella; Toiminimelle J. C. Maexmontan Ernst Nyberg & C:o toiminimen haltijan, kauppias Ernst Albert Nybergin kautta N:ssa 28 Unioninkadun varrella; Toiminimelle A. W. Eklund & C:o toiminimen haltijan, kauppias Anders Werner Eklundin kautta, N:ssa 19 Eroittajakadun varrella; Kauppiaanleskelle Gustava Josefina Sjöbergille N:ssa 3 Eroittajakadun varrella; Kauppias August Ferdinand Hagelbergille N:ssa 8 Pienen Roobertinkadun varrella; Kauppiaanleskelle Matilda Sofia Holmqvistille N:ssa 6 Pohjoisen Makasiinikadun varrella; Varakonsuli Gustaf Röttger Sundmanille N:ssa 1 Bulevardinkadun varrella; Toiminimelle Albin Jansson & C:o toiminimen haltijan, kauppias Johan Fredrik Albin Janssonin kautta, N:ssa 13 Eerikinkadun varrella; Kauppias Nikolai August Turdénille N:ssa 5 Mikonkadun varrella; Kauppiaanleskelle Matilda Hirvoselle N:ssa 18 Länsi Henrikinkadun varrella; Kauppias Otto Rohdelle N:ssa 50 Aleksanterinkadun varrella; Kauppiaalle Fridolf Fredrik Ekbergille ja Johannes Ekbergille N:ssa 52 Aleksanterinkadun varrella; Kauppias Aleksander Nikirowille N:ssa 9 Antinkadun varrella; ja Kauppias Adrian Albin Westerbergille N:ssa 46 Aleksanterinkadun varrella; edellyttäen että Maistraattikin hyväksyisi yllämainitun oikaisun vähittäinmyyntioikeuksien lukumäärään nähden;

paloviinan ja muiden väkijuomain myyntioikeutta:

a) ravintolaliikkeen yhteydessä Osakeyhtiölle Hotel Restaurant N:ssa 29 Pohjoisen Esplanaadikadun varrella, Kämpin hotellissa, hoitajana herra Axel Gottfrid Lundblad; Ravintoloitsija Gustaf Aksel Wickströmille Kaisaniemen ravintolassa; Ravintoloitsijanleskelle Katarina Charlotta Ahlforsille N:ssa 10 Hallituskadun varrella; Ravintoloitsija Josef Volontik-selle Esplanaadikappelissa; Ravintoloitsija Gustaf Aleksander Westarlundille N:ssa 14 Kirkkokadun varrella; Ravintoloitsija John Osolinille Kleinehn hotellissa; Ravintoloitsija Nikolai Nikolajeffille N:ssa 29 Fabianinkadun varrella; Ravintoloitsijatar Gustava Wilhelmiina Gorbatoffille N:ssa

16 Eerikinkadun varrella; Helsingin Anniskeluosakeyhtiölle: a) N:ssa 25 Fredrikinkadun varrella, hoitajattarena neitsyt Mathilda Josefina Wahlström; b) N:ossa 16 Uudenmaankadun varrella, hoitajattarena ravintoloitsijatar Lovisa Nyqvist; c) N:ssa 34 Fredrikinkadun varrella, hoitajattarena neitsyt Emilia Sofia Blomqvist; d) N:ossa 3 Yrjönkadun varrella, hoitajattarena ravintoloitsijatar Amanda Hellström; e) Korkeasaarella, hoitajana ravintoloitsija Oscar Wilhelm Karlsson; ja f) N:ssa 11 Itäisen Henrikinkadun varrella, jonka ohessa vielä kahdet anniskeluoikeudet oli yhtiölle varattava; Ravintoloitsija Carl Söderströmille N:ssa 10 Ison Roobertinkadun varrella; Ravintoloitsija Gustaf Adolf Lindströmille N:ssa 4 Bulevardinkadun varrella; Ravintoloitsijatar Helena Nyströmille N:ssa 13 Ison Roobertinkadun varrella; Ravintoloitsija Karl Emil Edbergille N:ssa 10 Yrjönkadun varrella; Ravintoloitsija Johan Alfred Claëssonille N:ssa 4 Bulevardinkadun varrella; Ravintoloitsijatar Amanda Karolina Torniaiselle N:ssa 14 Vladimirinkadun varrella; Ravintoloitsija Rudolf Piehlille N:ssa 7 Ludviginkadun varrella; Ravintoloitsijatar Sofia Matilda Sihvolalle N:ssa 13 Uudenmaankadun varrella; Ravintoloitsija Karl Frans Wilhelm Königille N:ssa 4 Mikonkadun varrella; Osakeyhtiölle Nymark & Stavenow N:ssa 37 Pohjoisen Esplanaadikadun varrella, hoitajana sokerileipuri Oskar Gustaf Fredrik Stavenow; Ravintoloitsijatar Hanna Katriina Tukiaiselle N:ssa 21 Annankadun varrella; Ravintoloitsijatar Hilda Katriina Lindholmille N:ssa 15 Antinkadun varrella; Ravintoloitsijatar Sofia Charlotta Wänttiselle N:ssa 2 Heleenankadun varrella; Ravintoloitsija Gustaf Aksel Wickströmille Ylioppilastalolla; Samalle N:ssa 9 Itäisen Henrikinkadun varrella; Aleksanterinteatterin johtokunnalle sanotussa teatterissa, hoitajana ravintoloitsija Sergei Nikolajeff; Helsingin Vapaaehtoisen Palokunnan toimikunnalle palokunnan talossa; Ravintoloitsija Johan Gustaf Haglundille N:ssa 8 Kluuvikadun varrella, Uudessa hotellissa; Ravintoloitsija Oskar Fredrik Bengtsonille N:ssa 14 Läntisen Henrikinkadun varrella, Kalevan hotellissa; Ravintoloitsija Gustaf Adolf Emanuel Nordinille N:ssa 4 Läntisen Henrikinkadun varrella, hoitajana hakijan vaimo Adele Maria Nordin; Ravintoloitsijatar Selma Adolfina Rollelle N:ssa 4 Hakasalmenkadun varrella; Ravintoloitsija Wasili Noschikselle Alppilassa; Uuden teatteritalon osakeyhtiölle Oopperakellarissa; Ravintoloitsija Petter Kasakoffille N:ssa 32 Korkeavuorenkadun varrella; Ravintoloitsija Carl Alfred Svedenborgille N:ssa 54 Aleksanterinkadun varrella; Ravintoloitsijan leskelle Sigrid Irene Maria Nybergille N:ssa 12 Aleksanterinkadun varrella; Osakeyhtiö Hotel Fennian konkurssihallinnolle toimitsijamiehen, nimituo-

mari Knut Rudolf Sundmanin kautta, sanotussa hotellissa; Sokerileipuri John Catanille N:ssa 31 Pohjoisen Esplanaadikadun varrella; Ravintoloitsija Carl Erikssonille Luodon ravintolassa; sekä Leskirouva J. Ch. Maexmontanille Kaivuhuoneella;

b) ei ravintolaliikkeen yhteydessä, vaan yksityisten yhdistysten ja klupien kokouspaikoissa, Uudenmaan Pursiklupille sen paviljongissa Blekholman luodolla, hoitajana ravintoloitsijatar Sofia Adolfina Åslund; Helsingin kauppa-apulaisten yhdistykselle N:ssa 2 Eteläisen Esplanaadikadun varrella; Suomalaiselle Sivistysseuralle ja Helsingin kauppiaitten yhdistykselle yhteisesti N:ssa 9 Vilhonkadun varrella, hoitajana ravintoloitsijatar Amalia Aleksandra Rolig; Helsingin Purjehdusseuralle Liuskasaaressa, hoitajana paviljonginvahti Johan Viktor Nyholm; Yhdistykselle Arbetets Vänner N:ssa 26 Annankadun varrella, hoitajana ravintoloitsijatar Anna Maria Charlotta Hornborg; Kauppaseuran Johtokunnalle N:ssa 21 Aleksanterinkadun varrella, hoitajana ravintoloitsija Oskar Wilhelm Karlsson; Uusmaalaiselle Ylioppilasosakunnalle N:ssa 40 Kasarmikadun varrella; Ruotsalaiselle Klupille N:ssa 15 Fabianinkadun varrella; sekä M. M. seuralle, ynnä Alliance Française ja Taiteilijaseuralle, N:ssa 12 Aleksanterinkadun varrella; sekä

oikeutta paloviinan ja väkiviinan paljottaiskauppaan Toiminimelle Hjelt & Lindgren, Kauppiiaanleskille Gustava Josefina Sjöbergille ja Matilda Hirvoselle, Kauppias Adrian Albin Westerbergille ja toiminimelle „Nya Svenska Punschfabriken“.

Myöhemmin tulleiden, väkijuomain anniskeluoikeutta koskevain hakemusten johdosta puolsi Kaupunginvaltuusto erikoisvaliokunnan ehdotuksesta sellaisen oikeuden myöntämistä Rautatieläisyhdistykselle ¹⁾ sen puotihuoneistoissa; Polyteknikkojen yhdistykselle ²⁾ sen yhdistyshuoneistossa; Ravintoloitsija Carl Erikssonille ³⁾ Fennian hotellissa; Anniskeluosakeyhtiölle ⁴⁾ taloissa N:o 11 Vladimirinkadun ja N:o 6 Sofiankadun varrella; ja Seurahuoneen osakeyhtiölle ⁵⁾ Seurahuoneen kaikissa huoneistoissa; jota paitsi Valtuusto puolsi ⁶⁾ suostuttavaksi Sokerileipurinlesken Adèle Maria Nordinin hakemukseen saada käytettäväkseen hänen miehelleen Gustaf Adolf Nordinille myönnetyn oikeuden väkijuomain anniskeluun talossa N:o 4 Läntisen Henrikinkadun varrella.

---

¹⁾ Kpvn pöytäk. 27 p:ltä toukok. 9 §. — ²⁾ S:n s:n 17 p:ltä kesäk. 9 §. — ³⁾ S:n s:n 8 p:ltä heinäk. 13 §. — ⁴⁾ S:n s:n 14 p:ltä lokak. 11 §. — ⁵⁾ S:n s:n 25 p:ltä marrask. 4 §. — ⁶⁾ S:n s:n 16 p:ltä jouluk. 9 §.

Sanotun valiokunnan ehdotuksesta puolsi Kaupunginvaltuusto vielä paloviinan paljottaiskauppaoikeuden myöntämistä kauppatoiminimen N. Pletschikoffin haltijalle, Leskirouva Katharina Pletschikoffille ¹⁾; ja Kauppiaille O. B. Hildenille ja A. W. Eklundille ²⁾; sekä paloviinan ja muiden poltettujen tai tislattujen väkijuomain paljottaiskauppaoikeutta toiminnalle V. Relanderin viini- & väkijuomakauppa. ³⁾

Oikeus mallasjuomain sekä viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain myymiseen.

Vuoden 1902 kuluessa käsitteli Kaupunginvaltuusto 152 erityistä hakemusta mallasjuomain myyntioikeudesta, 51 hakemusta viinien ja muiden miedompain juovutusjuomain myyntioikeudesta sekä 2 hakemusta mallasjuomain myyntioikeuden siirrosta ja 1 hakemuksen viinien ja niiden veroisten juomain myyntioikeuden siirrosta. Silloin antoi Valtuusto, sitenkuin asianomainen valiokunta oli asioita valmistellut, puoltavia tai epäviä lausuntoja, enimmäkseen poliisimestarin ehdotuksen mukaisesti.

Myrkyllisten värien kauppa-oikeus.

Maistraatin kautta tulleen Lääninhallituksen lähetteen johdosta, jonka mukana oli Kauppias Hj. Sjömanin hakemus myrkyllisten värien kauppa-oikeudesta, päätti ⁴⁾ Kaupunginvaltuusto, sitenkuin oli hankittu Terveyslautakunnan lausunto, ilmoittaa, että Valtuustolla ei ollut mitään hakemusta vastaan muistuttamista.

Oikeus pitää biljaardia.

Lääninhallituksen läheteiden johdosta, joiden mukana oli hakemuksia biljaardin pitämisoikeudesta, joita olivat tehneet osakeyhtiö „Helsingfors biljardsalonger och kägelbana“ sekä ravintoloitsijat M. Wasjukoff ja J. G. Nordström, päätti ⁵⁾ Kaupunginvaltuusto Valmistusvaliokunnan ehdotuksesta ilmoittaa, että hakemuksia vastaan ei ollut mitään muistuttamista.

Oikeus apteekin siirtämiseen.

Maistraatin kautta oli Lääninhallituksen läheteellä tullut apteekkari E. Sandroosin hakemus saada muuttaa Albertin- ja Antinkatujen kulmassa, Albertinkadun länsi- ja Antinkadun pohjoispuolella oleva apteekkinsa jollekin muulle sanottujen katujen risteyksessä olevalle kulmatontille; ja Kaupunginvaltuusto päätti ⁶⁾, sitenkuin Terveyslautakuntaa oli asiasta kuultu, antaa siitä puoltavan lausunnon.

Hakemuksia kansalaisoikeudesta ja elinkeino-oikeudesta.

Yhdeksässä tapauksessa puolsi Kaupunginvaltuusto Suomen kansalaisoikeuden myöntämistä ulkomaalaisille ⁷⁾ ja 26 tapauksessa lupaa kaupan tai muun elinkeinon harjoittamiseen. ⁸⁾

¹⁾ Kpvn pöytäk. 4 p:ltä helmik. 7 §. — ²⁾ S:n s:n 27 p:ltä toukok. 7 §. — ³⁾ S:n s:n 4 p:ltä marrask. 8 §. — ⁴⁾ S:n s:n 25 p:ltä marrask. 14 §. — ⁵⁾ S:n s:n 22 p:ltä huhtik. 11 ja 12 § sekä 16 p:ltä syysk. 13 §. — ⁶⁾ S:n s:n 14 p:ltä lokak. 25 §. — ⁷⁾ S:n s:n 25 p:ltä maalisk. 1 §, 27 p:ltä toukok. 2 §, 16 p:ltä syysk. 9 §, 14 p:ltä lokak. 2 ja 29 §, 4 p:ltä marrask. 4, 5 ja 6 § sekä 9 p:ltä jouluk. 2 §. — ⁸⁾ S:n s:n 14 p:ltä tammik. 1 ja 2 §, 4 p:ltä helmik. 4 ja 6 §, 11 p:ltä helmik. 1 §, 25 p:ltä maalisk. 2-5 ja 30 §, 8 p:ltä huhtik. 1 §, 13 p:ltä toukok. 8-10 §, 27 p:ltä toukok. 3-5 §, 17 p:ltä kesäk. 3 §, 16 p:ltä syysk. 10 ja 11 §, 14 p:ltä lokak. 3-5 §, 25 p:ltä marrask. 2 §, 9 p:ltä jouluk. 27 § ja 16 p:ltä jouluk. 11 §.

Edellisen vuoden joulukuussa oli Ruotsalainen työväenyhdistys antanut Kaupunginvaltuustolle hakemuksen, että uhkaavan työnpuutteen torjumiseksi kaupungin puolesta heti pantaisiin toimeen sopivia talvityöitä. ¹⁾ Rahatoimikamari, jonka lausunto asiasta vaadittiin, ilmoitti ²⁾ että, kaupungin Rakennuskonttorin antaman tiedon mukaan, eräät vuoden menosääntöön otetuista töistä, niinkuin Pitkän sillan uudestaanrakentaminen, Eteläsataman eteläisen ja pohjoisen laiturinhaaran korjaus, kaduntasoitukset 11 ja 12 kaupunginosassa sekä noppakiven ja sepelikiven hakkuu, olivat sen laatuksia, että ne soveliaimmin voitiin talvisaikaan toimittaa ja heti alottaa. Tämän tähden oli Rahatoimikamari kehottanut Rakennuskonttoria kohta panemaan alulle luetellut työt. Ja kun tämän kautta melkoisen suurelle joukolle joutilaita ruumiillisen työn tekijöitä voitiin valmistaa työtä ja puheenalaisen hakemuksen tarkoitus siis näytti saavutetun, ehdotti Rahatoimikamari, että hakemus silloin ei antaisi aihetta enempään toimenpiteeseen. Valmistusvaliokunnan ehdotuksesta Kaupunginvaltuusto päättikin ³⁾ hyväksyä tämän Rahatoimikamarin esityksen.

Hakemuksia hätäaputöiden toimeenpanemisesta.

Helmikuun 3 p:nä pidetyn työväenkokouksen puolesta ja kaupungissa olevaksi ilmoitetun suuren työnpuutteen tähden pyysivät sitten eräät ruumiillisen työn tekijät Kaupunginvaltuustolle antamassaan kirjoituksessa 1:o että Kaupunginvaltuusto ensi kokouksessaan tahtoisi ottaa harkittavakseen kysymyksen hätäaputöiden toimeenpanemisesta ja niitä varten osottaa tarvittavat määrärahat; 2:o että kaupungin yleisissä töissä etupäässä käytettäisiin kuntaan kuuluvia jäseniä; 3:o että alin maksu tunnilta määrättäisiin 30 penniksi ja että, jos tämän kautta ei voitaisi saada työtä kaikille työnhakijoille, työpäivää asianhaaran mukaan lyhennettäisiin; 4:o että alettaisiin rakennuttaa huokeita ja terveellisiä asuntoja suuremmille työväenperheille ja pienempipalkkaisille kuntalaisille; ja 5:o että hätäaputyöt alotettaisiin ennen helmikuun 15 p:ää. Tästäkin hakemuksesta vaati ⁴⁾ Kaupunginvaltuusto Rahatoimikamarin lausunnon ja se annettiin jo 6 p:nä helmikuuta. Kaupungininsinöörin kanssa neuvoteltuaan huomautti ⁵⁾ Rahatoimikamari siinä: että silloisissa kaupungin töissä jo oli 700 miestä eli suurin työvoima, mitä kaupunki tavallisesti kiireellimpänäkin ja töille suotuisimpana vuodenaikana piti työssä; että vuoden menosääntöön otetuista töistä oli työn alaisina sekä kaikki kaduntasoitustyöt, paitsi ainoastaan sellaisia pienempiä tasoitus- ja lokaviemäritöitä,

¹⁾ Kats. 1901 vuoden kertomus siv. 85. — ²⁾ Rhtkn kirj. N:o 14 tammik. 2 p:ltä. —

³⁾ Kpvn pöytäk. 14 p:ltä tammik. 8 §. — ⁴⁾ S:n s:n 4 p:ltä helmik. 1 §. — ⁵⁾ Rhtkn kirj. N:o 46 helmik. 6 p:ltä.

joita tuskin voitiin toimittaa talvisaikaan ja joista ainoastaan joku kymmenkunta miestä saisi työtä, että myöskin kaikki laiturinhaarain ja Pitkän sillan uudestaanrakentamistyöt, joiden kaikkien yhteenlasketut työ- ja aineskustannukset olivat 167,600 markkaa; sekä että sitä paitsi erinäisissä kivilouhimoissa toimitettiin katukivien hakkuuta ja sepelikiven hakkuuta vähemmässä määrässä. Tarkemmin esittämillään syillä Rahatoimikamari ehdotti, että hätäaputyöksi toimeenpantaisiin ainoastaan sepelikiven hakkuuta suuremmassa määrin. Tätä työtä varten ei tarvittu mitään ammattityötietoja ja siihen käytetyt määrärahat tulivat työntekijäin hyväksi aineskustannuksia vähentämättä, jota paitsi myöskin naiset ja nuoriso siinä voi saada ansiota. Jotta kahden kuukauden kuluessa sepelikiven hakkuuseen käytettäisiin 200 miestä, laskettiin tarvittavan ainoastaan 15,000 markan rahamäärä. Laatunsa tähden ja sen johdosta, että siitä oli suoritettu 3 markan urakkahinta kuutiometriltä, jolloin tottuneimmat ja nopeimmat kivityömiehet voivat saada korkeintaan 3 markan päiväpalkan, vaan keskimääräinen päiväpalkka oli ainoastaan 1 markka 50 penniä, tuli sepelikiven hakkuu myöskin oikean hädän arvomittariksi, kun jokainen työntekijä, joka ei ollut ehdottomasti avun tarpeessa, vaan voi muulla työllä hankkia toimeentulonsa, pidättäisi tästä työstä taikka loupui siitä niin pian kuin paremman työansion tilaisuutta ilmautui. Itse työllekään ei siitä ollut haittaa, koska jokainen yksityinen työmies voi minä päivänä tahansa sekä keskeyttää että jälleen alottaa sen. — Varojen osottamista sellaisiin rakennusyrytyksiin ja katujen tasoituksiin, joita ei ollut otettuna vuoden menoarvioon, Rahatoimikamari ei katsonut voivansa puoltaa, erittäinkin siihen nähden että oli välttämätöntä varata keinoja työnpuutteen torjumiseksi seuraavaksi syksyksi, jolloin kaikki ennen päätetyt uudet työt ja suuremmat korjaukset jo olivat loppuunsaatetut.

Hakijain 2:ssa kohdassa lausumasta toivomuksesta huomautti Rahatoimikamari, että suuri työväen tulvaaminen Helsinkiin jo useina vuosina oli aiheuttanut Rakennuskonttorin ottamaan kaupungin töihin ainoastaan täällä hengillä olevia työmiehiä, mikäli se vain työtaitoon ja työlakkoihin nähden oli käynyt päinsä. Jossakin määrin ehkäistäkseen työväen tänne tulvaamista olisi Rahatoimikamarin mielestä ainakin säännöllisinä aikoina sanottu sääntö ulotettava niin pitkälle, että kaupunki töissään etupäässä käyttäisi työntekijöitä, jotka jo kaksi vuotta olivat olleet täällä henkikirjoissa ja siten saavuttaneet kotipaikkaoikeuden kaupungissa. Tähän nähden ja kun työnpuute näytti tulevan kroonillisen luontoiseksi ja oli näytettyynyt vaikeaksi saada suunnillekaan käsitystä työnpuutteen laajuuu-

desta, jätti Rahatoimikamari Kaupunginvaltuuston harkittavaksi, eikä olisi syytä kehottaa Työväenasiain lautakuntaa uudestaan käsiteltäväksi ottamaan kysymyksen työnvälitystoimiston Helsinkiin perustamisen tarpeellisuudesta.

Hakijain 3:ssa kohdassa lausuman vaatimuksen vähimmän tuntipalkan ja lyhennetyn työajan määräämisestä katsoi Rahatoimikamari asian oman luonnon johdosta olevan jätettävä kokonaan huomioonottamatta ja mitä tuli 4:ssä kohdassa mainittuun toivomukseen kunnallisten asuntojen rakentamisesta työväestölle, niin Kaupunginvaltuusto oli jo ennenkin antanut sen erityisen valiokunnan käsiteltäväksi.

Kaupunginvaltuustolle tuli sittemmin kirjelmä Ruotsalaiselta työväenyhdistykseltä, jossa se pyysi Valtuustoa ottamaan huomionsa mainitun työttömäin ehdotuksen, jonka yhdistys katsoi olevan parhaiten omansa poistamaan vallitsevata hätää. Asiaa käsiteltäessä Kaupunginvaltuusto päätti ¹⁾ valtuuttaa Rahatoimikamarin hätäaputöiksi heti järjestämään sepelikiven hakkuuta tarvittavassa määrin sekä kehottaa Rahatoimikamaria antamaan Valtuustolle tiedon, mihin Rahatoimikamarin menoarvioon vuodeksi 1902 otettuihin töihin, joita Kaupunginvaltuusto ei ollut päättänyt toimitettavaksi, voitaisiin vähimmällä hankaluudella heti ryhtyä.

Sittemmin lähetti Rahatoimikamari ilmoituksen ²⁾, että kaikki ne katu- ja kanavien perustamiset Kalliossa, joita varten määrärahoja oli otettu Rahatoimikamarin menoarvion ehdotukseen, mutta osaksi jätetty pois vahvistetusta menosäännöstä osaksi melkoisesti vähennetty, voitiin haitatta aloittaa joko koko laajuudessaan taikka osaksi; ja näiden töiden kustannukset olivat noin 157,000 markkaa. Siihen nähden, että tontteja oli kysytty 7:ssä kaupunginosassa, oli edelleen valmistettu kaduntasoitus- ja kanavoimisehdotuksia Pietarin-, Huvila- ja Laivurinkatuja sekä Kapteenin- ja Merikatujen osia varten, jota paitsi oli valmis ehdotus myöskin Porthaninkadun pitennyksen osaksi tasoittamiseen; ja näiden töiden arvioitu kustannus nousi lähes 165,000 markkaan. Mutta Rahatoimikamari ehdotti kuitenkin, ettei uusia kaduntasoituksia alotettaisi, ennenkuin menoarvioon otetut työt oli pääasiassa loppuunsaatettu, jonka kautta syksyllä voitiin saada työtä työttömälle työväelle. Kun tähän tuli lisäksi, että kaupungissa jo oli alkanut varsin vilkas yksityinen rakennustoiminta, katsoi Rahatoimikamari silloisetkin hätäaputyöt vähitellen voitavan lakkauttaa ja pyysi sentähden valtuutusta vähitellen keskeyttämään sepelikiven hakkuun sekä, jos lisää hätäaputöitä syyspuoleen näyttäisi tarvittavan, saada hyvissä ajoin antaa Kaupunginvaltuustolle seikkaperäisen ehdotuksen sel-

¹⁾ Kpvn pöytäk. 11 p:ltä helmik. 4 §. — ²⁾ Rhtkn kirj. N:o 98 huhtik. 17 p:ltä.

laisiksi kaduntasoitustöiksi, joita tonttien kysyntään nähden silloin voitiin katsoa pitävän ensi sijassa toimittaa. Ja tämän Rahatoimikamarin esityksen hyväksyi ¹⁾ Valtuusto kaikin puolin.

Marraskuun lopulla pidettiin taas työväenkokous, jossa neuvoteltiin keinoista talvella uhkaavaa työnpuutetta vastaan, ja tämän kokouksen edustajat antoivat sanotun kuun 25 p:nä Kaupunginvaltuustolle kirjelmän, jossa vaadittiin

että kaupunki hankkisi työtä kaikille työkykyisille henkilöille, jotka olivat hätäpakosta töyttöminä, ja että siitä maksettaisiin elintarpeisiin riittävä palkkaus;

että kaupunki aloittaisi työväenasuntojen rakentamista sekä järjestäisi muitakin hätäaputöitä;

että kaupungin rakennustöissä mikäli mahdollista vältettäisiin urakka-järjestelmää;

että kunnan hätäaputöitä varten määrättäisiin vähimmäksi palkaksi kolme markkaa päivältä, riippumatta siitä tehtiinkö työ urakalla tai päiväpalkalla;

että työaika kaikissa kaupungin töissä määrättäisiin kahdeksaksi tunniksi;

että kunnan toimesta ja sen kustannuksella olisi perustettava työväenkeittäiöitä, missä maksutta annettaisiin ruokaa köyhäin työväenperheiden lapsille ja sellaisille perheenjäsenille, jotka siihen aikaan eivät voineet itseänsä elättää; sekä

että kaupungin olisi hätäaputyöksi naisille kustannuksellaan teetettävä vaatteita ja muita tarvetavaroita, joita ilmaiseksi jaettaisiin köyhäin, hätää kärsiväin perheiden lapsille ja muille, jotka eivät itse voineet hankkia vaatteita itselleen.

Rahatoimikamari, jonka lausunto nytkin vaadittiin, huomautti ²⁾ että kaupungissa tosin oli työnpuutetta, vaikka töyttömäin lukumäärää ei voitu tarkalleen ilmoittaa. Mutta töyväessä ei huomattu mitään pyrintöä etsimään työtä maaseudulta, jossa työväkeä ei ollut liiaksi. Kaupungin elämään tottunut työmies ei kernaasti lähtenyt kaupungista edes ahtaimmissakaan oloissa. Työväestön määrä oli täällä myöskin muuhun väestöön verraten suhteettomasti lisäytymässä, joka seikka ei ollut vaaroja vailla kaupungille ja jota ei ainakaan olisi keinotekoisesti vielä enennettävä. Sellaisena vähemmän oikeutettuna keinona piti Rahatoimikamari hätäaputöiden toimeenpanemista kaupungissa huonompina työaikoina, jotka työt hel-

¹⁾ Kpvn pöytäk. 22 p:ltä huhtik. 19 §. — ²⁾ Rhtkn kirj. N:o 265 jouluk. 11 p:ltä.

posti antoivat aihetta väärinkäsitykseen yhteiskunnan velvollisuuksista erityistä väestön luokkaa kohtaan. Kuitenkin oli Rahatoimikamarin mielestä jotakin heti tehtävä jotta *kaupungissa asuvalle* työttömälle väestölle hankittaisiin ansion tilaisuutta, jonka tähden Rahatoimikamari pyysi valtuutusta antamaan ryhtyä niiden kaupungin yleisten töiden toimittamiseen, jotka oli ehdotettu Rahatoimikamarin ja Maistraatin menoarviossa seuraavaksi vuodeksi. Näissä töissä luonnollisesti ei käytettäisi mitään sellaisia työpalkkoja, kuin hakijat olivat vaatineet, vaan työt olisivat toimitettavat kaupungissa yleensä käyvillä urakka- ja päiväpalkoilla.

Tähän Rahatoimikamarin esitykseen päätti ¹⁾ Kaupunginvaltuusto suostua, jonka ohessa Valtuusto Arviovaliokunnan ehdotuksesta 1903 vuoden menoarvioon otti ²⁾ 100,000 markan määrärahan vielä yhden tavara-vajan rakentamiseen Katajanokalle, jotta hankittaisiin työtä ahtaitten aikain johdosta työttömille kaupungin työmiehille, joista osa, niinkuin kirvesmiehet, eivät talvikuukausina voineet lukuisammin saada paikkoja kaupungin muissa töissä.

Jälempänä mainittavasta tapahtumasta päätti ³⁾ Kaupunginvaltuusto lähettää suomennettuna näinkuuluvan alamaisen kirjelmän:

Kaupunginvaltuuston tekemä esitys.

„Helsingin Kaupunginvaltuusmiehet, Suomen pääkaupungin edustajat, ovat katsoneet velvollisuudeksensa kaikkein alamaismasti saattaa Teidän Keisarillisen Majesteettinne Korkeaan tietoon ne syvästi valitettavat tapaukset, jotka täällä ovat sattuneet perjantaina tämän huhtikuun 18 p:nä.

Noin klo 3 i. p. sanottuna päivänä oli väkijoukko, johon kuului pääasiallisesti puolikasvuista katunuorisoa, kokoutunut Senaatintorille raati-huoneen edustalle ja läheisyyteen. Tästä väkijoukosta, joka vähitellen paikalle tulvanneista uteliaista kasvoi niin, että se täytti suuren osan toria ja sen ympärillä olevain julkisten rakennusten portaita, nostettiin aika ajoin hurraahuutoja, seassa vihellyksiä. Näitä kuului erittäin äänekkäästi, kun poliisimestari tahi joku niistä poliisimiehistä näyttäytyi, jotka tuomioistuimien äskettäin oli törkeästi valtansa väärinkäytöksestä ja laittomasta vangitsemisesta tuominnut vankeusrangaistukseen, mutta joille siitä huolimatta edelleenkin oli uskottu järjestyksen ylläpitämistä. Väkivaltaisuuksiin väkijoukko ei ryhtynyt minkäänlaisiin. Maltilliset, väestön luonnetta tuntevat miehet, niiden joukossa kunnallisen järjestysvallan ylin edustaja,

¹⁾ Kpvn pöytäk. 16 p:ltä jouluk. 6 §. — ²⁾ Kpvn pain asiak. N:o 48 siv. 10 ja Kpvn pöytäk. 20 p:ltä jouluk. 1 §. — ³⁾ Kpvn pöytäk. 18 p:ltä huhtik. 1 § ja 22 p:ltä huhtik. 1 §.

kaupungin kunnallispoliisimestari, kehottivatkin sentähden poliisimestaria, että hän määräisi poliisin vetäytymään takaisin poliisilaitoksen torin vieressä olevalle pihalle, josta se tarvittaessa taas heti olisi voinut tulla esiin; ja Valtuustolla on se seuraavain tapausten vahvistama vakaumus, että tämä toimenpide olisikin saattanut joukon hetken kuluttua kokonaan hajautumaan, samaten kuin yhtäläiset kohtaukset ennemmin järkevällä poliisin johdolla aina ovat selvinneet ilman sen enempiä seurauksia. Mutta sitä vastoin ryhdyttiin toiseen, perin epäviisaaseen toimenpiteeseen, jollaisesta tätä ennen Suomessa ei ole koskaan kuultu ja jonka kaikkein vähimmin nyt olisi pitänyt tulla kysymykseen.

Vaikka yleisön käytös siis ei ollut antanut tukea siten asiaan ryhtymiseen, kutsuttiin kuvernöörin käskystä noin klo 4 i. p. sotaväkeä väkijoukkoa hajoittamaan, eikä tätä tehtävää uskottu Suomen kaartilille, vaan tänne sijoitetuille uraalilaisille kasakoille. Kun tuo joukko hurjaa vauhtia ratsasti kansan päälle, joka oli tunkeutunut kokoon katukäytävälle ja Nikolainkirkon suurenmoisille portaille, niin jotkut joukosta, tottumattomina sentapaiseen rauhan palauttamiseen, ottivat, sittenkuin jo muutamat henkilöt olivat kaatuneet hevosten jalkoihin, sen vastaan lunta ja jääpalasia heittämällä. Kasakoille annettiin silloin käsky käyttää piiskaa, ja nyt he hyökkäsivät sääliittä kaikkien, miesten, naisten ja lasten kimppuun. Henkilöitä, jotka asiasta mitään tietämättä sattumalta kulkivat ohi, naisia, lapsia ja muita, jotka koettivat pelastaa näitä hevosten jaloista ja piiskan iskuista, vietiin verta vuotavina pois paikalta. Yksityiset kasakat koettiin, kiihoittuneina aseettomasta väkijoukosta saamastaan helposta voitosta, tunkeutua yksityisiin pihoihin ja taloihin sekä hyökkäsivät rauhallisten kulkijain päälle muilla kaduilla ja toreilla, missä ei ensinkään ollut ollut väenkokousta, jopa he yleisen sairaalan monen korttelin päässä torilta olevassa pihassa ajoivat takaa sairaanhoitajattaria ja potilaita. Ja siitä huolimatta koko tämä törkeä väkivaltaisuus jäi tuloksetta. Joukot, jotka sotaväkeä kohtaan säilyttivät malttinsa, paitsi missä jossakin poikkeustapauksessa joku yksityinen puolusti itseänsä, palasivat aina suomalaisella itsepäisyydellä takaisin ja poistuivat vasta sitten kuin sotaväki ja poliisi vihdoinkin oli käsketty pois, kieltämätön todistus siitä, mihin suuntaan poliisin toimenpiteiden jo alusta olisi pitänyt käydä.

Mutta siveellinen vaikutus tästä poliisiviranomaisten yhtä raa'asta kuin Suomessa ennen kuulumattomasta väkivaltaisuudesta ei ole pian häviävä. Suomen kansanluonne, vuosisatojen kuluessa tottunut lakia ja oikeutta kunnioittamaan, ja sen ikivanhasta kansanvapaudesta kehittynyt herkkä

mieskohtainen itsetunto, joka on arka jokaisesta mieskohtaisesta loukkauksesta, on myöhään unhottava, kuinka järjestysvalta ilman pakottavia syitä on tehnyt nuhteettomille kansalaisille veristä nöyryyttävää mieskohtaista vääryyttä. Kansa, joka yhtä hyvin muistaa vääryyden kuin nauttimansa hyvänteot, on tunteva lain ja oikeuden kunnioituksen horjuvan ja imevä epäluuloa ja vihaa viranomaisia vastaan. Ja että ylläkerrotut kohtaukset eivät ole olleet omansa kohottamaan sotaväen arvoa ja suosiota väestössä, lieene päivän selvä. Suurivaltaisn, Kaikkeinarmollisin Keisari ja Suuriruhtinas! Kaupunginvaltuusmiehet rohkenevat syvimässä alamaisuudessa kääntyä Teidän Keisarillisen Majesteettinne puoleen alamaisesti esittäen ne huolet, joita yllämainitut tapaukset ovat olleet omansa herättämään meissä ja jokaisessa ajattelevassa kansalaisessa tässä maassa. Ja nämä huolet lisääntyvät ajatellessa, että samallaisia perin surullisia tapauksia voi, huolimatta kaikista Kaupunginvaltuuston toimenpiteistä rauhan säilyttämiseksi, koska tahansa taas sattua, niin kauan kuin poliisin johto edelleenkin on uskottu samoihin käsiin kuin nykyisin ja järjestysvallan käyttäjänä läänissä on mies, joka on vieras Suomen kansan oikeustajunnalle, sen kielelle, tavoille ja luonteelle, ja joka jo sen tähden, että on kykenemätön saamaan väestöä häntä ymmärtämään, ei voi käyttää mieskohtaista vaikutustaan. Tämä kansa on kuitenkin osottanut olevansa mitä lainkuuliaisin, niin kauan kuin sitä ovat hallinneet omat miehet ikivanhan oikeusjärjestyksen ja kansan kansallisuonteen mukaisesti. Suurivaltaisn, Kaikkeinarmollisin Keisari ja Suuriruhtinas! Teidän Keisarilliseen Majesteettinne ei ole, siitä rohkenemme lausua alamaisten luottamuksemme, voiva olla vaikuttamatta se vetoaminen, jonka täten olemme rohenneet tuoda Valtaistuimen eteen“.

Ehkäistäkseen edellä kerrottujen tapausten uudistumista päätti Kaupunginvaltuusto sen ohessa kokouksessaan 18 p:nä huhtikuuta toimittaa anniskeluhuoneistot suljettaviksi seuraavana päivänä ja yleisölle antaa julistuksen, jossa sitä kehoitettiin koettamaan välttää väenkokouksien syntymistä kaduille ja jossa erittäin työhuoneiden johtajia ja koulujen rehtoreja kehoitettiin varottaamaan työväkeä ja koulunoppilaita tarpeettomasti kaduilla liikkumasta.

Samassa tarkoituksessa ja koska venäläisen sotaväen paikalle kutsuminen olisi omansa vielä enemmän kiihoittamaan mieliä, ehdotti Valmistusvaliokunta, että toistaiseksi järjestettäisiin vapaaehtoinen suojeluskunta, pääasiallisesti ylioppilaista, polyteknikolaisista ja järjestyneistä työntekijöistä, jonka suojeluskunnan tarkoituksena olisi, milloin ehkä havaittaisiin

asianhaarain vaatimaksi, myötävaikuttaa järjestyksen ylläpitämiseen; ja Kaupunginvaltuusto päätti¹⁾, suostuen tähän esitykseen, antaa seitsenmiehiselle toimikunnalle toimeksi ryhtyä kaikkiin suojeluskunnan järjestämistä varten tarvittaviin täytäntöönpanotoimiin, jonka ohessa Valtuusto tästä johtuvain kustannusten suorittamiseksi osotti tarpeellisen etumaksun kaupunginrahastosta, aikansa, tilin tultua, korvattavaksi Kaupunginvaltuuston käyttövaroista. Toimikunnan jäseniksi valittiin Kunnallispuhemies E. Öhman, jonka tuli toimia puheenjohtajana, sekä kaupunginvaltuusmiehistä herrat Alexis Gripenberg, Santeri Ingman, K. V. Bergman, A. Johanson ja Anton Lundqvist sekä Kunnallisraatimies A. V. Lindberg.

Maistraatin kirjelmällä 5 p:ltä heinäkuuta ilmoitettiin Kaupunginvaltuustolle,²⁾ että läänin Kuvernööri oli, tiedoksi ja paikkakunnan Kaupunginvaltuustolle ilmoitettavaksi, lähettänyt Maistraatille jäljennöksen Keisarillisen Senaatin Siviilitoimituskunnan mainitulle Kuvernöörille 27 p:nä kesäkuuta lähettämästä kirjeestä, jossa oli ilmoitus siitä, että sittenkin Helsingin Kaupunginvaltuusto edellyttäen Kenraalikuvernöörin suostumusta oli ryhtynyt toimiin vapaaehtoisen suojeluskunnan perustamiseksi, jonka tarkoituksena olisi, milloin se voisi olla asianhaarain vaatima, myötävaikuttaa järjestyksen voimassa pitämiseen kaupungissa, niin Kenraalikuvernööri sittemmin oli katsonut puheenalaisen toimenpiteen enemmän täytäntöönpanon, Kenraalikuvernöörin siihen antaman luvan edellytyksiä vastaamattomana, pitävän raueta.

Syyskuun 15 p:nä annetun kirjelmän mukana lähetti Maistraatti sittemmin Kaupunginvaltuustolle³⁾ jäljennöksen läänin Kuvernöörinviraston kautta tulleesta armollisesta määräyksestä, joka sisälsi että Keisarillinen Majesteetti, 14/1 p:nä elokuuta alamaisesti esiteltäessä Helsingin Kaupunginvaltuuston valitusta Uudenmaanläänin Kuvernöörin ja Helsingin Poliisimestarin toimenpiteistä Helsingin kaupungissa 18/5 p:nä huhtikuuta 1902 sattuneiden epäjärjestyksien tukahduttamiseksi, oli suvainnut armossa jättää sanotun valituksen aiheettomana huomioonottamatta.

Teollisuusnäytelyn ehdotus.

Kaupunginvaltuustolle annetussa kirjoituksessa oli Helsingin Ammatin- ja Teollisuudenharjoittajainliitto, ilmoittaen liiton päättäneen täällä 15 p:stä toukokuuta 1 p:ään kesäkuuta 1903 toimeenpanna pääasiallisesti Helsingin käsityöläisiä ja pienempää teollisuutta varten aiotun näyttelyn, Valtuustolta pyytänyt 3,000 markan apurahaa, tilintekovelvollisuutta vastaan, käytettäväksi sanottuun näyttelyyn. Hakemuksensa syyksi esiintoi

¹⁾ Kpvn pöytäk. 22 p:ltä huhtik. 2 §. — ²⁾ S:n s:n 8 p:ltä heinäk. 11 §. — ³⁾ S:n s:n 14 p:ltä lokak. 6 §.

liitto osaksi näyttelyn suuren merkityksen yleensä, osaksi sen seikan, että täällä ei ole ollut mitään yhteistä näyttelyä käsityötä ja teollisuutta varten jälkeen 1876 vuoden suuren teollisuusu näyttelyn. Nykyiset ahtaat ajat ja tarve herättää yritteliäisyyttä, joka niiden vaikutuksesta oli lamautumassa, olivat saattaneet liiton koettamaan aikaansaada sellaisen näyttelyn, niin suuren kuin mahdollista. Tästä antamassaan lausunnosaa huomautti Arviovaliokunta, jonka valmisteltavaksi asia oli lähetetty,¹⁾ kuinka teollisuus Helsingissä nyt jo oli päässyt sille kehitysasteelle, että sellaista näyttelyä varten kuin puheenalainen, jos mieli sen olla kaupunkia edustava, vaadittiin aivan toisenlaisia ja melkoista laajempia valmistuksia, kuin mihin liitto näytti ryhtyneen, jonka ohessa liiton tähän tarkoitukseen käytettävissä olevat varat, jos kohta pyydetty apuraha kaupungin varoista myönnettäisiinkin, nähtävästi olivat aivan riittämättömät tarkoitusta varten. Eivätkä asiakirjat näyttelyn ohjelmastakaan sisältäneet mitään muuta kuin mitä mainituista epämääräisistä lauseparsista näkyi. Arviovaliokunnan ehdotuksen mukaan²⁾ Kaupunginvaltuustokin hylkäsi³⁾ hakemuksen.

Rahatoimikamarilta oli Yhdistys hyväntekeväisyyden järjestämi-^{Lämpimän maidon automaatti.} seksi pyytänyt lupaa Kauppatorille taikka sen luo asettaa lämpimän maidon automaatin ja sen ohessa saada maksutta kaupungin vesijohtosta sen veden, joka oli tarpeen maidon automaatissa lämmittämistä varten. Asiasta kuultuna lausui Vesijohtokonttori, että sopivin paikka automaattille oli Kauppahallin pohjoispää, jonka ohessa Vesijohtokonttori ehdotti, että maksutta annettaisiin käyttää 60 kuutiometriä vettä myyntikautena ja että Yhdistys myöskin vapautettaisiin suorittamasta vuokraa vesimittarista. Yhdistyksen tulisi kuitenkin, jos se vastedeskin halusi samallaista etua, seuraavana syksynä tehdä siitä uusi hakemus. Rahatoimikamari yhtyi kaikin puolin Vesijohtokonttorin ehdotukseen sekä pyysi⁴⁾ Kaupunginvaltuustolta valtuutusta mainituilla ehdoilla suostumaan Yhdistyksen hyväntekeväisyyden järjestämiseksi tekemään hakemukseen, kuitenkin sillä ehdolla, että Yhdistys oli velvollinen Rahatoimikamarin käskystä poistamaan automaatin, jos sen havaittaisiin antavan aiheutta johonkin haittaan. Valmistusvaliokunnan ehdotuksesta päätti⁵⁾ Kaupunginvaltuusto sen jälkeen suostua Rahatoimikamarin esitykseen.

Maistraatilta oli kaupungin henkikirjoittaja pyytänyt, että kaupunki^{Huoneisto henkikirjoittajalle.} osottaisi hänelle ja hänen apulaisillensa erityisen virkahuoneiston sekä että

¹⁾ Kpvn pöytäk. 25 p:ltä marrask. 26 §. — ²⁾ Kpvn pain. asiak. N:o 48. — ³⁾ Kpvn pöytäk. 20 p:ltä jouluk. 1 §. — ⁴⁾ Rhtkn kirj. N:o 266 jouluk. 11 p:ltä. — ⁵⁾ Kpvn pöytäk. 16 p:ltä jouluk. 5 §.

henkikirjoittajan määräraha korotettaisiin; ja Maistraatti ehdotti¹⁾ tulo- ja menoarvioehdotuksensa yhteydessä, että 1 p:stä kesäkuuta 1903 kaupungin omistamassa talossa N:o 3 Sofiankadun varrella annettaisiin henkikirjoittamista varten käytettäväksi huoneisto, sisältävä kaksi huonetta ja eteisen, joka huoneisto samalla olisi henkikirjoittajan virka-huoneistona sillä ehdolla, että hän sitoutui olemaan huoneistossa yleisön tavattavana virka-asioissa joka arkipäivä kahtena tuntina virka-ajalla ja niinkuin ennenkin kruununverojen vakinaisen ja rästikannon aikaan niinä aikoina, joina kaupunginrahastoa pidettiin auki veronkantoa varten. Sitä vastoin oli Maistraatti sitä mieltä, että henkikirjoittajan palkkion korottaminen voi jäädä toistaiseksi. Tämän Maistraatin esityksen hyväksyi²⁾ Kaupunginvaltuustokin.

Kaupunginvaltuuston painetut asiakirjat Tilastolliseen Päätoimistoon.

Tilastollisen Päätoimiston pyynnöstä päätti³⁾ Kaupunginvaltuusto, että kappale Kaupunginvaltuuston painettuja asiakirjoja säännöllisesti toimitettaisiin Päätoimistolle sen kirjastossa säilytettäväksi.

Juhlapidot pohjoismaiselle luonnontutkijain ja lääkärein kokoukselle.

Kesällä pidettiin kaupungissa pohjoismainen luonnontutkijain ja lääkärein kokous, johon otti osaa noin 1,000 henkeä, niistä suunnilleen puolet vieraista maista. Kokouksen osanottajain juhlimiseksi kaupungin puolesta toimeenpani⁴⁾ Kaupunginvaltuusto 9 p:nä heinäkuuta Luodon ravintolassa juhlapidot, joissa Kaupunginvaltuusmiehet ja Maistraatin jäsenet olivat isäntinä.

Kaupunginvaltuusmiehet vuonna 1902.

Kaupunginvaltuusmiehinä oli vuonna 1902: översti K. Antell (puheenjohtaja), pankinjohtaja A. Norrmén (varapuheenjohtaja), arkkitehti W. Aspelin, asianajaja F. Jansson, kauppias A. Lundqvist, konsuli K. Stockmann, vapaaherra R. F. von Willebrand, pastori E. Murén, pankinjohtaja L. von Pfaler, kauppias O. Kjällmanson, kivenhakkaaja K. V. Bergman, insinööri G. Zitting, kauppaneuvos L. Krogius, kauppias A. Palmroos, kauppias J. Tallberg, lääketieteen tohtori A. af Forselles, filosofian tohtori G. Borenus, hovineuvos W. Westzynthius, kauppias M. Hallberg, kauppias Hj. Schildt, esittelijäsihteeri F. Stjernvall, lakitiedettn tohtori K. J. Ståhlberg, filosofian tohtori S. Ingman, peltiseppä G. W. Sohlberg, pankinjohtaja E. Schybergson, pankinjohtaja Th. Wegelius, senaattori A. Nybergh, toimittaja E. Erkko, lakitiedettn tohtori A. Lille, senaattori L. Clouberg, ylitirehtööri A. Gripenberg, professori J. W. Runeberg, kauppias P. Sinebrychoff, senaattori Lars Homén, protokollasih-

¹⁾ Kpvn pain. asiak. N:o 44. — ²⁾ Kpvn pöytäk. 20 p:ltä jouluk. 1 §. — ³⁾ S:n s:n 8 p:ltä heinäk. 9 §. — ⁴⁾ S:n s:n 13 p:ltä toukok. 25 §, 27 p:ltä toukok. 29 § ja 16 p:ltä syysk. 31 §.

teeri A. Aminoff, arkkitehti Hugo Lindberg, professori Theodor Homén, kirjaltaja E. Tötterman, tohtori O. Heikel, laamanni T. J. Boisman, senaatinkamreeri R. Erenius, pankinjohtaja C. Cronstedt, senaattori A. Ramsay, professori G. Nyström, oikeusraatimies Arvid Nyberg, sihteeri E. Castrén, muurari A. Johansson (osan vuotta), maisteri J. Cygnæus ja faktori R. Drockila (valittu Johanssonin sijaan).

Kaupunginvaltuusto kokoontui vuonna 1902 20 kertaa, niistä 1 kerran lisättyä. Valtuuston pöytäkirjan pykälää oli 451 ja valtuuston puolesta lähetettyjä kirjeitä 334.

Kaupunginvaltuuston kokoukset, pöytäkirjat ja kirjeet.